

Lovas Íjászok és „Fejvadászok”
Kelet és Nyugat Félelmes Harcosai
Szerkesztette
Botos Margaret

TARTALOMJEGYZÉK¹

Bevezető

1. Botos Margaret: Égszakadás, földindulás, a fejemen egy koppanás!
2. Timaru-Kast Sándor: Kelta-magyarok, magyar-kelták
3. Grandpierre Atila: A szkíták székely eredete
4. Botos László: Szittyá, hun, avar, magyar kulturális kapcsolatok
5. Tomory Zsuzsa: Szittyá - skót - magyar kapcsolatok
6. Friedrich Klára: Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás
7. Marác László és Bakay Kornél: Őstörténetünk és nyelvünk erőszakos finnesítése ellen
8. Vallus István: „Miről mesélnek a kövek Britanniában?”

---

¹ The authors of the articles in this book take responsibility for the views they represent. The editor is not responsible for any statement in these articles and does not necessarily share the opinions of the authors.

Bevezető

A “történész” kifejezés nem csupán azokra alkalmazható, kiknek egy bizonyos egyetemről történelemből egyetemi fokozatuk (doktorátusuk) van. Sok az olyan ember, akik egész életüket olvasásra fordították, s “önképzettnek” (autodidaktának) neveznek, noha megérdemlik a “történész” nevet.

De ha ezek következtetéseket vonnak le az életükben olvasott sok könyv nyomán, az “akadémia” munkáikat általában nem fogadja el, s “amatőrnek” tartja őket. Megfigyeléseik viszont nagyon értékes hozzájárulások lehetnek valaki kutatásaihoz, s másokat felbátoríthat a kutatás oly útjainak feltárásához, melyeket eddig mellőztek. A történelem nem olyan szabatos tudomány, mint a számtan. Többnyire olyan eseményeket rögzít, ahogy azok a múltban történtek, de olyan elméleteket ajánl, melyek bizonyítását az írónak meg kell kísérelnie, bár számíthat ezek kérdőre vonására. Egy ilyen “elmélet”, vagy “feltételezés” a finnugor elmélet, mely állítja, hogy a magyarok kezdetleges szibériai népcsoportok leszármazottai. Tervünk, hogy ezt az elméletet megcáfoljuk annak bizonyításával, hogy a magyarok ősei voltak a Kárpát-medence eredeti lakói és a szkíták és kelták rokonai.

E könyvbe iktattam néhány “műkedvelő” cikkét, mint Botos László, Tomory Zsuzsa, Timaru-Kast Sándor, Friedrich Klára és jómagam. Dr. Grandpierre Atillának van doktorátusa, csillagászatból, nem történelemből, de ennek ellenére tágas területen végzett kutatást a szkítákkal kapcsolatban. Dr. Marác László nyelvész és Dr. Bakay Kornél régész megcáfolják a finnugor elméletet. Alázatosan kérem az olvasót, hogy nyílt elmével közelítse meg nyugat- és közép- Európa történelme más megközelítéseinek lehetőségét.

Botos Margaret

Botos Margaret

Égszakadás, földindulás, a fejemen egy koppanás!

A keltákról úgy emlékeznek meg a történelem, mint akik félelmet nem ismerő harcosok, akik csak egy valamitől féltek. Küldötteik jelentették Nagy Sándor császárnak, hogy a kelták halálosan félnek attól, hogy a fejükre szakad az ég.² Egy angol gyermekmese ugyan ezt az érzelmet fejezi ki. Az angol mesében Henny Pennynek, mikor az erdőben járt, makk esett a fejére, ezért a királyhoz akart szaladni, elmondani neki, hogy az ég szakad be. Ezt a mesét a keltáktól örökölhették, akik Kr.e. 900 körül birtokolták a Brit Szigeteket. Érdekes, de ismereteim szerint csak a magyarok körében létezik ez a mese. Magyar népmesében a *Póru jár tyúkocská* a főszereplő, csak más környezetben. Így következett, ha az angolok a keltáktól örökölték e mesét, lehetséges, hogy a magyaroknak is volt a keltákkal kapcsolatuk?

Mikor Magyarországon beszélgetek az emberekkel, s mikor származásom felől érdeklődnek, elmondom nekik, hogy Walesben születtem, de nem vagyok walesi. Anyám ír, s apám angol volt. A magyarok gyakran azt mondják, hogy rokonok vagyunk, mert úgy gondolják, hogy a keltákkal rokonok. Keltákkal kapcsolatos ismereteim régen igen hézagosak voltak. Mint legtöbbször, a keltákat az írekkel, walesiakkal és skótokkal kapcsoltam össze. Ma már ismeretes a kelta zene, oly műsorok segítségével, mint a Celtic Woman és a River-Dance (a Kelta Asszony és a Folyók Tánca), s itt, Amerikában kelta ünnepeket tartanak minden nyáron, s természetesen nagy ünnepekkel jár Szent Patrik Napja. Barry Cunliffe, az ismert régész a kelták iránti érdeklődés újjáéledését "Celtomania"-nak nevezi, Ez a XVIII. században kezdődött, s máig tart. Számos intézetet alapítottak a kelta örökség tanulmányozására Walesben, Skóciában és Írországban: 1751-ben a Society of Cymmrodorion, 1848-ban a Cambrian Archaeological Association, 1780-ban a Society of Antiquaries of Scotland és 1785-ben a Royal Irish Academy.³ Az első kelta tanszéket Oxfordban alapították 1877-ben.⁴

Így, mivel ír őseim is voltak, tudom, hogy a kelták is rokonaim. De a magyarok? Feltámadt érdeklődésemet követve, elolvastam Timaru-Kast Sándor Kelta-magyarok – Magyar-kelták című könyvét. Ez meggyőzött arról, hogy minden bizonnyal van rokonság a magyarok és a kelták között. Természetesen az olvasó azt mondaná erre, hogy ez lehetetlenség, mivel a magyarok Kr.u. 896-ban jelentek meg a Kárpát-medencében, legyőzték a szlávokat, akik itt éltek abban az időben, s a magyar királyságot Kr.u. 1000-ben alapította Szent István. Mielőtt teljes erővel bele

---

² Cunliffe, Barry: *The Ancient Celts*, Oxford University Press, 1997, p. 80. (Strabo: *Geography* 7.3.8.)

³ Ibid: p. 15

⁴ Davies, John: *The Celts*, London, 2000, p. 183

vetném magamat e kelták és magyarok közötti "lehetetlen" rokonság magyarázatába, egy kicsit többet kell tudnunk a magyarokról, akiket mai napig is "barbárokként" és "pogányokként" ábrázolnak.

Amit a legtöbben nem tudnak az, hogy a magyarok a szittyák, hunok és avarok rokonai, s a Kárpát-medence őslakói voltak. Földtani adatok szerint már 35.000 éves földmunkákat végeztek az erdélyi Pallagokon,⁵ s ez az ősi nép írástudó volt, rovásírást használtak, melyeket fába, vagy csontba róttak. Friedrich Klára, a rovásírások szakembere szemnyitogató cikket írt, melyben bizonyítja, hogy a magyarok ősei sok ezer éve a Kárpát-medencében éltek. Tanulmányát majd később hozom. Írja: *"Az, hogy a tatárlakai korong képirásos jelei 1000-1500 évvel idősebbek a mezopotámiai hasonló képirásos jeleknél, megerősíti, hogy az írás bölcsője a Kárpát-medencében ringott. Ma is itt él az a nemzet, amelynek elődei megalkották ezeket a betűket."*

Túlnépesedés, vagy éghajlati viszonyok miatt a kárpát-medencei ősnép egy csoportja elhagyta hazáját és néha vissza-vissza tértek, mint hunok, avarok és magyarok. Árpád magyarjainak a kilencedik században való visszatérte – az ezt megelőző számtalan visszatérés után -- az utolsó ilyen visszatérés volt. Azt találták, hogy a kárpát-medencei nép abban az időben is az övékkel egyező nyelvet beszélt, s megalapították a visszaszerzett területen a magyar államot, nevüket az itt beszélt nyelv után magyarnak nevezték. Ez az állam, a Magyar Királyság több, mint ezer éven át létezett, amíg fel nem darabolták a Trianoni Béke idején 1920-ban. Egyes részeit Romániának és Ausztriának adták, más részeiből új országokat alkottak: Csehszlovákiát és Jugoszláviát. A Kárpát-medence letelepedésre földrajzilag tökéletes terület. Nagy sík területét magas hegyek övezik, s folyók által jól öntözött terület. Természetes védrendszere van, ahová csak néhány hágón át lehet bejutni. Botos László, az 1996-ban kiadott *Hazatérés* című könyvében a fent említett a Kárpát-medencéből való, több hullámban történő ki és bevándorlást tárgyalja.

---

⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=3aOGN1Kysog>

and Bencze Mihály : *A pallagkultúra és a Barcaság*, XII. évfolyam, 4. szám Mikes International Volume XII., Issue 4.

Néhai Grover S. Krantz, a Washington Egyetem embertan tanára, kidolgozta a nyelvcsoportok terjedésének előképét, tizenkét nyelvcsoportot állapított meg, ahonnan az ismert európai nyelveket származtatta. Megállapítása szerint a nyelvek eredete egy mezolitikumot megelőző korban, kárpát-medencei központba vezet vissza.⁶

A *Geographical Development of European Languages* (Az európai nyelvek földrajzi kialakulása) című könyvében felismerte a magyar nyelvet az európai nyelvek alapjaként. Elmélete szerint az indoeurópai nyelvek időben igen későn alakultak ki Európában, s ez oknál fogva e nyelvek 30%-a nem indoeurópai eredetet mutat. Példaként felhossa, hogy Európában nincsenek indoeurópai folyónevek. Bennünket a következők érdekelnek:

“A váratlan megállapítások itt főleg magának az eredeti indoeurópai szétvándorlás terjedésének tulajdonított nagyobb ősiség, s némely alcsoportjuk e területen való hosszabb letelepedésnek. Ilyenek például a következők: A görög jelenlegi helyén való letelepedése Kr.e. 6500-ban, a kelták írországi letelepedése Kr.e. 3500-ban történt. A magyarok ősisége Magyarországon hasonlóképpen meglepő: Úgy látom, hogy ez a mezolitikumi nyelv megelőzi az újkőkorszaki belépést.”

⁶ Grover S. Krantz *Climatic Races and Descent Groups*, The Christopher Publishing House North Quincy, Massachusetts 02171, © 1980 and the *Geographical Development Of European Languages*, American University Studies, Peter Lang Publ. New York 1981. (pp. 10-11)

Egy kicsivel később: **“Az általánosságban feltételezett népvándorlási irány legalább egy tekintetben itt fordított. Általában azt állítják, hogy az uráli magyarok költöztek Magyarországra egy keleti területről Kr.u. a kilencedik században. Ezzel szemben azt találtam, hogy minden más uráli nyelvet beszélő Magyarországból terjedt ki, ellenkező irányba, s egy sokkal korábbi időben.** (Hangsúly a szerkesztőtől.)

(“The unexpected conclusions here are mainly in the area of increased antiquity ascribed to the original Indo-European dispersion itself, and in the longer residence indicated for some of its subdivisions in their present locations. This would include, for example, developing Greek in its present area since 6500 BC., and Celtic in Ireland since 3500 BC. The antiquity of Magyar in Hungary may be equally surprising: I find it to be a Mesolithic speech that predates the Neolithic entry.”

And a little later:

“In at least one major instance the commonly assumed direction of migration of population is reversed here. It is usually stated, that the Uralic Magyars moved into Hungary from an eastern source in the 9th century A.D. I find instead that all the other Uralic speakers expanded out of Hungary in the opposite direction, and at a much earlier date.” [Emphasis by editor]

Grover Kranz nem volt egyedül a magyar nyelv ősiségének becslésével. Sir John Bowring (1792-1872), a több nyelvet beszélő angol nyelvész, ki ezen nyelvek között a magyar nyelvet is beszélte, számos magyar verset fordított angolra, s adta ki ezen gyűjteményét *“The Poetry of the Magyars”* (A magyarok költészete) címen 1830-ban. Előszavában a következőket mondja: *“... szerkezetében és összeállításában, biztonsággal lehet egy olyan korszakra utalni, mikor Európa ma élő nyelvei vagy nem léteztek még, vagy nem volt befolyásuk a magyar vidékekre.”* Írta, hogy a magyar nyelv *“egy olyan időből származott, mely túl távoli, hogy meghatározható, vagy éppen felfedezhető lett volna”.⁷* (*“...Its construction and composition may be safely referred to an epoch when most of the living tongues of Europe either had no existence, or no influence on the Hungarian region.”* He wrote that the Hungarian language originated *“in an age too remote to be defined or even discovered.”*

R. Nisbet Bain, a British Museum nyelvésze észrevételezte, hogy a magyar nyelv *“a szóalkotás csodája”*. Ebersberg, egy osztrák nyelvész azt mondta, hogy a magyar nyelv olyan tökéletes, mintha egy nyelvész gyülekezet alkotta volna, a pontosság, simaság, összhang és tiszta kifejezések szolgálatában. Giuseppe Mezzofanti bíboros, olasz író és nyelvész (1774-1849), ki ötvennyolc nyelvet beszélt folyékonyan, s százal volt ismerős, ezt mondta: *“Latin és görög után a magyar a legdallamosabb, s a költészetre leginkább alkalmas nyelv.”* Jakob L. K. Grimm,

---

⁷ The full quotation can be found in Botos László: *The Homeland Reclaimed*, Rochester, NY. 1995. p. 3.

német nyelvész (1785-1863), nemzetközi nyelvként való elfogadásra ajánlotta a magyar nyelvet.⁸

Ha a magyarok eredete ilyen ősi, akkor miért ábrázolják őket még ma is, “barbárok”- és “pogányokként”. Miután Magyarország királysággá vált Kr.u. 1.000-ben, erős államot alkotott Európa közepén. A németek állandóan megkísérelték Magyarország legyőzését, Nagy Ottótól – századokat áthidalva -- Habsburg Ottóig, ki a tizenhatodik századtól kezdve elfoglalta Magyarországot. A magyarok több szabadságharcot indítottak Ausztria ellen, a legerősebb az 1848-1849 évi szabadságharc volt, mely szerencsés kimenetelű volt addig, amíg az osztrák császár (egyben magyar király) szövetséget nem kötött az orosz cárral, hogy végül is legyőzze őket. (A Szentszövetség) A magyarok mindig büszkék voltak múltjukra és hun, avar és magyar származásukra hivatkozva. A Habsburgok észrevették, hogy nem tudják katonailag legyőzni ezt a büszke országot, ezért elhatározták, hogy szellemüket győzik le és eltörölik a múltjukat. A Magyar Tudományos Akadémiát használták fel a magyarok eredetével kapcsolatos hamis elméleteik támogatására. Ezen hamis elmélet volt a finn-ugor elmélet. Mindazon nyelvészek, akik felkarolták ezt a magyarok eredetével kapcsolatos finn-ugor elméletet azt állítják, hogy a magyarok olyan kezdetlegesek voltak, hogy nem volt szavuk még a legegyszerűbb dolgokra sem, s szókincsüket innen-onnan szedték össze azoktól, akikkel vándorlásaik közben Európa szerte találkoztak. Magyar diákoknak azt tanították, hogy őseik kezdetleges csoportok voltak, a vogulok és osztyákok rokonai, s hogy Szibéria havas, szélfújta mezeiről származnak.

Botos László a “Hazatérés” című írásában a következőket írja:

Mark Karin, észt embertannal foglalkozó antropológus megállapítása szerint a magyar eredetet nem lehet kimutatni a volgai vogulok vagy osztyákok között, mert a különbség köztük áthidalhatatlan.

A legnevesebb finnugor nyelvész, Björn Collinder, akit a finnugor elmélet apostolának is neveznek, ezt írja: „A finnugor kiejtési rendszerből hiányzik a 14 magyar hang, úgymint az á, é, cs, gy, í, ly, ny, ó, ő, sz, ty, ú, ű, zs, majd a finnugor nyelvekben nincsenek meg az igei előragok sem.”⁹

Gábori Miklós írja, hogy az Ural vidéke és Szibéria a sumírok korában lakatlan terület volt. A finnugor elmélet szerint a magyarok elődei az előbb említett területen K. e. 6000 évvel a vogulokkal és osztyákokkal éltek. Hogyan lehetséges ez, mikor e terület lakatlan volt?

---

⁸ This information was taken from a speech by Dr. Lajos Parajdi Incze at the XXVI Hungarian Congress, Cleveland, Ohio, November, 1976 and quoted by László Botos in the aforementioned book.

⁹ Collinder, Björn: Comparative Grammar of the Uralic Languages, Stockholm, 1960, Badiny-Jós Ferenc: Ősi Gyökér. 1993, nov-dec., 171 old.

László Gyula szerint az a terület, amit a finnugor elmélet hívei hirdetnek, sohasem létezett.¹⁰ Majd így folytatja: azon a területen nincs finnugor régészeti, sem embertani lelet, amely igazolna valamilyen kapcsolatot a magyarral.¹¹

Dr. Badiny-Jós Ferenc kérdi: mi a finnugor kapcsolat, ha hiányzik 14 magyar hang a finnugor kiejtési rendszerből és nincs régészeti, embertani, népművészeti bizonyíték?¹²

Ezt a finnugor elméletet iskolákban és egyetemeken tanítják máig is, a MTA támogatásával. Az 1890-es években a több, mint tizenkét nyelvet beszélő Szentkatolnai Bálint Gábor (1844-1913) ellenezte a finnugor elméletet, s állította, hogy a magyar rokona a hun és szkíta nyelveknek. Ezt megelőzően a tizenhetedik és tizennyolcadik századokban két nyelvész, Otrokócsi Fóris Ferenc (1648-1718) és Bél Mátyás (1684-1749)¹³ is kutatta a magyar nyelv ősiségét. Szerencsére ma már sok kutató tanulmányozza a magyar nyelvet és a magyarok eredetét, azt írják, mint Grover S. Krantz, hogy a magyarok a Kárpát-medence őslakói, s nyelvük Európa legősibb nyelve. Más szavakkal: a magyar nyelv volt a Kárpát-medence őslakosságának nyelve. Általában azt hiszik, hogy a magyar nevet mind a nyelv, mind a nép Árpád hazatértekor kapta Kr.u. 896-ban.

Marjalaki Kiss Lajos ezt írta 1928-ban:

„...határozottan kialakult bennem az a felfogás, hogy Árpád honfoglalása csak politikai változást, újabb államszervezetet hozott erre a földre, de ennek ősi, tősgyökeres lakossága zömében (mondjuk kilencven százalékában) ugyanaz maradt ezután is, aki volt az egymást váltogató bolgár-szláv, avar, germán és hun inváziók előtt ... a magyarság zöme nem Árpáddal jött be, sőt már az avarok, hunok előtt is itt élt, és magyarul beszélt. Felfogásom szerint ez a magyarul beszélő pór nép nem más, mint K. e.-i évezredben szkytha, később szarmata gyűjtőnéven említett néptörzsek maradéka.”¹⁴

Marjalaki Kiss: “Anonymus és a magyarság eredete” című könyvében magyar földrajzi neveket idéz, beleértve folyóneveket is, a XII. században élt Anonymus *Gesta Hungarorum*ára hivatkozva.¹⁵

Korabeli írók a Kárpát-medence népeit váltakozva szkítáknak, hunoknak, avaroknak, pártusoknak és magyaroknak nevezték. Mindez nem volt vitatva 1849-

¹⁰ László Gyula: *Östörténetünk*. Budapest, 1981, 37 old.

¹¹ László Gyula: I. m. 48 old.

¹² Badiny-Jós Ferenc: *Ősi Gyökér*. 1993. nov-dec. 171 old.

¹³ Otrokócsi Fóris Ferenc: *Origines Hungariae*, 1693. Bél Mátyás: *Hungariae Antiquae et Novae Podronus*, 1723.

¹⁴ Marjalaki-Kiss Lajos: *Néhány Árpádkori helyneveinkről*. Miskolc, 1928 in

László Gyula: *A kettős honfoglalás*. Budapest 1978, 85 old.

¹⁵ Marjalaki Kiss Lajos: *Anonymus és a magyarság eredete*, Miskolc, 1929.

ig, mikor a magyarokat finnugor néppé kiáltották ki, s hun rokonságukat megtagadták. Mai történészek ezeket a népeket teljesen különálló egységeknek tekintik, s nem ismerik fel a tényt, hogy ezek rokonok.

Ha elfogadjuk, hogy magyar nyelvű nép lakta a Kárpát-medencét ősi időkben, akkor nyilvánvaló, hogy a kelták találkoztak velük nyugatra való vándorlásaik idején.

Kevin Duffy, a keltákról írva ezt mondta:

“Számos ország Európa szerte, Magyarországtól, Németországtól, Svájctól, Franciaországtól, Britanniától Írorszáig jogosan hivatkozhatnak arra, hogy az ősi, szárazföldi kelták ősei.”¹⁶ (“Numerous countries, all the way across Europe from Hungary to Germany, Switzerland, France, Britain and Ireland, could legitimately claim the ancient continental Celts as ancestors.”)

Magyarország és a magyarok esetében fordított a helyzet. A magyarok arra hivatkozhatnak, hogy a kelták nem őseik, hanem leszármazottaik!

Kik voltak a kelták?

Gerhard Herm “*A sötétségből jövő népeknek*” nevezi őket. („*The people who came from the darkness*”).¹⁷ Más írók egyszerűen csak annyit mondanak, hogy a kelták “megjelentek” Ausztria Hallstatt vidékén Kr.e. 500-tól kezdve. Peter Berresford Ellis azt mondja, hogy “*hirtelen minden irányból előtörték Európa szerte.*” (“*suddenly erupted in all directions through Europe.*”) John Davies írja, hogy Kr.e. 1.500 és 1.000 között “*fejlődtek ki*” Ha valóban úgy fejlődtek ki, amint állítja, akkor ez a kifejlődés a Kárpát-medence őslakosságából kellett történnie, és nyelvüknek ezért a magyar nyelvvel valami rokonságot kell mutatnia. Valóban, Timaru-Kast Sándor megvizsgálta a kelta (ír) és a magyar nyelv közötti hasonlóságokat számtalan szó és nyelvtani szerkezet esetében. Ha a Kárpát-medence lakosai voltak, régészeti bizonyító anyagoknak kellene jelezni a kelták itteni jelenlétét. Sok nyugati szerző könyvét olvastam, kik a kelta kérdésekre összpontosították kutatásaikat, azt találtam, hogy sok kelta vonatkozást említenek Szlovákia, Jugoszlávia és Románia területén (valamennyi a Kárpát-medence magyar részei egészen 1920-ig), de igen kevés kelta anyagot Magyarországon, kivéve John Davies-t, ki azt írja, hogy: „*Magyarország oly gazdag kelta aranytárgyakban, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum egy egész szobáját e tárgyaknak szentelték.*”¹⁸ (“*So rich is Hungary in Celtic gold objects that an entire room of the National Museum at Budapest is devoted to them.*”)

Bár 1987 óta egy hétkötetes sorozatot adott ki a Magyar Tudományos Akadémia angolul, írója Hellebrandt Magdolna, szerkesztője Kovács Tibor, Petres

¹⁶ Duffy, Kevin: *Who were the Celts?* New York, 1996, p. 65

¹⁷ Herm, Gerhard: *The Celts.* New York, 1975. p.1.

¹⁸ Davies, John: *The Celts,* London, 2000, p. 45.

F. Éva és Szabó Miklós, “*Corpus of Celtic Finds in Hungary*” cím alatt. Nyilvánvaló, hogy nagy kelta népesség volt a Kárpát-medencében. Némely sír temetéses, mások hamvasztásos temetkezést tartalmaztak. A III. kötet előszavában olvashatjuk, hogy Magyarország kora vaskorszakbeli és kelta temetői sírjai még nem lettek feltárva. “*A jövő rendszeres feltárásai kétségtelenül több tudáshoz járulnak majd megértésünkhöz, hogy milyen mértékben gyökereznek az egyedi kézművesség darabjai korábbi korokban, a szkíta, vagy elő-szkíta időszakban.*” “*Systematic excavation in the future will undoubtedly contribute to a better knowledge of to what extent individual artefact types and customs are rooted in earlier ages, in the Scythian or pre-Scythian period.*”)

Az ír “*Book of Invasions*” (***Lebor Gabála Érenn*** *The Book of the Taking of Ireland*) magyarul a “*Betörések könyve*” (***Lebor Gabála Érenn*** *Az Írország foglalás könyve*). Írország öt betöréséről számol be. Az első négy mondaton alapul, s a népeket, kik megtámadták Írországot, istenekként ábrázolják. Az ötödik támadást a milesiaiak intézték, Miled vezetésével. Thomas Rolleston így számol be nekünk: “*Miled, kinek neve, mint isten említetik egy magyarországi kelta leírásban, Bilé fiaként. Bilé, mint Balor a halál istenének egy neve, illetve az Alvilágé. Spanyolországból jöttek -- ezt a nevet a későbbi, ésszerűsítő történészekről kapta a Halottak Országá elnevezéssel.*”¹⁹ (*Miled, whose name occurs as a god in a Celtic inscription from Hungary, is represented as a son of Bilé. Bilé, like Balor, is one of the names of the god of Death, i.e., of the Underworld. They came from ‘Spain’ - the usual term employed by the later rationalising historians for the Land of the Dead.*) Bál, vagy Bél a sumirok napistene volt, s ez a név gyakran jelenik meg Magyarországon Béla férfinévként, vagy egy-egy földrajzi területet neveként, mint például a Balaton névben. Walesben is megtalálható, mint Lake Bala, Bala tó. Ez a név a magyar palóc nép műveltségének és nyelvjárásának a része, s a sumiroknál megjelenő Bál, vagy Bél ennek a késői átvétele. Teljes irodalmát megtalálhatjuk Magyar Adorján *Az ősműveltség* című könyve Palóc fejezetében. Ugyanakkor említésre méltó a kelta hagyományokban Beltane (ír-kelta: Bealtaine) ünnepe, mert hagyományainkkal közös szálon indult. A Beltane ünnep szimbólum a májusfa, ami Bel Istenséget jelképezi.²⁰

Thomas Rolleston a milesiaiakat a keltákkal kapcsolja össze: “*A milesiaiakkal olyasmivel találkozunk, ami már történelemre hasonlít – ők jelképezik az ír legendákat, a kelta fajt, s a tőlük származtatott ír uralkodó családokat, akik állítólag az ő leszármazottaik.*”²¹ (“*With the Milesians we begin to come into something resembling history - they represent, in Irish legend, the Celtic race; and from them the ruling families of Ireland are supposed to be descended.*”) Rolleston azt mondja, hogy a későbbi ír beszámolók, a kereszténységgel igyekezve összhangba hozni mindezt, eredeti

¹⁹ Rolleston, Thomas: *Myths and Legends of the Celtic Race*, 1911, p. 130.

²⁰ <http://www.noionmegvalositas.hu/noi-onmegvalositas/majus-1-je-a-szerelem-es-a-termekenység-unnepenek-kezdetek/>

²¹ Rolleston, p. 96.

helyükként Spanyolországot, vagy Szkítiát jelöli meg. Valóban, a skótok kijelentik, hogy ők Szkítiából jöttek (Declaration of Arbroath, 1320).

Természetesen sok kelta település volt Spanyolországban, ahol a kelták és ibériaiak összeházasodtak, s Kelt-Ibériaiakként váltak ismertté a Kr.e. ötödik és negyedik században. Peter Berresford Ellis említi Írország “támadásait” és Mile Easpain-ről (Spanyolország katonája), vagy Milesius-ról (Miled) beszél, akit ibériai keltaként azonosítottak, aki átutazta a világot, felajánlva katonai szolgálatát. Az egyiptomi fáraó leányát vette feleségül, kinek Scota volt a neve, s végül is Skócia névadójává vált.²²

Tamara Talbot-Rice a nyugati kelták és a keleti szkíták közötti átfedést lát. “Ez azt mutatja, hogy a nyugati szkíták és a keleti kelták valamiképpen kapcsolatban álltak egymással..”²³ (“This shows that the western Scyths and eastern Celts were in some sort of touch with one another.”) Azt is írja, hogy “A szkíták eltűntek a történelem lapjairól oly hirtelen, mint ahogy megjelentek;”²⁴ (“The Scythians vanished from the pages of history as abruptly as they had entered;”) Talán többé nem szkítáknak, hanem keltáknak hívták őket. Megemlíti, hogy egy Párducz nevű régész, ki Magyarországon végzett ásásokat, azt találta, hogy a kelta és a szkíta maradványok össze voltak keverve. Ugyanezt találta Erdélyben is.²⁵ Tadeusz Sulimirski azt a nézetet támogatja, hogy a kelták keletre nyomulása a Volga alsó folyásáig ért. Az Alsó Volga vidék sírjaiban talált ékszerek, különböző, néha ezüsből gyártott kitűzők “beleértve az indás féle változatot, ahol ‘ezek lábát felfelé fordítva’ ábrázolják, melyeket a kelták (a Bastarna nép) vezettek be.”²⁶

Sulimirski elmondja, hogy a Bastarna néven ismertek kelta népek voltak, kiket Galatáknak hívtak a régi írók. Kr.e. 280 körül átvonultak a Kárpát-medencén majd a Dnyeszter és a Pruth folyóknál telepedtek le “Keveredve az őslakó szkíta gétákkal és a szarmatákkal”.²⁷ (“mingling with the indigenous Getae, the Scythians and the Sarmatians”) Sulimirski azt is állítja, hogy úgy látszik, tovább is nyomultak kelet felé, mivel sok La Tène ásatási anyagot találtak a Dnyeper folyótól keletre levő sírokban.

Számos író említi a cimmereket. Gerhard Herm azt mondja, hogy a szkíták tovább vonulva nyugat felé Kr.e. 800 és 700 között Kisázsia felé szorították a cimmereket.²⁸ Barry Cunliffe elmondja, hogy a Kárpát-medencébe voltak szorítva, s a szkíták követték őket.²⁹ “Túl egyszerűsítés ezekről a bejövőről,

---

²² Berresford Ellis, Peter: *The Celts, a History*. Philadelphia, 2008. P. 181.

²³ Talbot Rice, Tamara: *The Scythians*, New York, 1957, p. 189.

²⁴ Ibid: p. 178.

²⁵ Ibid: p. 190. (Párducz, M. *Le cimetiére Hallstattien de Szentes-Vekerzug.*)

²⁶ Sulimirski, Tadeusz: *The Sarmatians*, New York, 1970. p. 120.

²⁷ Ibid. P. 128.

²⁸ Herm, Gerhard: *The Celts*, New York, 1975. p. 106.

²⁹ Chadwick, Nora: *The Celts*, Penguin Books, London, 1971, 1997. Ch. I by Barry Cunliffe: “In search of the Celts.” p. 29-30.

mint cimmerekről, vagy szkítákról beszélni. Ezért a Magyar régészek szívesebben nevezik ezt a korai korszakot Mezőcsát műveltségnek, s a későbbit Szentes-Vekerzug műveltségnek, a két legjellegzetesebb magyar temető hely után.” (To talk of these incomings as Cimmerian or Scythian is to oversimplify. For this reason, Hungarian archaeologists prefer to call the early phase the Mezőcsát culture and the later phase the Szentes-Vekerzug culture, after two of the most representative Hungarian cemetery sites.)

Gerhard Herm említi, hogy volt itt egy Cimbri-nek nevezett törzs, akik a teutonokkal együtt megtámadták Közép Európát északi irányból. Azt mondja, hogy ezen betolakodóknak ugyanazon Cimbri néphez kellett tartozniuk, mint akik a Fekete és Azov tengernél éltek, kiűzettek a szkíták által és Kisázsiaába költöztek. Ezek egy kis csoportja északra ment, s letelepedtek a Chersonesus Cimbrica vidékén, a mai Jutlandnál, s ezután ismét dél felé vonultak.³⁰ Nora Chadwick ezt az elméletet támogatja, s azt mondja, hogy a cimbrük egy kelta nyelvet beszéltek.³¹ Ő a teutonokat is a kelták közé sorolja. *“Ezen felül a teutonok neve egymagában rokona a kelta főnévnek, a tuath-nak (cf. Welsh TUD ‘nép’)”* (*“Moreover, (Teutones) is itself cognate with a Celtic common noun tuath (cf. Welsh tud ‘people’)”*) Így tehát, mondja Herm, a cimbrük és a teuton nép *“a legkeltább a kelták között.”* Amikor a keltákat tovább nyomták nyugat felé és Walesben telepedtek le, a Cimbri mint *Cymru* lett ismeretes.

Hogyan hívták a kelták önmagukat? Barry Cunliffe³² azt mondja, hogy ők Kelta/Keltoi néven nevezték magukat, ezért használták a római és görög történészek ezeket a neveket. Némely római történész Galli, vagy Galatae-nak hívta őket. Caesar Celtae, vagy Galli néven nevezte e népet. Visszatérve Gerhard Herm állításához, hogy a kelták *“a sötétből jöttek”*, feltételezhetjük, hogy Keletről jöttek. Baráth Tibor professzor a *“The Early Hungarians”* (Korai Magyarok) című könyvében azt mondja, hogy Henri Hubert, a kelták legkitűnőbb francia szakemberének állítása szerint a kelta KEL szótó *“a felkelés gondolatát sugallja”*.³³ Továbbá elmondja, hogy a magyarban a KEL szó *“felkelést”*, s a KELET szó keletet jelent, a napkelte helyét, így megállapítva azt, hogy a kelták keletről jöttek. Nem hiszi, hogy Indo-Európaiak voltak. Minden más nyugati író azt állítja, hogy a kelták hona Közép Európa, s a kelták Indo-Európaiak. John Davies írja, hogy *“A Proto-kelták helyben kristályosodtak ki az Indo-európaiakból.”*³⁴ (*“Proto-Celtic could have crystallized out of Indo-European in situ.”*) Más szóval, a Proto-Kelták azon ősi nép nyelvéből fejlődtek ki, akik a Kárpát-medencében laktak, akár Indo-Európaiak voltak, vagy

³⁰ Herm, Gerhard: Op. Cit. P. 63-64.

³¹ Chadwick, Nora: *The Celts*, Penguin Books, London, 1971, p. 57.

³² Cunliffe, Barry: *The Ancient Celts*, Oxford University Press, 1997, p.2.

³³ Hubert, Henri: *Les Celts et l'expansion celtique*, Paris, 1950, Vol. I. p. 27 in Baráth Tibor: *The Early Hungarians*, Montreal, 1983, p. 179.

³⁴ Davies, John: *The Celts*, London, 2000, p. 29.

sem. Davies professzor folytatja: “De, ha van egyáltalán túlnyomó tudós nézet a jelenben, az az, hogy a Kelta Kr.e. 1.500 és 1.000 között fejlődött ki, valószínűleg a Duna és a Rajna között...”³⁵ (“Yet, if there is a majority scholarly view at all at present, it is that Celtic evolved between 1500 and 1000 BC, probably in the region between the Danube and the Rhine.”) Barry Cunliffe írása szerint a “közép kelta nyelvi vidék” magában foglalja Galliát, a Brit Szigeteket, Írországot, Ibériát és a Lepont vidéket. Azt mondja, ha elfogadjuk azt, hogy a Kelta volt az, aki kelta nyelvet beszélt “lehetővé teszi a kelták szétválasztását a régészetileg meghatározott La Tène műveltségtől, megmutatva azt, hogy a kelta nyelvet, a La Tène műveltség kialakulásánál lényegesen korábban beszélték, s egy sokkal nagyobb területen.”³⁶ (“it enables the uncoupling of ‘Celt’ from the archaeologically defined La Tène culture, by demonstrating that the Celtic language was spoken considerably earlier than the development of La Tène culture and over a more extensive area.”) Azt is mondja: “Hogy milyen mélyen az időben különböztethető meg a jellegzetes kelta nyelv, tiszta feltételezés, s mindig az marad, de némely megfigyelők megelégednek azzal, hogy az eredetet az Újkőkorszakban látják, Kr.e. az ötödik ezredben.”³⁷ (“How far back in time a distinctive Celtic language could be discerned is a matter of pure guesswork and will ever remain so, but some observers are content to see its origins in the Neolithic period in the fifth millennium BC.”) Ha ez így van, akkor a magyar nyelv, melyről Grover Krantz azt hiszi, hogy a középső kőkorszakban beszélték, megelőzi a kelta nyelvet, ami azt jelenti, hogy a kelták őse Kárpát-medence magyar ajkú népessége.

Baráth Tibor szerint Camille Julien (Párizs) mérlegelése szerint százmillió európai beszélte a kelta nyelvet a Kr. előtti első évezred második felében. Azt is mondja, hogy a kelta nyelvet ki lehet bogozni a magyar nyelv segítségével, s arra a következtetésre jut, hogy “A Kelti, vagy Keleti név volt minden magyarul beszélő csoportra használt általános kifejezés...” (“The name Kelti or Keleti was the general term designating all the Hungarian speaking ethnic groups” Közép és Nyugat Európában.³⁸

John King, a *Kelták birodalmi (Kingdoms of the Celts)* című írásában felsorolja Herodotos, Arisztoteles, Sotion, Poseidonius, Julius Caesar, Cicero, Polybius, Diodorus Siculus (Sziciliai Diodorus) és Timageneus neveit, s a keresztény korszakban Strabo, Pomponius Mela, Lucianus, Plinius, Tacitus, Suctonius, Dion Chrysostom és Alexandriai Clement írókat, kik a keltákat így említették: “népek, kiket szívesen jellemeztek egy bizonyos fokig barbárokként, idegen, műveletlen és ijesztő népként. Minden tudósításuk így bizonyos fokig megbízhatatlan.”³⁹ (“peoples whom they were, in varying degree, keen to characterize as

---

³⁵ Ibid. p. 34.

³⁶ Cunliffe, Barry: *The Ancient Celts*, Oxford University Press, 1997, p. 25.

³⁷ Cunliffe, Barry: *The Celts. A Very Short Introduction*. Oxford University Press, 2003, p. 94.

³⁸ Baráth Tibor: *The Early Hungarians*, Montreal, 1983, pp.178-179.

³⁹ King, John: *Kingdoms of the Celts*. London, 1998. p. 11-12.

barbaric, alien, uncivilized or threatening. All their accounts, therefore, are unreliable to some extent.”)

A legtöbb klasszikus szerző a kelták leírásánál korábbi írók műveit idézik, de némelyek közelebbi ismerettel rendelkeztek a keltákkal kapcsolatban, mint Julius Caesar és Tacitus, s ők megbízhatóbb forrásnak tekinthetők. *“Kénytelenek vagyunk a klasszikus szerzők beszámolóira támaszkodni, akik igen nehezen tudták megkülönböztetni a keltákat, a germánokat és a szkítákat.”*⁴⁰ *“We are forced to rely on the accounts of classical authors, who had great difficulty distinguishing between Celts, Germans and Scythians.”*) (Itt ismét említik a szkítákat.

Éppen úgy, ahogyan a magyarok történelmét Magyarország ellenségei írták, éppen így volt a kelták történelmével is. Peter Berresford Ellis írja: *“Kr.u. 54-ben Claudius római császár hivatalosan megtiltotta a Druidokat. A rómaiak részéről nyilvánvaló cselekedet volt, hogy bármely nép legyőzése és beolvasztása érdekében először is meg kell szabadulniuk az értelmiségi rétegeiktől és elpusztítani műveltségeiket.”*⁴¹ *“In AD 54 the Roman emperor Claudius officially prohibited the Druids by law. It was an obvious move for Rome to make: in order to conquer any people and absorb them, you first have to get rid of their intellectuals and destroy their cultural knowledge.”* Azt mondja, hogy a győztesek ezután átírták a történelemkönyveket (éppen úgy, ahogy a Habsburgok tették a magyarokkal). *“Mint ahogy a győztesek mindig így cselekednek, a legyőzni szándékozott népeket leszólják, a lehető legrosszabb fényben mutatják be.”*⁴² *“As is always the way of conquerors, the people they seek to conquer are denigrated and painted in the worst possible light.”*)

Peter Berresford Ellis elmondja nekünk, hogy a régészet ellentmondott a keltákról festett képnek, mely, mint nomád, harcos hordákat mutatta be őket, kik támadnak és rabolnak. A valóságban földművelők voltak, búzát, kölest, rozsot, zabot, kendert és lent termeltek. Babot, borsót, lencsét is növesztettek, s állatokat neveltek: juhokat, szarvasmarhát és sertéseket.⁴³ A római régészek úgy állítják be őket, mint “fejvadászokat”, mivel levágták a legyőzött harcosok fejét, s kiállították házaikban. Berresford Ellis elmondja, hogy a kelták nem mentek fejek után. *‘A fejek levágása a harcokban elhalt áldozatok esetében történt, s ezt is csak akkor cselekedték, ha az áldozatot erre méltónak találták.’* (*“Decapitation only took place after the victims were slain in battle or died, and then only if they were deemed worthy of respect.”*) Ugyancsak elmondja számunkra, hogy a kelták hite szerint a lélek a fejben lakozik, s Strabot idézve azt is hitték, hogy a lélek elpusztíthatatlan. Azzal, hogy az ellenség koponyáját megtartották, azt gondolhatták, hogy e tettel a szellemük felett is uralkodnak.⁴⁴

---

⁴⁰ Ibid: p. 63.

⁴¹ Berresford Ellis, Peter: *The Celts, a History*. Philadelphia, 2008, p. 55.

⁴² Ibid. p. 14.

⁴³ Ibid. p. 99-101.

⁴⁴ Ibid. p. 167-168.

A kelták a feltalálás mesterei is voltak. Európában utakat építettek, melyek később, mint római utak lettek ismereteseek. Más egyebet is feltaláltak. Kevin Duffy elmondja, hogy ilyen a lánc páncél, patkókat, az első aratógépet, az ekevasat és az első, kerékkel dolgozó liszt őrlőt is ők találták fel, s a legmeglepőbb: *“A görögök a keltáknak tulajdonítják a szappan felfedezését.”*⁴⁵ (*“The Greeks credit the Celts with having invented soap.”*)

John Davies azt mondja nekünk, hogy a kelták találták fel a férfinadrágot.⁴⁶ Viszont a szkítáknak is tulajdonítják ezen ruhadarab feltalálását. A kelták ruházatról beszélve, Tamara Talbot-Rice elmondja nekünk, hogy *“a bőségesen díszített nadrágjaik nagyon hasonlítottak a szkíták viselte nadrágokra a Chertomlyk edényen.”*⁴⁷ (*“Their profusely trimmed trousers were very like those worn by the Scyths on the Chertomlyk vessel.”*) Renate Rolle ugyancsak megemlíti a szkíták nadrágjait, mint nemzeti viseletét: *“A hosszú, fonott zubbonyaik hímezett, szőrmével szegélyezett bőrből vannak. A nadrágok hímezése lefelé irányul, s puha, boka-magasságú csizmák egészítik ki viseletüket.”*⁴⁸ (*“The long braided tunics are of embroidered, fur-trimmed leather. Trousers, embroidered lengthways and soft ankle length boots complete their outfit.”*) Mulatságos leírást is ad arról, hogyan tanították a görögöket lóra szállni, miután ők nem viselnek nadrágot, mint a szkíták.⁴⁹ A teljes idézet megtalálható a *“Hazatérés”* műben: *“Szkíta, Hun, Avar, Magyar kapcsolatok”* cím alatt,

Baráth Tibor azt írja, hogy a történelemkönyvek ezt Kr.e. 300 körül említik, a *“szkíta”* név hirtelen eltűnik, s a *“kelti”* név jelent meg ekkor. *“Ebből az következik, hogy a ‘kelták’ Európa nem indoeurópai népeinek egyvelege lehettek.”*⁵⁰ (*“It follows that the ‘Celts’ must have been an amalgam of the previous non-Indo-European inhabitants of Europe.”*) Ezeket az első európaiaknak nevezi.

Ezen túlmenően felsorolja a szkíta és kelta nép legszembetűnőbb hasonlóságait: területeik védve voltak erődítésekkel, árkokkal és bokrokkal, művészetük állat alakjai között a lovak szeretete nyilvánul meg, s naptiszteletük. Hozzá tehetnénk ellenségeik fejének gyűjteményét, arany és ékszer szeretetüket, ruháikat (nadrágok és zubbonyok), tükör használatukat, bor és lakoma szeretetüket, a zene szeretetét és táncot, lovas temetkezésüket és kurgán, vagy tumulus sírjaikat, melyek kocsikat tartalmaztak. Szerették a sakk-szerű játékokat: a kelták játéka a sakkhoz hasonlított, a szkíták ismeretlen ilyen természetű játékanak rajzát egy pazyryki sírszönyegen találták, s természetesen mindkét nép földműveléssel foglalkozott, gyógyítóik kendert használtak orvosságként (druidok) önkívületi állapot előidézésére.

---

⁴⁵ Duffy, Kevin: *Who were the Celts?* New York, 1996, p. 13.

⁴⁶ Davies, John: *The Celts*, London, 2000, p. 46.

⁴⁷ Talbot Rice, Tamara: *The Scythians*, New York, 1957, p. 188-189.

⁴⁸ Rolle, Renate: *The World of the Scythians*, U.of California Press, 1989, p. 58.

⁴⁹ *Ibid.* p. 104.

⁵⁰ Baráth Tibor: *The Early Hungarians*, Montreal, 1983, p.177.

Plinius írja, hogy a kelták mágusaikat druidoknak hívták. Grandpierre Atila bőven írt a szkíta mágusokról és magyarokról: “*A királyi mágusok ősi népe*” címen.”⁵¹ A kelták druidjai nagyon jártasak voltak az orvoslásban, még sebészetben is. Peter Berresford Ellis írja: “*tudjuk, hogy a sebészeti gyógyászat a kelta világban fejlődött... Ismerjük, számtalan csontváz koponyája nyomán, hogy a kelták gyakran ideggyógyászatot végeztek és tapasztaltak voltak a koponyalékelési műtétekben, kerek lukakat vágva a koponyába, hogy csökkentsék az agy nyomását fejsebesülés esetén.*”⁵² (“*We know that surgical medicine was advanced in the Celtic world... We know from the skulls of several skeletons that the Celts often did neurosurgery and were adept at the trephining operation, making circular cuts into the skull in order to relieve pressure in the case of head injuries.*”)

Toronyi Etelka⁵³ magyar régész írja, hogy a Kárpát-medence bronzkori sírjaiban agylékeléses koponyákat találtak, de azt mondja, hogy ez a szokás abba maradt a bronzkor végén, visszatérve a magyarokkal a Kr.u. kilencedik században. Ez azt jelzi, hogy az emberek, akik agylékelést használtak, kivándoroltak a Kárpát-medencéből keletre, magyarokként visszatérve a kilencedik században. Ezek nyilvánvalóan a keltákkal nyugatra vándoroltak, hiszen agylékeléses koponyákat találtak Angliában és Írországbán.

Egy másik furcsa szokásról is beszámol Toronyi Etelka, az újszülöttek koponyáinak elkötéssel elért alakítása, hogy meghosszabbítsák koponyáikat. Ilyen meghosszabbított, “macrocephal” koponyákat találtak a bronzkori Kárpát-medencében, s ezek első említése Hippocrates irataiban volt megőrizve 2400 évvel ezelőtt. Ez a szokás is eltűnt a Kárpát-medence sírjaiból a bronzkor végén, de visszatért a hunokkal. Ilyen koponyákat találtak hun sírokban, Kr.u. a hatodik században. Brezezinski és Mielczarek említik ‘*A szarmaták*’ című könyvükben, hogy a koponyatorzítás szokása ismét megjelent a kora szarmatákkal és alánokkal.⁵⁴

Embertani adatok szerint a kárpát-medencei szarmata sírok teljesen azonosak a Közép-ázsiai hun sírokkal. Ezért állíthatjuk, hogy a kárpát-medencei “szarmaták” tulajdonképpen hunok. Otto Maenchen-Helfen állítja, hogy a hun cserépedények, földművelés, ruházati szokások és lakóházak nagyon hasonlítottak a szarmatáékra.⁵⁵

Tadeusz Sulimirski elmondja, hogy a szarmaták életvitele és gazdasága hasonlított a szkítákéra. Ruházatuk és szokásaik sem különböztek nagyon a szkítákétól.⁵⁶ Sírmellékleteik szkíta divatot mutatnak.⁵⁷ Brezezinski és Mielczarek

---

⁵¹ Grandpierre Atila, Grandpierre Endre: *The Ancient People of the Royal Magi*, in *Selected Studies in Hungarian History*, edited by László Botos, Budapest, 2008.

⁵² Berresford Ellis, Peter: *The Celts, a History*. Philadelphia, 2008, p. 105-106.

⁵³ Toronyi, Etelka: *A Kárpáti Medence*, Buenos Aires, 1974, p. 27.

⁵⁴ Brezezinski and Mielczarek: *The Sarmatians*, Oxford, 2002, p.13.

⁵⁵ Maenchen-Helfen, Otto: *The World of the Huns*, University of California Press, 1973. pp. 169-179.

⁵⁶ Sulimirski, Tadeusz: *The Sarmatians*, New York, 1970, p. 26-27

⁵⁷ Ibid. p. 59.

írja, hogy az ‘ázsiai szkíták’ és a szarmaták általában rokonok voltak.⁵⁸ Sulimirski szerint skytho-szarmatáknak hívhatnánk őket. Megemlíti, hogy némely korai írók “Királyi Szarmaták”-nak hívták őket, kik átvették az ősi szkíta csoportok feletti vezetést a Királyi Szkítáktól.⁵⁹ A szarmaták kimozdították a szkítákat, nyugati irányba történő vándorlásra kényszerítve őket. Később a szarmaták is követték őket, s a Kárpát-medencében telepedtek le. A rómaiak a szarmatákkal kötött katonai egyezség alapján a szarmaták elmentek a brit szigetekre a kelta Britannia elfoglalásakor. Tomory Zsuzsa foglalkozott a szarmaták angliai és walesi jelenlétével a “*A New View of the Arthurian Legends*” című írásában (kiadatlan). Ugyancsak írt a skót és szkíta kapcsolatokról, amit később hozok.

A keltákat gyakran “*vas embereknek*” nevezik, mivel előszeretettel vasat használtak fegyvergyártásaikra és szerszámaikhoz. De a vas előtt volt bronz, s a Bronzkor, John Dayton szerint, aki a London Egyetem Régészeti Intézetének tanára, a Kárpát-medencében nagyszámú lakosság élt, kik bronz eszközöket és fegyvereket gyártottak, valamint nagykereskedelmet folytattak a Közép-Kelettel.⁶⁰

Dr. Nagy Sándor ugyancsak azt hiszi, hogy a Kárpát-medence sűrűn lakott terület volt az indoeurópai vándorlások előtt, s ezért az “árják” (indo-európaiak)-nak tovább kellett vándorolniuk észak felé letelepedésre alkalmas lakóhelyért.

“Mert, ha az árjanépek a magyar honfoglaláskor már az északi szélesség 60-ik fokáig kénytelenek voltak felhúzódni, akkor az 1500 km-rel délibb fekvésű tehát sokkal kellemesebb éghajlatú és termékenyebb Kárpátmedence nem lehetett olyan üres vagy gyérlakosságú, mint amilyennek a vogulista történetírók hirdetik, mert akkor ezek az árják nem felfelé a hideg övbe huzódtak volna, hanem az üres vagy gyérlakosságú és kellemes éghajlatú Kárpátmedencébe!”⁶¹

Nem lehet csodálkozni azon, hogy a Kárpát-medence sűrűn lakott terület volt a bronzkorban, ha figyelembe vesszük azt, hogy ezer éveken át lakott terület volt. Régészek találtak kilencvennégy, 2.5 millió éves emberi maradványt. Egy koponyát találtak Vértesszöllösön, kora 500.000 év.⁶² John Dayton nézete szerint a fémmunkásság feltalálása a Kárpátmedencében történt és ott folytatódott tökéletesítése.⁶³ Elmondja, hogy az európai bronzkor megelőzte a Közel-keletit.⁶⁴ Dayton azt hiszi, hogy a vándorlások a történészek eddig hitt nézetének a fordítottja.

---

⁵⁸ Brezezinski and Mielczarek: *The Sarmatians*, Oxford, 2002, p.6.

⁵⁹ Sulimirski, Op. Cit. p. 102.

⁶⁰ Dayton, John: *Minerals, Metals, Glazing and Man*, London 1978

⁶¹ Nagy Sándor: *A magyar nép kialakulásának története*, Buenos Aires, 1956, 12. old.

⁶² Howells, William W.: "Homo Erectus", 1966; *Human Ancestors*, Scientific American, 1979, p.85

⁶³ Dayton, John: *Minerals, Metals, Glazing and Man*, London 1978, p. 122.

⁶⁴ *Ibid.* p. 50.

Azt mondja, hogy az ipar terjedése a Közel-kelet felé és nem a Közel-keletből vissza felé történt.⁶⁵

2008-ban Bánffy Eszter, a Magyar Tudományos Akadémia Tudomány Osztályának vezetője egy hivatalos beszélgetésben ezt mondta: “(...)korábban azt gondolták, hogy minden délkelet-európai civilizáció Mesopotámiából jött, és minél észak-nyugatabbról való egy lelet, annál későbbre datálható. Ez az elképzelés megdőlt, mert kiderült, hogy azok a leletek, amelyeket korábban például a Kr.e. III. évezred végi mezopotámiai tárgyakkal véltek egykorúnak, itt 1500 évvel előbb mejelentek.”⁶⁶

A bronz tárgyaknak nagy üzemi központja volt a magyarországi Velem St. Vid-nél és mozgalmas kereskedelmének is vannak bizonyágai. Velem St. Vid nyugat Magyarországon van, nem messze az ausztriai Halstatt vidéktől, ahol a vasból készült kelta tárgyakat találták, s ahol sókitermelés is folyt. Ebben az időben nem volt Magyarország és Ausztria sem. Lehetséges, hogy a Kárpát-medence ősi bronzkori népessége fejlődött tovább vaskorszaki népességgé, akik keltákká váltak ismertté. Valóban, a Time Life Könyvek 1994 évi számában ezt a címet találjuk: “Kelták, Európa Vas-emberei”, s ez a mondat szerepel ez írásban:

“A Kr. előtti első ezredben, egy új műveltség gyökerezett meg, s nyomokat kezdett hagyni. Gyakorlottak voltak a bronzfeldolgozásában, s ezek az európaiak végül is a vas mestereivé váltak, s a vasérc olvasztásának... Korai görög írók kelta néven utaltak rájuk írásaikban.” (“Around the start of the first millennium BC, a new culture took root and began to leave its traces. Skilled in bronze-work, these Europeans eventually became masters of iron as the technology for smelting ore ... Early Greek geographers referred to them in written works as the Keltói.”)

A keltákról írva Olivia Vlahos azt mondja, hogy a hallstattiak nagyon hasonlítanak az urnamezиеkre, akik a kelta nyelvet beszélhették.⁶⁷ A valóság az, hogy a Hallstatt első szótágja, s számos egyéb helynévben is a HAL a walesi nyelvben található kelta szó sőt jelent.

Barry Cunliffe a következőket írja: “Urnamező fejlődése magyar területen megelőzte a nyugatra eső alpesi fejlődést...”⁶⁸ (“Urnamezű developments in the Hungarian region preceded those in the Alpine zone to the west ...”) Gerhardt Herm szerint a szkítáknak találkozniuk kellett az urnamező lakóssággal nyugat felé való vándorlásuk alkalmával.⁶⁹ Barry Cunliffe állítja, hogy az urnamező műveltség Európa szívében

---

⁶⁵ Ibid. p. 22.

⁶⁶ http://www.otka.hu/index.php?akt_menu=3732

⁶⁷ Vlahos, Olivia: *The Battle-ax People*, The Viking Press, New York, 1968, p. 171-172

⁶⁸ Cunliffe, Barry: *The Ancient Celts*, Oxford University Press, 1997, p. 43.

⁶⁹ Herm, Gerhard: *The Celts*, New York, 1975. p. 106.

alakult ki oly korán, mint a Kr.e. tizenharmadik század azon a területén, mely most Magyarország és nyugat Románia.⁷⁰ (Nyugat Románia a Kárpát-medence Erdélye.)

Visszatérve a kelták nyelvéhez, tudjuk, hogy nem volt megőrizve írott okmányokon, mivel a druidok mindent emlékezetükre bíztak. Kelta szavakat csak feliratokon, kézművesek nevében találjuk mesterjegyként agyagedényeken és érmékeiken. Az első kelta érméket Erdélyben verték.⁷¹

Számos történész, mint Christiane Éluère⁷² a keltáknak tulajdonította a folyók elnevezését és más földrajzi területekét. Bár, ha a kelták Európa őslakóiból alakultak ki, több, mint valószínű, hogy a földrajzi neveket az őslakóktól vették át.

Gerhard Herm szerint: *“A régi folyónevekből arra következtethetünk, hogy a Kr.e. második évezred közepén a Baltikum és az Alpok közötti egész területen, valamint a Brit Szigetek és Magyarország között egyetlen nyelvjárás uralkodott.”* (*“From old river names, we may conclude that, around the middle of the second millennium BC in the whole region between the Baltic and the Alps, the British Isles and Hungary, a single idiom predominated.”*) **Ezt a nyelvet Ó európainak, nem Indo-európainak nevezte.**⁷³

A tizennyolcadik században, Rasmus Rask és Franz Bopp, elismert nyelvészek úgy gondolták, hogy a kelta nyelvet beszélték Európa szerte, *“az Indo-európaiak érkezése előtt”*.⁷⁴ De később a történészek elfogadták, hogy a kelta az indo-európai család egy tagja, ekkor Rasmus Rask és Franz Bopp megváltoztatták véleményüket és elfogadták az indo-európai nyelvészek nézetét.

Az indo-európai feltevés, csak feltevés marad, mivel nincsenek ilyen nyelvnek ismert beszélői, se írott okmányai, melyek a tizenhetedik és tizennyolcadik századokban alakultak ki az összehasonlító nyelvészek tanulmányai nyomán. August Schleicher, német nyelvésznek tulajdonítják a Proto-Indo-European nyelv (PIE) visszaállítását, mely a Proto Indo-európaiak közös nyelvét képviseli. Ez az a nyelv, melyből minden európai és indiai nyelvcsaládnak kellett volna kifejlődnie.

A nyelvészek általában azt hiszik, hogy a magyar nyelv nem tartozik az Indo-európai nyelvcsaládba. Azt állítják, hogy a finnugor család tagja. Úgy tűnik előttük, hogy nagyon különbözik minden más európai nyelvtől, bár látják, hogy sok magyar szó hasonlít más európai nyelvek szavaira, s ezt annak tulajdonítják, hogy a magyarok ezeket a szavakat nomád vándorlásaik közepette kölcsönözték. Nem is vették figyelembe azt a lehetőséget, hogy más európai nyelvek kölcsönözhettek volna a magyar nyelvből. Tomory Zsuzsa 640 Magyar-Angol rokonszavat talált, s Paposi Jobb Andor professzor több, mint kétezret. Dr. Gwion Davies, a Welsh

---

⁷⁰ Chadwick, Nora: *The Celts*, Penguin Books, London, 1971, 1997. Ch. I by Barry Cunliffe: “In search of the Celts.” p. 24.

⁷¹ Duffy, Kevin: *Who were the Celts?* New York, 1996. p. 43.

⁷² Eluere Christiane: *The Celts, First Masters of Europe*. London, 1993. p. 144.

⁷³ Herm, Gerhard: *Op. Cit.*: p. 71.

⁷⁴ Davies, John: *The Celts*, London, 2000. p. 173-174.

National Library alapítójának a fia a következőket írta levelében Tomory Zsuzsa részére:

Azzal, hogy ősi kapcsolatot talált a magyar és a kelta nyelvek között, e nyelvek megőrzésének nagyobb fontosságot ad, mint az emberek bátorítása e nyelv használatára, hogy egyenlőnek érezzék magukat minden más nyelvet beszélővel szemben. (...) A walesi nyelv ettől a megkülönböztetéstől függetlenül, s a lehető kapcsolata a Közép-európai nyelvekkel hajmeresztő méltóságot ad – mint amikor egy ősi kőbalta megtalálása igen lelkesítő lehet, mert visszavisz az ősi időkbe. Csodálatot ébreszt, mint amikor az éjszakai eget nézzük, s a körülöttünk levő élet bölcsességét és szépségét. Azt gondolni, hogy a walesi nép olyan nyelvet beszél, mely az ázsiai pusztaságok büszke lovasai nyelvéből származott. Ez, ha igaz lenne, sokkal több értelmet adna nemzeti jelvényünknek, a vörös sárkánynak (Y Ddraid Goch). A cikk egy másik igen érdekes szempontja a szarmata sárkány ázsiai eredete, mivel közelebb hoz Schliephak “vadászterületéhez”, a sárkány és a bikaszarv jelképek keresésében, délnyugat Ázsia és Szibéria közötti útjain.

Csodálkozom a szemmel látható kelta-magyar kapcsolatokon, amint egy melléklete mutatja. Például, Cambridge melletti emelkedő, alacsony dombokat máig “Gog-Magog” domboknak nevezik. A gondolata is csodálatba ejt amikor ennek szkíto-magyar eredetét észlelem. Ismét, a gael, magyar és angol szavak összehasonlító jegyzékén a walesi érdekes adalék lenne. Például, az első szó, a magyar “mag” “magot és valaki fiát” jelenti, a mi walesi, magot jelentő szavunkat, a nagyon fiatal kék kagylókra használjuk, amikor azok letelepednek. A fia szavunk közül egy a “mab” (mindkét esetben hosszú). A férfit jelentő szavunk “vir” az ír nyelvben, s a walesiben “gwr”... Az öregasszonyt jelentő “Manyó” hasonlítható a délnyugati walesi névhez, mely az asszonyt jelentő “menyw”. Úgy gondolom, hogy ez az ír területekről jött nagyon régen, mint az észak walesi szó “Dynes” (Dyn férfi). Nagyon érdekes a hasonlóság a Balaton és a mi Llyn (tó) Bala nevünk a walesi nyelvben. Ismét, a “Don” folyó Aberdeen és Doncaster közelében – ezeknek valóban magyar eredete lenne?(Your finding ancient connections between the Magyar and Celtic languages gives the preservation of those languages a far greater importance than that of encouraging people, who speak them to feel that they are as good as any other language. (...) Apart from that kind of status of the Welsh language, its possible connections with Central European languages give it a hair-raising dignity – as the finding of an ancient stone axe can be so stirring, in taking you back to ancient times. It arouses a feeling of wonder, such as we get when we see the sky at night, and the cleverness and beauty of the life around us. To think that the Welsh people may be speaking a language descended from that spoken by proud horsemen of the Asiatic steppes. That, if it were true, would give a lot more meaning to our national emblem, the Red Dragon.

Another very intriguing aspect of that article is the Asiatic origin of the (Sarmatian) dragon, because it brings us a lot nearer to Schliephak's "hunting" grounds, in his search for the dragon and bull's horn motifs, on his travels from S. E. Asia to Siberia.

Dr Gwion Davies continues,

I am astonished at the apparent Celto-Magyar connections illustrated in one of your enclosures. For instance, near Cambridge there are some low hills known to this day as the "Gog-Magog" Hills. To think that the name has a Scythian-Magyar origin – it amazes me. Again, on the lists of Gaelic, Magyar and English words compared, a Welsh one would be an interesting addition. For example, the first word, "mag" in Magyar for "seed/son" is our word in Welsh for "seed", as applied to the very young blue mussels when they settle. One word for "son" is "mab" (long in both cases). The name for man is "vir" in Irish, and "gwr" in Welsh... The Hungarian name of "Manyó" for "old woman" can be compared with the South-western Welsh name of "menyw" for "woman". I think that this came from the Irish settlements there long ago, as the North Welsh word is "Dynes" (Dyn is Man). Very interesting likeness between Balaton and our Llyn (Lake) Bala in Wales. Again, the Rivers "Don" near Aberdeen and at Doncaster – had these indeed, ancient Magyar origins?)

Bár általános hit szerint a magyar nyelv egyedül áll, s nem rokona egyetlen más európai nyelvnek a finnen kívül, megalapozott kutatás hasonlítja a magyar nyelvet több, mint hatvan nyelvvel, melyek teljesen elszigeteltek egymástól. Lehetséges, hogy a magyar nyelv ezek rokona? Magyar Adorján indítványozza, hogy a magyar nyelv inkább az "átadó", mint az "átvevő"⁷⁵ Körösi Csoma Sándor, a tibeti-angol szótár szerzője, 240 szanszkrit szót azonosított magyar szavakkal. Aczél József állította, hogy a magyar nép közeli kapcsolatban volt a görögökkel.⁷⁶ Vámbéry Ármin megtalálta a török-magyar kapcsolatot.⁷⁷ Szentkatolnai Bálint Gábor tanulmányozta a mongol-magyar kapcsolatokat.⁷⁸ Christoff Sonngott tanulmányozta az örmény-magyar hasonlóságot. Dr. Varga Zsigmond a sumir-magyar kapcsolatot kutatta.⁷⁹ Szabédy László a latin-magyar kapcsolatokat tanulmányozta. Nt. Kúr Géza az etruszk-magyar azonosságot vizsgálta⁸⁰ Dr. Mário Alinei: Ősi kapocs c. könyvében az etruszkokat magyar leszármazottaknak tartotta, és a fent említett Dr. Baráth Tibor az egyiptomi-magyar kapcsolatokat. Fadrusz János a magyar és etruszk rovást tanulmányozta az etruszk ABC nyomán, s négy kivételével teljes azonosságot talált. Magyar Adorján az etruszk számrovásnál azt látta, hogy a magyar számrovás teljes okszerűsége megtörik az etruszk-

---

⁷⁵ Magyar Adorján: "A Történelemhamisítások egyik legnagyobbikáról", Őshonosság, 1991, No.2

⁷⁶ Aczél József: *Szittyá-görög eredetünk*, Garfield, NJ. 1975

⁷⁷ VÁMBÉRY Ármin: "Magyar és török-tatár szóegyezések". In: *Nyelvtudományi közlemények VIII.* 109-189. o. 1869.

⁷⁸ Szentkatolnai Bálint Gábor: *Párhuzam a magyar és mongol nyelv terén. Madsar Monghol khojor khele adalithkakhó bicsik.* (Magyar mongol két nyelvet egyenlítő irat). Budapest, Hornyánszky Victor 1877.

⁷⁹ Varga Zsigmond: *Az ősmagyar mitológia – Sumer és ural-aláji öröksége*, San Francisco, CA. 1956.

⁸⁰ Kúr Géza: *Etruszk-magyar rokonság*, Warren, OH. 1966.

számrovásnál, így az etruszk az ősmagyar rovás leszármazottja és romlottabb változata.⁸¹

Magyar Adorján írja, hogy elfogadott tény, ha emberek tudomást szereznek valamely, más népnél használt tárgyról, azt a tárgyat nevével együtt veszik át. A magyar nyelv különlegessége, hogy szókészlete majd minden európai nyelvvel rokonságot mutat. Ez a tulajdonsága vezette az európai nyelvészeket azon gondolathoz, hogy a magyar nyelv más európai néptől való kölcsönözés.

A magyar nyelv ősiségének kutatása a tizenhetedik században kezdődött és a mai napig tart, de ezeket a Magyar Tudományos Akadémia nem szentesítette. Az Akadémiától független kutatók a magyar nyelv sok más nyelvvel való rokonságát vizsgálták, különösen a sumir nyelvet és sok országban sumerologiai tanszéket alapítottak.

Henry Rawlinson ezredes volt az első, aki felfedezte a sumir és a magyar közötti kapcsolatot. Felfedezte egy iráni sziklán a Behistun-i feliratot 1853-ban. Magyar nyelvet beszélő segédje, a Szt. Benedek rendi Rónai Jácint segítségével Rawlinson ezredes meg tudta fejteni a feliratot. Ezen az alapon Rawlinson ezredes kijelentette, hogy az ékírás "szkíta" nyelvű.⁸²

Rawlinson ezredes és tudós társai megkörnyékezték a Magyar Tudományos Akadémiát Budapesten, remélve, hogy az Akadémia felkarolja felfedezésüket és folytathatják kutatásaikat. De 1853-ban, Magyarország és a Tudományos Akadémia elnyomó politikai rendszere, és Ausztria társadalmi és műveltségi uralma alatt állott. E körülmények között lehetetlen volt a magyar tudósoknak szabadon és elfogulatlanul dolgozni az ékírás megoldásán.

Így a magyar-sumir kapcsolatokat idegen tudósok vették át. Jules Oppert 1869-ben, A.H. Sayce 1870-ben, François Lenormant 1874-ben, s valamennyi munkáját a saját országában adta ki. A Magyar Tudományos Akadémia osztrákok által kinevezett tanárai egyszerűen elvetették Lenormant, Oppert és Sayce kutatási eredményeit. Joseph Budenz, aki nem beszélt magyarul, s mégis kinevezett professzora volt a magyar nyelvésztudománynak, csak ennyit mondott:

*"Az ékírás nem egy Ural-Altáji idióma."*⁸³

A Tudományos Akadémiának nem volt osztálya az ősi eredet kutatására és tanítására a finnugor elméleten kívül. Jules Oppert, François Lenormant⁸⁴, A.J.Sayce, Colonel Rawlinson és mások elismerték a sumir és magyar nyelvek

---

⁸¹ Magyar Adorján: *Az Ősmagyar Rovásírás*. Fáklya kiadó, Warren, Ohio. 1966.

⁸² Rawlinson, H.C.: "Resumé d'une communication de l'Asiatic Society", London, 1853, p.228; in Badiny-Jós, Ferenc: *The Sumerian Wonder*, Buenos Aires, 1974, p. 15

⁸³ Lenormant, François: *Les Principes de Comparaison de l'Accadien et des langues touraniennes*. Réponse d'une critique. Paris, 1876. (Revue de Philologie et d'Ethnographie, T. II. p.98); in Badiny: Op.Cit. p.16

⁸⁴ Lenormant, François: *Les Principes de Comparaison de l'Accadien et des langues touraniennes*. Réponse d'une critique. Paris, 1876. (Revue de Philologie et d'Ethnographie, T. II. p.98); in Badiny: Op.Cit. p.16

közötti nyelvi kapcsolatot, de nem találtak elég rokon szót elméletük bizonyításához a tizenkilencedik században. ⁸⁵

Csak az első világháború után kezdték a magyar tudósok a magyar és sumir nyelvek közötti rokonságot tanulmányozni.

Dr. Bobula Ida a Ricker College szociológia és embertan tanára 1951 és 1959 között 535 magyar szót azonosított a sumir szavakkal, Anton Deimel sumir szótárában. Deimel helyben hagyta Bobula szókészletét. Ez a jelentős felfedezés felélesztette a tizenkilencedik század kutatóinak alvó elméleteit a sumerológia terén. Dr. Bobula Ida és Dr. Torma Zsófia ösztönözte Gosztony Kálmánt, a párisi Sorbonne Egyetem tanárát a sumir-magyar kapcsolatok tanulmányozására. Ő kibővítette a sumir-magyar szavakat 1200 szóra, s hatvan nyelvtani szabályt mutatott be, melyek a sumirban és a magyarban is egyezők voltak. ⁸⁶

Azt találta, hogy az 53 sumir nyelvtani jellegzetesség között 51 azonos a magyarral, s csak 21 azonos a finnugor nyelvekkel. ⁸⁷ Galgóczy János, Somogyi Ede, Dr. Bobula Ida, Dr. Varga Zsigmond és Gosztony Kálmán már tanulmányozták a sumir/magyar kapcsolatot és felfedeztek 2000 szónál több rokonszót és nyelvtani hasonlóságokat a két nyelv között. ⁸⁸

A jelenben a magyar-sumir nyelvek tanulmányozása kissé a háttérbe szorult, s más kutatási területek nyíltak meg a magyar nyelv ősiségével kapcsolatban. Mint Európa legősibb nyelve nyilvánvaló, befolyásolt minden európai nyelvet, bele értve a keltát és a szkítát.

Ha a magyarok rokonai a keltáknak, s a szkítáknak is, s a kelta és szkíta nyelveket az indoeurópai nyelvcsaládba sorolják, akkor a magyarnak is ebbe a családba kell tartoznia. Megfordítva, a kelta és szkíta nyelvek, a magyarral együtt nem indo-európaiak lehetnek. Ez a jövő nyelvészei számára sok gondolkodni valót ad.

Irodalom

Angol:

Badiny-Jós, Ferenc: *The Sumerian Wonder*, Buenos Aires, 1974

---

⁸⁵ Lenormant, François: *Les Principes de Comparaison de l'Accadien et des langues touraniennes*. Réponse d'une critique. Paris, 1876. (Revue de Philologie et d'Ethnographie, T. II. p.98); in Badiny: Op.Cit. p.16

⁸⁶ Gosztony, Kálmán: *Összehasonlító szumer nyelvten*, Paris, 1975

⁸⁷ Gosztony, Kálmán: *Összehasonlító Sumer Nyelvtan*, Switzerland, 1975, p.35. Original title in French: *Dictionnaire d'Étymologie Sumérienne et Grammaire Comparée*. Paris, 1975.

⁸⁸ Bobula, Ida: *Két Ezer Magyar Név Szumir Eredete*, Montreal, 1970; Galgoczy, János: *A Szumir Kérdés*, New York, 1968; Gosztony, Kálmán: *Összehasonlító Sumer Nyelvtan*, Switzerland, 1977 Somogyi, Ede: *Szumirok és Magyarok*, New York, 1968; Varga Zsigmond: *Öt Ezer Év Távlatából*, Budapest, 1942;

Barath, Tibor: *The Early Hungarians*, Montreal, 1983

Berresford Ellis, Peter: *The Celts, a History*, Philadelphia, 2008

Bobula, Ida: *The Origin of the Hungarian Nation*, Astor Park, Florida, 1982

Brezekinski and Mielczarek: *The Sarmatians*, Oxford, 2002

Brodrick, A. Houghton: *Animals in Archeology*, New York, 1972

Calvert, Patricia: *The Ancient Celts*, Scholastic, 2005

Celts: Europe's People of Iron, Time Life Books, 1994

Chadwick, Nora: *The Celts*, Penguin Books, London, 1971, 1997

Childe, V. Gordon: *The Bronze Age*, 1963

Childe, V. Gordon: *The Danube in Prehistory*, Oxford, 1929

Cremin, Aideen: *The Celts*, Rizzoli, New York, 1998

Cunliffe, Barry: *The Ancient Celts*, Oxford University Press, 1997

Cunliffe, Barry: *The Celts. A Very Short Introduction*. Oxford University Press, 2003

Davies, John: *The Celts*, London, 2000

Dayton, John: *Minerals, Metals, Glazing and Man*, London, 1978

Du Yaxiong: *Comparative Research of Chinese Folk Songs and Hungarian Folk Songs*, Buenos Aires, 1985

Duffy, Kevin: *Who were the Celts?* New York, 1996

Éluère Christiane: *The Celts, First Masters of Europe*, London, 1993

Haraszti, Endre: *The Ethnic History of Transylvania*, Astor Park, Florida, 1971

Hawkes, Jacquetta and Woolley, Sir Leonard: *Prehistory and the Beginnings of Civilization*, UNESCO, 1963

Hellebrandt, Magdolna: *Corpus of Celtic Finds in Hungary*. Vol. III. Budapest, 1999

Herm, Gerhard: *The Celts*, New York, 1975

Hinds, Kathryn: *The Celts of Northern Europe*, Benchmark Books, New York, 1997

Isaac, Glynn and Leakey, Richard E.R.: "Human Ancestors", *Scientific American*, San Francisco, 1979

King, John: *The Kingdoms of the Celts*, Blandford, UK, 1998

Lengyel, A. and Radan, G.T.B.: *The Archeology of Roman Pannonia*, Budapest, 1980

Maenchen-Helfen, Otto J.: *The World of the Huns*. U.of California Press, 1973

Nagy, Sándor: *The Forgotten Cradle of the Hungarian Culture*, Toronto, 1973, Translated by László and Margaret Botos

Pennick, Nigel: *The Sacred World of the Celts*, Rochester, VT. 1997

Raymond, Robert: *Out of the Fiery Furnace*, University of Pennsylvania Press, 1986

Renfrew, Colin: *Before Civilization*, New York, 1973

Rolle, Renate: *The World of the Scythians*, U.of California Press, 1989

Rolleston, Thomas: *Myths and Legends of the Celtic Race*, 1911

Stobie, Denise: *Exploring Celtic Britain*, Collins and Brown, London, 1999

Sulimirski, Tadeusz: *The Sarmatians*, New York, 1970
Szabó, Miklós: *The Celtic Heritage in Hungary*, Budapest, 1971
Talbot Rice, Tamara: *The Scythians*, New York, 1957
Trippett, Frank: *The First Horsemen*, Time-Life Books, New York, 1974
Vlahos, Olivia: *The Battle-ax People*, The Viking Press, New York, 1968
Wass, Albert: *Our Hungarian Heritage*, Astor Park, Florida, 1975
Wass, Albert: *Selected Hungarian Legends*, Astor Park, Florida, 1971
Woolley, Sir Leonard: *Digging up the Past*, Pelican Books, Baltimore, Maryland, 1965

Magyar:

Baráth, Tibor: *Magyar Népek Őstörténete*, Montreal Vol I, 1968, Vol.II. 1972, Vol III. 1973
Baráthosi-Balogh, Benedek: *A Hunok Három Világbirodalma*, Buenos Aires, 1974
Bobula, Ida: *A Szumir Magyar Rokonság*, Buenos Aires, 1982
Bobula, Ida: *Kétezer Magyar Név Szumir Eredete*, Montreal 1970
Csobánczi, Elemér: *Ősturánok*, Garfield, N.J. 1975
Érdy Miklós: *A hun lovas-temetkezések*, Budapest, 2001
Érdy Miklós: *A magyarság keleti eredete és hun kapcsolata*, Budapest, 2010
Fekete, Zsigmond: *Magyarország a Honfoglalás előtt*, Buenos Aires, 1976
Grandpierre, K. Endre: *Aranykincsek Hulltak a Hargitára*, Budapest, 1990
Kodály Zoltán: *A Magyar Népzene*, Budapest, 1971
Kovács, Tibor: *A Bronzkor Magyarországon*, Budapest, 1977
Kőhalmi, Katalin: *A Styeppek Nomádja*, Loháton, Fegyverben, Budapest, 1972
Kovács, Tibor: *A Bronzkor Magyarországon*, Budapest, 1977
László, Gyula: *A Kettős Honfoglalás*, Budapest, 1978
Marjalaki-Kiss, Lajos: *Anonymus és a Magyarság Eredete*, Miskolc, 1979
Nagy, Sándor: *A Magyar Nép Kialakulásának Története*, Buenos Aires, 1956
Radics, Géza: *Eredetünk és Őshazánk*, Chicago, 1992
Timaru-Kast Sándor: *Kelta magyarok, magyar kelták*, Budapest, 1999
Torma, Zsófia: *Szumer Nyomok Erdelyben*, Buenos Aires, 1972
Toronyi, Etelka: *A Kárpáti Medence, a kulturák bölcsője és a magyarok őshazája*, Buenos Aires, 1974
Vágó, Pál: *A Vérszerződés Ereje*, Buenos Aires, 1976

Fordította: Tomory Zsuzsa

TIMARU-KAST SÁNDOR

KELTA-MAGYAROK MAGYAR-KELTÁK

AR BED KELTIEK

A kelta nép szomorú sorsa, ádáz szabadságharca és könyörtelen végzete

Ki volt ez a legendás nép, amely olyan nagy benyomást keltett az ókor krónikásaira?

Az Kr.e-i ötödik évszázadtól ismerik őket a görög és római krónikák, és hatalmas népként írják le. Az Atlanti-óceántól a Fekete-tengerig száguldottak lovaikon, hajtották gulyáikat, művelték földeiket, bányászták érceiket és kovácsolták félelmetes vasfegyvereiket. Hatalmas domb- és gödörsírokat állítottak fel legvitézesebb harcosaik emlékére, szumir, szabir és szittyá mintára szekerekkel is temetkeztek. Óriási körtemplomok, szentélyek, szentfák és ligetek, szentforrások alkották a szellemi és vallási élet központjait, ahol táltosok, a druidák, végezték a szertartásokat, megáldották az újszülötteket, kötöttek házasságokat, kezelték a betegeket, áldoztak az Isten(ek)nek, többek között bikát és fehér lovat, regöltek és kiképezték a jövőbeli tordákat. Az áldozati növényeket üstben megfőzték. Ma már bizonyított, hogy a kelta nép nem volt egy primitív barbár rabló társaság, ellentmondva némi római „propagandairásnak”. A régészet segítségével bebizonyosodott, hogy a kelta civilizáció egyenrangú volt a rómaival. Ma már tisztán kibontakozik előttünk a kelták magas műveltségi szintje. Számos kelta fegyvert átvesznek a rómaiak és kelta eredetű nevüket is beveszik latin nyelvük szókincsébe (gladius *kard* a kelta ‘calad’-ből), akárcsak a szállítás és közlekedés szavait. Ellis Peter B. írja könyvében (Ellis⁸⁹,1996), hogy kimutatta a régészet a jólétű, fejlett és gazdag korai kelta földművelő közösségeket, valamint a magas jártasságukat a művészet, edénykészítés, ötvösség, zománcozás, fémfeldolgozás terén. Az Kr.e-i első században nagyon keresett volt Cézár Rómájában a brit gyapjúárú, főleg a „sagi“, a kelta gyapjúköpeny (‘zeke’). Itt látszik mennyire hazug volt Cézár propagandája, hisz merte azt állítani, hogy a kelták nem ismerték a gyapjuszövést. Egyedülálló volt az akkori Európában a szabad orvosi ellátás és kórházak berendezése, ami törvényként le volt szögezve a kelta jogban (Ellis nyomán). „Az ősi kelta civilizációt főleg a görögök és a rómaiak írták le vad

---

⁸⁹ Ellis Peter Berresford : ‘Die Druiden - von der Weisheit der Kelten’, München, 1996; 27.-35. old.

harcosok társadalmának, akik büszkék, tudatlanok és műveletlenek voltak, az életet könnyelműen vették, gyerekes élvezeteket folytattak és gyakran leitták magukat. [...] Ezzel az elképzeléssel részben még ma is élünk, de semmi köze a valósághoz. [...] A kelták egyik kiváló tehetsége volt az útépítés. Tudásukat ezen a téren régebben gyakran cáfolták, de az utóbbi idők régészeti kutatása bebizonyította a jól megerősített kelta utak létét. Evvel a római utak mítosza a megfelelő helyére szorul, és mára már elfogadja a szaktudomány azt a tényt, hogy sok latin fogalom, a szállítást illetően, a Keltából volt átvéve.“ : *„Die alte keltische Zivilisation wurde vor allem von den Römern und Griechen als eine Gesellschaft wilder Krieger geschildert, die stolz, unwissend und ungebildet waren, das Leben leicht nahmen, kindlichen Vergnügungen frönten und sich häufig betranken.[...] Diese Vorstellungen hegen wir zum Teil auch heute noch, doch sie haben nichts mit der Wirklichkeit zu tun.[...] Eine der herausragenden Fähigkeiten der Kelten war der Straßenbau. Früher wurde ihr diesbezügliches Können häufig angezweifelt, doch in letzteren Zeit haben archäologische Forschungen die Existenz gut angelegter Keltenstraßen bestätigt. Der Mythos von den Römerstraßen wird damit auf seinen rechtmäßigen Platz verwiesen, und die Wissenschaft akzeptiert zunehmend die Tatsache, daß viele lateinische Begriffe für das Transportwesen aus dem Keltischen übernommen wurden. [...]“* [Ellis, 1996; u.o.]. A fejlett mezőgazdaságuk eredménye volt a túlnépesedés. Elindult Kr.e. 450 körül a kelta népvándorlás. Birtokukba veszik még Észak-Itáliát és az anatóliai Galatát is. Ilyenkor kerülnek először háborús viszonyba Rómával. A kelta törzsek az elején győzelmeket aratnak, sőt Kr.e. 387-ben elfoglalják Rómát is, és ‘kirabolják’. A Kr.e-i harmadik évszázadtól kezdődően viszont, amikor a Római hatalom megerősödik a szomszédos umbriai és szamnita törzsek valamint az Etruszkok leverésével, elkezdődik terjeszkedése a kelták lakta földekre. Mivel a Kelták, akárcsak a Szittyák, nem alapítottak világbirodalmat, hanem törzsközösségekben és kisebb államokban szerveződtek, könnyű volt a jól megszervezett római légióknak túlerővel legyőzni őket. Ezen felül még, a Kr.e-i második évszázadban két oldalról kerültek szorultságba, északról a germánok terjeszkedtek délfelé. A Rómaiak, sok harcok után végül Kr.e. 191-ben, legyőzik az észak-itáliai Senonokat és Bójokat, majd Kr.e. 133-ban elfoglalják még Keltibériát (Hispániát) is. Az Arvernek, az Allobrogok, Ligurok és Salluvok leverésével létre jön Kr.e. 121-ben a Gallia Narbonensis római provincia a mai Dél-Franciaországban.

Kr.e. 113 és 101 között betörnek az első germán törzsek. A Teutonok és a Kimberek pusztító erővel a kelta területekre. Észak-Hessenbe megjelennek a germán Suebek Kr.e. 72-ben Ariovist vezérük vezetése alatt. Más germán törzsek is csatlakoznak

Ariovist csapatához és elkezdenek délre és a Rajnától nyugatra törni. Kr.e. 61-ben legyőzik a kelta Haedukat. Erre, Kr. e. 58-ban, felkerekednek a Helvétek és eldöntik, hogy Gallia délnyugati részére költöznek, mert a germán veszély, mely már egy fél évszázaddal azelőtt elűzte őket Dél-Németországból ismét fenyegette immár svájci honukat is. Elindult tehát az utolsó kelta vándorlás. Tízezrével hagyják el házaikat, falvaikat, városaikat, felégetve mindent maguk mögött. Az Allobrogok fővárosnál, a mai Genfnél egyesültek más menekülő törzsek tömegével. A menekülők száma meghaladta a 368 000-et, ebből 92 000 harcos. Céljuk a genfi Rhône-hídon átkelni, és a folyó mentén délfelé húzódni, hogy áttelepedjenek Dél-Galliába. De a „kegyes“ Július Cézár megtudta tervüket és tüstént leromboltatta a hidat, mivel ekkortájt ő a provincia prokonzulja volt. A tárgyalások meghiúsultak és a Helvétek az északi utat választották a Sequánok földjén keresztül. Kétezernyolcszáz ökörszekérrel vonulnak át a hágókon. A Haeduak területén a Saône folyó partján összeütköztek a rómaiakkal, akik minden áron megakarták hiusítani áttelepülésüket a galliai testvéreikhez. A helvét király Divico fegyverszünetet kért, de Cézárnak túsok kellettek. Erre Divico így felelt: „Túsokat venni szoktunk, nem adni!“ és háborút üzen. Az elején győztek a Helvétek, de támadásuk végül megsemmisült, és kénytelenek voltak megadni magukat. Cézár a túlélőket visszaparancsolta az elhagyott svájci otthonukba. A helvétek egy töredéke ma is ott él, de a germánok elöl a hegyekbe menekülve, az ún. ‘raeto-románok’.

Ezek után, mivel belpolitikailag nem volt népszerű, Cézár elindítja pusztító hadjáratait Galliában, hogy külpolitikai sikerrel szerezzen tekintélyt és támogatást a szenátusban. Először oktalanul és meglepően rátör a kelták egyik legnagyobb és legerősebb törzsszövetségére, a Belgákra. A rómaiak rajtaütnek a Rémecken – Reims városa tőlük származik –, akik még védekezni sem tudnak meglepetésükben. Szervezkednek a belga lovasok is, de seregüket a Somme-ig visszaverik a légiók. Hadjáratokat indít Cézár az armorikai (Bretagne) tengeri törzsek ellen is, hogy szétverhesse flottájukat. Az akciók célja Közép-Gallia izolálása. Álmodozott Germánia és Britannia (Albion) elfoglalásáról is. Cézár „Galliai Háborúja“ Kr.e. 58-tól 51-ig tartott, következményeként elfoglalta egész Galliát, de a Brit-szigeteken nem volt sikere, mert nem számított a brit harckocsik gyorsaságával. Cézár vérengzései (pl. a druidák lemészárlása), az elfoglalt kelta városok lakosságában ellenszenvet keltett. A gall törzsek, most először összefognak és pajzsraemeléssel megválasztják a fiatal arvern királyfit, Vercingetorix-et vezérüknek. A gall városok egytől egyik elküldik legvitézesebb katonáikat, hogy csatlakozzanak Vercingetorix seregéhez. Egy hatalmas nemzeti felkelés szerveződik, egy „Szent Háború“, ahogyan a druidák nevezték – a római agresszor ellen. Eleinte csak villongások

gyengítik Cézár hírnevét a távoli Romában. Ennek tudatában szervezkedni kezdenek a kelta Karnútok, Senonok és Eburonok. A Karnútok javasolnak egy nemzeti szabadságharcot. Erdeikben összegyűl a druidák tanácsa, amely jóváhagyja a Szabadság Szent Háborúját, mint az egyetlen járható út a népük kiirtásával fenyegető római barbársággal szemben. Először a hírvonalak megsemmisítése a támadások célja, hogy aztán törjenek a déli Narbonensis-re és északon leszakadt Cézár légióira a Haeduak földjén. De a Provincia felkészült és vissza veri a támadást. A szabadságharcosok visszahúzódnak az elégetett föld taktikájával a Biturgok fővárosába Avarikba (a mai Bourgesba). Ide összpontosul az egész kelta haderő. Egy hosszú könyörtelen ostrom után a vár elesik, és a rómaiak lemészárolják szinte az egész lakosságot. 40 000 Kelta vesztí itt életét. Ám ez csak erősíti az arvern királyfi tekintélyét az össz kelta lakosságban. Ezután Gergovia várát ostromolják sikertelenül a rómaiak, erre a Haeduak is föllázadnak és meggyilkolnak minden rómit az országukban. Cézár bizonytalanodik és elhatározza a Provinciába való visszahúzóást.

Most már biztosak a gallok győzelmükben, ám éppen amikor eljött az alkalom, hogy elkergezzék a megszállókat országukból, ellenük fordul a sors. Vercingetorix győzelme tudatában visszamarad az egész gyalogságával és elküldi lovasserege három legnagyobb részét, hogy riogassa a visszahúzóó római légiókat. A lovas harcosok megesküsznek, hogy addig nem térnek vissza míg kétszer nem vágattak át az ellenség seregén. De nem számítottak a germánokkal, akik Cézár segítségére megjelennek a csatatéren. Megfordul a római sereg és visszaúzi a megtorpant kelta lovas-osztagokat Vercingetorix táboráig. Nagy veszteségek árán visszavonulnak Vercingetorix szabadságharcosai a Mandubiak székhelyébe, Alesiába. A töprengő arvern királyfi elküld egy lovas egységet, hogy toborozzanak önkénteseket egész Galliából. Ő meg, nyolcvanezer legbátrabb vitézeivel befészkei magát Alesiába, egyhónapi élelemtartalékkal és reménykedik a gyors segítségben. Ez ellen felállítanak a rómaiak egy ostromgyűrűt a vár köré, amely sem kívülről, sem belülről nem volt átjárható. A táboron kívülre nem juthattak el hírek a gall segélycsapatokhoz, s így elkezdődik egy kétségbeesett, szervezetlen küzdelem, egy kilátástalan harc. A csata során sok kelta vitéz hőiesen ontja véré, de végül a megszállók túlereje győz. Vercingetorix, a szabadságharc hőse ekkor, Kr.e. 51-ben, fokságba esik. A Galliai harcok során végül összesen 800 gall város és falu és több mint három millió (3 000 000 !) Kelta esik áldozatul a római barbárságnak. Fejvadászat indul a kelta vezérek és a druidák ellen. Evvel elesik a Kelták legnagyobb szállástere. Németországban, fokozatosan beköltöznek a germán törzsek, gyakran békésen is összevegyülnek a kelta alaplakóssággal, de „etnikai

tisztogatások“ is előfordulnak. Galliában beindul a „romanizálás“. Kivégzik az értelmiséget, a druidákat, megölik a politikai vezetőket és nyomorba döntik a népet. Beköltöztetnek római telepeseket, megtiltják a kelta nyelv hivatalos használatát. Sőt, bizonyos vidékekben az egész lakosságot rabszolga sorsba vetik és eladják szerte a Világba, másutt csak a férfiakat kötelezik fegyverbe, távoli földeken légiósként védeni az Impériumot. Ide aztán római légiósokat telepítenek, akik majd a visszamaradt kelta lányokat veszik feleségül. Gyerekeik immáron római állampolgárok. Ezek csak egyes ‘finomabb’ formái a nép- és kulturaírtásnak, amúgy római ‘civilizált’ módra. Habár sikertelen volt a kelta nemzet fölkelése, megrázkódtatta az egész római világot. Kr.e. 49-től 46-ig tartott az ezt követő polgárháború Cézár ellen. Így csak a belső felkelés leverése után tudja kivégeztetni a kelta hőst, Vercingetorix-et. De nem sokkal később, Kr.e. 44 március 15.-én Cézárt, a gallok hóhérát, is meggyilkolják, örökbefogadott kelta fia közreműködésével. (> Éluére Christiane nyomán).

A következő időkben az utolsó kontinentális Kelták is elvesztik függetlenségüket, előbb Kr.e. 25-ben a Galaták, majd Kr.e. 15-ben az Alpoktól északra a Dunáig terülő Noricum és Kr.u. 10-ben Pannónia is római kézre kerül. Csupán a Kárpát-medence északi és keleti részében őrizték meg egyes kelta törzsek szabadságukat, mint az Anartok, Ósok, Kotinok, Karpok és egyéb kisebb törzsek, melyek majd a felszabadult Pannonokkal együtt megélik a Hun Honfoglalást.

Évszázados harcok és népirtások után elesik Kr.u. 43-ban, egy négy évig tartó ostrom során, a Britek utolsó vára is, Durnovaria (‘Mai Dún’ *Mai vezér tanyája*), ahol majdnem 10 000 Kelta vesztette életét. De evvel még nem tört meg a szigeti Kelták ellenállása. Kr.u. 61-ben fellázadnak Boadicca, az Iccének ‘bátor’ királynője vezetése alatt. Lemészárolják a megszálló csapatok nagy részét Camulodunum (a mai Colchester) és Londinium (London) városoknál. Végül mégiscsak győznek a Rómaiak, Boadicca öngyilkos lesz, és 77-től Anglia nagy része birodalmukhoz tartozik (Éluére Christiane nyomán). Csak Walesben, Írországbán és Skóciában maradnak függetlenek a szigeti Kelták a kilencedik századig, amikor a Normannok kolonizálják az Északi Tenger szigeteit.

Rövid ideig 260 és 274 között Gallia és Britannia is felszabadul: amíg a rómaiak nagy erőbedobással a limesen kívül próbálják tartani a germánokat, kialakul 260-ban a független Gall állam, amelyiket 274-ben Aurelianus császár megszüntet (Kinder/Hilgemann⁹⁰ nyomán). A kelta nemzeti öntudat fennmarad még a Hun

---

⁹⁰ Kinder H., Hilgemann W. : ‘Atlas zur Weltgeschichte’ (Band 1), München, 1987; 101. old.

Birodalom Rómára való támadásakor is. Míg Attila a galliai hadjárata alkalmával ostromolja Auréliáni-t (Orléans), fellázadnak a városban Eudoxius (gall AUDAX *ádáz*) kelta orvos vezette bagaudák, „alsóbb néprétegből verbuválódott Róma-ellenes“ kelták. De felkelésük eredménytelen maradt. Eudoxius maga már 448-óta Attila udvarában élt. (Bóna István ⁹¹ nyomán).

Ma már e valaha hatalmas és nagyszerű népnek csak csekély nyomait találjuk. Kelta országok csak Nyugat-Európa peremvidékein vészelték át az idők viharait. Még ezek sem mind függetlenek. Egyedül Írországnak, mely 1171 óta Angliához tartozott, sikerült kivívni szabadságát 1916 és 1922-ben. Ám a „négy zöld mezőnek“ csak egy része nyerte el függetlenségét. Az egyik, Ulster, „Ulaid földje“ (Észak-Írország) még mindig idegenek kezében van. Minden elnyomás és nélkülözés ellenére mégis megmaradt a kelták nyelve...

---

⁹¹ Bóna István : „Attila és a nyugati világ“ a 'História' XVII. évfolyam, 1995 8. számában; 3.-6. (4.) old.

MAGOR / MAGWAR városka Walesben.

KELTA MAGYAROK

Amióta Nyugaton élek szeretem a világot járni, szeretem magamba szívni Európa múltját s ennek titkait. A "múlt" mindenütt ott van, csak nyitott szemmel kell nézni, mert akkor látni is fogjuk. A múlt emlékei mindenütt ott fekszenek az "út porában", várják hogy valaki őket fölemelje és máris beszélni kezdenek. "Meséjük" nagyon izgalmas, csak jól oda kell figyelni...

Útközben voltam gyerekeimmel Wales, a kimmerek országa (CYMRU) felé. Az autó éppen csak, hogy átkelt a Severn-i hídon, az angol-vels 'határon'. Már Walesben jártunk, mikor Casnewydd (Newport) város kapuja előtt megpillantottunk egy rejtélyes táblát - ez volt az első autópálya-kijárat Walesben - rajta a következő felirattal : MAGOR / MAGWYR.

Hát, lementünk...

Népnevünket sokan sokféle képpen írták és mondták a történelem során. Voltunk már hunok és ungarok, akik az isten ostorával rettegésbe hozták a még "fiatal" és "keresztény" Euró(pa)pát, voltunk avarok és onogurok, ugorok és turkok, szabirok, baskírok, agerenik, gyaurok stb., de magyarok soha. Ezért volt meglepő és meghatározó ilyen ismerősen, és az 'idegenben' magasztosan hangzó névvel találkozni : "Magor" angolul, "Magwyr" velsül. A városka nevének értelme elkopott az idők ködében. Talán, mondja - a már csak angolul beszélő, a városka bejáratánál álló benzinkút tulajdonosnője - a város nevének értelme 'magas hegyen álló vár' ~ 'MAG(as)VÁR' / MAGURA : MAGWYR. S valóban a mai főtér előtt áll, egy romokba dőlt, a 10-11. században, a viking betörések ellen épült vár, közepén egy ugyancsak romos vártemplommal. Egyébként a városka (MAGOR) mára majdnem összenőtt a szomszéd helyiséggel, ennek a falunak a neve : UNNI. Ez mind Nagy-Britanniában, Walesben van, pár mérföldre Caerdydd-(Cardiff)-től keletre, az angol 'határon'. Annyira lázba hozott a látvány, hogy azonnyomban egy angol-vels szótárt is vettünk. Természetesen itt a mai, már jócskán ellatinosított és elangolosított vels nyelvről van szó, de még így is döbbenetesen sok a "magyar" szó benne, annak ellenére, hogy e két nép soha sem 'találkoz(hat)ott', és hogy a kelták évszázadokon keresztül elszigetelten éltek, a szó szoros értelmében is. Izgalmas volt megismerkedni a vels nyelvvel, amit a hagyomány Isten nyelvének tulajdonít : "*the language of Heaven*".

Tudom, ezt van aki megmosolyogja és rögtön rávágja : ezek csak amolyan véletlenek. Ezekhez nekünk, finnugor bölcsőben született, majd törökök miatt az "oroszszyeppére" kényszeredett és a besenyők által a Kárpát-medencébe kergetett népnek, semmi közünk nem lehet... Vagy talán mégis ?

Kirándulásunk során Magorból Észak-felé fordultunk. Megálltunk BALA-ban, egy kis városka Észak-Walesben, az ú.n. „Snowdown“ vidéken. A Snowdown értelme „Havasalföld“. Ez az angol elnevezés is pontosan annyira - látszólag - logikátlan mint a magyar, és ugyanolyan földrajzi területre is vonatkozik : *havasokon túli alföld*, egy hegyektől félkörben lezárt síkság, amely mintegy átmenetet képez a hegyek és a közelben elterülő tengermellék között. „Havasalföld“ máshol a világon - tudtommal - elő nem fordul, csak nálunk meg a keltáknál van ilyen. A város, BALA egy tó partján áll. Neve egy tó- vagy 'ÖBÖL'-szerűen kiszélesedő,

kiöblösödő folyószakaszt jelent (> v.ö. vogul BÖL); a tó (TEGID) úgy keletkezett, hogy a patak medrébe egy szikla gurult és folyását lezárta, ott a víz meg-DEGED-t (→ vö. ír TÓG *emelkedik, nő, dagad; épít, tákol – lift, raise; built; rear* > TÉAG-testes, tömör – *substantial, bulky*).

Utolsó állomásunk a brit-keltáknál a híres LLANFAIR nevű falu volt : LLAN [hlán] a klán⁹², közösség, vallásos értelemben ‘*egyházközség*’ + FAIR *jóságos, szeretett, boldog* > Boldogasszony, vagyis magyarul ‘Boldog(asszony)falva’ / ‘Fehéregyháza’.

A falu teljes neve „LLANFAIRPWLLGWYNGYLLGOGERYCHWYRNDROBWLLLLANTYSILIOGOGOGOCH” a világ leghosszabb helységneve, mondják a velsek. Ez egy egyetlen szó, amit az angol (‘Saint-Mary’s Church in a Dell of White Hazel Trees, near the Rapid Whirlpool’) ugyanakkor 15 szóban képes csak körülírni - szétbontva elemeire : LLAN-FAIR-PWLL-GWYN-GYLL-GO-GER-Y-CHWYRN-DRO-BWLL-LLAN-TYSILIO-GO-GO-GOCH, ahol LLAN = egyházközség, FAIR = jóságos, szeretett, boldog (FIR ~ FIRTOS a ‘jó tündér’) > ‘Fehér’-nép, PWLL = kis völgy, bemélyedés (> VÁLYÚ völgy), GWYN = fehér (> v.ö. ír FIONN *fehér* ~ FÉNY), GYLL [gyíly] = mogyoró (> DIÓ, régiesen GYIJÓ), GO = -HEZ / -HOZ, GER = KÖZEL (v.ö. AGOS *köz*), Y [a] = A (névelő), CHWYRN = GYORSAN, DRO ~ TRO = forduló, forgó, örvénylő (> TÉRŐ), BWLL = tó, tócsa, vizes medence (↔ PAL-szittyá szó, értelme ‘tó’ > ÖBÖL⁹³) LLAN = egyház, TYSILIO = Szent Tysilio, GO-GO-GOCH – piros tetővel-t jelent.

➔ Magyarul : KLÁN(‘Falú’)-FIR-VÁLYÚ-FÉNY-GYIJÓ-HOZ-KÖZEL-A-GYORSAN-TÉRŐ-ÖBÖL azaz

„GYORSTERELŐÖBÖLHÖZKÖZELIFEHÉRMOGYORÓVÖLGY-BOLDOGFALVA“ .

⁹² A kelta ‘klán’ egy törzsszövetséget jelöl : ír CLANN *utódok, leszármazottak, követők* származék szó, alapszava a GAOL ~ CAOL *család, nagycsalád, rokonság* (> magyar CSAL-ád).

⁹³ Szittyá „PAL-us Meotis“ *a meotisi tavak*, PAL-ki-na (> VOL-chi-nia) *a pripetyi mocsarak neve* ↔ v.ö. etruszk BAL-si-na (> BOL-za-no-i tó) ↔ magyar BAL-aton, VEL-ence, PAL-isz-i ~ PAL-ics-i tó > ÖBÖL (lásd vogul BÖL *két kanyarulat között tószzerűen kiszélesedő folyórész*); PÁLL-ik *vízessé válik*, PO(LY)-cso-lya *sekély, piszkos állóvíz, tócsa*.

A szumir nyelvvel kapcsolatosan Padányi Viktor ezt szóláncnak nevezte. Ebben a velsek „világabajnokok“.

Álltam döbbenet két és fél ezer kilométerre hazámtól és nem tudtam magamhoz térni. Eszembe jutottak *Fekete Gyula* szavai : „A múltja az ami a nemzetet nem hagyja meghalni - a jövő az, ami élteti.[...] Van nekünk egy új keletű történelmi bűnünk. Éppen abban a szakaszban, amikor szocialista nemzetet kellett volna építenünk, teremtenünk, mi a nemzettudat teljes lerombolásával voltunk elfoglalva. Visszafordít-hatatlan folyamatok szabadultak el - ezt minden gondolkodó ember látja...” (Magyar Múlt, 42. sz., 1992).

Kik is a kelták ? Milyen kapcsolatba lehetnek velünk, magyarokkal ?

„Az első, e földön lakó nép, melynek neve megmaradt, a **kelta** nép volt, mely Krisztus születése előtt 5 - 6 száz esztendővel rajzott ki Ázsiából. Ez a nép már ismerte a kőnél, bronznál tökéletesebb vasat. Ez már vasból kovácsolt fegyverrel foglalta el a földet, lett ura ennek a hazának. Művelte a földet, foglalkozott állattenyésztéssel, üzte a kereskedést...” - írja *Benedek Elek* [> ‘Hazánk története’, 1927/1995, 5. old.].

Ha a keltákról szó esik, mindenkinek eszébe jut *Asterix* rajzfilm figura, de eszünkbe jut az is, hogy az aki Első Szentkirályunk fejére tette a koronát ugyancsak egy „kelta“ volt ? - *Asterik*. A turistát, aki Budapestre látogat, természetesen felviszik a Gellérthegyre. Itt menhirek őrzik a kelták emlékét. Vajon hány magyar tudja, hogy Budapesten a 3-ik kerületben van egy ‘Kelta utca’ is, vagy hogy maga Budapest is egy ősi kelta település helyén épült : *Aquincum*. Tőle északra emelkedett hajdan a SICAMBRIA híres kelta vára, aminek neve SICAN⁹⁴-BHARR lehetett ellatinosítása előtt, azaz ‘Szék-bérc’ (magas dombon álló ‘Szék’) - ilyen volt hajdan a magyar nyelv szerkezete is, lásd: ‘Hegy-magas’, ‘Becs-kerek’, ‘Kereszt-Úr’, stb. Írül SUÍOCHAN [si:xa:n] azt jelenti, hogy : *szék, ülés, pad; székhely; ülés, gyűlés*

---

⁹⁴ "Ezt a paradicsomi vidéket ő [Páris] azonnal megkedvelte, és megparancsolta, hogy a Szikan hegy tetejére egy hatalmas várat építsenek." ('Tárh-i Üngürüz' avagy a Magyarok Története).

(⇔ vö. régi török SÄKU *szék*, tatár SEKE *pad*, japán SEKI *ülés, ülőhely*) + BARR *csúcs, bérc*.

A hunok megostromolták az itteni, a Duna vonalát (limes-t) védő római őrséget, és talán, a helybeli kelták segítségével is, fényesen győztek. Győzelem keltául BOUDA. Lehet, hogy még "bouda" örömkialtásokkal is fogadták a bevonuló hun sereget. A győztes hunok már azért is felszabadítóan hatottak, mert társadalmuk nem ismerte a 'civilizált' római kegyetlen rabszolgatartást. Ide épült fel BUDA-vára is, az 'Ős-Buda', amelyet „Attila-vára“-nak (Etzilburg) ismerünk a történelemből.

Előfordulhat ugyan, hogy a kelta-pannonok és a hun-magyarok megértették egymást, egy pohár finom kelta MEDU = hun MEDOS (magyar "MÉZES") mellett bizonyára igen. *Diodor* görög krónikástól megtudjuk, hogy a kelták imádtak mulatozni, szórakozni, imádtak enni, de ezt rendkívül tisztán tették : urak és szolgák együtt ettek, a nagy húsos üstöt körbeülték. A harcban vitézkedők kapták a legfinomabb falatokat. A nagy csülköket lerágták, a le nem harapható részeket, pedig az oldalukon, külön hüvelyben tartott törrel vágták le. Evéskor mindig ételmaradékok akadtak fenn a hosszú, lombos bajszaikon. Az impozáns bajusz, íváskor mint egy "szűrő" engedte át az édes nedűt. A kelták sört s mézes bort (medu) ittak. Ennek előállításához mézet (!) használtak : "*Zugabe von Wasser und etwas Honig*" (> v.ö. breton MEZ = magyar MÉZ). Gyakran lerészegedtek, összevesztek, mert állítólag nagyon lobbanékonyak voltak, és véresre verekedtek. A kelták szórakozni (ír SORCHA *vidám, derűs* > SCORAIOCHT *mulatság*) is szerettek - a lakomákon a zenészek (lantosok) mindig jelen voltak - ami egy Sopronban felfedezett edényen is látható -, imádtak mindent agyonbeszélni, verselni (bárdok), erejüket versenyekben megmérni⁹⁵, csapatmérkőzéseket játszani vagy sakkozni, amit "FIDCHELL"-nek hívtak, értelme - olvasom a német fordításban : "hölzerne Weisheit" („fa-okosság“). *Diodor* elmeséli, hogy egy táblán, fabábukkal játszott háborúról van szó [> 'Die Kelten : Europas Volk der Eisenzeit', 1995, 104. old.], tehát, egy "FA-CSEL"-(fa-játék)-ről ! Vö. : ír CHELL *furfang, csel, játék*, CALAOIS *csalás, CEALG csal, becsap; horgászik, CEALA-igh eltüntet, elrejt* ⇔ magyar CSAL, CSEL, CSALI (vö. török ÇAL-mak *lop, ÇAL-dir-mak játszik, becsap*)⁹.

⁹⁵ Vö. ír BÁIRE [ejtsd 'bárzs'] *verseny* > BÁIREOIR *versenyző* <> BARRÓG *birok, birkózás*.

⁹ Lásd még : ír CEOL *zene* > CEOL-án *kolomp* (⇔ török ÇAL-mak *hangszeren játszik*), ír CLAON *lejtő* > CLAON-ach *ferde hajlamú* (⇔ török ÇAL-ik *ferde*), ír CLÉ *bal, bal oldali* (⇔ magyar CSALÉ *bal, bal oldali*).

Mai nyelvünk annyira hozzánk nőt, hogy senkiben sem merül fel a kérdés, hogy milyért is használunk a mindennapi beszédben olyan fogalmakat, mint : SRÁC, CSITRI, KAMASZ, BAKA, GÓBÉ, BALHÉ vagy netán BAKI. Ebben semmi különös nem volna, ha ez nem keltául is így lenne. A fenti szavak értelme a mai (!) ír nyelvben a következő : SRAC-úil *derék, élénk, izgága, csintalan (legény)*, CAITHRE *serdülőben lévő (leány)*, CAMAS *kisfiú, fickó*, BUACHA *fiatal-, közkatona* (> BACÁIN *katonai kiképzés*), GOBÁN *tréfás, furfangos, 'minden lében kanál'*, BUALLEY *sztrájk, vita* és BACAÍ [bakí] *botlás, akadozás* - képletesen is : *nyelvbotlás* (alapszava a BAC *akadály, korlát*) ! Ezen szavaink, sok más fogalommal egyetemben a múlt század iparosodásával (> v.ö. ír OBAIR *munka, ipar*) elterjedt zsargon "szüleménye", amely az ősi szavakat, fogalmakat a fővárosba magával hozó proletáriátus, falusi származású közösségének, nyelve volt. Gondolom, egyik nyelvészünknek sem jutna eszébe azt állítani, hogy valamelyik kubikos Írországból hozta magával, mint „kölcson“ *slang*...

*Sir John Bowring (1792-1872), angol nyelvész, aki sok magyar költeményt fordított angolra, az 1830-ban kiadott 'Poetry of Magyar's' verseskötet előszavában a következőket írta : „A magyar nyelv messzire megy vissza. Egész sajátos módon fejlődött és szerkezetének kialakulása olyan időkre nyúlik vissza, amikor a legtöbb ma beszélt európai nyelv még nem is létezett. Önmagában következetesen és szilárdan fejlődött nyelv, amelyben logika és matematika van, az erő és a hangok minden hajlékonyságával és alakíthatóságával. [...] a magyar nyelv egyetlen darabból álló terméskő, amelyen az idők viharai karcot sem ejtettek. Nem az idők változásától függő naptár. Nem szorul senkire, nem kölcsönöz, nem alkudozik, nem ad és nem vesz senkitől. E nyelv a nemzeti önállóság, a szellemi függetlenség legrégebb és legfényesebb emléke. Amit a tudósok nem tudnak megfejteni, azt mellőzik. Ez a nyelvészetben is így van, éppen úgy, mint a régészetben. Az egyiptomi régi templomok egyetlen köből készült padolatait sem tudjuk megmagyarázni, honnan, melyik hegységből vágták ki e csodálatos tömegeket. A magyar nyelv eredetisége, még ennél is csodálatosabb tünemény. Aki megfejti, az isteni titkokat boncoland, annak is az első tételét : **Kezdetben vala az Ige és az Ige vala az Isten, s Isten vala az Ige.**“*

- kezdetben vala az IGE (a „szó“) : ír GÚ-th *megszólalás, hangadás, szó* (⇔ magyar IGE, hAnG),
- és az IGE vala az Isten : ír GUÍ *ima* (⇔ magyar IGE),
- s ISTEN vala az Ige : magyar AGA <> finn UKKO <> hun, ótörök OGAN **'Égisten'** ⇔ ír OGHMA „nagy erejű ékesszóló védőisten, a halál, de

ugyanakkor az öröm, gazdagság és bölcsesség istene is, aki olyan mint a Nap“
(grianainech *like the sun*) > ‘*Napisten*’.

Sajnos „történellemírásunk“ tele van dogmákkal. Az első és legfontosabb az, hogy minden, ami az emberiség számára fontos előrelépést jelentett, és mint maradandó ereklye ma is a kiállítás tárgya a világ nagy múzeumjainak, azt csakis kizárólagosan egy olyan emberfia tehette, aki a nagy indogermán néphez tartozott. Ezért minden figyelemre méltó nép (pár kivétellel - pl. semiták) automatikusan indogermán kellett hogy legyen (így a hettita, az ó-görög, a méd, a szkíta, a kelta...). A második dogma azt sugallja, hogy ha mégis a világcsodák más népek kéz- és észügyességét fényjeleznék, akkor ezen népek a történelem fergetegében eltűntek, elvesztek, kipusztultak - nyomuk veszett. Kivétel itt is van, a kínai meg az indiai, választ a könyvek azonban nem adnak, hogy melyik "kínairól", melyik "indiairól" van tulajdonképpen szó. Így töröltük ki a történelemből (és tudatunkból) a mezopotámiaiakat (a szumirokat), az egyiptomiakat, a kánaániakat stb. A harmadik dogma azt erőszakolja a történészekre, hogy "valahol Oroszországban", ahol már a földrajzi és klimatikus viszonyok olyanok voltak, hogy ott megélni alig lehetett, ott egy "nép", egy "nyelv" született, a magyar. Götz László 'Keleten kél a nap' című könyvének második kötetében következőket írja : "[...] őstörténet-kutatásunk az uráli-finnugor népek őshazáját, [...] olyan földrajzi térségekben keresi, amely területeken a régészeti kutatások jelenlegi állása szerint a Kr.e. 4000-et megelőző időkben nem éltek emberek, 4000 és 2000 között pedig csak gyér paleolitikus-mezolitikus csoportok mutathatók ki, amelyek száma az újabb etnográfiai kutatások egyértelmű tanúsága szerint nem haladta meg - jobban mondva nem haladhatta meg - a halász-vadász-gyűjtögető gazdasági foknak megfelelő 0.01-0.09 km₂-es népsűrűségét." [> Götz László 'Keleten kél a nap', 1994]. Itt álljunk meg egy pillanatra...

Hogy is van ez tulajdonképpen ?

Ott születtünk, ahol ez képtelenség, közös finnugor nyelvünk pedig úgy alakult ki, ahogy ez lehetetlen; az említett népsűrűségnél maximum havonta találkozhatott, szót váltani egymással, egy-egy ember.

A félreértések elkerülése végett, szeretném máris leszögezni, hogy nem azzal van a baj, hogy mi egy "finn-ugor" nyelvcsaládba tartozó nyelvet beszélünk, hanem, hogy evvel egy hamis "vándorlási" teóriát erőszakolnak diákjainkra, valamint azzal, hogy maga az egész nyelvcsalád elmélete is félig sötétbe hagyott, egyenesen

eltitkolt; így zűrzavarok keletkezését előre kiagyalva, a zavarosban jobban lehessen halászni a tudatlanság áldozataira.

Megborzadva jutnak eszembe a Szentírás sorai :

"Ha el is jő a suhogó ostor, minket el nem ér,

Mert a hazugságot tettük reménységünké,

És a hazugság oltalmaz minket [...]" (Biblia : Iz. 28,15-19);

mert :

*„...azon nemzet, mely emlékeit veszni hagyja, azzal saját síremlékét készíti.“
(Ipolyi Arnold).*

Próbáljuk meg levetni az agyunkat leláncoló dogmákat :

„mert nincs oly titok, mely nyilvánvalóvá ne lenne és nincs oly elrejtett dolog, mely ki ne tudódnék és világosságra ne jönnék.“ (Biblia, Lukács, 8.17).

A dogma, igaz, "örökigazság" mert az "építményünk" pillére, és ezt megbolygatni igen veszélyes, sőt, nagy bűn ám, mert "történelemkutatás"-nak nevezett kártyavárunk azonmód összeomlanék !

Első lépésben tegyük fel, hogy a dogmák hamisak. Nem építünk helyettük más, illúziókkal, kis huncutságokkal vagy nacionalista hazugságokkal körülbástyázott új elméleteket. Fejtegetéseinkben abból az alapvető gondolatból induljunk el, hogy :

sehol e földön, egy nép nem adott közvetlen környezetének olyan nevet,

amely saját nyelvén az ég-világon semmit nem jelent !

Erre az azonnali hivatalos válasz, hogy ma már nem tudjuk hogyan beszéltek az ősközel-keletiek, ős-germánok, ős-kelták, ős-szittyák stb. Ez természetesen igaz. Ugyanakkor tény az is, hogy manapság Európában és peremén nagyon kevés az "értelmes" földrajzi elnevezés, de érdekes módon - a véletlenek összejátszása úgy hozta, hogy - az itteni helység-, víz- és hegyrajzi térkép zömével olyan neveket

tartalmaz amelyek magyarul értelmes gondolatokat fejeznek ki, és „*a mai germán, román vagy szláv nyelvekből nem származtathatók*“ [A. Dauzat 'La toponymie française' - Baráth T. 'A magyar népek őstörténete' nyomán].

Kik alkották (Nyugat-)Európa legelső "civilizációját" ?...

...a **KELTÁK** !

A keltákat *Ephorosz*, a Kr.e. 4 szd.-ban élő görög krónikás, a szkítákkal, a perzsákkal és a libyaiakkal együtt a világ legnagyobb népei közé sorolja. A kelták népesítették be Európát a Brit-szigetektől az Al-Dunáig és még azon is túl, Scythia és Kis-Ázsia felé. Kr.e. 500 körül egész Európa "kelta kézen" volt. Mind ismeretes, miután a rómaiak megpróbálták letelepedésüket Észak-Itáliába megakadályozni, szétverték az ellenséges légiókat, és még Rómát is lerohanták, "kifosztották" (sírnak a későbbi Birodalom krónikásai) és elfoglalták. Pár hónap elteltével kénytelenek Rómát feladni, mivel (mind mindig kellő pillanatban) az 'Örökvárosban' járvány robbant ki.

A kelták krónikásaink előtt sem voltak ismeretlenek. A Képes Krónika, első részében a "Teremtés könyvé"-ben, Josephus Flaviusra és Ieronimusra hivatkozva Noé három fiáról ad rövid tájékoztatót : "szétszéledtek három részébe a világnak, Sam Ázsiát, Cam Afrikát, Japhet Európát kapta osztályrészül." [> Berenik Anna 'A félre-magyarozott Anonymus' : 1. rész 'Magurától Lebediáig', 1995, 62. old.]. *Josephus Flavius*-nak 'A zsidók történeté'-ből tudjuk, hogy ennek a Japhetnek hét fia volt (> hettiták ?), "akiknek országai az ázsiai Taurus és Amanus hegyeitől a Tanais [Don] folyóig és Gadiráig terjedtek Európában. Ezek a területek addig lakatlanok voltak, így az ott letelepedő népek saját neveiket adták." A zsidó történész Japhet fiainak nevét is ismerteti : Gomár, Magog, Madai, Javán, Tubál, Mosoch és Thyras. Népük tőlük kapta nevét : "Így hívták egykor a mostani galatákat gomároknak és a mostani Scythákat magoroknak ősapjuk Magog után..." - mondja *Flavius*. A Képes Krónika a galatákat GALLOK-nak nevezi, és azt írja, hogy Trója eleste után Pannoniába menekülnek, költöznek át [> forrás : Berenik Anna feljebb említett könyve]. Összegezve, tehát, Japhet fiától, GOMÁR-tól származtak a **kelták** (gallok, galaták) - lásd még : CYMRU "Wales" kelta neve - és testvérétől, MAGOG-tól a **magyarok** (magorok, szittyák). Az ír hagyomány szerint az első ír honfoglalók Partholón és Nemed **Magóg** utódai voltak (!) : „*Sowohl Partholón als*

auch Nemed sind Nachkommen Magogs, Sohn des Jafet.“ [> Ellis P.B. ‘Die Druiden’ (A Druidák), 1994, 127. old.].

A legkorábbinak tekintett kelta régészeti leletek Kr.e. ezerből származnak (a felső-ausztriai hallstatti leletek). Ezek képezik a bronz- és a vas-kultúra közti átmenetet. Ugyanitt egy bronzkori szkíta kurgánt is felfedeztek. A település Kr.e. 4. században, egy "földindulás" következtében, megszűnt létezni. Ennek egyenes folytatása az ú.n. "La-Téne" kultúra, ami Kr.e. 450 körül alakulhatott. Ez már tipikus vaskori kelta település. *Friedrich Schwab*, a La-Téne-civilizáció felfedezőjétől tudjuk, hogy a svájci Neuenburger-tó környékén végzett ásatásai közben bukkant, a ma már vízzel fedett ősi település nyomaira. Ez a kelta "falu" egy olyan helyen került napvilágra, a tó keleti partjánál, ahol a vízállása nagyon alacsony. Ezt a helyet a helybeliek (a francia-svájciak !) úgy hívják, hogy "LA-TÉNE", amit a tudós 'Untiefe' - "zátony"-nak fordít. [> 'Die Kelten: Europas Volk der Eisenzeit' , 1995, 28. old.].

→ ZÁTONY, írül ATÓIN [atóny] ⇔ "La-TÉNE", két ugyanabba a fogalomkörbe tartozó, hasonlóan megnevezett és megközelítően egyformán kimondott szó.

Hogy mi egy ú.n. „finnugor“ nyelvcsaládba tartozó nyelvet beszélünk, lehet – bizonyíték erre az ősi vagy ősinek vélt rokonszavaink sokasága és nyelvtanunk – csak a „csomagolás“ rossz.

A följebb említettek fényében azonban jogosnak látszik a kérdés, hogy :

milyen nyelvet beszélnek a kelták ? és, hogy

rokona-e a magyar nyelv a keltának ? vagy

rokona-e a kelta a magyarnak ?

A keltákra gyakorolt szkíta „hatás“ nem csak az ásatások által világra hozott fém (bronz, majd később vas) tárgyakban, de a „kurgános“ temetkezési szokásban is kimutatható. Számtalan hasonló sírhalmokkal (‘kunhalmokkal’) találkozunk úton-útfélén a Brit-szigeteken, mint a Stonehenge és a hírhedt ‘búzakörök’ vidékén álló Marlborough megyei „Óriás“-kurgán, mind Bretagnében egyaránt (pl. Karnakban, a híres kelta ‘kötenger’ telepen, álló „Szent-Mihály tumulusz“).

Az ős-kelták kilétéről sajnálatosan keveset tudunk, ránk maradt ellenben egy hatalmas nép óriási tárgyi és szellemi hagyatéka. Mára az is kiderült, hogy nem csak egyes fegyverek neve (pl. 'gladius' *kard*), hanem mindenféle technikai fejlődéssel kapcsolatos szavak kerültek át a keltából a latin nyelvbe (mint átvétel !). Így, a latin „sagi“ (zeke / zsák) szó is a keltából származott, és eredetileg „köpenyt“ jelentett. A mai kutatások fényében (> Ellis, P.B. 'Die Druiden' / 'Die Kelten: Europas Volk der Eisenzeit') kiderült továbbá az is, hogy Európát átszövő római kori úthálózatot nem a rómaiak, hanem még a kelták építették, a római megszállás előtti időkben, az általuk széles körben használt CARBANTU-k, az (ökör-)vontatott szekerek részére: CAR *szekér*, BAINT *csatolás, kapcsolás, egybevonás (vonat) – connection*.

A kelta nyelvről azt állítják a „hivatalosított“ nyelvészek, hogy indogermán, holott a csak egynéhány földrajzi, valamint „istenek“ vagy fontosabb személyek nevéből, ami ránk maradt – ez is ellatinosított alakban – Írországtól Gallián keresztül Magyarorszáig, alig állítható, hogy indogermán jellegű lenne. Ha csak, ANU, az „Ősanya“, „az összes ír istenek Anyja“ ('Mater deorum Hibernensium' - *Cormac Glossariuma* nyomán > MacCana, P. 'Kelta mitológia', Budapest, 1993, 86. old.), vagy ESUS (az „ÖS“), a gallok ősi istenének nevére (> v.ö. vels OES, breton OET *idős, ős*), vagy az ír DAGHDHA, a „Jóisten“ (> lásd: óír DAGH, vels IACH *jó – good / (A)DHA* feltehetően ATYA), aki ANU anyaiszen és BÉL apaisten fia volt, és így az összes írek „Ősatyja“ nevére gondolok, vagy akár az ír ULAID vezérre, aki az „első volt az ő földjén“ (> v.ö. „ELÖD“), a mai ír „Cúige Ulaidh“ – 'Ulaid (Előd) Vidéke' – az angol Ulster (Észak-Írország) tartományban, vagy a gall szabadságharc hősére VERCINGETORIX-ra¹⁰ és várára AVARICUM-ra utalok, nehéz lenne ezekből minden kétséget kizáróan indogermán eredetű szavakat, neveket kihámozni.

Érdekes, hogy a Galliába beköltöző frankok, még nem álmodoztak közös indogermán gyökerekről, hisz a szétvert „Avaricum“ romjaira a mai francia „Bourges“ (neve a német *Burg*-ból, **vár**) város épült. Véletlen egybeesés vagy egyszerűen fordítás ?

C. Lévi-Strauss, francia antropológus mondta valaha: „Nincs örökigazság. A tudós szellem nem annyira a helyes válaszokat keresi, mint inkább a helyes kérdéseket

---

¹⁰ Az arvern királyfi és a gall szabadságharc ('szentháború') vezérének neve elemeire bontva : 'Ver-cin-getor-ix' > vö. ír URRA-CÍONA (~ CEANN) *fővezér, élharcos, bajnok* + GEATAIRE *hajtóvadász, ostrom, roham* : magyarul 'Várkony' a rohamozó (hajtóvadász) > lásd még : VÁRKONY, VALKÁNY, VALKONYA, VALKÓ-vár.

teszi fel.“ (*„Es gibt keine entgültigen Wahrheiten. Der wissenschaftliche Geist sucht nicht so sehr nach den richtigen Antworten; er stellt vielmehr die richtigen Fragen“* - Ellis, P.B. ‘Die Druiden’, 1994, 9. old.). ‘A Druidák’ című könyv szerzője hozzáfűzi, hogy sehol nem szükségesebb a helyes kérdések feltevése, mint a keltákról szóló igazság keresésének kísérletében. A jelenlegi „valóság“ tulajdonképpen az, hogy ami egyes kutatók szerint tény, mások számára csupán a fantázia szüleménye. A 16-ik századdal kezdődően sokféle képpen magyarázták a druidákat és mindent amit ők képviseltek, és félremagyarázták, mert félreértették. Az alapvető probléma a kelta múlt kutatói számára az, hogy sem a druidák sem más kortárs személy nem hagyott az utókor számára írott emlékeket. Habár ismerünk egynéhány görög forrást, amely a keltákkal foglalkozik, mégis a „klasszikus“ írások legnagyobb része a Római Birodalom keltaellenes propagandájából származik (*„[...] der Großteil der ‘klassischen’ Berichte besteht jedoch aus der antikeltischen Propaganda des römischen Imperiums.“* - Ellis, P.B. ‘Die Druiden’, 9. old.). A rómaiak mindent megtettek annak érdekében, hogy a kelta „nemzetet“ megsemmisítsék. Elsőként a druidák képviselte értelmiségi osztály „liquidálását“ határozták el - amúgy, latin ‘civilizált’ módra, azaz lemészárlással. Ezt tették (> így Claudius császár is Kr. u. 54-ben elhatározza „a teljes megsemmisítést“) nem csak azért, mert mint értelmiségi vezető réteg, egyedül a druidák voltak képesek egy felszabadító háborút megszervezni (amit többszörösen meg is tettek, úgy a Galliában, mind Brit-szigeteken is), hanem azért is, mert a „materialista“ Róma számára egy hihetetlenül veszélyes ellenséget képviseltek : az „idealizmust“ – írja Peter Berresford Ellis a feljebb említett könyvében, Nora Chadwick keltológusnőre hivatkozva.

A 17.- 18. század kutatói, akik vakon hittek a latin írások „valóságállításában“ (egyesek ma is mereven ezt teszik), egy igen sötét képet festettek a keltákról, akiket mint barbár, primitív, a tudományokért érdektelen, rabló hordának ábrázoltak. A druidákat, mint papi „kasztot“ leválasztották a keltákról (mivel ezek túl primitívek voltak), és egyenesen a germánok őseinek tekintették (> Elias Schedius ‘De Dis Germanis’ 1648-ban Amsterdamban kiadott írása). Mások, mint az angol Thomas Smith a ‘Syntagma de Druidum moribus ac institutis’ (1644) című munkájában, azt állították, hogy a druidák tulajdonképpen Ábrahám leszármazottjai. Inigo Jones (1652) szerint Stonehenge-t nem a kelták, hanem a rómaiak építették, mivel „az ősbritek főképpen abban jeleskedtek, hogy bármilyen nemű művészetben teljesen képzetlenek voltak“, majd „Stonehenge véleményem szerint a rómaiak műve, és

csak ők egyedül alapították...” (Ellis, P.B. ‘Die Druiden’, 284. old.). Mintha a „magyar“ finnugoristák véleményét hallanánk az ős-magyarokról...

Hábar még a következő évszázadban is akadtak ennek az agyrémnek követői, volt történész aki inkább a vikingek vagy a dánok javára írta Stonehenge megalkotásának dicsőségét. Ez volt olvasható Dr. Walter Charleton ‘Chorea Gigantum’ művében (1663) vagy a költő, John Dryden verseiben. Ezt mind abban az Angliában írták, amely Oliver Cromwell lobogójára kitűzte az ír kérdés „végleges megoldását“ („*Endlösung*“ – Ellis: ‘Die Druiden’, 283. old.).

Mi volt a kelta műveletlenség és barbárság állandó ismételtetésének az oka ? A válasz roppant egyszerű: a keltákat még nem tekintették „indogermánoknak“ - azaz a latinokkal és a germánokkal egyenlőnek. Jött majd a 19. század eleje és a kelták számára a mentőövet jelentő Grimm-féle „indogermanisztika“ – egy fikció, amely politikailag (sajnos) jól bevált, és ‘*Hófehérke és a hét törpe*’ után megszülte az *Übermensch*-et is. A göttingai „csoda“ egyből megváltoztatta a keltákról a (vezető) világ véleményét, hirtelen szalonképesé válhattak. Stuart Piggott ezt az átvedlést így kommentálta : „*Im Gefolge dieses Stimmungsumschwungs konnten sich die wehrlose Druiden verändern und sich entsprechend romantisch geben.*“ (ezen véleményváltás következtében a védtelen druidák megváltozhattak és az új körülményeknek megfelelően romantikus fényben jelenhettek meg) [Ellis, P.B. ‘Die Druiden’, 288.old.]. A mesemondó Grimm alapította indogermanisztikának, főleg politikai okokból, szüksége volt a keltákra, hacsak nem akarta bevallani, hogy a német nyelv lexikájának jelentős része (sok ősinek tekintett szavával, és „istenei“ nevével együtt) átvétel a keltából - amit a németből (vagy akár a latinból) nem tudnak származtatni. És mivel nem akarták őszintén bevallani a „kulturális lemaradásukat“ (*das kulturelle Gefälle*), kiokoskodták, hogy ezen szavak egytől-egyig mind közös „indogermán“ szülemény, és nem riadtak vissza hazudozásukat mint ‘örökigazság’ beállítani. A hazugság alappillére az egyszerűen kitalált ősi „közös indogermán nyelv“ - helyesebben indogermanisztikai szavak halmaza, amit így soha senki nem beszélt. Az indogermanisztika alapszabályai értelmében még a japán is a „nagy és csodálatos“ indogermán népcsaládba tartozna. Ezen baklövésüket észrevéven, azzal próbáltak a galibából kibújni, hogy t.i. a japán is „befolyásolva“ vala a hatalmas kulturfőlényrel rendelkező indogermán – értsd: „iráni szkíta“ – népek nyelvétől. Vagyis, egy újabb hazugság („kitaláció“)

szükséges volt a hamis teória fenntartására, és így hazugságot hazugságra halmozva felépülhetett az „örökhazugság“. Az átvizsgálási szándék kinyilatkoztatásának puszta kísérlete is a szentségtörés bűnével egyenrangú. Pedig, ma már akad olyan német történétíró, aki másként vélekedik az „örökigazságról“ : *„Die Indogermanen lassen sich als Völkerfamilie nicht so sehr aus Bodenfunden, sondern von der Sprache her nachweisen.[...] Die Heimat der Indogermanen ist wahrscheinlich das Gebiet zwischen Mitteleuropa und Südrußland. [...] Ein genau begrenztes Kerngebiet ist unbekannt. Es ist daher falsch, vereinfachend von einer ‘Ursprache’, einem ‘Urvolk’ oder der indogerm. ‘Urheimat’ zu sprechen. [...] Die Entstehung der indogerm. Einzelsprachen braucht nicht durch Abspaltung, sondern kann auch durch Mischung mit fremden Sprachelementen erklärt werden.“* [Kinder, H., Hilgemann W. ‘Atlas zur Weltgeschichte, 1987, 33. old.] - magyarul : Az indogermán népcsaládot inkább nyelve segítségével lehet igazolni, mintsem tárgyi hagyatéka alapján. Az indogermánok hazája valószínűleg a Közép-Európa és Dél-Oroszország közti terület. Egy pontosan behatárolt központi-(mag)-terület ismeretlen. Ezért hibás, leegyszerűsítve egy „ősnyelvről“, egy „ősnépről“ vagy az indogermán „őshazáról“ beszélni. Az indogermán nyelvek, külön-külön való kialakulását nem annyira lehasadással, szétválással, mint inkább idegen (azaz nem-indogermán) nyelvi elemekkel történt keveredésével magyarázható.

Mint ismeretes, az ún. Folyamköz ("Etelköz" / Sumér / Mezopotámia) van megjelölve mint a bronzkultúra őshazája s innen terjedt az minden irányba, a "görög" világ felé is, kialakítva a krétai, majd mykenei bronzkultúrákat. Majd innen sugárzik a tudomány Európa felé - az első állomás éppen a Kárpát-medence – csak úgy "Ungarn", a német könyvekben – MAGYARORSZÁG, ezt csak azután követi a ‘germán’ – itt a mai, aktualizált földrajzi értelemben vett, akkor még KELTA – vidék, és ÍRORSZÁG ! (> *"Da das Ursprungsgebiet der Erzverarbeitung der Vordere Orient ist (Kupfer im 4 Jt., Bronze ab 2500), bilden sich die ältesten Bronzkulturen in Mesopotamien. Von dort dringt die Kenntnis der Bronze nach Norden (Kaukasus und Anatolien), nach Ägypten, in den ägäischen Raum und nach Kreta, das für die westeuropäischen Kulturen ein wichtiges Ausstrahlungszentrum wird. In der zweiten Hälfte des 2. Jts. wird Kreta abgelöst von Mykene. Ungarn gerät sehr bald unter den myken. Einfluß, etwas später folgt das germ. Gebiet. Goldfunde in Irland weisen ebenfalls auf die enge Verbindung mit Mykene hin."*) [Kinder, H.; Hilgemann, W. 'Atlas zur Weltgeschichte', 1987, 19. old.]

A feljebb említett könyv a keletről jövő bronzkultúra Európa felé való terjedését is részletezi. Három utat feltételez. Az első út Anatólián keresztül vezetett és létrehozta a "Dunamenti-/medencei-kultúrközpontot", amely az Apenin-félszigetre is kisugárzott (etruszkok). A másik út az Ibér-félszigeten keresztül haladt és befogta a mai Franciaország és a Brit szigetek területét. A harmadik út a Kaukázuson keresztül vezetett a Kárpát-medencébe. Ezen az úton érkezők, az ún. "tumulus" (kurgán - dombszerű temetkezési hely) kultúra hordozói, a "csatabárd" (szekerce)-népe. Ezek a telepések, itt a Kárpát-medencében, meggazdagodva az anatóliai úton érkező kultúrelemekkel, fogják a további, Közép- és Nyugat-Európa bronzkultúráját megalapozni (terjeszkedéssel). *Kinder és Hilgemann 'Atlas zur Weltgeschichte'* című könyve a "Die Bronzezeit" nevű fejezetben (21 old.) a következőket közli : *"Die kult. Beeinflussung Europas durch die oriental. Hochkulturen in der Bronzezeit vollzieht sich über drei Wegen: 1. über Anatolien in den Südosten Europas (Balkanraum). Folge : Entstehung der mittel-europ. Frühbronzezeit (Monochrome Keramik). Wichtigste Kulturen sind die Badener Kultur (Ungarn, Böhmen, Mähren, Österreich, Schlesien) und die Kultur von Laibach / Krain und Vucedol. Diese frühbronzezeitigen Donaukulturen strahlen auch auf die Apenninenhalbinsel aus [...]; 2. von der Iberischen Halbinsel (Kultur von Almeira [...] und Algar) breitet sich die Glockenbecherkultur aus, deren Ausweitung in Europa den Beginn der Bronzezeit anzeigt ; 3. über die transkarpatische Tumuluskultur, die durch ihre Abhängigkeit von der kaukasischen Kubankultur (kultische Opfer beim Tod der Fürsten, Prunkäxte) Elemente der anatolischen Kultur (Alaca hüyük) übernimmt. Die Träger der Streitaxtkultur werden von diesen Kulturen beeinflusst und bringen die Kenntnis der Bronze nach Mittel- und West-Europa.[...]"*.

A kelták eredetét illetően a magyar történelmi könyvek úgy vélekednek, hogy ők a Duna és a Rajna forrásvidékéről érkeztek hazánk területére és, írja az 1992-ben kiadott 'Magyar Nemzeti Múzeum' című múzeumi kalauz, az 54-ik oldalon : *„Korai Rajna-vidéki [kelták által hozott] impulzusokkal itt [Magyarországon] bontakozott ki a fegyverek vésett díszítésének jellegzetes, 'magyar kardstílusként' is emlegetett 'európai rangú' művesezte.“* Az ír történészek szerint, a kelták elődjei Anatóliából származtak, és valamikor Kr.e. a 6 - 5. évezreddel kezdődően, több hullámban érkeztek az Al-Dunára, majd innen fokozatosan, lépésről-lépésre a Duna folyamát követve, betelepődtek Nyugat-Európába. Krisztus születése előtt 2000 körül elérték az Atlanti Óceánt és majd a Brit-szigetekre is letelepedtek (> *Nora*

Chadwick, Allan Heusaff, A.C. Renfrew). A keltákat *Caesar* mint kimondottan "lovasnép" ábrázolja a '*De bello Gallico*' című írásában. A kelta vitézeket szeretett lovaikkal temették el (> bronzkori lovastemetkezés Ribemont-sur-Ancre, Galliában). "Még teljes ügetésben is képesek lovaik felett az ellenőrzést, irányítást megtartani", vagy a lovak vágtában a harckocsi rúdján állva vívni a hírhedt kétélű "kelta karddal". Az ellenség fejét, a lovakon rohamozva, egy csapásra levágták és kantárjukra akasztották. Mint minden lovasnép számára a "lélek" óriási szerepet játszott hitvilágukban. Az ellenség fejének (ahol a lélek "kapu"-ja van) levágása, nem csak a vitézség igazolását szolgálta, hanem a legyőzött lelkének birtokbavételét is. A vezérek sisakot hordtak, rajta a SOLYOM madárral (mert a "sólyom" volt az (Had-)Isten képe, jelképe, ami a harcban megsegít). A harcba indulás előtt "óriási lármát" csaptak - írja *Livius*, egy római krónikás Kr.e. 1 században, "szörnyű dalokkal és ordításokkal" bátorították magukat és riogatták a rómaiakat, "csatakiáltásaik és csataénekeik, valamint a szörnyű zaj amit a pajzsok döngetésével csaptak, egyetlen célt követett, éspedig az ellenség megfélemlítését" - fejezi be a krónikás. Ugyancsak a megfélemlítést szolgálta a hajuk mészkővel való megkeményítése, hátrafésült állapotban - így a lovak sörényét utánozva - és a hosszú, lelógó, dús és lombos bajusz, ami *Diodor* szerint a riasztó képet még fokozta. A kelták a harcban rendkívül bátrak voltak, vakmerőek, önfeláldozóak és a vitézség számított a legnagyobb dicsőségnek. *Caesar* a Galliáról szóló leírásában közli, hogy neki azt mesélték a kelták, hogy az ég-világon semmitől sem félnek csak attól, hogy "a fejükre esik az ég" ! [> 'Die Kelten : Europas Volk der Eisenzeit', 1995, 64-65. old.]. Melyik nép tud magának vallani még ilyen kitekert észjárást? Csak a magyar! Nekünk is fejünkre "szakadhat (és szakadt már egy jó néhányszor) az ég". "Égszakadás-földindulás, fejemen egy koppanás, szaladj te is pajtás" - olvashatjuk népmeséinkben. Véletlen párhuzam lenne ez csupán?

Mint említettem, a Képes Krónika is megemlékezik a keltákról, mint Magog testvére, Gomár népéről, akik a vesztes trójai háborút követően elmenekül Kis-Ázsiából és letelepedik Pannóniában, ahol 400 évi tartózkodás után továbbköltözik Galliába. Itt nem az a lényeg, hogy krónikásunknak igaza van-e vagy sem a két nép (magyar-szittyá és kelta) ősenek bibliai személyekkel való azonosításában, hanem az, hogy tulajdonképpen leírja a hallstatti kultúra emelkedését és bukását, 5 évszázaddal ennek felfedezése előtt.

Több bizonyíték is arról tanúskodik, hogy itt a Kárpát-medencében egy „új“ nép született. Első sorban a „főistennő“ DANU (az ANU „Ősanya“ egyik másik neve, szó szerint a „JÓ-ANYA“) fogalma itt született meg. DANU isten-anyáról nevezték el a DUNÁ-t is, felcserélve ennek régebbi ISZTER nevét. Az Iszter nevet a görögök hagyták ránk, de, feltehetően, ez egy szumir-szabir-szittyá eredetű szó, ISTÁR istennő nevével kapcsolatos. DANU ennek a pontos mása. A Kárpát-medencéből „elköltöző“ - véleményem szerint, innen, Európát a szélrózsa minden irányában gyarmatosító - kelta telepések, habár az Ősanyát, DANU-t, „nem tudták magukkal vinni“ (írják az ír krónikák), nevét továbbéltették folyóikban : az angliai és skóciai DON-ok-tól a franciaországi DON-ig, hisz ők a „DANU-fiai“ (Tuatha Dé Dannan ‘Danu’ törzse) voltak. A DUNA lett a „szentfolyó“ mivel benne élt az Ősanya, DANU. Azt a vidéket, ahol kénytelenek voltak az Ősanyát (az Istent ! - hisz Anya vala az Isten) hátrahagyni „Anyahonnak“ vagyis ANNWN-nak nevezték. Az ANNWN [annún] lett a „Másvilág“ neve is, ahová szeretetteik vissza- /meg-tértek. Ez volt másik nevén az „Asszonyok országa“ - a BANNWN (szó szerint NÉNE-/BANYA-HON). BANNWN [bannún] nevében könnyen felismerhetjük a későbbi latin „Pannóniá“-t, a DANU/DUNA (és férje BÁL) országát, a „Jóanya“ (DEA-ANU ~ JÓ-ANYA), a későbbi „Szűzanya“ (Boldogasszony) országát. Ezt az országot még úgy is hívták, hogy MAGH MÁR [magy már], magyarul : „Mezőszéles“ (vö. Hegy-magas), amely „édes langyvizű folyók országa“ hol „bő választéka mézsernek és bornak“ és ahol „fedhetetlen szép emberek“ élnek - olvashatjuk MacCana ‘Kelta Mitológiá’-jában [125. old.]. Ebben az országban „nincs sem ‘enyém’ sem ‘tiéd’ [...] vendéglátóink pompás öltözete kész gyönyörűsége a szemnek; gyűszűvirág-színű árnyalatokban tündökölnék az orcák“ és „bár szép elnézni Fál Síkságát (írországi „alföld“), Magh Már után kopár vidéknek tetszik“.

Európában csak egy „Széles Mező“ (Magh Már) van, ahol még ma is elevenen él az „Ősanya“ emléke : Magyarország a „Boldogasszony országa“ - Európában egyedülállóan !...

A szittyá–kelta viszonyról szűkszavúak a régi írások, akár csak a modern történelmi könyvek, de ma már tudjuk, hogy, ha nem is volt ez mindig békés, sokkal intenzívebb volt mint ahogyan ezt eddig hittük. Erről a kapcsolatról így vélekednek Kinder és Hilgemann német történészek : „Die Kimmerier wirken durch Übernahme der Taurischen Kultur stark auf die ältere Hallstatt-Kultur ein und werden dadurch Vermittler vorderasiat. Kulturelemente, die Skyten wirken auf die jüngere Hallstatt-Kultur und die La Tène-Kultur. [...] Die Toten werden unter

Grabhügel auf einem Wagen beigesetzt (wohl unter skytischem Einfluß).“ - magyarul : A kimmerek, tauricai kultúrelemek átvételével, erős hatást gyakorolnak a Hallstatt-i kultúrára, és így elő-ázsiai kultúrelemek közvetítői lesznek, a szkíták a fiatal (késői) Hallstatt-kultúrára és a La Tène-kultúrára hatnak.[...] A holtakat sírhalmok alá temetik egy szekérre fektetve (jóllehet szkíta hatásra). [> Kinder, H., Hilgemann, W. ‘Atlas zur Weltgeschichte’, 1987, 21.old.]; majd ugyanott, a (tipikusan kelta) La Tène kultúráról, így folytatják : „*In den Ausstrahlungsgebieten findet eine starke Keltisierung der einheimischen Bevölkerung statt.*“ - magyarul : A kisugárzóterületeken az őshonos lakóság erős keltásítását megy végbe. Ezt a folyamatot *Éluére Christiane*, francia történész, a ‘Die Kelten’ (1994) című könyvében : *Keltisierung Europas* - Európa keltásításának nevez. „A Kr.e.-i első századig, a görögök és a rómaiak, minden észak-európaikat, határozottan keltáknak és szkítáknak tekintenek...” [> ‘Die Kelten : Europas Volk der Eisenzeit’, 1995, 122. old.].

O.F. Meinander Helsink-i történész, aki, miután leszögezi, hogy a tipikus fésűs-kerámia kultúráját hordozó ősfinnnek letelepedése a Kelet-Baltikumban lezárult Kr.e. 3. ezredévben, így folytatja : „*Die Ankunft der schnurkeramischen Streitaxtkultur (2400 - 1900 v. Chr.), die ja oft als sprachlich indoeuropäisch aufgefaßt wird, spielte jedoch bei der Ethnogenese des finnischen Volkes eine wichtige Rolle.*“ [Bernhard, W., Kandler-Palsson, A: ‘Ethnogenese europäischer Völker’, 1986 > Meinander, O.F. ‘Die Ethnogenese der Finno-Ugrier’ 369. old.] - magyarul : „A fonaldíszes-kerámia, csatabárd-kultúra hordozóinak [értsd **szittyák**] megérkezése (Kr.e. 2400-1900), akiket (habár) nyelvileg gyakran indo-germának könyvelnek el, mégis egy fontos szerepet játszott a finn nép kialakulásában“. Más szóval, az ősfinnnek és a szittyák, a Baltikumban lezajlott, keveredéséből megalakult a „mai“ finn nép és nyelv.

A ‘csatabárd’-népének indogermánosságát megcáfolja *Kinder* és *Hilgemann*, akik rámutatnak, hogy: „*Die Schnurkeramiker (Streitaxt-Leute) sind wohl keine Indogermanen, haben aber an der Indogermanisierung Europas Anteil.*“ - magyarul : A fonaldíszes-kerámia (csatabárd) népe habár nem indogermán, Európa indogermánosodásában kivették részüket. [‘Atlas zur Weltgeschichte’, 1987, 15. old.].

A magyar - szittya viszonyról már bővebb bizonyítékokkal rendelkezünk. *Cunliffe Barry*, angol történész, legújabb könyvében így vélekedik : A Kaukázustól északra... Egy végtelen Puszta, amely, Kínától Európáig terjed s az állandó vándorlásnak szükséges feltételeket biztosít. Hatalmas folyók : Volga, Dón, Dnyeper, Búg, Dnyeszter és az Al-Duna szabdalják ezt a vidéket, amely délen pusztá és északon meg tundra. Ebben a „végtelenben“ kóboroltak még névtelen lovas és állattenyésztő népek, akiket majd később a különböző történelmi írásokban **kimmereknek, szkítáknak, szarmatáknak, alánoknak, hunoknak, magyaroknak, bolgároknak és mongoloknak** neveztek. Ők is befolyásolták Európa kultúráját, amikor a Duna-folyóson átjutottak vagy, a Kárpátokat megkerülve, Észak-Európa sík területeire terelődtek. Ezen befolyás határfoka és milyensége, főleg a történelemelőtti időkben, bőven kínál vitaanyagot; senki ellenben nem vonja kétségbe, hogy a Puszta népei fontos szerepet játszottak az európai kultúra kialakulásában. [> Cunliffe, B. 'Illustrierte Vor- und Frühgeschichte Europas', 1996, 11. old.].

Ehhez kapcsolódik *Kinder és Hilgemann* szerzőpáros véleménye a „lovas népek“-ről. Mindezen népek (hunok, bolgárok, avarok, kazárok, besenyők, kunok és magyarok) jellemző vonásai a következők : *„Kennzeichen aller Reiternomaden, die eine gleiche Kultur und Lebensauffassung besitzen, sind Herrentum, Organisationstalent, weiträumiges Planen und Weltreichsbildungen auf föderativer Grundlage.[...] Religion : Der weite Horizont der Steppe lenkt den Blick der 'bogenspannenden' Völker zum Himmel, von dem der Regen für die Weiden kommt. Dort ist der Sitz des 'allwissenden Himmelsvaters'. Die Verbindung zu den Göttern stellt durch Opfer der Schamane her, der auch in der Extase die Seelen der Verstorbenen ins Jenseits geleitet. [...] Gesellschaft : An der Spitze der aus freien und gleichberechtigten Kriegern bestehenden Horde steht der Fürst, der im nomadischen Weltreich zum 'Kagan' wird. Für viele dieser Fürsten bildet der Beruf des Schmieders, des Waffenherstellers, die Ausgangsstellung für ihren Aufstieg. Der Schmied hat Verbindung zu den Göttern, die ihn seine Kunst lehren, oft ist er der Auserwählte der Götter ('Schmiedekönigtum').[...] Weltreichsgedanke : Die einzige Orientierungsmöglichkeit in der grenzlosen Weite der Steppe ist der Himmel. Das Weltall dreht sich um den Polarstern, die 'Achse der Welt' unter der der mongolische Weltherrscher seinen Sitz ('Nabel der Welt') hat (Zusammenfallen von 'Welt' und 'Ethno'[Volks-]zentrum). Aus diesem Weltbild ergibt sich für den Nomaden die Aufgabe : Unterwerfung und Befriedung aller Völker der 'Vier Ecken'*

(= *vier Himmelsgegenden*).“ - magyarul : Minden lovasnomád nép, amely azonos kultúrával és életfelfogással rendelkezik, közös vonása az apajogú társadalom, a **szervezőkészség, széleskörű, messzelátó tervezés és egy Világbirodalom megteremtése szövetséges alapon.**[...] Vallás : A pusztá széles láthatára az ‘íjlesztő’ népek tekintetét az égre (Mennyre) irányítja, ahonnan a legelőket éltető eső származik. **Ott van a székhelye a ‘Mindentudó Mennyei Atyának’.** Az istenekhez való kapcsolatot a sámán biztosítja áldozatok révén, az a sámán, aki révülésben az elhunytak lelkét is átkíséri a Túlvilágba.[...] Társadalom : A szabad és egyenjogú harcosokból álló hordák élén a vajda (fejedelem) áll, aki a nomád Világbirodalomban a ‘kagán’ címet viseli. Sok ezen vajdák számára a kovács, a **fegyverkovács (tárkány)** mesterség az alapot képezi felemelkedésükhöz. A tárkány kapcsolatban áll az istenekkel, akik őt erre a mesterségre megtanítják, sokszor ő az istenek kiválasztottja (‘**Tárkánykirályság**’).[...] Világbirodalmi eszme : Ez egyedüli tájékozódási lehetőség a határtalan széles pusztán az Égbolt. A Világmindenség a Világtengelyét képező Sarkcsillag körül forog, ami alatt a mongol (turáni) Világbirodalom Urának széke, trónja áll (‘**Világközepe**’); a Világ és a Nép-(Nemzet-) centrumának egybeesése. Ebből a világnézetből eredően adva van a nomádok számára az a feladat, hogy a Világ négy sarkának (**négy Világtájak**) népeit leigázzák és **megbékítsék**. [> Kinder, H., Hilgemann, W. ‘Atlas zur Weltgeschichte, 1987, 113. old.]

Így ír egy tárgyilagos történész az ősmagyarokról !

Valóban, már a születési helyünk földrajzi adottságaiból kiindulva sem tehettek ősünk valamit egy jól megfontolt terv nélkül - nem, hogy éppen a „Honalapítás” valami ötletszerű vagy kényszerből kialakult helyzet lett volna. Kinder és Hilgemann német történészpár, kihangsúlyozza, tehát azt, hogy:

- Ősünk, a pusztai népek lelki-beállítottságából, világnézetéből fakadóan sem cseleked(het)tek másképpen, mint jól megfontolva, jó előre kidolgozott tervek szerint - hisz „szervezőkészséges “ és „széleskörű, messzelátó tervezés“ jellemezte őket. Csakis így tehettek a "Honalapítás" megvalósításában is (!): egy tökéletes és évekkel előre kidolgozott terv alapján, hajszálpontosan működő szervezéssel és kiválóan végrehajtott kivitelezés eredményeként megszületett „új“ hazánk, a kárpáti Magyarország.

- A kovácmesterséget Istenünktől tanulták Tárkánykirályaink [> „Tarquinus“ etruszk vezér ~ „Tarján“ magyar törzs ~ „Taranis“ kelta ‘mennydörgést hozó’ fegyverkovács-isten].
- Az ősmagyarok Egy-Isten vallásúak voltak (> az Égben lakó ‘Mindentudó Mennyei Atya’).
- Őseink egy igen magas tudású táltosok által kialakított világképpel rendelkeztek, amiben egyformán a földi Világkerekségnek mint a Világűrnek megvolt a meghatározott helye és szerepe: a ‘Világközepe’. A Világközepe – „Middle-Earth” fogalma és fontossága a jellemzi a magyar mondavilágot.
- A Világközepén székelő fejedelem, ‘KÁN’ (> ír CEANN *fej, fő, vezér*) a négy Világtáj népeit leigázni illetve megbékíteni akarta (> szumir HUN *békéltető* ⇔ kelta (ír) CIÚNA-igh [kúni] *békéltetni* !).

László Gyula ‘Árpád népe’ című könyvében leírja a ‘Honalapító’ magyar társadalom felosztását : Nagyfejedelem és kísérete (táltos, tárnok, tolmács stb.), ÚR-törzsfők, Bő-nemzetségfők, nemzetségi előkelők és köznép [> László Gyula ‘Árpád népe’, 1988, 61. old.].

Hasonló felépítést mutatott a kelta társadalom is : „a kora-ír társadalom druidákra, harcos nemesekre (flatha) és szabadokra (bó-airigh) való tagolódása, [...] megfelel annak ahogy Caesar a gallokat druidákra (*druides*), *equites*-re és *plebs*-re osztotta.“ [> Mac Cana, P. ‘Kelta Mitológia’, 1993, 60. old.].

DRUIDA (Torda): ő volt a kelta társadalom táltosa és tanítómestere, az emberek közvetítője az ősök / istenek felé, ő volt a táltos (> ír DIAIL *csodálatos, nagyszerű* > *dalia, deli*; RAMHAILLE *révülés*), ő áldozott (> ír ALTÚ *hálaadás*, ALTA-igh *áldást mondani, Isten kegyelmét kérni*). A kelták fehér lovat áldoztak az Istennek, a Jóistennek (Daghdha > DAGH-DHA). Habár a keltáknak voltak szentélyeik (NEMED ‘*mennyei hely*’, *eskühely* > vö. ír NAOMH *nemes, szent, áldott – holy, blessed*; NEAMH *menny, Mennysország – heaven* ⇔ vö. vogul NUMI *felső, égi* / török NIMET *áldás*), a druidák bárhol, bármikor imádkoztak : tölgyfáknál, forrásoknál, dombok tetején stb. felemelt karokkal, égfelé fordított tenyérrel, égnék emelt tekintettel. A druidák egy "nem árja-papság" véli Sir John

Rhys. Julius Pokorny a 'Revue Celtic'-ben megjelent cikkében (*On the Origins of Druidism*) a következőket írja: „*Das Druidentum trägt viele Züge, die indoeuropäischen Religionen völlig wesensfremd sind.*“ - magyarul: A druidaság egy olyan vallást képvisel, sok olyan jellemvonással bír, amely az indoeurópai hitvilágnak lényegileg idegen [> Ellis, P.B. 'Die Druiden', 1994, 48. old.]. A kelta vallás 'heroikus' : a hősök istenek, az istenek hősök [129. old.], Istenségeiket nem Teremtőiknek, hanem Őseiknek tekintették („*Die kelten betrachteten ihren Gottheiten nicht als ihre Schöpfer, sondern als ihre Vorfahren, das heißt als eine Art übernatürlicher Helden und Heldinnen...*“) [124. old.]. A druidák képviselte kelta vallás lényegében 'Egy-Isten-hívő'. Az alexandriai Origenes (Kr.u. 185-254) az ottani keresztény iskola vezetője vallomása szerint : a kelta druidák az Egy-Istenhez imádkoztak, még Jézus eljövetele előtt („...*dem einen Gott angebetet [...] vor dem Kommen Christi.*“), így a kelták már régen rátermettek a kereszténységre a druidák tanítása alapján, akik az Egy-Isten hitét hirdették („...*waren dem Christentum lange schon geeignet aufgrund der Lehre der Druiden [...] die bereits die Doktrin von der Einheit der Gottheit verkündet hatten.*“) [> u.o., 123. old.]. A kelták voltak Európa első 'keresztényei' és a már 'keresztény' druidák térítettek békésen Európaszerte (így a szombathelyi születésű kelta Szent-Márton > 'Mártonhalma' volt Pannonhalma régi neve, németül ma is az : 'Martinsberg').

Írország az 5. században már keresztény.

FLATHA [falaha] volt a lovasok (equites) neve, vö. ír LÓTH *ló, paripa*, LÁIR (vels LLWAN) *kanca*, LÁEACH *lovas*. Itt természetesen mindenkinek eszébe jut a 'sabartoi asphaloi' magyarok ősi 'magyar' neve is. Ennek megértésével (és 'lefordításával') már sokan próbálkoztak, így engedtessek meg nekem is, mert ez a megnevezés keltául (írül) is érthető, és az ír nyelv segítségével is magyarázható.

➤ Lásd : ír SAIBHIR *gazdag ember* + OS- *fő- (legfelső-), él- (legelső-)* + FLATHA *lovas, 'lófő'* ➔ így tehát, a 'sabartoi asphaloi' érteleme 'gazdag éllovas' (nemes lófő) lenne.

A kazárok magukat „szabirnak“ nevezték, a „kazár“ elnevezés a perzsáktól származik, az oszét nyelvben „gäzdig“ ma is „gazdagot“ jelent ! A magyarok : „Vagyonosak és szembetűnően gazdagok...“ - írja Marvazi 1120 körül [> Kristó Gy. 'A honfoglalás korának írott forrása', 1996, 45. old.].

A kelták a lovak bolondjai voltak (Caesar), egy jó lóért - amit 'keletről' vásároltak - képesek voltak bármit megtenni. Ma is Nyugat-Európa legnagyobb és leghíresebb

lótenyésztője Írország, ahol a 18-ik életévét betöltött ifjú egy lovat kap ajándékba, hogy majd menyasszonyát [> ír MIONN *eskü – oath*], akárcsak a breton vőlegény, lóháton vigye, magamellé a nyeregbe ültetve, a templomi esküvőre, *menyegzőre*.

BÓ-AIRIGH (a ‘szabadok’) nevének értelme: ír BÓ (maninn BOOAG) *tehén > buga + AIRE figyelem, vigyázat, őrzés, gondozás > AOIR-igh óv, vigyáz, gondoz, őriz > AOIRE pásztor (> ör)*. A fogalom, tehát ‘pásztort’ (örzöt) jelent és a ‘gazdag (szabad) állat-(szarvasmarha)-tartót’ jelölte. Még ha a két név nem is fedti tökéletesen egy-mást, a ‘bó-airigh’ megfelel a magyar ‘bő-urak’ fogalmának.

A szittyá-hun-avar-magyar azonosság, a 19. század derekáig mindenki előtt teljesen természetes volt :

- V. Orbán és XI. Gergely római pápák, valamint Nicolas Mysticos bizánci pátriárka a magyarokat nevezi „királyi szkítáknak“ [> Badiny Jós Ferenc ‘Káldeától Ister-Gamig, II. kötet, 1995, 115.old. ~ Raynaldus nyomán: Anal.Eccl.XIV.1369.Nr.14.Bull.O.F.P. II., 278-287 old.].
- Procopius - Justinianus császár követének - vélekedése szerint a massagéták hunok : „*Massagetae, quos Hunnae appellamus...*“, viszont egy másik helyen Attila hunjait nevezi massagétáknak : „*Attilam Massagetarum Scytharumque exercitu armatum adversus Aetium processisse.*“ [u.o., 171. old.].
- II. Szilveszter pápa is szittyáknak nevezi a magyarokat István királyunk megkoronázása kapcsán : „Miénk, miénk a Római Birodalom. Erőt ad gyümölcsben Itália, katonát adó Gallia és Germánia, s nem hiányzik nálunk a szkíták hatalmas királya sem.“ [Sebestyén L. ‘Szkíták, hunok, magyarok’, 42. old.].
- „Szkítia első királya Japhet fia Magóg volt, és népét Magóg királyról nevezték magyarnak. Ettől a királytól származott a nevezetes és hatalmas király, Attila, aki az Úr megtestesülésének 451. évében Szkítia földjéről erős haddal indult el.“ – Anonymus ‘Gesta Hungarorum’ [> Kristó Gy. ‘A honfoglalás korának írott forrásai’, 1995, 280. old.].
- „Az Úr megtestesülésének 889. évében a magyarok féktelen és minden fenevadnál kegyetlenebb népe [...] előjött a szkíta területekről és ama mocsarak közül, amelyeket kiáradásával végtelenül kiterjeszt a Don. [...] a történetírók elbeszéléseit követve megemlítünk némely dolgot Szkítia fekvéséről és a szkíták szokásairól.“ – írja Regino [u.o., 194. old.].

- Kézai Simon krónikája szerint: „A hunok közül 3 ezer férfi maradt meg, futással menekülve Krimhild csatájából, akik a nyugat nemzetektől való félelmükben egészen Árpádig Csigle mezején időztek, magukat azonban ott nem hunoknak, hanem székelyeknek nevezték.“ [uo., 348-350.old.].
- A Fuldai évkönyv szerint: „896...Ugyanabban az évben a görögök békét kötöttek a magyaroknak nevezett avarokkal.“ [uo., 190. old.].

Ebből a felsorolásból is látható mennyire tarthatatlan az a valószínűtlen és áltudományos „tézis“ miszerint mi, itt Európa szívében, rokontalanul állunk. Velejében téves az a „történelmi“ felfogás, amely a magyar őshazát a Don-kanyartól északra helyezni erőszakoskodik. A magyar mondakör a „Meotisz“ vidékére küldi őseinket (Hunor és Magor), a Csodaszarvas által vezetve. Az előbbi idézetek is kiemelik a szkíta-hun-avar-magyar folytonosságot, ugyan azon a földrajzi területen. Velsül a „külföldön“ élő, „hazátlan“ vels embert „Cymry ar wasgar“-nak hívják (> vö. ‘bozgor’ *hazátlan*, hazájától ‘elszakadt’ magyar néprész)⁹⁶ .

Ebben a mai főmában fennálló „finnugor elmélet“-ről a finn nyelvészetnek és történelemtudománynak is meg van a maga véleménye. Ennek egyik szószólója a finn *Meinander*, aki „A finnugorok etnogenézise“ („Die Ethnogenese der Finno-Ugrier“) című írásában a következőket vallja : „*Finnisch-Ugrisch oder Ugro-Finnisch ist ein konstruiertes, sprachwissenschaftliches Fachwort, das eine Gruppe von miteinander verwandten Sprachen in Nordosteuropa bezeichnet. [...] Das ist ein Parabel von derselben Art wie ‘Indogermanen’. Die Philologen sind davon überzeugt, daß der sprachbestimmende Teil dieser Volksherrschaften einmal eine sprachlich, wahrscheinlich auch rassisch, kulturell und geographisch einheitliche Gruppe bildeten, und daß es somit berechtigt wäre, von einer Urvolk und von seiner Urheimat zu reden, also von jener Gegend, wo das Urvolk zuletzt eine geschlossene Einheit bildete. Ich halte es nicht ausgeschlossen, daß diese Begriffe nur Fiktionen sind.*“ [> Bernhard, W., Kandler-Palsson, A. : ‘Ethnogenese europäischer Volker’, 1986, 363 - 364. old.]. Magyarul : Finnugor vagy Ugor-finn egy konstruált, nyelvészeti szakkifejezés, amely megnevez egy, egymással rokon, nyelvcsoporthat Észak-kelet Európában. [...] Ez is egy ugyanolyan "parabola" mint az, hogy ‘indogermánok’. A nyelvészek meg vannak arról győződve, hogy ezen

⁹⁶ Vö. vels WAS-GAR *külföld* ⇔ mongol ÖSKE CHERDE *idegen (külhoni) föld*.

Lásd még : ír AS *el, ki* > AS-lui *el, el innen, tünj el* (LUÍ *vm-re irányuló törekvés*) ⇔ magyar OSZ-oly, ISZ-kiri (⇔ török OS *el, takarodj*); azonban : ír AIS *vissza, hátra, ismét* ⇔ magyar VISSZA, IS-mét (> régi török ISRÄ *mögött, hátul*, türkmén IZ *hátsó rész, mögöttes rész* > IZA *vissza, hátra*).

népek nyelvét meghatározó része valaha egy nyelvileg, és feltehetően fajilag is, kulturálisan és földrajzilag egységes csoportot alkotott, és hogy ily módon jogosan beszélhetünk egy ősnépről és ennek őshazájáról, vagyis egy olyan vidékről, ahol az ősnép utoljára egy zárt egységet alkotott. Én nem tartom kizártnak, hogy ezen fogalmak csak fikciók....

Sokan már szót emeltek, megmérték a „hivatalosított“ tudatos hazugság- és rágalomáradattal : Bobula Idától, Götz Lászlóig. Sokan már tollat fogtak felfedni a hamis eredetmagyarázat súlyos és - ha a fiatalság tudatképzésére gyakorolt rendkívül káros következményei miatt, ne lenne mindez annyira szomorú és fájdalmas - már, mondhatni, nevetséges mellékfogásait. Hivatalosított nyelvészeink és történészeink megfélemlenek egy valódi örökigazságról, mégpedig arról, hogy : Nincs örök igazság !

A Pannóniában letelepedett kelták a római megszállást átérték és a hunokkal is találkoztak. Maga Attilát is kelta orvos - Eudoxius - vezette Gallián keresztül (Bóna István 'História' 1995 8-ik szám, 4. old.). Attila (*Attila*⁹⁷) viszonyát a keltákhoz igen jellemzi az a tény, hogy a galliai hadjárat előtt jó szándékáról kívánta meggyőzni őket : „*Thierry Amadé bizonyítása szerint [...] (Attilának) mind meghívó leveleiből mind saját beszédéből jól kiértették a Gallusok, miszerint ő velők a maga legjobb szándékát s akaratját kívánta tudatni*“ [Bartal György 'A Parthus, Hun-Magyar Scythákról', 1862, 43. old.].

A hunok még szövetségre is lép(het)tek a gallokkal. A mai Orléans-ban működött akkortájt a gall ellenállás (*bagauták* ⇔ óír buacha) központja. A várost, Attila több mint egy hónapon keresztül körülzárta, de el nem foglalta. Feltehetően az ostromzár a gallok szabadságharcát hivatott volt segíteni, a római utánpótlást meggátolni, hisz „*a városban élő bagaudák, a provincia alsóbb néprétegeiből verbuválódott Róma-ellenes mozgalom tagjai, Attila hívei voltak*“ és vezérük maga Eudoxius volt. (írja Bóna István fent említett cikkében).

Attila halála és a Hun Birodalom kárpát-medencei részének elvesztése után is a pannóniai kelták (a szittya-/hun-székelyekkel együtt) továbbra is itt kellett, hogy maradjanak a DANU-DUNA földjén, azaz az „Anyországukban“ hisz majd az avar hadseregben keltákkal is találkozunk. A kelták „*megélték a római uralom évszázadait, és a baranyai háromszögben átvészelték a népvándorlás viharait.[...]*“

---

⁹⁷ ATILA törökül: rohamozó, ostromló, csatározó > csatár.

Az avarok oldalán tehát nem csak szkíták, azaz alánok, hanem kelta utódok [...] is részt vettek a harcokban.“ - olvashatjuk Makkay János ‘Indul a magyar Attila földjére’ (1996) című könyvében [199. old.].

A kelták emléke nem csak az „európai rangú magyar kardstílusban“ vagy mai élő nyelvünkben, hanem művészetünkben is, és egyes települések nevében is fennmaradt. A kelták ismertető nyakéke az ún. "TORC" *nyakperec* volt (vö. ótörök TARYQ-mag *szorossá válni*). Európa egyik népénél sem jellemző ez, egy kivétellel : „A **hun** vezetőréteg keletről nyugatra vándorlását Belső-Ázsiából, a nyugat-szibériai Léna folyó egyik mellékfolyójának vidékétől egészen a Rajnáig a férfisírokban talált, igen súlyos arany torquesek / nyakpereczek előfordulásain keresztül követi a régészet. Igen jellemző, hogy e nyakperecsek majdnem egyharmada, s tegyük hozzá, a legsúlyosabbak, a Kárpát- és a Bécsi-medencéből került elő.“

[> Garam Éva, Kiss Attila ‘Népvándorlás kori aranykincsek a Magyar Nemzeti Múzeumban’, 1992, 8. old.].

Csomor Lajos ‘Ófelsége, a Magyar Szent Korona’ című könyvében megállapítja, hogy : „Nyugat-Európa ötvösművészetének a kora középkor tekintetében a legfőbb alapja a sumér és egyiptomi eredetű **kelta**.“ [57. old.], majd maga a Magyar Szent Koronával kapcsolatban hozzáfűzi, hogy : „Az ilyen jellegű csüngőket először Mezopotámiában készítették. Innen a technika - módosult formában - eljutott a keltákhoz. [...] Ez a művészet később a hunokkal és a magyarokkal együtt - Urartun és Iránon át jut el Baktriába a Kr.e. II. század és a Kr.u. II. század között, és jelen van a Turáni-alföldön a hunoknál - egészen az V. századig. Feltehetően ugyanitt sajátítják el az avarok, akik alkalmazzák mint kelet-európai szálláshelyükön, mint a Kárpát-medencében (Darufalvi lelet).“ [157. old.].

Előfordulhat ugyan, hogy még maga Árpád ‘Honalapításának’ (honvisszafoglalásának) magyarjai is találkoztak ‘kelta’ tudattal még bíró lakossággal. Nem hiába adott Árpád népe annyi településének GAL- / GEL- vagy KAL- / KEL- szógyökkel képzett nevet. Ezen települések neve nem Szent-Gál nevéből származik, mivel ezek már, az 1340-ben Esztergomban elhunyt és később szentté avatott „Gallen“ előtt is léteztek - írja Pálfi Károly ‘A Magyar Nemzet Ósvallása (Budapest, 1941) könyve 79-ik oldalán.

„...azon nemzet, mely emlékeit veszni hagyja, azzal saját síremlékét készíti.“

(Ipolyi Arnold).

A kelták zenéje ma is pentatonikus, és a magyarra nagyon hasonlít, egyik legszebb táncuk a COR (*fordulni, forogni, pörögni a táncban*), amely a DEAS *szép, díszes* értelmű szavakkal a magyar „CSÁR-DÁS“-t eredményezi. A rómaiak egy „transalpinus“ (alpokontúli, idegen) nép táncát úgy hívták, hogy CORDAX - szótári fordítása szerint : „díszes, szép, pompás tánc“ (*üppiger tanz*) ! Vajon milyen nép, kelta vagy szittyá-hun-magyar volt-e az, amelynek tánca annyira megtetszett a rómaiaknak ?

Az ír zene „*ein uns fremd anmutender, beinahe orientalisch klingender Klagegesang*“ (reánk idegenen ható, majdnem keletiesen hangzó sirató) - olvasható Lars Kabel 'Irisch-Gälisch Wort für Wort' zsebkönyvében.

„Az írek és a moldvai magyarok zenei világa nemcsak lelkiületben, az azonos hőfokban találkozik, de penta-tóniában, a táncok tagozódásában, felépítésében és faj-táiban is megegyezik. A jig⁹⁸, a legrégebbi ír legényesek egyike erősen hasonlít keleti párjához, az össze-kapaszkodó férfi és nő forgást és megtorpanást váltakoztató lépései mindék vidéken megtalálhatók.“ - olvassuk a Magyar Nemzet 1998. november 5. számában 'Tiszán innen Dublin túl' (Ír és moldvai csángó népzene a Fonóban) cím alatt.

A máig élő kelta (breton) népviselet, akár a zene gyökereit is, maguk a kelták a Turánban keresik. A kemperi breton népművészet a kalocsaival majdnem azonos, általában a breton népviselet, népszokások, botos-táncok vagy lovas felvonulások a kalotaszegivel vetélkednek.

Kemper egy közép nagyságú nyugat-bretániai város, a PENN AR BED *fej föld-nek* ('Föld Feje') vidék központja, egyben a breton nyelv és művelődés, a breton 'feltámadás' fellegvára. A fenn bemutatott plakát a breton népművészet remekait hirdeti. Mintha - nekünk magyaroknak - ismerősek lennének ?

---

⁹⁸ Az angol 'jig' *kapaszkodó, fogodzó* tánc ír neve : PORT (> PORTA-igh *merül,merít, márt – steep*).

Az ősi kelta írás a rovásírás volt, amit botokra róttak, amiről már Sebestyén Gyula is beszámol a 'Rovás és Rovásírás' cikksorozatában, az „Ethnographia“ folyóiratban (1903 - 1904): „*Írország őslakói között az öregebb írek az imádságaikat nem ún. rózsafüzérről, hanem rovásbotról olvassák le.*“ [> Magyar Adorján 'Ős Magyar Rovásírás', 1970, 22. old.].

A művelt-emberré való fejlődés (civilizálódás) egyik fontos (a legfontosabb) mozzanata az írás feltalálása volt. Jules Oppert francia asszirológus, akitől a „sumér“ elnevezés származik, a 'Rapport adressé a S. Excellence M. le Ministre de l'instruction publique et des cults. Archives des missions scientifiques et littéraires' (Paris T.V., 1856, 177 lap.) írásában azt véli, hogy : „*Az ékírást nem a semiták, tehát nem az asszírok találták fel. [...] Az írásfeltalálók népe a nagy uráli (szkíta, tatár vagy turáni) nyelvcsoporthoz tartozik.*“ [> Badiny Jós Ferenc 'Káldeától Ister-Gamig, II., 1995, 33. old.].

A skóciai, írországi és észak-angliai óriás-köveken fennmaradt (ősi) írásjeleket OGHAM-írásnak nevezzük (vö. régi ír OG *bevés, bevág*) ~ magyarul ÉK-írásnak [> lásd még: magyar 'ÁKOM-bákom' *ormótlan, gyerekes írás*]. Ez az írás a kövekbe vésett vagy fába vágott egyenes, vonalszerű ékekből, rovátkákból álló jelrendszer, amit csak a különböző szertartásos eseményekre, ünnepélyekre való megemlékezés céljából használtak („...*die sogenannte Oghamschrift - ein System von in Stein gehauenen oder in Holz geschnitzten Kerben, das nur zum Gedenken an zeremonielle Ereignisse eingesetzt wurde.*“) - olvasható a 'Die Kelten : Europas Volk der Eisenzeit' (A Kelták : Európa vaskori népe) című könyv 17-ik oldalán.

Manapság a latinnak nevezett betűsírást használják, és kínlódnak vele, akár csak mi is. A „rovás“ fogalmát nem vehettük át semmilyen más néptől, hisz a „rovás“ csak magyarul és írül érthető (magyar ROV-ás ⇔ ír RIABH *csík, sáv, vonás, nyom*), és a RÓNI (bevésni) igéből származik (vö. ír RIONN *bevésni*). Az írás a kezdetben még minden nép saját „titka“ volt: írül RÚN titkot jelent. Ezt a „titkot“ vette át a korai germán, és így a más néptől átvett írását "Runenschrift" vagyis 'titkos írásnak' nevezte - a rovás német neve „*gravieren, stechen, einmeißeln*“ (> gót 'gameleins' *írás*).

Ki kinek „kölcsonzött“, mikor, és meg minek...

Ha megvizsgáljuk a "hivatalosított" nyelvészek kiagyalta magyar nyelv alapszókincsének eredetét, döbbenettel észleljük, hogy szókészletünk vaskos tömegét (49,3 %-át) képezik az ismeretlen, hangfestő-hangutánzó és gyermeknyelvi, azaz ugyancsak ismeretlen eredetű szavak. Ezek a szavak azért ismeretlen eredetűek, mivel a dogmák sűrűjében, még nem jutott eszébe egyik nyelvészünknek sem, hogy bele-pillantson egy kelta nyelvű szótárba. Pedig, a druidák, a kelta táltosok, itt a Duna partján keresték és érték el az ún. ÉICSE-t "*a bölcsesség, tudás, jövendölés és a verselés legmagasabb fokát*", az ÉSZ-t - írja P.B. Ellis a 'Die Druiden' (A Druidák) című könyve (1996) 128-ik oldalán. Kutatásaim során több mint 1650 magyar–kelta szópárt gyűjtöttem össze, amely azonos vagy közeli fogalmat jelöl és hasonló kifejezéssel bír. Ezen, a közös gyökerekre emlékeztető szavak zömét, éppen az ismeretlen eredetűnek tekintett szavaink teszik ki, hogy csak egy példát említsek: GYEREK (ír GARLACH *gyerek, fickó, kölyök – child, urchinn* > vö. német KERL) és párja GYERMEK (ír GARMHAC *gyermek, kisleány, unoka – child, grandson*) szavunkat. Lásd még: ír GEARR- *kicsi, fiatal – small, young* > GEARRCACH *fióka, kölyök – nestling*.

Breton „autóművészet” (ugyanúgy lehetne magyar is), Kemper főterén.

← Breton kislegény népviseletben.

Irodalom

- “An Gúm”: Foclóir Póca English-Irish • Irish-English Dictionary. Dublin, 1993
- Anonymus: “*Gesta Hungarorum*” (12th. century) in: Kristó Gyula: *A honfoglalás korának írott forrásai*, 1995.
- Badiny Jós Ferenc: *Káldeától Ister-Gamig, II.*, 1995,
- Bartal György: *A Parthus, Hun-Magyar Scythákról, 1862, p. 43.*
- Bernhard, W., Kandler-Palsson A.: *Ethnogenese europäischer Volker*, 1986,
- Bóna István: “*Attila és a nyugati világ*”, ‘História’ Volume XVII., 1995. No. 8
- Botheroyd, Sylvia und Paul F.: *Lexikon der keltischen Mythologie*, München. 1999
- Cunliffe, B.: *Illustrierte Vor- und Frühgeschichte Europas*, 1996
- Ellis, P. B.: *Die Druiden*, München. 1996
- Garam Éva, Kiss Attila: *Népvándorlás kori aranykincsek a Magyar Nemzeti Múzeumban*, 1992
- George/Brown/Anker: *Die Kelten: Europas Volk der Eisenzeit*, Time/Life, 1995
- Götz László: *Keleten kél a nap*, 1994
- Kinder, H., Hilgemann, W.: *Atlas zur Weltgeschichte*, Köln, 1987
- László Gyula: *Árpád népe*, 1988,
- Mac Cana, P.: *Kelta mitológia*, Budapest, 1993
- Magyar Adorján: *Ős Magyar Rovásírás*, 1970.
- Makkay János: *Indul a magyar Attila földjére*, 1996
- Matthews, Caitlín and John: *Das große Handbuch der keltischen Weisheit*. München, 1999
- Matthews, Caitlín: *Kelta hagyományok*. Budapest. 2000

Matthews, John: *Keltischer Schamanismus*. München. 1998
Sebestyén László: *Szkiták, hunok, magyarok*, ZMTE, Zurich. 1993
Timaru-Kast, Sándor: *Kelta Magyarok, Magyar kelták*. Budapest, 1999

Megjelent: Letagadott eleink, a szkíták (Szkíta olvasókönyv). Kisenciklopédia 3. Magyarságtudományi Füzetek. Szerkesztette: Pápai Szabó György. Hun-idea, 2010. 33-42.

GRANDPIERRE ATILLA

A SZKÍTÁK SZÉKELY EREDETE

A mai köztudat szerint a magyarok Árpáddal költöztek a Kárpát-medencébe, keletről, a hivatalos történetírás szerint a finnugor őshazából, krónikáink szerint Ázsiából, és ezek szerint ázsiai származásúak lennének. Az elmúlt évtizedekben, elsősorban Grandpierre K. Endre (1979, 1990, 1996, 2005, 2006) munkáinak nyomán egy harmadik nézet kezd megerősödni: eszerint a magyarság őshonos a Kárpát-medencében, és Árpád magyarjai csak visszajöttek őshazájukba. Az elmúlt években pedig egy sor olyan alapvető régészeti munka látott napvilágot, amely alátámasztja a magyarok Kárpát-medencei őshonosságát éppúgy, mint a Kárpát-medence őslakosságának kirajzásait és visszatéréseit. Az árpádi magyarság, és a szkíta nép őséneke kirajzása az i.e. 6. évezredben történt. Douglas T. Price és munkatársai 2001-ben az *Antiquity* nevű régészeti szakfolyóiratban közölték stroncium-izotópos vizsgálataik eredményét. Eszerint Európa első magasműveltségét a Kárpát-medencéből a vonaldíszes kerámia népe vitte Nyugat-Európába i.e. 5 700-tól kezdve, mégpedig 10-20 fős kis csoportokban, amelyek főként fiatal nőkből álltak. Ez a műveltség i.e. 5 500-ban ért el a Rajnához, és később fokozatosan kiterjedt egész Nyugat-Európára. A nyugatra kirajzás kis létszámával ellentétben a keletre kirajzásra alaposabban felkészült az őslakosság, mert itt egy sokkal nagyobb szabású vállalkozásra került sor. Hatszáz évvel a nyugatra indulás után indult meg a keletre kirajzás, ám ezúttal összehasonlíthatatlanul nagyobb tömegekben. Ez a tény különös jelentőséget kap a legújabb eredmények fényében.

2004-ben jelent meg Blagoje Govedarica hamburgi régészprofesszor monográfiája „Zeptertrager - Herrscher der Steppen” címmel. Fő következtetése: i.e. 5 100-tól kezdve a Kárpát-medencéből, pontosabban az Erdély-Felső-Tisza körzetből (I) jelentős népesség települt ki az Al-Dunához (II), a Meótiszhoz (III), a Volgakönyökhöz (IV) és a Kaukázusba (V) (1. kép).

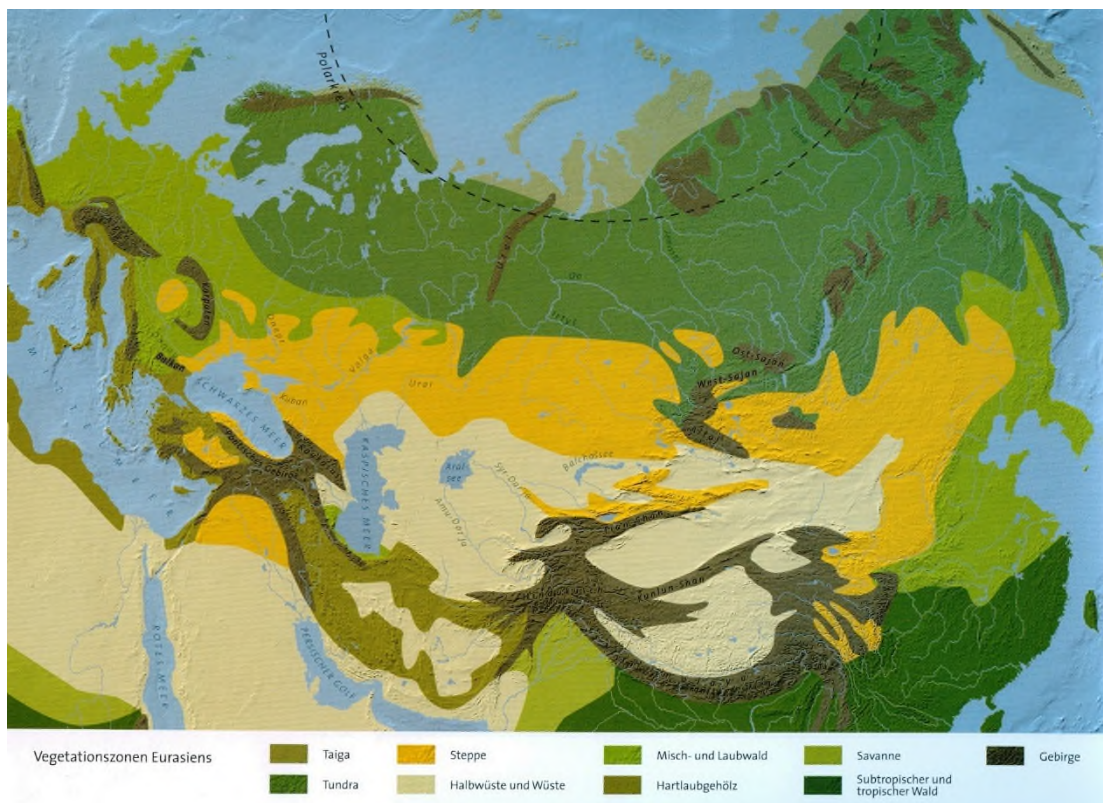

1. kép. Az erdélyi magasműveltség (I), a jögarhordozók népének kirajzása az eurázsiai síkságra i.e. 5 100-tól.

Ez az öt hatalmas művelődési központ évezredek át meghatározója volt az eurázsiai fejlődésnek. Az i.e. 5 100-ban indult népesség-kitelepülés milliós nagyságrenddel jellemezhető, hiszen több ezer településről van szó, s ezek átlagos népessége néhány száz fő. Igor Manzura orosz régész 2005-ben jelentette meg az Oxford Journal of Archaeology-ban eredményét, amely szerint az i.e. 5. évezredtől Erdélyből nagy létszámú népesség költözött egyre keletebbre, település-hullámok egymásra következő sorozatát hozva létre a nyugat-eurázsiai síkságon. Felmerült bennem a kérdés: mi vezethette a Kárpát-medence korabeli lakóit arra, hogy nyugat felé csak kis csoportokat, kelet felé viszont hatalmas népességet bocsásson ki?

A magyarázatra az első fény akkor vetődött, amikor felismertem, hogy ugyanez a különös jelenség bukkant fel i.sz. 1 492-ben, amikor is II. Ulászló magyar király szentesítette az ősi székely szokásjogot, amely szerint hadiállapotban a székelyek hadrafoghatók, de nyugatra csak minden tizediket, keletre viszont minden másodikat hívhatják be katonának. Első pillantásra megdöbbenő, hogy az ősi székely szokásjog szerint a székelyeknek nem mindegy, milyen irányban található az a csatater, amelyen életüket kockáztatják. Erre a jelenségre azt a magyarázatot találtam, hogy a Kárpát-medence növény-és állatföldrajzi viszonyai alapján egy övezetbe tartozik az eurázsiai síksággal (2. kép),

2. kép.

Az eurázsiai síkság a Kárpát-medencétől a Csendes-Óceánig terjed.

hasznóak az életfeltételek, tehát minden bizonynal a Kárpát-medencében őshonos nép elsősorban kelet felé települt ki már az emberréválás időszakában. A Rudapithecustól a gravetti népig valóban kimutathatóak a Kárpát-medencéből történt kirajzások (Grandpierre, 2010). Így tehát a Kárpát-medencei ősnép utódai, akik tisztelték őseiket, őseik földjét, szintén elsősorban keletre települtek ki, hogy biztosíthassák népük folytonosságát. Az ősi székely szokásjog ugyanebből a hagyományból eredhet, és ez a székelyek őshonosságát új távlatok közé helyezi. És ha ezt a következtetést további tények is megerősítik (lásd Orbán-Grandpierre, 2009), akkor az i.e. 6. évezredben Erdélyben őshonos székelyektől származik az i.e. 1. évezredben a görögöktől szkíta nevet kapott nép! Ezt a meglepő következtetést egész sor alapvető tény támasztja alá. Ezekből mutatunk be néhányat.

Grandpierre K. Endre (1996a, 22-36), és nyomán Orbán Dezső (Orbán, Grandpierre, 2009, 29-37) kimutatták, hogy a székely népnév és a szkíta népnév ugyanannak a népnévnek két változata. Grandpierre K. Endre amellet érvelt, hogy a székely és a szkíta ugyanaz a nép (1996a, 29 és a következő oldalak). És ha ez az azonosság kimutathatóan székely eredetet jelent, az az egyik legnagyobb fordulatot jelentheti történelemszemléletünkben.

Figyelemre méltó, hogy Govedarica a „jogarhordozók népét” a „sztyepp urának” nevezi. A jogarak kétségkívül felségjevények, tehát a „jogarhordozó nép” egy királyi nép. Mekkora létszámú lehet ez a királyi nép? Manzura több, mint 800 település adatait dolgozta fel. Ezek átlagos létszáma 30 és 1000 fő közöttire tehető. A szóban forgó korban és körzetben több ezer településen lakott a népesség, tehát létszáma többszáz ezres, milliós nagyságrendű volt már az i.e. 5. évezredben. Az új környezetben hamarosan hatalmas fejlődés indult be, ahogy azt a királyi kurgánok építése is jelzi (lásd alább). A jogarhordozó nép 3 000 éves fennállása után folytatódik a pre-kimmerek (gerendavázás műveltség, sрубnaya) és a pre-szkíták (andronovói műveltség) népében (3. kép), a Kárpát-medencétől Koreáig terjedő hatalmas övezetben.

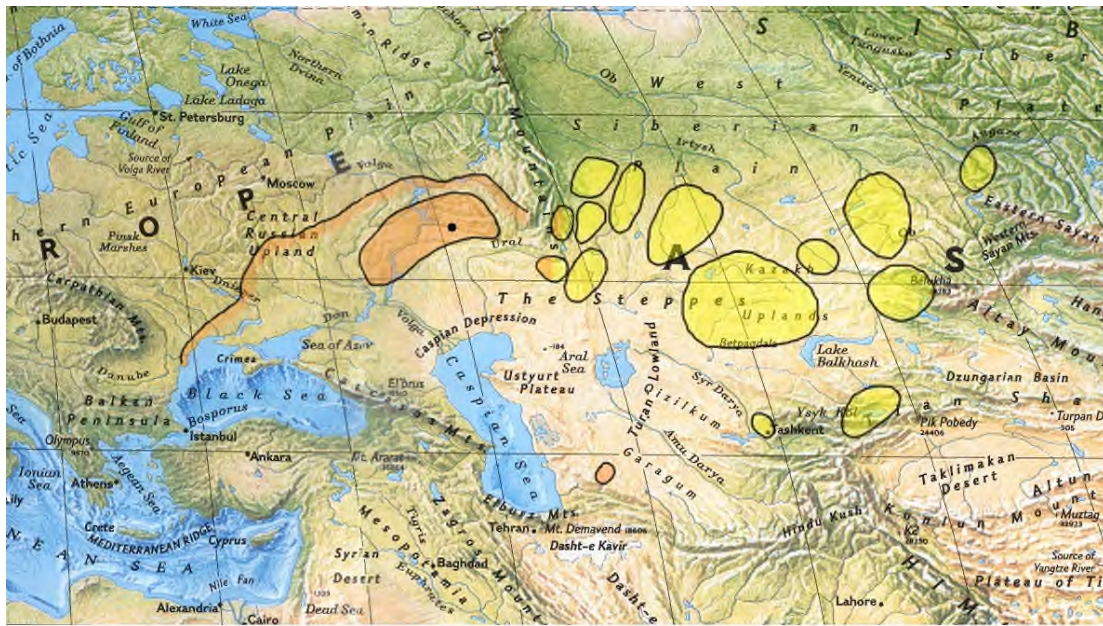

Figure 1. Map of Eurasia about 1,900 BC.

SRUBNAYA ANDRONOVO

3. kép. A

sрубnaya (gerendavázás építkezők, pre-kimmerek) és az andronovó (pre-szkíták, magyarok) nép körzete az egész eurázsiai síkság, i.e. 1 900 körül.

Az i.e. 1. évezred első felében a kimmerek, a szkíták és a keletebbre a hunok uralják az egész eurázsiai síkságot. Ez a három népnév a jelek szerint ugyanazt a népet takarja. Hérodotosz szerint az i.e. 1. évezred elején a kimmerek királyi törzse és a nyugat-eurázsiai síkságon őshonos, a királyi kimmerekkel együtt élő nép egyenlő katonai erőt képviseltek. (Megjegyezzük, hogy a magyar fordításban - Hérodotosz: A görög-perzsa háború, IV. Könyv, 11. §, 1989, 269. o. - a bennszülöttek, őshonosak jelentésű angol „natives” szót „kimmerek”-re cserélték, és ezzel a bennszülött, őshonos jelentést eltüntették.) Ezek szerint a királyi kimmerek népe a nyugat-

eurázsiai síkságot évezredek óta lakó nagy nép létszámával összevethető létszámú! Ez a királyi nép ráadásul kiemelkedően magas, rendkívüli jelentőségű tudással és gazdagsággal bírt.

Govedarica megjegyezte, hogy az (I)-(V) körzetek i.e. 5 100-tól kezdve háromezer éven át szoros kapcsolatokat tartottak fenn egymással. Ez a tény arra utal, hogy évezredek és ezer kilométereken át képes volt ez a nép megtartani egységes szervezettségét, vagyis rendkívüli államszervező képességgel rendelkezett. A kiemelkedő államszervező képesség az őskorban és az ókorban a mágusok sajátja, éppúgy, mint a magasműveltség, a nőtisztelet, és a nők kiemelkedő tudása. Ezen jelenségek együttese tehát egyrészt azt jelzi, hogy az időszámításunk előtti évezredekben a Kárpát-medencében volt a mágusok központja, másrészt azt, hogy az eurázsiai síkság népességének a Kárpát-medence az őshazája.

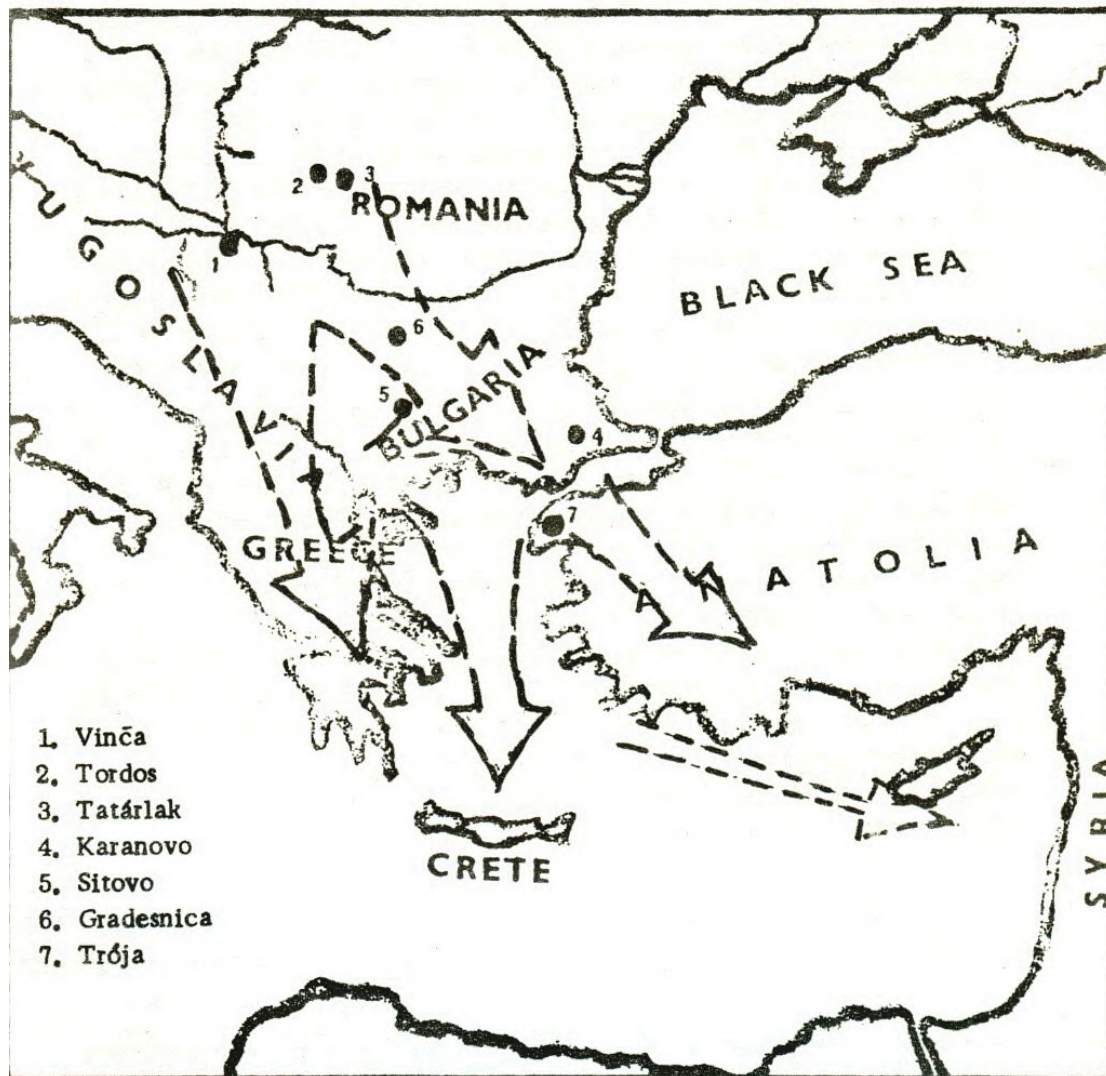
A régészek rendszerint fazekasedényeikről, temetkezési szokásaik jellegzetességeiről, vagy első jelentős lelőhelyeiről nevezik el a régészeti kultúrák népét. Azt a népet, amit Govedarica egyik temetkezési szokásáról a jogarak népének nevez, a legtöbb kutató lelőhelyeiről erősdi (Erdély), kukutyini (ma: Moldva), vagy tripoljei (ma: Ukrajna) kultúrájának nevezi. Ezt az erősdi, kukutyini-tripoljei kultúrát (4. kép) ma az első európai civilizációnak tekintik (History of Europe, 2010).

4. kép. Az Erósd-Kukutyin-Tripoljei fazekasság népének körzete, i.e. 5 500 – 2 750.

Fejlett írása volt az i.e. 6. évezred végén (Tordos, Tatárlaka, Vinca), és az írás innen terjedt el Délkelet-Európába (Fehérné Walter, 1975, 1. Kötet, 37.o.; Todorovic, 4. térkép).

Todorović "iránytérképe" a vonalasjegyek terjedéséről.

5. kép. Todorovic térképe az Öreg Európa írásának elterjedéséről, i.e. 5 500-tól.

Natalia Taranec, a Sydney-i Powerhouse Museum munkatársa 2005-ben megjelent cikkében az i.e. 5 500-tól i.e. 2 400-ig az eurázsiai síkság nyugati felén élő kukutyini-tripoljei műveltség népéről (Cucuteni-Trypillian culture, 2010) megjegyzi, hogy utódaik a szkíták. Ha viszont az eurázsiai síkság népe a Kárpát-medence ősnépéből települt ki, akkor a Kárpát-medence őshonos népe a szkíták elődje. Mivel a székelyek magyarul beszélnek, és őrzik ennek az ősnépnek a hagyományait, szokásait, ezért arra a következtetésre jutunk, hogy a Kárpát-medence őshonos népe, a szkíták, és a székely-magyarok egyugyanazon nép, különböző korokban, különböző megközelítésben nyert elnevezései.

Különleges népjelzőnek számít, és ezért erről a temetkezési szokásáról nevezték el a kurgánok (halomsírok) népét. A halomsíros temetkezés az i.e. 5. évezredtől az i.u. 2. évezred elejéig volt jellemző, elsősorban a Kárpát-medencétől Koreáig terjedő eurázsiai síkságon. A régészek ezt a hatalmas időszakot több alegységre tagolják, ezek időrendi sorrendben a következők: a kukutyini-tripoljei kultúrával kapcsolatos Sredny Stog kultúra (ehhez fűzik a lovaskultúra megszületését az i.e. 5. évezredben), a gödörösíros kultúra, a gerendavázás kultúra, a szkíta, a szarmata, a hun, és a kun-kipcsak. Ha a kurgánok építése egy bizonyos néphez köthető, akkor ez a nép a szkíta-szarmata-hun-kun-kipcsak nép. Tegyük hozzá, hogy az Alföldön 40 000 kurgán létét tartják számon! A kurgánok népe rendkívüli tudású, kiemelkedő szellemi, technikai, művészi és anyagi gazdagsággal bírt. Az i.e. 3 500-3 300 időszak körül például a Kaukázus északi lábánál fekvő Kubán erdős-sík körzetben különösen gazdag, kimondottan királyi kurgánsírokat kezdtek emelni. Az óriás halomsírokat kőoszlopok övezték, s mélyükben mesés kincseket rejtő sírkamrákat őriztek. A sírkamrákban 70 literes óriás üstöt is találtak. Ezek az üstök kaukázusi eredetű, arzén tartalmú bronzból készültek, mellettük arany- és ezüstlemezekből készült, állatdíszítéses vázák, arany bikával díszített ezüst rudak, bronz fokosok és török, többszáz arany, türkiz és kalcedon ékszerek feküdtek (Anthony, 2004). Az üstök később a szkíta, hun és magyar nép jellegzetes tárgyaiként ismeretesek (6. kép, törteli hun üst).

©Magyar Nemzeti Múzeum

6. kép. A történelmi hun üst, i.sz. 400 körül.

A régészeti népjelzők tárgyak jellegzetességeire épülnek, tehát az adott tárgyakat előállító népnél rendszerint szűkebb korszakra és körzetre korlátozódnak (Grandpierre K. Endre – Grandpierre Atilla, 2006). Világos ugyanis, hogy a mai magyar nép más tárgyakat használ ma, mint száz vagy ezer évvel ezelőtt, mégis ugyanarról a népről van szó. Hasonlóan, a történelmi népnevek is gyakran leszűkítő jellegűek, különösen egy ősi és nagy körzetben élő nép esetében, mert a különböző

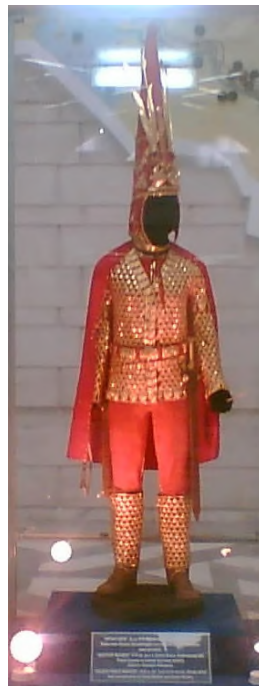

korokban az adott nép másként szerveződhet, és a különböző szomszédos népek is másként nevezhetik. Ráadásul többféle jellemző tulajdonsága is lehet egy-egy népnek, és az elnevezés ezek közül szükségképpen egyet emel ki. A jogarhordozók népe (Govedarica, 2004) ugyanabban a korban (i.e. 5 100 – i.e. 2 400), ugyanabban a körzetben (Kárpát-medence és az eurázsiai síkság) él, ugyanazon jellemzőkkel bír, mint az erődsdi-kukutyini-tripoljei műveltség népe (Cucuteni-Trypillian culture, 2010), és a kurgánok népe (Kurgan culture, 2003), tehát ez a három nép-elnevezés a valóságban ugyanazt a népet takarja. Azonosítható-e, hogy melyik, a történelemből ismert nép őseiről van szó? Próbáljuk ezt a kérdést az eddig bemutatott eredményektől függetlenül megvizsgálni! Ehhez egy újabb régészeti népjelzőre támaszkodunk. A hatalmas üstök a hunok régészeti népjelzői (Bóna-Cseh-Nagy és mtsai, 1993). Érdekes, hogy az „üst” címszónál az üstöt az angol nyelvű Wikipédiában a magyar bogrács képével szemléltetik (Cauldron, 2010)! Erdélyben szkíta üstöket is találtak (7. kép).

7. kép. Erdélyi szkíta üst, i.e. 600 körül.

A kurgánok népe szintén hatalmas üstöket állított elő (Sylvia, 2000), és ez azt jelzi, hogy a kurgánok népének utódai a hunok. A Tien-San hegység északi lábánál fekvő hatalmas Issyk Kul tó mélyén (a mai Kirgizisztánban) egy bámulatosan nagy szakértelemmel megalkotott 2 500 éves hatalmas üstre bukkantak. A szakértők szerint az egyes darabok egymáshoz illesztése annyira pontos, hogy ehhez hasonló pontosságot ma csak nemesgázban végzett fémmegmunkálással lehet elérni. Rejtély, hogyan volt képes a 2 5000 éve itt lakó királyi szaka-szkíta nép ilyen magas-technológiájú tökélyt. Különlegesen magas szintű a bronz tükrök, a díszes lószerszámok és sok más egyéb tárgy. A víz alatt kisebb, aranyból készült drótygyűrűket és nagy, hatlapú aranytömböket találtak (Lukashov, 2008). Ez a műveltség legalább olyan magas szintű, mint az ókor kecmagasabb, ismert műveltségei, a görög vagy az egyiptomi. A királyi szaka-szkíta nép öltözködése is rendkívüli műveltséget és gazdagságot sugároz (8. ábra). Tegyük hozzá, hogy a legújabb embertani vizsgálatok szerint a gerendavázás kultúra népének koponyája azonosítható az ugyanebben a körzetben utánuk következő szkítákra jellemzővel (Dolukhanov, 1996).

7. kép. Arany szaka. Az Issyk Kul-i kurgán feltárásából helyreállított ősi székelyszaka viselet, i.e. 500 körül.

Az Ordos körzetéből az i.e. 8.-6. században Európába érkezett hunokat az ókori görögök szkítának nevezték (Gilbert, 2002, map 2; 9. ábra), tehát a két népnév ugyanazt a népet jelzi, ugyanabban a korban.

Ázsiai vándorlások

0 1000
Kilométer

- A Kínai Birodalom i. e. 800-ban
- ▨ A kínai nyomásra nyugatra vándorló eurázsiai nomádok i. e. 800–600
- ← A nomádok vándorlásának fő iránya i. e. 800–500
- ▣ A szétszórt szláv települések lehetséges területe i. e. 600 körül

8. kép. Az ókori Magyarország keleti körzetéből nyugatra költöző hun csoportot a görögök szkítának nevezik.

Érdekes például, hogy Ciprus szigetére az i.e. 8. században érkeztek meg a szkíták. Virágzó társadalom bontakozott ki nyomukban, királyi sírokkal, amelyeket bár kiraboltak, még mindig igazán királyi bőséggel kápráztatnak el bennünket. Lóáldozat nyomai, bronz állványok, óriási üstök szirénekkal, griffekkel díszítve, díszes szekerek, lószerszámok, elefántcsont-gyöngyök és páratlan eleganciával díszített trónok vallanak mestereik magas műveltségéről (Prehistoric Cyprus, 2010).

Nem kétséges, az ősi helynevek, amelyeket még nem fertőzött meg a terjeszkedő, hódító hajlamtól űzött országok nyelvi imperializmusa, valamely nép ittlétének vagy ittnemlétének legszilárdabb bizonyítékai közé tartoznak (Grandpierre K. Endre, 1996). Az eurázsiai helységnevek vizsgálata alátámasztja az eurázsiai síkság településeinek erdélyi székely eredetét (Bihari, 2004). Herodotosz írja, hogy a szkíták önnevezése: szkolota, vagyis levágva a –ta népnév-képzőt, a szkol, szikul, székely népnév mássalhangzóira bukkanunk. A világ többszáz millió helynévnek számítógépes elemzésével kimutatta, hogy a sz*k*(l) népnév (itt a * jel tetszőleges magánhangzót jelöl) változatai elsősorban Euráziában, azon belül is a Kárpát-medencében, Erdélyben és Moldvában a leggyakoribbak. Az egész Euráziára kiterjesztett keresés során tömegesen bukkanak elő az erdélyi helységnevek. A helységnevek tanúsága szerint a székelyek elnevezése valójában nem más, mint az ősi szaka népnév modern változata, írja Bihari (u. ott, 91. o.). Az itt bemutatott tények értelmében azonban fordított a helyzet: inkább a szaka, szkíta népnév tekinthető a székely népnév változatának.

Vizsgálataink szerint a szkíták székely-magyar eredetűek. Az i.e. 5 100-tól az ókori görögök koráig ez a népesség sokszorosára növekedhetett. Az a földrajzi körzet, amelyben éltek évezredek óta, i.e. 5 100-tól i.sz. 453-ig, Atilla meggyilkoltatásáig, kiterjedt a Kárpát-medencétől Koreáig és Észak-Indiáig (Grandpierre K. Endre – Grandpierre Atilla, 2006; Grandpierre, 2007; Aradi, 2005). Ez a tény alátámasztja, hogy az ókori történetírók a szkítákat a legrégebb és legnagyobb lélekszámú népként ismerték. „A szkítákkal egyetlen európai nép sem állhatja ki az összehasonlítást, sőt még Ázsiában sincs egyetlen nemzet sem, aki megmérkőzhetne velük, ha összefognak.” (Thukydides, i.e. 431, ford. Zsoldos Benő, 1887, II. Könyv, 190. o.). Terdzüman Mahmud, I. Szülejmán szultán tudós magyar tolmácsa által megmentett Árpád nagykirály-kori magyar ősgeszta, a Tarih-i-Üngürüşz (magyarul: A magyarok története, tehát az “üngürüşz” népnév a magyarok török neve) ekképpen emlékezik meg a vízözönt követő időkben Hunor által a Kárpát-medencében talált népről:

Hunor, Nimród fia - “elvált Adzsem /Perzsia / padisahjától, és Pannonijja tartományába költözött. Amikor abba a tartományba érkeztek, látták, hogy csodálatosan bőséges folyamai vannak nagy számban, sok gyümölcse és bő termése van annak az országnak, és az ő nyelvükön (azaz Hunor népének a nyelvén) beszélnek az ottani népek.” Az eredetileg regősök által írt őskronika azt bizonyítja, hogy üngürüs népe Hunor nemzetségéből származott. Tökéletesen világos okfejtés és ezredéves régiségből fakadó nyom a magyar nemzeti lét ősi voltára és arra, hogy a magyarok már a vízözönt követően itt éltek, és innen költöztek ki meghatározatlanul korábbi időkben az Európa keletén fekvő másik Szkítiába. Grandpierre K. Endre (1979, 1990) kimutatta, hogy Csodaszarvas-mondáink több tízezer évre tekinthetnek vissza, és a magyar őshazába, a Kárpát-medencébe történő visszatérés isteni elrendeléséről tanúskodnak.

Xenophon írja, hogy Európát és Ázsiát a szkíták uralják. Ezt a régészeti leletek teljes mértékben alátámasztják (térkép a szkíta régészeti leletekről). A szkíta befolyás kiterjedt Koreáig és Japánig. Különböző koreai tárgyak, mégpedig nagy jelentőségűek, mint például a koreai Silla királyság koronái, szkíta jellegűek. Hasonló szkíta jellegű koronákat találtak Japán Kofun korszakában (i.sz. 250-538, vagyis az ún. hun korban) (Cambon et al., 2006, 282). A kínaiak a szkítáktól vették át az állatstílust (Mallory, Mair 2000). A hun-magyar népzene hatása a kínai népzeneire máig kimutathatóan meghatározó jelentőségű (Juhász, 2005). Nagyon ősi időkben, vagy már a kínai vallás hajnala előtt, a mágusok vallásának szervezett papsága lehetett (de Groot [1982, VI, II:1187]). Az i.e. évezredekben a mágusok a kínai vallás minden szintjén vezető szerepet játszottak (Schafer [2005, 234]). Victor H. Mair, a kínai nyelv és irodalom professzora régészeti és nyelvi bizonyítékokra bukkant, amelyek azt bizonyítják, hogy az ó-kínai „*myag, mágus, természettudós, filozófus” jelentésű szó nem kínai, hanem közép-ázsiai eredetű (Mair [1990]). Kínában a mágusok tanítása elsősorban az ősi királyi vallásban volt fontos (Harper [1995]). A kínai univerzalizmus, konfucianizmus, taoizmus a mágusok tanításaira épült. Modi professzor (Modi, 1926) és Aradi Éva (Aradi, 2005) könyveiből tudjuk, hogy a szkíta-magyar-hun kultúra alapvető hatást gyakorolt az indiai történelemre és műveltségre (Grandpierre, 2007). Hiteles történetíró, Josephus Flavius (i. sz. 37) írja *Antiquitates c.* munkájában (Flavius, 1957, 59), hogy Magóg és Gomer népei a vízözön után „a Don folyóig, nyugaton pedig Gadeiráig (ma Cadiz), elfoglalván a térséget, amelyre rábukkantak, **s amelyet előttük senki sem lakott**, a saját neveik szerint nevezték el a népeket. A Hérodotosz feljegyezte szkíta ősmondában Hargita **első emberként „néptelen tájon” született**, vagyis a szkítasággal jelent meg az ember a Kárpát-medencében.

Középkori krónikáinkban, néphagyományainkban megőrződött annak hite, hogy a magyar hajdanta a világ legnagyobb lélekszámú népe volt. A magyar őskirályok a négy égtáj urai, ők szervezték meg a négy égtáj őreinek hálózatát, szorosan ide tartozik a négy folyó, az esztergomi oroszlános címer négy sávja. Az őshazához ragaszkodás fejeződik ki a középkori „Extra Hungariam non est vita” (Magyarországon kívül nincs élet) szólásban is (Grandpierre K. Endre, 1996). A székelység több ezer éves erdélyi őshonosságára nemrég derült fény (Orbán-Grandpierre, 2009).

Mindezek fényében ideje felismernünk: a székely-magyarság szkíta-hun eredetének tétele helyett helyesebb ma már a szkíta-hun nép székely-magyar eredetéről beszélni.

Irodalomjegyzék:

Bóna, I., Cseh, J., Nagy M., Tomka P., Tóth Á. 1993, Hunok-gepidák-langobardok.

http://www.bkiado.hu/netre/netre_hungeplan/hungeplanjobb_metaval.htm#hun%C3%BCst

Dolukhanov, Pavel, 1996, *The Early Slavs. Eastern Europe from the initial Settlement to the Kievan Rus.* Longman, p. 125 (& references therein)

Govedarica, B. 2004, Zeptertrager: Herrscher der Steppe. Verlag Philipp von Zabern, Mainz am Rhein. Heidelberger Akademie der Wissenschaften, 21.

Martin Gilbert, 2002, The Routledge atlas of Russian history. Routledge, London, map 2.

Mallory and Mair, 2000, *The Tarim Mummies: Ancient China and the Mystery of the Earliest Peoples from the West.*

Nikolai Lukashov, 2008, Ancient Civilization Discovered at the Bottom of Lake Issyk Kul in the Kyrgyz Mountains.

<http://www.redicecreations.com/article.php?id=2626>

http://en.wikipedia.org/wiki/Prehistoric_Cyprus

BOTOS LÁSZLÓ

SZITTYA, HUN, AVAR, MAGYAR KULTURÁLIS KAPCSOLATOK

Maenchen-Helfen Ottó szerint a latin krónikák írói, mivel a görög történészek a szittyák és massagéták neveit állandóan felváltva használták, ezért ezeket a népeket ismeretek hiányában nem hozták kapcsolatba a hunokkal.⁹⁹ Akiket Herodotos szittyának nevez, azokat Jeromos a hunokkal azonosít.¹⁰⁰ Maenchen-Helfen is hunoknak tartja a szittyákat.¹⁰¹

A Pazyrik-sírban talált vázán egy szittyia öltözet látható, Renate Rolle leírja ezt a szittyia viseletet: „Hímzett hosszú zsinóros bőr katonazubbony szőrmével szegélyezve, és a nadrágon hímezett sűjtás. Egy puha, bokamagasságú bakancs vagy csizma a lábon.”¹⁰²

A hun pásztorok csúcsban végződő báránybőr sapkát, báránybőr mellényt vagy zubbonyt, bő nadrágot és csizmát viseltek. László Gyula szerint a honfoglaló magyarok hasonló ruházatot hordtak.¹⁰³

A szittyia harcos betanította lovát letérdelni. „Az idomított állat életmentő volt, mikor az ütközetben a harcos megsérült és leesett a lováról. Gyorsan vissza a nyeregbe csak a szóra letérdelő ló engedelmessége segített.” A lóidomítás nem volt gyakorlat a görögöknél, mert ha igen, akkor „Xenophon nem hagyott volna hátra egy ilyen tüzetes leírást a nyeregbeszállásról; a lósörénybe kapaszkodástól a lándzsa-, rúdugráson keresztül a nyeregbe szökkenésig. A krónikás kihangsúlyozza a jó testtartást, és Xenophon úgy ábrázolja, hogy máskülönben 'a lovas illetlen képet láttat hátulról', mert a görögök a nadrágot még nem ismerték.”¹⁰⁴

A szittyák, hunok, avarok és a magyarok is használták a nyeret, kengyelt és patkót. A római hadsereg K. u. a III. században még e lényeges felszerelés nélkül ment háborúba. Európát ezzel a német népek ismertették meg, a hunok után ezer évvel.¹⁰⁵ A kengyel használatát K. u. a VIII. század körül kezdték használni. Ennek

---

⁹⁹ Maenchen-Helfen, Otto: The World of the Huns. University of California Press. 1973. 6 old.

¹⁰⁰ U. o. 4 old.

¹⁰¹ U. o. 125 old.

¹⁰² Rolle, Renate: The World of the Scythians, 58 old.

¹⁰³ László Gyula: A honfoglaló magyar nép élete. Budapest. 1944. 371 old.

¹⁰⁴ Rolle, Renate: I. m. 104 old.

¹⁰⁵ Csobánczi Elemér: Ősturánok. Garfield, NJ. 1964. 108 old. (Dianesly, Margaret: History of Medieval and Modern Europe. London. 1956. I. Könyv. 8 old.

megismerése és elfogadása teljesen új korszakot nyitott Európában, a lovaskort – mondja Padányi Viktor.¹⁰⁶ Az uzok, a turáni nép, már 2500 évvel korábban ismerte a kengyelt.

A hunok kocsisátrai művészi kivitelezéssel készültek. E jurták kényelmesek és melegek voltak, tűzhellyel és székekkel ellátva. A kínaiak a hunoktól vették át a székek használatát. A hun család igen népes volt, gazdag a gyermekáldásban. A szittyák, hun és a magyar gyerek a juh hátán tanult lovagolni és nyilazni.¹⁰⁷

A sátrak körül mindig több fehérszék tartózkodott, mint férfi. Az asszony társa volt férjének és a döntésekben is volt szava. A hun nők így több joggal rendelkeztek, mint a kínai társaik. Ez indokolja, hogy szívesen adták leányaikat feleségül a hunoknak. Néhány kínai feleség államcsínyt is képes volt előkészíteni, ahogy történelmünket nézzük.

A hunok gazdag kézművessége erősítette a hatalmukat. A mesterek mindennel, amire szükségük volt – nyereg, kengyel, zabla, kantár, nyíl, nyílvessző, kocsis és kocsikerék stb. –, ellátták a több százezret kitevő hadsereget.

Fő eledelük a tej, tejtermék és a vadhús volt. A hunok ugyanúgy, mint a szittyák és magyarok, kedvelték a „kumiszt”, az erjesztett tejet. A ló nyereg okozta seb orvoslására nyershúst helyeztek a nyereg alá. Helytelen következtetést vontak le ebből, hogy „így puhítják a húst, teszik ehetővé”. Ez volt az egyik ok, amiért barbárnak nevezték őket. Nem volt eddig senki, aki a „barbár” jelzőn kívül mással illette volna e népeket, akik tudták, hogy a nyershúsnak gyógyító hatása van, és csökkenti a nyereg okozta seb fájdalmát. S hogy nincs új a nap alatt, ezt igazolja, hogy utóbb egy angol személyt tiszteltek meg a felfedezésért, hogy nyershússal gyógyítja a versenylovak hátán keletkezett feltöréses sebeket.

A szittyák, hunok, pártusok, magyarok a harcban egyaránt alkalmazták a megfutamodási taktikát. A támadás közben egy titkos jelre hirtelen megfutamodás látszatát keltették. A lovasoknak nagyon keményen, szorgalmasan kellett edzeniük, hogy nyomban engedelmeskedni tudjanak a jelre. Támadni vagy megfutamodást színlelni, majd a nyeregben megfordulva folytatólagosan visszafelé nyilazni. A jeladásra ismét irányt változtatni, és megtámadni az ellenfelet. A görögök „lovasíjászoknak” hívták a szittyákat, mert olyan ügyesek voltak az összetett íjaikkal, hogy egy perc alatt akár húsz nyilat is ki tudtak löni. (Lásd a II. fejezetben.)

---

¹⁰⁶ Padányi Viktor: Dentumagyar. 406 old.

¹⁰⁷ Padányi: I. m. 268 old.

Ezek a „lovásíjászok” szerfelett pontosan céloztak, mindkét kézzel egyformán 500 méter távolságra is.

Renate Rolle szerint egy ilyen összetett íj elkészítése öttől tíz évet is igénybe vehetett. Összetétele jellegzetes fa, lósörény, zsineg volt, és hosszú ideig tartó évszaki előkészítést vett igénybe.¹⁰⁸ Az íj elkészítése kivételes ügyességet, szaktudást követelt. A szittyák nyílhegyei bronzból készültek, majd a hunok a vasnyílhegyeket honosították meg, amely már a fémpajzsot is átütötte.

A hun harcos, aki az ütközetből egy levágott fejet hozott magával, egy pohár bort kapott a senyőtől. Arra nincs bizonyíték, hogy a hunoknak lett volna rabszolgájuk. A bátorságot mindennél nagyobbra értékelték, és egy vakmerő hadifogolynak megvolt az a lehetősége, hogy egy sorban harcolhatott a vezérekkel.

A hunok összeszedték, elsősegélyben részesítették a sebesültjeiket, nagyjából 2000 évvel minden más nép előtt. A hun harcosnak egyik kötelessége volt, hogy az elesett bajtársait kihozza a csatából. Aki ezt megtette, a halott minden vagyonát örökölte.

Arra nincs bizonyíték, hogy a szittyák vagy hunok halásznépek lettek volna, de Renate Rolle szerint a szittyák földműveléssel is foglalkoztak. Árpát, kölest, rozst, borsót, lencsét, babot, lent és kendert termeltek. Újabban hortikultúra nyomait találtak a területükön. Elszenesedett alma- és cseresznyemagok, amelyek bizonyítják a gyümölcsstermesztést. A kemencék, ahol gyümölcsöket szárítottak, bizonyítják, hogy ismertek tartósító eljárást.¹⁰⁹

Maenchen-Helfen viszont arról ír, hogy a hunoknak is volt mezőgazdaságuk.¹¹⁰ Claudius és Ammianus írásaikban tagadják ezt.

A hunok fejlesztették ki elsőnek a törzsi rendszert. Később egy (törzs)vezér megszerezte az összes törzs felett a vezetői tisztséget, méltóságot. Így egyesítették a hun népeket. A magyaroknak hasonló rendszerük volt.

A hun birodalmon belül volt egy laza területi egymásrautaltság, annak ellenére, hogy a törzsek majdnem teljesen független önkormányzattal rendelkeztek. A kínaiak állandó belső viszályt okoztak, ami megosztotta a törzseket és elősegítette a Hun Birodalom bukását.

---

¹⁰⁸ Rolle, Renate: I. m. 66 old.

¹⁰⁹ U. o. 110 old.

¹¹⁰ Maenchen-Helfen: I. m. 174-176 old.

Minden hatalom, közösség, szervezet rendelkezik egy rendszerrel, ami fenntartja azt. Így a Hun Birodalmat is ez tartotta életben. A hunok katonai megszervezése a 10-es számrendszeren alapult, s ez önmagában is a műveltség fokmérője.

A kínai krónikák 24 magas törzskari szolgálati méltóságot említenek a hunok uralkodása alatt. Minden nagysághoz 10.000 ember tartozott. A következő rendfokozatok voltak:

Parancsnok, 10 ember szolgálattal.

A parancsnok, magyar viszonylatban tizedes.

Kapitánya minden tíz (10) parancsnoknak volt.

A magyar beosztás szerint százados.

Az ezredes a tíz (10) kapitány felett állt. Magyaroknál úgyszintén.

A tízezredes az ezredesek felett állt.

Az egész hadsereg négy katonai alakulatból állt. Minden egyes katonai alakulatnak volt 100.000 embere, s parancsnokát százezredesnek nevezték. E négy százezredes parancsnok a senyőnek vagy a császárnak volt köteles jelentést tenni. A magyarok is hasonló egységekbe szerveződtek.

A kínai krónikák dicsérik a hun törvényeket. A senyő és a nemzet között volt egy megállapodás, amely meghatározta az örökösödés tisztségét. Ezáltal mindig a senyő nemzetségéből választották ki az új fővezért. Ezt bizonyítja a hunok 3.000 éves történelme, ahol nincs példa a más családból származó senyőre.

A hunoknak, szittyáknak és magyaroknak egyaránt jellemző volt a vérszerződési szabályuk, amely saját vérük borral keverését jelentette, majd kardjuk belemártásával közösen egy serlegről ittak és egy életre hűséget esküdtek. Renate Rolle írja: „Ez az egyöntetű tett nyilvánvalóan nagyon fontos volt számukra, eggyé forrasztotta őket a halálig, vagy talán még azon túl a másvilágban is.”¹¹¹ Renate Rolle a K. e. IV. századból bemutat egy arany emléktáblát, amit a Kul-Oba-i kurgánban találtak.

A közös vérszerződési szokás alapvető bizonyíték a hun, szittyá, magyar rokonságra. Ez többet bizonyít, mint bármi más. Egy nemzet nyelve változhat,

---

¹¹¹ Rolle, Renate: I. m. 62 old.

fejlődhet, cserélődhet, de a szokások általában maradnak, túlélnek mindent, mert a szokások a nép lelkében gyökereznek.

Egy másik szokás, amit a hunok és magyar őseink gyakoroltak: egy évben egyszer a törzsek, nemzetek vezetői összejöttek nemzetgyűlésre. Akik a gyűlésen nem vettek részt, kizárattak a nemzetszövetségből. A senyő jelölte a trónörökösöt, de a nemzetgyűlés választotta meg. A választási jog nem volt szabályozva. Ez volt az a pont, amely mindig indítékot szolgáltatott a hunok és a magyarok között is az örökösödési háborúra.

Baráthosi Balogh Benedek írja, hogy a magyarok valóságos másai a hunoknak, mert a szokások, a gondolkodásmód, lelkialkat, törvények, vérmérséklet mind-mind egyezik.

A hun egy katonanemzet volt, de – a kínai krónikák szerint – náluk nem volt ismert a vérbosszú. „Aki más ellen kardot ránt, azt kivégzik. Aki rablás vétségébe esik, annak családjára teszik kezüket a hatóságok (valószínű, szolgaság lett a sorsuk). Kisebbségi vétségeket korbácsolással, nagyobbakat halállal büntetnek. A bezárás legfeljebb 10 napig tart s alig van néhány fogoly a birodalomban.”¹¹²

A székely Csíki Krónika 1796 körüli időben írja, hogy a székelyek a hunok leszármazottai. Az egyik székely ciklus kiemeli: „Székelynek születni annyi, mint szabadnak lenni.” A krónika nem említi büntetésként bebörtönzést. A székely név a Scythia-Szittyia név származéka, ami általában ismert.

Az ősi szittyák a Napistent imádták, és szokás volt lovat áldozni. A hunoknál, mikor még együtt vagy egymás mellett éltek a kínaiakkal, ez az áldozati szokás még létezett. A magyarok már nem áldoztak lovat. Ők annyira értékelték, becsülték a fehér lovat, hogy sok esetben a gazdájával együtt temették el.

A szittyia és hun temetkezési szokások sok esetben tovább éltek az avar és a magyar gyakorlatban, akik úgyszintén szolgákat, lovat, kincset temettek az elhalt úr (családfő) mellé. „A bánat, gyász kifejezését (hun szokás) még az arc bevágásával is kihangsúlyozták.”¹¹³ A szittyáknál gyász esetén szintén megtalálható ez a mély sebbel eltorzított arc.¹¹⁴

---

¹¹² Baráthosi-Balogh Benedek: A hunok három világ birodalma. Buenos Aires. 1974. 130 old. (Kínai forrásokról.)

¹¹³ Maenchen-Helfen: I. m. 274 old.

¹¹⁴ Trippett, Frank: The First Horsemen. Time-Life Books, 1974. New York. 118 old.

A szittyák, hunok és magyarok hittek a másvilágban, ezért a halottat feldíszítették, ellátták mindennel, ami a hosszú útra szükséges. A temetőt szent helynek tekintették. Mindkét nemzet, a hun és a magyar is, a vallási türelmességet, béketűrést gyakorolta. Atila hunjai között volt manicheista, buddhista, nestorianus és keresztény. Manicheizmusnak nevezték azt a kereszténységet, amely kizárta tanai közül az Ószövetséget, és csak kizárólag az Újszövetség tanait hirdette. E vallás a Pártus Birodalomban alakult ki, és hosszú időn keresztül a nagy vallások egyike volt. A nestorianizmus hasonló filozófiát követett. K. u. 302-ben, mikor a Perzsa Sasanida uralkodóház megdöntötte a Pártus Birodalmat, a pártusokat több névvel ismerték, úgymint aparni, avar, hun és magyar. Az egykori pártusok rövidesen egymásik birodalmat alapítottak a Kárpát-medencében, amelyet Avar Birodalomnak ismerünk. Az avarok magukkal hozták ősi vagy előző vallási hiedelmeiket, amit ma keleti kereszténységnek nevezünk. Őseink ugyanolyan vallási türelemmel, elnézéssel rendelkeztek, mint a hunok, pártusok vagy avarok. 1568-ban a Tordai Nemzetgyűlés a világon elsőnek mondta ki a vallásszabadságot.

A hun császár vagy senyő minden reggel felemelt, széttárt karokkal üdvözölte, köszöntötte a felkelő Napot és ugyanígy köszöntötte minden hónap elején a Holdat. A hunok hittek az Ég és Föld szellemében. Hittek a csillagok állásából történő jövendőmondásban. Mindez ősi szokásra vezethető. A hunoknak máguspapjaik voltak, akiket később sámánnak is neveztek. Ez a mágus- vagy sámánvallás szintén megtalálható a többi turáni népnél.

Mikor a keleti hunok történelme ismertté vált, a nyugati történészek egy része nem fogadta el, és pedig azért, mert egyes történelmi időpontok nem voltak összhangban a Nyugat által ismert vagy leírt korrallal. Ennek oka, hogy egy és ugyanazon időben hunokra hivatkozni Európában és Kínában is számukra felfoghatatlan volt. A nyugati történészek egyszerűen nem tudták elképzelni, hogy a Hun Birodalom Európa határaitól majdnem a kínai határig terjedt. Végül is egy történész, névszerint Hirt, igazolta a hunok létezését. Talált egy adatot, amit a nyugati történészek figyelmen kívül hagytak: K. u. 452-ben a Suk-tak király követeket küldött a Hsiung-Nu hunokhoz, azzal a kéréssel, hogy engedjék szabadon a kereskedőket, akiket Kutsang elfoglalásakor elfogtak. A nyugati történészek úgy tudták, hogy az alánok országának királya küldte a követeket. Mivel az alán király elesett a Hsiung-Nu hunok elleni csatában, ezért országa a Hun Birodalom egy része lett. Azt már tudjuk a nyugati krónikákból, hogy a hunok az alánokkal együtt támadták meg a keleti gótokat K. u. 375-ben.

A Csitki-hun népről a K. e. I. század közepe táján megszűnt a tudósítás a kínai krónikákban. Ugyanez történt az északi hunokkal is K. e. 91-ben. A kínai krónikák ezután többet nem említik őket. K. u. 261-ben a Topa nép minden nemzetet, akik útjukban álltak, még a hunokat is beleértve, lassan kiszorították az otthonukból. Ebben az időben a fekete-hunok az Ural-hegység területén, a fehér-hunok a Kaszpi-tenger keleti oldalán éltek.

Ammianus Marcellinus feljegyezte, hogy a (fehér) hunok otthona a Kaszpi-tenger környéke. Heracleata Marceanus szerint a hunok Boristhenes területén élnek, az alánok mögött. A magyar krónikák K. u. 373-tól kezdve jegyezték, hogy a hun vezérek őseink ősapjai voltak.¹¹⁵ A krónika névszerint említi Bélát, Kövét, Kadicsát és egy vezetőt, Kádár névvel. A krónikás tudja, hogy két családból, a Zemény és az Érd családból lehetett senyőt választani. Kusi, Karotan, Uld és Rugacs a Zemény családból származott. Rugacs senyővel kihalt a család. Az Érd család adta az Oktár, Rof, Etele (Atilla) és Buda utódokat.

Nemcsak életmódbeli hasonlatosság található. A hun, szittyá, avar és magyar népek hasonló életmódja mellett hasonlóságot találunk népművészetükben és zenéjükben is. Dr. Érdy Miklós Közép-Ázsiában, Ujguriában, Khorezmben, Turkisztánban (Bukharia) és Kelet-Turkisztánban kutatott, és népi (hímzés) díszítőelemeket gyűjtött össze. Népzenejük szintén pentaton volt. Dr. Érdy egyik útja alkalmával találkozott Du Yaxiong népzenekutatóval, aki eltérően a szokásos kutatási irányzattal, nem nyugatról keletre haladt a hun-magyar népzene kapcsolatának felderítésében, hanem keletről nyugat felé. Du Yaxiong azt nyilatkozta, hogy a magyar népzene, amely a pentatónián alapul, nagyon hasonlít az ujgur népzenehez, és egyetért Kodály Zoltánnal, hogy a magyar népzene „teljesen különbözik a finn népzeneétől”. Kallós Zoltán néprajztudós 1987-ben szintén megállapította, hogy nincs rokonság a magyar és a finn népzene között. Ahol hasonlóság észlelhető, azt török hatásnak tartják. Du Yaxiong hangsúlyozza, hogy az „ujgur nyelv olyan volt, mint a hun, tájszólási különbséggel”.¹¹⁶

Dr. Kiszely István szintén megállapította az ujgur és magyar népzene és a népi díszítés (hímzés) kapcsolatait.¹¹⁷ Bartók Béla és Kodály Zoltán is észrevette, hogy a kínai és a magyar népzene nagyon hasonló, de egyikük sem feltételezte, hogy ez a hasonlóság a hunok nyugatra költözésével kapcsolatos. Kodály elmondta, hogy az idő letörölte a keleties jelleget a magyar nép arcáról, de nem tudta megállítani a

---

¹¹⁵ Baráthosi-Balogh: I. m. 134-135 old.

¹¹⁶ Du Yaxiong: Comparative Research of Chinese Folk Songs and Hungarian Folk Songs. Argentina, 1985 (The History of the Wei Dynasty)

¹¹⁷ Kiszely István: A huszonegyedik óra után. 1988.

dallamok kiáradását szívünk mélyéből. Ez az ősi keletet mutatja. Ő az, aki szintén feltételezte, hogy a magyar népzene a nagy évezredes ázsiai zene és kultúra távoli mellékfolyója.¹¹⁸

A hunok K. u. 91-ben nyugat felé kezdtek húzódni, ennek hatása fennmaradt az ujjur és a magyar népzeneben is. A francia és az amerikai történelmi könyvek szerint a VI. században az ujjurok voltak az ázsiai nemzetek tanítómesterei. Mikor az ujjurok a civilizációjuk tetőfokán álltak, akkor fejlettebbek voltak, mint a kínaiak vagy az indiaiak, és az arabok is tőlük tanultak. Dr. Érdy említi, hogy a német kutatók elismerik a hun-magyar kapcsolatot.

A kínai népzene kutatás azt látszik bizonyítani, hogy a magyar népzene a hun zene világában gyökerezik. Nekünk magyaroknak több mint ezer évre visszamenőleg számos írásos emlékünks van a hun-magyar kapcsolatok bizonyítására. Ilyen írott emlékek a magyar krónikák, a Csodaszarvas Legendánk és Bíborban Született Konstantin írásai.

Konstantin „szabír-aszfaloi”-nak nevez bennünket, és tény, hogy a szabírok hunok voltak.

A néprajztudósok szerint a magyar népművészet leggyakoribb, legrégebb és igen kedvelt díszítőeleme a tulipán volt. Mindezek ellenére a magyar történészek azt állítják, hogy a tulipán csak a XVII. században honosodott meg a hollandok által hazánkban, és így lett díszítő stílusunk szerves része. Ázsiai útja alkalmával Dr. Érdy meggyőződött a tulipán nagyon régi éltető eleméről. A vad tulipán hazája Közép-Ázsia, ahol 125 válfaját találhatjuk. A díszítések szerves részeként már a XI, XII, és XIII. században különböző tárgyakon, pénzekon és festményeken láthatjuk.

Az Árpád-házi királyoknak az indás díszítés volt a kedvelt motívumuk. Ezt a díszítést ugyancsak megtalálták Atilla kardmarkolatán és egyéb (használati) tárgyain. Tulipándíszítés látható Szt. István koronázási palástján, amely a XI. században készült. Ez a tulipános motívum visszamenőleg követhető K. e. az V–IV. századig. Az úgynevezett altáj-hegyi hun-szittya Pazyrik temetkezésig, ahol az ott talált szőnyegen ez a motívum látható. A motívum leírása a következő: A szittya vezér egy halott hun Isten elé lovagol, aki a trónján ül, és átnyújt neki egy borostyán ágat, az élet virágával, a tulipánnal a tetején. Ez jelképezte a halál utáni életet.¹¹⁹

---

¹¹⁸ Du Yaxiong: I. m. (Kodály Zoltán: On the Hungarian Folk Music)

¹¹⁹ Trippett, Frank: I. m. 132 old.

Dr. Érdy leírja, hogy a sztyeppe népek miként ünneplik a tavasz érkezését. Egy hosszú és hideg tél után, amikor a napok már melegszenek, április közepén a vadvirágok színes tengere önti el a sztyeppét. Az itt lakó népek e virágzástól számítják az év kezdetét. Az éveket nem a Hold vagy a Föld forgása szerint számolják, hanem hogy hányszor virágzott a sztyeppe. Ez a magyarázata annak, hogy hogyan lett a tulipán az élet virága.¹²⁰

A hunok a sztyeppékről magukkal hozták a borostyános és a tulipános díszítési formákat. Német Gyula szerint a tulipán ősi neve „lola” volt, így maradt fent a perzsa és az arab nyelvben, és később ez leánynévre változott. Török nyelven a tulipánt „la-le”-nek hívják.

Szt. István koronázási palástján még van egy másik díszítőelem is: a madár. Az utóbbi időkig úgy gondolták, hogy ez csak egy kitöltő motívum, és ezen kívül nincs jelentősége. A címertanban azonban a madár fontos helyet foglal el, úgymint védő, oltalmazó, testesítő. Szt. István koronázási palástján a darumadár figyelő helyzetben áll a tulipán jobb és bal oldalán.

A címertanban a „daru” a legnemesebb védőmadár fajta, a rendkívüli ébersége és hallása miatt. A X. és XIV. századok között a daru kedvelt és gyakran megszelídült védőmadár szerepét töltötte be őseink életében. A madár ébersége még a kutyáét is felülmúlja. Ez magyarázza, hogy mi okból került a koronázási palástra. Hazánkban a darvaknak két fajtája honos. Az egyik a mindennapi szürke daru (*Grus g. grus*), a másik a pártás daru (*Anthropoides virgo*). Mindkét fajta majdnem pontosan ugyanazon a területen fészkel, ahol a vad tulipán nő. (Lásd a térképet.) A pártás darutól kissé északabbra fészkel a szürke daru. Árpád népe ismerte a darvakat a Közép-Ázsia sztyeppéin, és meg is szerette őket. Megjegyzendő, hogy a szintén sztyepei gótok címereiben, német népművészeti tárgyaikban e védőmadarak motívumai nem maradtak fenn, csupán elvéve. Hazánkban ugyanakkor úgy a díszítésben, mint a zenében, szélesan elterjedtek.

A korai nyugat-európai, bizánci, örmény, arab és perzsiai kútfőkből könnyen kimutatható, hogy a magyar népi költészet, népmese, népművészet, régészeti leletek (úgymint szablya, nyilak, lovak, kutyák), magyar temetkezési szokások, lovas temetkezés, mind szoros kapcsolatot mutatnak a hunokkal. Dr. Érdy egy kínai barlangban felfedezte a Csodaszarvas Legenda ábrázolását. Ezt a rajzot a 249. számú barlangban lelte meg, pontosan Dun Huang-ban, Gasu megyében, Északnyugat-Kínában, és ezt 1984-ban közölte.

---

¹²⁰ Szittyakürt. 1989. Márc-apr. 8 old.

A másik híres és jól ismert legendánk, az Emese álma, megtalálható Mongóliában, a burját legendában, ahol a fősámán egy olyan anyától született, akit egy sas termékenyített meg. A magyar legenda szerint Ügyek, Atilla leszármazottja feleségül vette Emesét. A nászéjszakán Emesét egy hatalmas sas látogatta meg. Egy Turulmadár, amely ráereszkedett, és betakarta őt fekete szárnyaival. Emese félig aludva, félig ébren álmodott. Azt álmodta, hogy kristálytisza folyó indult el testéből, és folyni kezdett nyugat felé, egyre duzzadva, míg valóságos áradattá válva áthullámozott hólepte hegyeken, és elöntötte a hegyeken túli gyönyörű rónaságot. Ott megállt a folyó, s vízből egy csodálatos fa nőtt ki. Tiszta aranyból volt minden ága, minden levele, és ágain arany gyümölcsök csüngtek. Emese tovább álmodott: lefeküdt a csodálatos fa alá, a szépséges szép ország kellős közepén. Amikor felébredt, ura sátrában találta magát. Napsugaras szép reggel volt. Tudta, hogy csak álom volt az egész, de annak a különös álomnak az emléke vele maradt egy életen át. Kilenc hónapra rá fia született. Az álomra való emlékezés miatt Álmosnak nevezték el a gyermeket, aki később Árpád apja lett, azé az Árpádé, aki valóra váltotta Emese álmát, és elvitte a magyarokat síkságokon és hólepte hegyeken át a hunok hajdani hazájába, ahol még ma is élnek, jogos örökségükben.¹²¹

Dr. Érdy 1983 és 1984-ben a magyar nép díszítő mintáit kutatta. Talált 23 alapdíszítményt, amelyek azonosságot mutattak a szittyá, hun, szabír és altáji népek mintáival, de egyik sem mutatott hasonlóságot a finnugor népekével. 1989-ban Dr. Érdy kutatási eredményeit bemutatta a Magyar Tudományos Akadémiának, és ezzel irányt adott a kutatásnak.

1988-ban Horváth Izabella művészettörténész a magyar nép művészetét vette vizsgálat alá, e cím keretében: „Belső-Ázsiából a Kárpát-medencébe.” Kutatásának eredménye, hogy elvetette azt a feltevést, hogy a magyar népművészetet befolyásolták volna a bizánci, perzsiai vagy iszlám népművészetek.¹²²

Horváth Izabella és kollégái állatábra-díszítéseket gyűjtöttek Eurázsia területén. A műtárgyakat múzeumokban, a muzeális darabokat pedig régészeti folyóiratokban és szemlékben tanulmányozták. Három táblázatot készítettek azokról a kulturális jellegzetességekről, amelyeket elemeztek.

Az első táblázaton a harmincnégy állatábrát öt csoportba osztották fel. Az első csoport világosan kimutatta, hogy a szittyá, hun, avar és magyar mintadíszítések legtöbbje azonos. A második csoport oly kevés hasonlóságot mutatott a finnugor és

---

¹²¹ Hungarian Legends. Danubian Press, Astor Park, Florida. 1971

¹²² Népvándorláskori Művészet Magyarországon. 1968 Dienes: Honfoglaló Magyarok. 1972. Arady: A művészet története Magyarországon, 1983.

magyar díszítési minták között, hogy ezek szinte jelentéktelenek, azaz számításon kívül hagyhatók. A harmadik csoport sokkal kevesebb hasonlóságot mutatott a sasszanidai, perzsiai, bizánci és iszlám művészethez, mint a szittyá-hun-avar műalkotásokhoz.

A másik táblázaton griff díszítési minták láthatók, lényegesen magasabb számarányban, mint a többi különböző fajtájú állatminták. Az eredmény az előző táblázat eredményéhez hasonló: a griff díszítés gyakrabban fordul elő a hun, szittyá, avar és magyar népművészetben, mint bármelyik más nép művészetében. A griffmadarak motívumai gyakran láthatók, amint a szittyák aranyát vigyázzák. Ugyancsak láthatóvá vált az a tény, hogy a griff-ábra ritkábban fordult elő a bizánci és iszlám népművészetben, mint a pusztai népek művészetében, és mégkevésbé fordul elő a német vagy karolingiai művészetben. Ennek ellenére Minns, Feticch Nándor és Talbot Rice azt állítják, hogy a német művészet szittyá eredetű,¹²³ e nézetüket főleg az állatminták csekély számára alapozzák. Ez oknál fogva érdemes lenne az új eredmények ismeretében kiigazítani a helytelen német nézeteket.

A nyugati kutatók a magyar népművészetet bizánci eredetűnek tartották, mert feltételezni sem merték azt, hogy egy finnugor eredetű „barbár, nomád népnek” ilyen gyönyörű művészete lehetett. Az a tény ismert, hogy a sztyeppe népeknél a vadászmadár isteni eredetű, az oroszlán és a tigris pedig királyi hatalmat, erőt jelképezett. Ezért a népművészetben a vadászmadarat vagyis a griffmadarat, mint egy mesebeli állatot, sasfejjel és oroszlántesttel ábrázolták. Így egyesítve a griffmadár isteni eredetét és hatalmát. Mindezt legjobban az igazolja, hogy e díszítési formák fordulnak elő a királyi hatalmat jelképezni akaró tárgyakon, öltözeteken, így például a magyar koronázási paláston, s ezeket találták a pazyriki szittyá és a noi-ula hun sírokban is.

A magyar (Emese álma) legendában és a buriat nép mondájában is az Isten sas alakjából eredeztetni népét vagy vezérét, és az őz alakjából pedig az ősanját. A vezér Álmos, kinek apja a Turul (Emese álma legenda) és anyja a szarvas ünő (a Csodaszarvas Legendában), aki Hunort és Magort vezette. E hiedelmek akkor nagy hatalmi erővel bírtak. Ezt tükrözi a pusztai népek és a magyar népdíszítések munkáiban gyakran látható motívum, ahol egy griffmadár pár az életfát őrzi.

---

¹²³ Minns: The Art of the Northern Nomads. 1942. Feticch Nándor: Tanulmányok a késői hun fémművesség történetéhez. 1951. Talbot Rice, Tamara: The Scythians. 1968

Emese fiának égi eredetét a Turulmadártól származtatják. Ipolyi Arnold Álmost és annak fiát, Árpádot Pap-Királyoknak nevezi.¹²⁴

A pusztai népek népművészetében a griffmadár egy alapgondolat, vezérlő eszme, amely a Pap-Királyt a népével szembeni kötelességére emlékezteti. Ezt a díszítési formát nem találjuk meg az osztyák vagy vojtyák nép népművészetében, akik az Ob-folyó mentén élnek Szibéria valamelyik területén, akiktől mi állítólag „sarjadtunk”.

Álmos a Turul-törzsből származott, ugyanonnan, mint a turkok, akik hosszú időn át uralták a sztyeppét és egész Euráziát. Csernyecov bemutatja, hogy a pusztai népek délről és keletről vándoroltak észak felé, és nem úgy, mint ahogy azt a finnugor nyelvészek hirdetik: északról délre.¹²⁵

A legendák és népmesék azt látszanak bizonyítani, hogy a keleti népek és a magyar nép között hasonlóság, vagyis kapcsolat van.¹²⁶ A leggyakrabban előforduló mese az égig érő fa: A sárkány elrabol egy leányt, felviszi magával az égig érő fa tetejére, s mind meghalnak, akik próbálják megmenteni. Végül egy kiskanász próbálkozott. Kisbaltájával lépcsőket vágott a fa törzsébe, és így jutott egyre feljebb és feljebb a különböző szintekre a fa világán. Az egyik szint a szél, a másik a Hold-anyja, majd a Nap-anyja birodalma következett. Ezek mind segítették a kiskanászt.

A kutatók (Berze-Nagy János, Mossy Sándor, Benedek Elek) azt hangsúlyozzák, hogy ez a népmese a táltos vagy sámán tettét mondja el, mert a sámán hasonlóképpen mászott egyre magasabbra a fán, amely a sátor közepén állt. A mese megőrizte az ősi vallásos formát. Ezek a népek hittek az életfa életadó, életoltalmazó erejében, minden élőlény számára, s a kapcsolatukat a világegyetemmel az mutatta, hogy a hetedik és a kilencedik ágon szintén élt a Nap és a Hold.

Magyar Adorján Csodaszarvas Legendája, amelyet gyermekek részére készített, leírta, hogy a két ikertestvér, Hunor és Magor mint cseperedtek fel, bemutatja gyermekkori kalandjaikat, hogyan másztak feljebb és feljebb a hegycsúcsra, kutatva a Hold-anyját és a Nap-anyját, s végül hogyan váltak vadászokká.

---

¹²⁴ Ipolyi Arnold: Magyar mithologia. 1854.

¹²⁵ Csernyecov: The Prehistory of Western Siberia. 1974. Horváth Izabella: “A griff-félek a magyar és a Belső-Ázsiai pusztai népek művészetében”, Debrecen. 1990

¹²⁶ Berze-Nagy János: A magyarság néprajza. III. 3. “A mese”. Mossy Sándor: Keleti elemek népmeseinkben. 1927, 38-43 old.

A régészeti meggyőződés az, hogy azok a népek, akik az indás és griff-mintás díszítést használták, három különböző területről jöttek, mely területek nagy távolságban voltak egymástól. Amelyik nép a griff-díszítést alkalmazta, az Iráni-fennsíkről érkezett a Kárpát-medencébe, azonban érkezésük nem közvetlenül történt.

Először arra a területre értek, melyet Magna Hungáriának hívunk. Itt csatlakoztak azok a népek, amelyek az indás és akantusz (medvetalpfü) díszítést használták, a Kaukázus területén éltek, vagy esetleg onnan is származtak, megszerezve ott a hatalmat. Ettől kezdve az így egyesült, azaz eggyé forrott népet avarnak hívták, akik ezután és innen vándoroltak Atilla földjére a Kárpát-medencébe egyesülni testvérnépükkel.

Amelyik nép a griffes ábrát használta, erdőtlen területről jött, ahol a vadászmadár, a sas, sólyom (héja), vércse volt a levegő ura. Így jött létre a griff-díszítés mintája. A másik népcsoport, amelyik az indás díszítést művelte, minden bizonnyal a sűrű erdős területekről eredt. Tehát a Turul-legendánk a griffmadárral, az Életfa-legendánk az indás díszítésünkkel áll kapcsolatban.

Radics Géza írja: „Hérodotosz, a történetírás atyja, K. e. az V. században a Királyi Szittyáknál kitört lázadásról tesz említést, melynek következtében a lázadók kénytelenek voltak elhagyni a Fekete-tenger fölötti hazájukat. Hérodotosz útleírását követve, úgy látszik, hogy a menekülők az imént említett Magna Hungária vidéken telepedtek le. Nem lehetetlen tehát, hogy a 'griffesek' őseit bennük kell keresni, akik az 'indások' szomszédságában vagy velük együtt éltek, mígnem elindultak arra a bizonyos 'honfoglalásra.' Az sem lehetetlen, hogy a magyarság szittyák származástudatának ez a történeti háttere. A szaktudomány a 'griffet' és a szittyák művészetét iráni eredetűnek tartja, amely lehetséges, de a kapcsolatot a korábbi időkben kell keresni.”¹²⁷

Radics Géza nem hiszi, hogy lehetséges az, hogy az a nép, amely a griff-díszítéssel élt és az Iráni-fennsíkről jött, s az a nép, amely az indás díszítést kedvelte és a Volga-folyó területéről érkezett, valamint az a népcsoport, amelyik a Kaukázus térségből jött és az akantusz (medvetalpfü) díszítést használta, mind a magyar nyelvet beszélte volna.

Az Élet-Fa meséje szélesesen elterjedt mindazon területen, ahol a magyar nyelvet használhatták. E mese Árpád idejében megismertebb lehetett, feltételezve,

---

¹²⁷ Radics Géza: Eredetünk és őshazánk. USA. 1992. 3.old.

hogy ezt az Árpád-kori népművészet visszatükrözte, amint a keleti népek művészete. Ennek dacára az Árpád-kor népművészete egyetlen ilyen leletet sem tudott felmutatni, amely az Élet-Fát jelképezte volna. Az Árpád-kori népművészetben a pálmadísztítás volt a gyakoribb.

A korai avaroknál az Élet-Fa motívum megtalálható csontba vésve, a későbbiekénél az öveken és nadrágszíj-csatokon.

László Gyula szerint ott, ahol a griff és indás díszítési motívum volt elterjedve, a magyar nyelvet beszéltek, s ez bizonyítja, hogy az Élet-Fa mesét az avaroktól örököltük.¹²⁸ Továbbá a történészek azt állítják, hogy az Élet-Fa-, a Turulmadár- és a Csodaszarvas-legendák totemek (azaz családjelvény, törzsjelvény) lennének.

A két ikertestvért, Hunort és Magort a szarvasünő vezette át a Meotisz-ingoványon. A késői avar nadrágöv-csatokon megtalálható a szarvasünő ábrája. Így bizonyító érveként mondhatjuk, hogy a Csodaszarvas- és az Élet-Fa-legendák a késői avaroktól származottak.

Magyarlakta területen a régészek a késői avarkorból származó számos nadrágöv-csatot találtak, melyeken különböző állatábrák, úgymint őz, madár, oroszlán, vaddisznó, medve, kígyó, ló, kakas, kutya és még több más látható. Viszont az Árpád-kori krónikák egyedül a Turulmadárt említik mint „totem” származást, amelyet Árpád Atillától örökölt. Az állatjelvényekben való hiedelem eredetileg sokkal előbbi időkre vetődik vissza, mint Árpád hazajövele. A székelyek tudatvilágában még ma is él, hogy ők a hunok leszármazottai. Mára minden „totem”-mítosz elmosódott, és ehelyett a későbbi hun származási tudat maradt csak fenn.

A Csodaszarvas-, az Élet-Fa-legendák és a népi zene is mind avar-hun összefüggésre utalnak. A Szt. László-legendák szintén a „barbár” rokonságra vall. Szt. László, a szőke lovas a fekete hajú Kun lovassal harcol, aki elrabolt egy magyar leányt. A legendának egy „pogány” előtörténete is volt. Eredetileg ez egy kozmikus (világmindenségre vonatkozó) dráma, ahol a fény és árnyék, vagyis a jó és a rossz harcol egymás ellen. A XI. században Szt. László volt a legenda hőse. Mindkét vitéz legyőzhetetlen, azzal a kivétellel, hogy a Kun vitéz lábina a sarok felett sebezhető volt. A leány elmetszette ezt az inat, és a Kun vitéz legyőzött. Még a lovak is követték gazdájuk példáját, harapták, rúgták egymást. Ez a legenda a szittyák

---

¹²⁸ László Gyula: I. m. 119-120 old. K. Éry Kinga: *Demográfia* folyóirat. 1971. 1-2 old.

mondavilágában is megtalálható, amely ősbibb a görögnél. Ezért feltételezhetjük, hogy a görög Achilles-legendát (Homérosz: Iliász) a szittyáktól kölcsönözték.

Az e fejezetben tárgyalt bizonyítékok több oknál fogva hathatós érvek:

Először is azért, mert az a dátum (896), amelyet mi magyarok az Ősi Föld visszafoglalására határozunk meg jelenleg, körülbelül négyszáz évvel előbbre tehető.

Másodszor, a Kárpát-medence nem egy ritkán lakott szláv terület volt, mint ahogy az általában tudott.

Harmadszor pedig, mi magyarok, akik visszajöttünk ősi földünkre, mint Atilla jogos örökösei, nem voltunk barbárok, és szoros kapcsolat fűzött össze a szittyá, hun, avar és az őshonos kárpát-medencei népekkel, akik itt éltek évezredek át.

Használt irodalom:

Magyar:

Baráth, Tibor: Magyar Népek Östörténete, Montreal Vol I, 1968, Vol.II. 1972, Vol III. 1973

Bobula, Ida: A Szumir Magyar Rokonság, Buenos Aires, 1982

Bobula, Ida: Kétezer Magyar Név Szumir Eredete, Montreal 1970

Csobánczi, Elemér: Ősturánok, Garfield, N.J. 1975

Dienes: Honfoglaló Magyarok, 1972

Grandpierre, K. Endre: Aranykincsek Hulltak a Hargitára, Budapest, 1990

Ipolyi, Arnold: Magyar Mythológia. 1854.

Kiszely, István: A Huszonnegyedik óra után, 1988

Kovács, Tibor: A Bronzkor Magyarországon, Budapest, 1977

László, Gyula: Népvándorlaskor Művészete Magyarországon, 1968;

László, Gyula: A honfoglaló magyar nép élete, Budapest, 1944,

László, Gyula: A Kettő Honfoglalás, Budapest, 1978
Marjalaki-Kiss, Lajos: Anonymus és a Magyarság Eredete, Miskolc, 1979
Nagy, Sándor: A Magyar Nép Kialakulásának Története, Buenos Aires, 1956
Radics, Géza: Eredetünk és Őshazánk, Chicago, 1992
Timaru-Kast Sándor: Kelta magyarok, magyar kelták, Budapest, 1999
Torma, Zsófia: Szumer Nyomok Erdelyben, Buenos Aires, 1972
Toronyi, Etelka: A Kárpáti Medence, A Kulturák Bölcsője és a Magyarok Őshazája,
Buenos Aires, 1974

Angol:

Badiny-Jós, Ferenc: The Sumerian Wonder, Buenos Aires, 1974
Du Yaxiong: Comparative Research of Chinese Folk Songs and Hungarian Folk Songs,
Argentina. 1985
Maenchen-Helfen, Otto: The World of the Huns, University of California Press,
1973.
Rolle, Renate: The World of the Scythians, University of California Press, 1980.
Talbot-Rice, Tamara : The Scythians, 1968.
Trippett, Frank: The First Horsemen, Time Life Books, New York, 1974.

Tomory Zsuzsa

SZITTYA - SKÓT - MAGYAR KAPCSOLATOK

Honi történelemtanításunk skót-magyar kapcsolatokkal nem foglalkozott. E néppel való személyes találkozás azonban óhatatlanul is gondolkodóba ejti a látogatót, különösen a skót nevek kezdő Mac szótagja (az ireknél Mc), mely nyelvükben fiút, leszármazottat, valakinek a magját jelenti. Például a MacArthur név magyarul Artur magjaként értelmezhető ahol a skót Mac és a magyar mag édestestvérnek bizonyul. Ezen első nyelvi kapcsolat észlelése maga után vonja az éberebb szemlélődést, s lassan a helynevek „magyaros” hangzása foglalja el gondolatainkat, amikor például *Bala* tóról, *Don* folyóról hall az ember, s a *Thames* folyó is *Temesünk* emlékét ringatja. A megismert skót emberek nehéz történelmi sorsa, a történetírók népüket elmarasztaló megjegyzései, szabadságszeretetük, jólelkőségük mind rokon érzéseket váltanak ki bennünk, magyarokban. Még kedves hangszerük, a duda is ismerős, hiszen ők is a birka bőrébe fűjják bújukat, mint magyar juhászaink. A *Don* folyó neve az orosz Döntől a Dunán át a Brit szigetekig egy egységes népi jelenlétnek a hírmondója. Az angliai Donban talált rovásírásos ládikó ugyancsak ezen műveltségi réteg hírmondója. Hol, mikor kezdődött ez a kapcsolat? A magyar magnak megfelelő Mc, vagy Mac név a skótok szittyia azonosságtudatának egy korábbi rétegét hozza felszínre, mely a kárpátmedencei magyar őshazába vezet.

A skótok napjainkban ismét erősödő függetlenségi vágya nem szalmaláng, századokra visszamenően él a népben. Az 1320-ban írt latin nyelvű Arbroath-i Deklaráció (Declaration of Arbroath)¹²⁹, melyet 1320 április 6.-án hirdettek ki a Skócia keleti partján épült Arbroath apátságban, mely a híres St. Andrews székesegyháztól nem messze, északra van. Az irat célja az volt, hogy meggyőzze az avignoni XXII. János pápát arról, hogy a skótok önálló országot képeznek, s ezért

---

¹²⁹ <http://www.nas.gov.uk> (Ápril 2009)

az angol trónkövetelést jogellenesnek minősítse. A híres skót harcos, Robert the Bruce legyőzte az angolokat Bannockburn-nél 1314-ben, s visszafoglalta Berwick-on-Tweed határmenti helységet az angoloktól 1319-ben. Ezen irat érdekes része, hogy a skótok önmagukat a szittyáktól származtatják. Ez a szittyáktól való származástudat e nép ősi népi emléke és öröksége, hiszen hovatarozásuk tényét, mint örökséget adják tovább utódaiknak, mint ahogy népünk is ezt teszi a mindenkori uralkodó réteg ellenkezése dacára. A közös szittyai rokonságtudat fényében vizsgált skót hagyományok a skót-magyar rokonság számos, eddig nem is kutatott, de élő szálát erősíthetik.

A skótok történelme a Brit Szigetek kelta népességének történelmével fonódik egybe. Ezek története nemzetalakítás előtti ősidőig megy vissza, s alapja egy egységes ősműveltség. Ősregéik fénylénnyekkel, tündérekkel, óriásokkal népesítik be e vidéket. Ír legendák szerint első lakói a *Fir*-bolg-ok. A *Fir* szórész *férfit* jelent. Első ismert történelmi szerepük a *saját írással rendelkező pikteknek* van. Eredetük vitatott, állítólag *Szkitiából* jöttek a Kr.u. 3. században. Királyuk Sodrik a honfoglaló háborúban meghalt. Caithness területére lettek száműzve, ahol igen elsokasodtak, s új területeket is benépesítettek. *Erp* nevű vezérük fia *Drust*, a későbbi Trisztán a rege szerint száz évig uralkodott. Társadalmuk anyajogú. *Érkezésükkor már volt saját írásuk*. Tetoválták magukat, mely szokás némely szittyai leleten is megtalálható. A piktek a Kr.u. IX. században egyesültek a skótokkal. Az anyajogú pikt társadalom hagyományai egyengethették az utat későbbi Szt. Margit királynő vezető szerepének elfogada felé.

A „*Végzet köve*” (The Stone of Destiny) volt a Szigetek őslakóinak koronázó helye. A koronázás a szittyai eredetűnek feltételezett pikteknél hivatalosan Scone-ban, Perth közelében történt, mely hagyományos királyi koronázó helyük volt. A koronázandó egyén a „*végzet kövén*” foglalt helyet. Az *ugyancsak szittyai eredetű Skótoké* volt az Albany-nak nevezett terület. Lassan mind jobban elfoglalták a korábbi pikt részeket, mikor egy hősrük, Kenneth MacAlpine arra hivatkozva, hogy pikt vér is folyik ereiben, a skótok és piktek királyává avattatta magát. A skótok szerint ezt a követ egy Tea nevű királyleány hozta magával Írországba, ahol férjhez ment Tamairhez. Elkeresztényesedett mythologia szerint Jacob ezen a kövön aludt. E hitrege viszont így a kő származási helyeként Ur városát jelöli meg, ahol minden valószínűség szerint ugyancsak szent kő, koronázási, vagy egyéb szent szertartás alkalmával használt tárgy lehetett, különben nem hozták volna messze földről magukkal. Tea és Tamair neve maga is a sumir-szemere műveltséggel, a folyamközi szem templomokkal, s egyúttal *nedű* szavunkkal, *Temes* és *Thames* folyók nevével van összekötésben. Tara vidékén máig is jól látható kerek földvárak vannak, s ezek *Tara* nevét is a magyar *tár-tér* szócsoporthoz, sőt *Turán* nevéhez is kapcsolják. Azóta e kövön koronázzák a királyokat. Fergus herceg, Dalriada alapítója hozta el a

követ Írországból *Iona* szigetére; e név kapcsolatban van a *jász* néptörzs *Ion* nevével.¹³⁰ Később Kenneth hozta el a követ Scone-ba. Innen később I. Edward Westminsterbe vitette, ahonnan 1996-ban II. Erzsébet királynő parancsára vissza küldték Skóciába.

Miután véletlenek nincsenek, fel kell figyelniük arra, hogy Skóciába most költözött vissza koronázó kövük, ugyanakkor a magyar Szent Korona visszaköltözött az országháza, mindkettő koronázásra készen. Arra is figyelniük kell, hogy Szántai Lajos előadása¹³¹ szerint a magyar királyok koronázáskor dobogón állnak a Képes Krónika rajzaiban, mely dobogót Dobogókővel hozza kapcsolatba. Vajon a skót végzet köve és a Dobogókő milyen kapcsolatban lehet? Valami ismeretlen, szent vonulat köti össze a kettőt a feltámadás reményében.

Magyar fogadalmi szertartásaink része az *eskü*, mely szó *kő* szavunkat rejt magában. Magyar Adorján szerint némely magyar nemzetségnél szokásos volt meteorkőre, mint tiszta, égből esett, érintetlen tisztaságú tárgyra esküdni a biblia előtti időkben. Ilyen szent kő napjainkban a muzulmánok híres fekete köve, mely meteorkövet Kaba, sőt Csaba néven is tisztelik az ottani lakósok.

Hét tagú tanácstestület kormányzott a király távollétében. Ugyan ez visszhangzik az Árpád vezette *hét vezér* szerepében is.

Molmutin egy új királyi család alapító tagja uralmát a *kettős királyság* alapelveinek megfelelően osztotta fel fiai Belinus és Brennius között. *Belinus* volt a fő király, testvére *Brennius* az északi részek ura. (Kr. e. IV. század) A kettős királyság fogalma őseinknél ismeretes volt. Neveik a B-L és B-R szócsaládon belül rengeteg magyar kapcsolatra hívják fel a figyelmet.

A skótok korábbi szittyá ősmúltjukkal is foglalkoznak napjainkban. Jelenleg a középkori szittyákkal való rokonságot igyekeznek feltárni, s ezt az „elveszett” tíz izraeli törzssel való lehetséges kapcsolatukkal is magyarázzák. Ezen a ponton figyelmeztetni szeretném skót testvéreinket arra, hogy bár jelen korunk történetírói nem szeretnek emlékezni a szittyák közelkeleti jelenlétére, eltörölhetetlen bizonyoságként állnak még ma is a valahai Scythopolis város falai emlékeztetve az utókort ezek szittyá építőire, lakóira, uraira. Diodorus Siculus szittyá eredetmondája szerint Scythes utódai hatalmukat Egyiptom Nilus folyamáig, majd egyfelől a Keleti Óceán felé, másfelől a Káspi-tengerig és a Maeotis taváig is kiterjesztették. A skót legendákat tehát a történetírók munkái is támogatják, s a két nép egyiptomi

---

¹³⁰ *Magyarságtudományi Értesítő*, 1966 évi 2. sz.

¹³¹ <http://www.magtudin.org/Kiralyi%20dobogo.htm>

találkozása a valóság birodalmában is megtörténtnek tekinthető. Érdekességként megemlítem, hogy *Skythes fia Pálos* Magyarország szent *Pilis* hegységének egy barlangjában nyugszik várva ébredését..

Eredetregékük szerint egyik nemesük feleségül vette az akkori egyiptomi fáraó Scota nevű leányát, s az ő neve után nevezik skótoknak magukat. Egyiptomból később kiűzték őket, s miután negyvenkét évig vándoroltak új hazát keresve, végül Spanyolországban telepedtek meg. E vándorlás messze megelőzte a mózesit. Spanyolországban maradtak ezer évig, majd továbbmentek Írországra és Skócia Argyll nevű tartományába, melyet ők maguk *Dalriada* néven hívtak. Királyaik első lakhelye *Dunadd* volt. Mindezen nevek alakban és értelemben magyar nyelvünkhöz kapcsolódnak. Mielőtt az angol szigeteket elfoglalták, egy Cessair nevű királynő uralkodott ott, kinek apja Bith, Noé fia. A Bith név víz szavunk rokona — ami a vízözönt „megúszó” család esetében érthető — és a magyar B-Sz szócsoporthoz tartozik. Más legenda szerint az özönvíz egyedüli túlélője Fintan volt e vidéken, az alakját tetszés szerint változtatni tudó, halhatatlanná vált ember. *Fintan* neve *fény* szavunkkal rokon, s az előbb említett tulajdonságai is a tündérekorszakkal hozzák kapcsolatba. Ezen alak változtatás és az örök élet keresése népmeséink szerves része.

A skótok Brit szigetekre való érkezése előtt már megalapozott, magyar rokon műveltség nyomai találhatók a Brit szigetek és Skóciában. Később is több hullámban jelentek meg rokon népeink e területen. Az utolsó egy ilyen nagyobb hullám a Marcus Aurelius római császár idején, katonai szerződés keretében Angliában szolgálatot teljesítő 6. római légió jász, illetve szarmata katonaságának érkezése. A velük kapcsolatos vidékek földrajzát, történelmét kutatva feltűnő a sok magyar rokon földrajzi név, melyek a szarmaták korát ezredekkel előzték meg, s írták e vidék földrajzába magyar és velünk rokon népek jelenlétét. A Brit Szigetek történelmének legnagyobb ismerője Littleton professzor a *szarmatákat rokonítja a szittyákkal és az alánokkal*.¹³²

Az angol regék nagy királyának történetét a szarmatáktól örökölt emlékek tartja. Az Arthur legenda egy hősének, Sir Lancelotnak a személyét viszont a Kr.u. V. században nyugatra érkező alánok hason nevű és szerepű egyéniségével azonosítja. Ugyancsak szarmata-alán műveltségi körbe sorolja az Arthur király kardja, a kerek asztal, s vitézei regéjét, a Grál edény legendáját, mely a keresztény századok során az új hit hagyományával bővült, bár ezeket a hivatalos egyház nem támogatta. A Brit szigetek kelta és skót lakóssága előtt tehát nem voltak idegenek

---

¹³² C. Scott Littleton *Were the Sarmatians the source of Arthurian legend?* Archaeology, January/February 1997

ezek ősidőkből származó, magyar jelenlétet idéző helynevek, hiszen kárpátmedencei, illetve egyiptomi jelenlétük idején már találkoztak ezekkel.

A magyar hangzású földrajzi neveket a helybéli hagyományok is támogatják, melyek magyar meséinkkel közeli rokonságot mutatnak.

Ezek között két őshagyományt említek csak meg:

A *fehér ló* a Brit szigetek őslakóinak híres jelképe volt. Erről az Uffington-i fehér ló földbe vájt, hatalmas képe, vagy a Silchester-i érmék lova is hírt ad. Mindkettő szerint önmagukat az ott lakó ősnép is a „Fehér ló fiának” tartotta magát, s ma is gyermekáldás ügyében e fehér lóhoz vándorolnak az asszonyok. Alfred királlyal is kapcsolatos egy ilyen *fehér ló* ábrázolás. A király nevét „*Elf-rede*”-nek magyarázzák; a szó első szótagja tündérfőletről beszél. Bátor, művelt egyéniség, s törvényei a vérontást szüntették be. Ugyancsak e vidéken egy „Ló-istennőt” is tiszteltek *Epona* név alatt, kinek tiszteletét később a rómaiak is átvették, ahol Reginának hívták. Nevében *pannon* népünk *nap* és *fény* szava rejtőzik; a ló és lovasa együttesen a *pannonok Panna* Nagyasszonyát jelenti, s élet és napjelkép.

Cerne egy *Helith*, *Helis*, vagy *Heil* nevű istenség tiszteleti helye. A Cerne-i óriás földrajza egy *kallót* tart kezében, s kétségtelen *termékenység* jelkép voltának más jeleit is ékesen feltüntették a múlt idők művészei. Itt mind a helységnév, mind az istenség neve *kör*, *kel*, illetve *Kolos*, *Kallós* szavunkkal kapcsolatos. E nevek számos magyarországi helységnévben fennmaradtak, s az erdélyi *Kolozsvár* neve is ezen ősi nevet őrzi. E szócsoport terméke a rómaiak *kallóval ábrázolt Herkules* istensége is, de ők e nyelvi összefüggést már nem értették. Ide tartozik a görög írók említette szittyia *Kolaxis*, s *Heracles* fiának *Gelonosnak* a neve is.

A *Kent* tartománynév jelentése rúd, ami hímségi jelkép, s *kan* szavunkkal rokon. A 'Cantabria-i'-nak nevezett nép északnyugat Spanyolország kelta lakóssága, akiket Augustus hódított meg. Agricola, Britannia kormányzója (Kr.u. 78-85) a belgiumi tungri népből telepített át ide embereket a rend megszilárdítására. Belgium korabeli térképén, mint *Civitas Tungrorum* van feltüntetve.

Kent egy ősi királya, vagy hőse volt Brethwald, később ez a név méltóságnévként marad fenn. *Aethelbert* Kr.u. 597-ben uralkodott Kentben, Northumbria királya *Aetelfrith* volt. E nevek királyi származást jelölnek, s az *Atilla-Etele* fogalomkörbe tartoznak.

Kent *Cantium*, illetve *Cantawara* első szótagjával azonos a magyar *kanta*, *kancsó* szó, s az ebből eredő latin *cantharus*, görög *kantharos* szó, mely egy

bizonyos kétfülű, kantáros kancsó neve. A kanta befogadóképessége nőiségi, a belőle való öntés, ontás hímségi, s e kettő együttesen élete jelkép a világ különböző műveltségeinél. Pogány vallások templomai előtt rendszerint vagy természetes forrás, vagy mosakodásra alkalmas kút, vagy medence volt, ugyancsak a hímségi-nőiségi fogalmak kifejezésére, ami a római katolikus templomokban már csak a kis szenteltvíztartóvá szelídült. Magyar Adorján feldolgozása alapján ezek a régi, kereszténység előtti magyar egyházak a női test felépítését követték; befogadó rendeltetésük valóban nőiségi jelkép. Nyelvünkben az *anyaszentegyház* szó kereszténység előtti időket idéz. Addig, amíg az *Ég*, tehát Isten nevéből eredő *egyház* szó szellemi közösséget, az *anyaszentegyház* anyagi épületet, s földi menedéket jelent.

A rómaiak elfoglalt területeiken egy már megalapozott vallási központban építették fel saját templomaikat, így Kentben, illetve Cantawaraban is. Itt Apollonak építettek szentélyt, s ez elárulja, hogy naptiszteleti hely volt az őslakosság körében is. Ennek helyére a keresztény korszakban St. Augustine tiszteletére építettek 597-ben apátságot, s ez vált később a Canterbury érsekséggé.

A *kancsó* egyik népi neve „*Kincső*”, amivel egy népcsoportunk a Göncöl szekeret nevezte el.¹³³ E név az ég felé irányítja tekintetünket. *Kincs* szavunk fényt, gazdagságot is jelent. *Cantawara* ősi neve szerint e vár életet, fényt, gazdagságot is rejtett magában. *Cantawara* utolsó „-*vára*” szótagja *avar*, illetve *várkun* népünk itteni jelenlétét idézi.

David McRoberts történetíró munkája említi a Skót központi hatalom kialakulásának rögzös útját: A római légiók visszavonulása után a Brit Szigeteken a kora ötödik században négy királyság kezdett lassan kialakulni a mai Skócia területén: Cumbria, mely Glasgow és Carlisle között terül el, Bernicia a Firth of Forth-tól Tyne-ig terült el, s Scotiának hívták Argyllshire-t, néhány nyugati szigettel egybekötve. Ez utóbbiakat az írországi skótok lakták, a terület többi, északi és keleti része a lazán körülhatárolt Pictavia volt, melyet a történelemkönyvek – talán csúfnévként használt – Pict néven emlegetnek, ami “festett embert” jelent.

Az önmagukat szittyáktól származtatott *skótok* Argyll-i királyságának neve *Dalriada*. *Argyilus* királyfink népi és a későbbi irodalomba is átmentett alakja máig ismert, s őskori hagyományok része. Dalriada egy Kr.u. VI. századbeli híres vitéze Colum nemcsak írástudásáról, de *mérföldre is elható hangjáról* volt híres, *melynek segítségével könnyen tudott seregeket toborozni magának*. Ezt figyelembe véve a

---

¹³³ Magyar Adorján *Az ősműveltség*, Kun fejezet, 122. old.

Colum nevet mássalhangzói után kürt szavunk gyenge kiejtésű másának tekinthetjük. Tekintettel arra, hogy működési köre Szent Finnian templomához kötött, s a *Finnian* név kereszténység előtti időket idéz, így Colum is egy ősi személyiség utódja kell legyen, ki *Dalriada* névadója volt, harcra hívó *riadó dal* értelemmel. Korai magyar nyelvünk a jelzőt a jelzett szó után, azzal egybekapcsolva is használta, Becskerek helynevének mintájára, mely Kerek Becs (vár) értelmű. *Dalriada* későbbi királya a skót Kenneth MacAlpine volt Kr.u. 843-ban. Elfoglalta a piktek területeit, s a „Végzet Kövét” (Stone of Destiny) ő hozta Albanyba.

Az Ír sziget benépesítése öt hullámban történt. Az egyik ilyen hullám a Historia Brittonum szerint *Partholon* és ezer főből álló népe volt, kiket hazájukból Kr.e. IV. században száműztek, s így érkeztek a Brit szigetekre. Geoffrey of Monmouth ugyancsak ebbe a korba teszi őket, de szerinte Spanyolországból jöttek *Orkneyba*, majd onnan királyi engedéllyel telepedtek le Írországbán. *Egy feltevés szerint a mai írek az ő ivadékaik*. Földműveléssel, állattenyésztéssel, sörfőzéssel és építészettel foglalkoztak, s így a békés életmód alapfeltételeit hozták magukkal. *Partholon* leszármazottai Nemed és Fir-Bolg idővel kis királyságokat alapítottak. *Partholon* neve, száműzetésének története *part*, *pártos* szavainkkal, s a *Párthus* birodalommal mutatnak kapcsolatot, s további kutatómunkát érdemelnek.

Nemed neve Nimródra emlékeztet. A magyarul nem beszélő J.B. Hannay szerint mint ősapa szerepelt, s nevének értelme „*The begetting rod*”, azaz „*nemző rúd*”. Ipolyi felhossa Müglein tolmácsolásában a *Chronicon rythmicum* 6. szavait: *Nemprot avus Hunorum / triginta cubitorum / me recolo legisse / in longum extitisse*, mely tehát Nimród óriási, valóban nemzetatyához méltó méreteiről beszél. *Nimród* itt a nemző erőt jelképező *rúd* neve. A Brit szigetek óriási férfirajzai ezen gondolatkörhöz kapcsolódnak, s gyermektelen asszonyok ezeket az óriás-rajzokat mai napig is tisztelettel látogatják gyermekáldás reményében. Az óriások legtovább Cornwallban maradtak fenn, mely „*Gogmagog*” származási helye is. Ipolyi említi még a sajátos Nemere nevet, mely részben egy magas hegy neve, részben pedig „*éjszaki székely szél, mely még az embert is megöli.*” A Nemere szó összetételében ismét a megtermékenyítő, nemző erő fogalma van képviselve. Tudjuk azt is, hogy a szélnek nemcsak pusztító, de megtermékenyítő hatása is van, mikor a virágok beporzását elősegíti. Székely népdalunk erről a következőképpen emlékezik meg: „*Nemerének hideg szele, / fű a kalászos rétre le / attól rózsám meg nem fázik, / sőt inkább megpirosodik.*”¹³⁴

---

¹³⁴ Ipolyi Arnold *Magyar mythologia* I:209-211. old.

A skót hagyományokból tehát pontos értesüléseink vannak a legősibb időkből fennmaradt nevekről, s azok bizonyítottan kelta eredetéről. E legkorábbi réteg őrizte meg számunkra a *Fin*-ek mondáit, szavait, s a skótok, mint késői bevándorlók, feltehetően felvették az őslakosság neveit, s szokásaik nagy részét. Őstársadalmukat apajogúnak tudták. A negyven általam kijegyzett és kelta eredetűnek mondott név közül csak hét olyan név van, mely nem Mac (mag, férfi) kezdetű, s ezzel magyar eredetű kapcsolják családjukat. A skót családi nevek *Mac*, kezdőbetűi alakban, hangzásban és értelemben a *magyar mag* szó azonosai. A skót történelem igen előkelő helyét elfoglaló MacArthur család mai magyar nyelvünkben Arthur magját jelenti, s Arturfinak is fordíthatnánk. A fi szó viszont a keltában is gyermeket jelent.

Számunkra érdekes az is, hogy a negyven ős-skót család közül tizenkettőnek lakhelye Argyll, s e hely neve az ősi Árgyéus királyfink emlékét idézi. Tárgyunk szempontjából igen fontos megemlíteni, hogy a legősibbnek tudott skót családok *temetkezési helye Iona*, mely név a *dunántúli jászok Ion* nevét őrizte meg, de kapcsolódik a *jász* és *gyász* szavak ismeretéhez is. Az *Ionreach* család *Kintail* tartomány ura, s itt is a jász és kún indítékú neveket egymás mellett találjuk, mint a világ sok más pontján is, de főleg hazánk jász-kún területén. Jelen korban a *MacKenzie* család eredetét magátólólük, s így a Mac előnév mind az Ion, mind a Kun népcsaládot a magyar törzssel kötik össze.

E családok jelképes virága majdnem kizárólagosan a fenyő, vagy valamely örökzöld növény, s ezeket hagyományosan kalapjukra tűzve hordják. Az örökzöld fenyő fehér hűn törzsűnk jelképes növénye volt. A ruháik színe, s a fent említett virágok az illető család tulajdonát képezik, ezeket más család nem alkalmazhatja, mint ahogyan nem alkalmazhatná a család címerét sem. E színek és virágok viszont egy címer előtti ősi korba visznek bennünket vissza. A fény korába, amit Aranykornak ismerünk.

Legősibb és leelőkelőbbnek számít a MacArthur család, kiket királyi származásúnak tart a skót hagyomány. Az angolok a család fejét kivégeztették, birtokaikat elkobozták. Virágjuk a kakukkfű, címerükben pedig egyenlőszárú napkereszt, s három korona található. Ezek ismét az Aranykornal kapcsolatosak. Nevük idézi az Arthur legenda hőst, kinek személye körül összpontosul az Isten kardja hitregénk majdnem minden eleme. Vitézei között megtalálhatjuk fiát, **Bors** vitézt. A Bors családnév kapcsolódik *Borsod* vármegyénk nevéhez. Sz. Czeglédi Iona régészünk az *Archaeologiai Értesítőben* megjelent cikkében a Bors nevet szlávna minősíti¹³⁵, s nem veszi figyelembe a hazánkban számtalan helyen előforduló *Bors* alapú helységneveinket, valamint a bors szó magyar nyelvi

---

¹³⁵ *Archaeologiai Értesítő* Vol.91, 2. sz. 1964. 234-235. old.

kapcsolatait. Pl. Bors falu Bihar megyében, Borsa falu Erdélyben és Máramarosban, Borsád pusztá nevek Veszprém megyében, s egy jó térkép segítségével folytathatnánk e sort. Magam a kerek, kemény gömb alakú bors nevét a B-R szócsoporthoz tartom, kerekességet kifejező ősmagyar szónak tartom. Rokona a boróka (a gyalogfenyő kerekded, csípős bogója), amit a székelyek borsikának neveznek.¹³⁶

Honi tudósaink közül Szabó Miklós vizsgálta a kárpátmedencei kelta névanyagot igen lelkiismeretesen Pannonia területén, az I. és II. századokból. A nevek kutatásánál a görögöt vette alapul, mert „*jellemző, hogy a római személynevek legrégebb rétegében is alig-alig fedezhető fel közös indoeurópai szisztéma.*” Óír névként említi *Cuchulainnt*, mely név első „ku” (cu) szótagja kutyát jelent e nyelven. Ilyen „ku” szótag nemcsak kutyáink gyűjtő elnevezésének első szótagja, de a jellegzetesen magyar kutyafajták, a *kuvasz* és *komondor* nevének kezdete is, fejük ék alakját is jelképezve e szóval. *Ku* szavunk fordítottja rejti magában hunjaink ék szavát. E két szó összefüggése természetes, hiszen az első ékeket kőből pattintották. Szigeti ősi ír névnek mondja a *Setantii* törzs nevét, „nyugati értelemmel”, ez viszont kapcsolódik a magyar *sötét* szóhoz; a „nyugat”, napnyugta és a „sötét” szavak értelmileg összetartoznak.

Potzneusiedl-Gattendorf lelőhely feliratán lévő „*mutsa*”-nak írt kelta szót a magyarul nem beszélő német kutató, Holder „mocsok” értelemmel fordítja.

Szigeti kelta névként hozza fel a *walesi Euryn* család nevét *arany* értelemmel. Számos „*matu*” összetételű nevet említi, mint Matumarus, Matugenta, Maturus, Matto, Matta; e nevek összefüggésben állanak a magyar „*mét*”, a „*megye*” föld jelentésű és „*mező*” szavaikkal. Szabó Miklós ezeket az M-T szócsoporthoz tartja, melyet a *medve* szóval is azonosítja, mely népünk napvallással kapcsolatos jelképes állata volt. Szabó nem használja az állítólagosan venéttel keveredett kelta népesség neveit, melyek közül ki kell emelnem az *Il(l)ó* szócskával kapcsolatosakat, mint *Ab-ilus*, *Bas-ila*, *Diar-ilos*, *Suad-illus*, *Mag-ilo*, *Cucc-illo*; e nevek kapcsolatban állanak nyelvünk *élet*, *lélek* és *illó* szavaival.¹³⁷

A kelták kárpátmedencei jelenlétük alkalmával bővebb kapcsolatba kerültek magyar népünk nyelvvel, műveltségével. Az Ír szigetek elfoglalása idején annál könnyebben őrizték meg az ottani magyar őslakosság emlékét, mely mai napig fellelhető műveltségük különböző megnyilatkozásában. A kelták nevét, s annak változatait Dr. Baráth Tibor a magyar *keleti* szóból eredezteti.

A kelták Kárpátmedencéből nyugat felé vándorlásával kapcsolatos a Hallstatt-i és La Tène műveltség. A késői Hallstatt híres települése a Duna melletti *Heuneburg*

¹³⁶ Czuczor Gergely és Fogarasi János *A magyar nyelv szótára* Pest, 1862 II. kötet.

¹³⁷ *Archaeologiai Értesítő* Vol. 91. 2. sz. 1964. 165-174. old.

(*Húnvár*), melynek lakói a művelt és letelepedett élet minden vívmányával rendelkeztek, s rendszeres kereskedelmi kapcsolatot tartottak fenn a földközi tengeri műveltségekkel is. Nyugati szakemberek ez utóbbi hatásnak tulajdonítják a kelták fejedelmi életmódját, építkezését.

A Szajna mellett, a Lassois hegynél feltárt kelta királyleány sírja semmivel sem maradt el az ismert etruszk, vagy egyiptomi sírok pompája mögött. Az aranyékszerek mintájában „*klasszikus részletek, mint az igen összetett palmetta keveredtek a bennszülött Hallstatt és nomád mintákkal*”¹³⁸. Nem árulja el e könyv írója, hogy abban a korban, a Kr.e. V. században, a bennszülött Hallstatt és a klasszikus műveltség is ősnépeink díszítőművészetével van szoros kapcsolatban. Arról sem tesznek említést, hogy a kárpátmedencei ősműveltség nyugat Európába sokezer éves késéssel érkezett csak meg.

Tekintettel arra, hogy a „*pokoljáró hősök*” idejétől kezdve már megalapozott volt az Írország és Magyarország közötti kapcsolat, jogosan hisszük, hogy ezek a kapcsolatok már a kereszténységet megelőző századokban alakultak ki. Ennek első ismert írásos emléke a XIV. századból származik, a bécsi udvari könyvtár, és a Melki Apátság könyvtára őrzi egy losonci pap ide vonatkozó kezemunkáját.¹³⁹ Oxford első beiratkozott tanulója is magyar volt. Neve a beiratkozás szerint *Nicola de Hungaria*, kinek neveltetését 1193 és 1196 között Oroszlánszívű Richárd, Margit királynő sógora vállalta.¹⁴⁰ Nem véletlen a Magna Carta és az Aranybulla születésének időbeli közelsége sem.

A Brit szigetek költő-énekesei között leghíresebb volt a walesi *Taliesin*. Nevét Radiant Brow-nak, Sugárzó Szemöldökű-nek magyarázzák. Neve első szótagja (*tal*) mind a fény jelentésű *dél* szavunkkal, mind *Táltosaink dalos* hagyományával kapcsolatos. A név második szótagja (*sin*) *szem*, s néha *szen*-nek ejtett szavunkkal azonos. Nevének magyar értelme *Fényesszemű*. Ugyanezen szócsoportha (T-R, illetve T-L) tartozik *Arthur* király neve is. Taliesin költészete az ember születése előtti életről beszél: „...*Eredeti honom a nyári csillagok vidékén van...*” E „csillagok hona” kapcsolatba hozható az Arctóúros csillagképpel, az ég látszólagos forgásával, s a magyar Csodaszarvas legendával is. Ugyanakkor a Fényesszemű jelenthetett csillagot is a Csillagszemű Juhász mesénk, s az Argus legenda tükrében egyaránt.

---

¹³⁸ Brian Fagan *Herding Fields Of Ancient Ireland*, Archaeology, November/December 1994

¹³⁹ Fehér M. Jenő *Középkori magyar inkvizíció*, 146. old.

¹⁴⁰ *The Hungarian Genius* Budapest, 1944

Skócia királyát, Albactanust a trójaiak megérkezése után 25 évvel egy harcban megölték a **hunok** egy hagyomány szerint, Kr.e. 1070 táján¹⁴¹. Később a Sziget délebbi részeiből Locrinus kiűzte őket, s a hunok vezére, **Humber** a harc közben folyóba fulladt. *E folyót azóta nevezik Humbernek*. Prof. Ashe a név eredetét csak valószínűsítve mondja brit eredetűnek „jó folyó” értelemmel. *Humber* neve a *hun* népnévvel kapcsolatos. Apajogú hun társadalmakban a folyóvíz hímségi jelkép volt; ondó szavunk ont, önt kapcsolatai mai napig megőrizték e gondolatot, s így folyóval való kapcsolata értelemszerű. Prof. Ashe a hun nevet késői tévedésnek tartja, hiszen századokkal megelőzi Atilla hunjainak jól ismert európai jelenlétét. Nem ismeri, s így nem is tudja figyelembe venni a magyar népek közé tartozó európai *hún* ősnépet. Az ő szótárunkba tartozik például a *hon*, angolul *home* szó, a magyar *hím* gyűjtőnév, az indoeurópai eredetűnek hitt latin *homo*, angol *human* ember szó, s a magyar indítékú „*homu*”, *hamu* szavunk, hogy csak néhányat említsek ez igen tágas szóbokról szavai közül. *Hamu* szavunk az otthont, *a házi tűzhely melegét jelentette*; e fogalom költői kifejezését találhatjuk például *Hammás Jutka* meséjében, s a *Szarvassá Vált Fiú* erdélyi legendában, Bartók Cantata Profana című művének tolmácsolásában.¹⁴²

Kedves édes apánk	<i>Karcsú lábunk nem lép</i>
Te csak eredj haza	<i>Tűzhely hamujába,</i>
A mi édes jó anyánkhoz!	Csak puha avarba;
De mi nem megyünk!	A mi szájunk többé
De mi nem megyünk:	Nem iszik pohárból
.....	Csak tiszta forrásból.

Bartók e művének korunk számára oly fontos jelképrendszerét Pap Gábor dolgozta fel idézett művében. E kapcsolatok végleges kidolgozása a jövő tudósaira vár.

Ugyancsak folyóvíz nevének keletkezésével kapcsolatos a következő legenda. A Szigetek történelmének egy korai alakja, Locrinus beleszeretett egy Estrildis nevű „germán” leányba, aki hét évig kedvese volt, s kisleányt is szült neki. Locrinus távollétében felesége mind az anyát, mind gyermekét *Habrent* belefojtatta egy *folyóba*, melyet azóta a kisleány után *Habrennek* hívnak. E név vált később latin

¹⁴¹ Geoffrey Ashe *Mythology Of The British Isles* 78. old., és L. A. Waddell *The Phoenician Origin Of Britons, Scots and Anglo Saxons* p. 157

¹⁴² Pap Gábor *Csak tiszta forrásból. Adalékok Bartók Cantata profanájának értelmezéséhez*.

nyelvterületen Sabrinává, angol nyelvterületen Severn-né Ashe szerint. Se *Habren*, se *Sabrina*, se *Severn* etimológiáját nem ismerik, s *nem magyarázhatók az indogermán nyelvekből*. A hét évig tartó szerelmi kapcsolat a regealkotás ősi idejét idézi. Annyit minden esetre megállapít Ashe, hogy *e két név időtlen időkbe vezet vissza, s tulajdonképpen az ősi hagyományok szerinti vizek védőszelleméről van szó*.

Magyarban a *hab* szó vízzel kapcsolatos (belevetette magát a habokba), s a *hableányok* fogalma sem ismeretlen népi hagyományainkban. A *Sabrina* és *Severn* név első szótagja *víz* és *visz*, s a *vízzel kapcsolatos megtermékenyítést* jelentő szavainkkal azonos. Tekintettel arra, hogy *Anglia víznevei hangsúlyozottan brit korszak előttiék*, s azok ma létező folyóneveinkkel egyeznek, vagy értelmüket magyar nyelvünk segítségével könnyen értelmezhetjük, a *Sziget őskori lakosságában is ősmagyar népeinket ismerjük fel*. **A nyugateurópai vonalat a hivatalos magyar őstörténetkutatás eddig teljesen figyelmen kívül hagyta** az ázsiai eredet tévtana miatt, ezzel megfosztva a nyugati műveltségeket országaikban fennmaradt hagyományok megértésétől.

Belinus, Molmutin fia, a kettős királyság fő királya, testvére *Brennius* az északi részek ura. *Belinus* neve *palóc* népünk Napistene nevét idézi, mely *Béla* férfinévünkben máig is fennmaradt.

Athelney a Somerset-i Glastonbury vidékén lévő mocsárvilág neve. *Athel* itt az *Etel*, *Itil* folyónevek nyomán *víz* értelmű, s egyúttal *Atilla*, *Etele* nevével is összefüggést mutat. Érdekes még az angol nemesség „*ætheling*” címe, *mely királyi vérből való származást jelent*. Korai és óangol hímnemű alakja *ætheling*, nőnemű alakja *æthelu*. Az *æthelu* szó értelmében, mely királyi származást is jelent, ***Etelköz*** szavunk értelme „*királyi köz*” jelentéssel bővül, ahol *köz* szavunk a szülő anyaöl fogalmát is magában rejtette éppen úgy, mint a folyókkal védett területet. Ennek példája ma a *Duna-Tisza köze* kifejezésünk. ***Csallóköz*** (Fényesköz) szavunk is hasonló értelmet őrzött meg. Tekintettel arra, hogy a brit legendák beszélnek ***hunokról*** az Atillát messze megelőző korban a Brit szigeteken, úgy ez a cím is a Brit birodalom kialakulása előtti időkbe vezet, s megőrizte egy ***ősi hun tisztség*** nevét. Ezek szerint *Atilla Etele neve királyi herceget* is jelenthetett, mely, mint Bendegúz fiát meg is illette. Neve Anonymusnál *Athile* alakban jelenik meg (Anon. 1 és 5). Neve későbbi, kettőzött „*t*”-vel való írása már csak a germán nyelv követelményeinek megfelelő módosítás. Neve egyúttal a királyi szittyák törzséből való származást is jelenthette. A királyi szittyákhoz hasonlóan a *walesiakat* is a *Királyi* jelzővel látták el a korai történészek. Ezen „*ætheling*” név változott a németben „*Edel*”-re, ami nemeset jelent. Megemlítem, hogy a fehér hunok jelképes

színe a fehér, illetve ezüst, s a kék szín volt. A volt hun területeken, Ausztria hegyvidékén viruló csillagvirágú, szürkésfehér gyopár, az *Edelweiss*, s az ugyancsak ott viruló kék tulipánszerű virág, az *Enzian* az ő jelképes virágaik voltak.

Később Emese álma, a mindent elárasztó vízzel kapcsolatban ugyancsak az *Atil-Etil-Itil* mondakörrel kapcsolatos. Ipolyi is a következőkben összegezi Etele nevével kapcsolatos hagyományokat: „...az *Atel*, *Etel* név ama régi *Etelköz* magyar lakhely folyója *Etel* nevével, mint már egy más ős nemzetatyja is a *Tana*, a *Don* = *Tanais*-sal azonosul, emlékeztet a hősök és félisteneknél mindenkor ismétlődő csodás, főbb lények, istenségek közbejöttével történő elemi származásokra, minőnek nyoma egy későbbi kitűnő nemzeti hősünk Álmosnál is előkerül, valamint már ama régi skytha mondákban is, melyek a skythák őse Targitauról regélik, hogy Zeusnak a Borysthenes folyó nymphájátóli fia (Herodot 4,5).”¹⁴³ Tehát *Etele* nevét egyenesen a *skytha őshagyományokhoz* vezeti, *ahonnan, mint látjuk a csésze, mint szent edény, életjelkép, s a „Grál” őse elindult.* Csengeri Antal említi¹⁴⁴ a finn *eteletär* szót, melynek értelme *a déli szél leánya*. Itt a *tär* szócska leányt jelent, *Etele* viszont a déli szél neve, mely értelmileg összeköthető az erdélyi *Nemerével*: mindkettő a hun mythologia ősapjának nevét idézi, természeti erőt jelent. E nevekben az illető néptörzs által tisztelt Istent kell felismernünk, ki a természet világában jelenti ki önmagát, lett légyen az szélvihar, vagy vízár, s róla neveztetnek a késői, földi utódok. Tekintettel arra, hogy a Brit szigetek ma hivatalos történelme a trójai menekültek, illetve a szétszórt izraelinek hitt törzsek nyugatra érkezése után, Hódító Vilmos királyságától, 1066-tól veszi kezdetét, a skytha ősrégék viszont az emberi történelem hajnaláig vezetnek bennünket vissza, e regék és a bennük foglalt víz és tisztség nevek eredetét is a korábbi magyar hagyományok részének tekintem. Itt emlékeztetni szeretném önmagunkat arra, hogy amíg Magyarországon, egy vármegyarendszeren alapuló, egységes központi hatalmat képviselő királyság már Kr. u. 1.000-ben valóság volt, addig mind a német, mind az olasz hercegségek egyesítése még nyolcszáz évet várat magára.

Tana nevéhez visszatérve pedig „...krónikáink *Tana* ős atyai nevét bátor tarthatnók akár amaz első skytha uralkodó *Tana-us* nevéhez, akár a *Tana-isi*, *Doni*, *Danai* tartomány lak- és folyónévhez; egy másik hősünk Attila (sic!) nevében legalább, mennyire az ismét az *Atel*, *Etel* víz, s *Etelközi* hon nevével azonosul, hasonló jelenséget bírnánk. Nyelvünkön azonban a *tanya* szó letelepedést, telepet, s némileg azt, mit a fentebb látott régi ülés és szálás = *descensus* jelent.” — mondja

---

¹⁴³ Ipolyi *Magyar Mythologia* I:203. old.

¹⁴⁴ Csengeri Antal *Az Altaji népek ősvallása*, 13. old.

Ipolyi. Itt megemlíti a *Duna, Don, Dentumagyar* történelmi nevezetességű neveket, melyek ugyancsak megtalálhatók a Szigeteken. A magyar *Dana, Damasek* ősisstenségnév egyúttal a Folyamközi *Dumuzi*-t is ősemlékeinkhez kapcsolja.¹⁴⁵

Athelstan, Elf-rede unoka Northumbriában élt, 925-940 -ig uralkodott. Igen sok legenda szövődött alakja köré. Neve az *Etel, Atil* szócsoporttal kapcsolatos. Az egyik rege arról szól, hogy „*egy szegény ember pogácsáit a tűzben véletlenül megégette.*” Itt a mi *hamubasült pogácsánk* egy későbbi utódjáról lehet szó. Egyúttal összeköttetésben van a *hun, hon, hamu* szócsoporttal is. *Hamu* szavunk, a házitűzhelyt idézve otthont jelent a *Szarvassá vált fiú* erdélyi balladánk szerint.

Iona egy sziget neve, melyet eredetileg temetkezésre használták főleg a szittyá eredetű piktek és skótok, majd Northumbria angol lakosainak is temetkezési és szent helye lett, később a kereszténység északi központja. A temetkezésre használt *Iona jáász* néptörzsünk jelenlétével és *gyász* szavunkkal van összeköttetésben.¹⁴⁶

A walesiek mythológiájának szerves része a *fehér ló, a szarvas üzés legendája*, melyben Annwfyn ragyogóan fehér, piros fülű kutyái akarják leteríteni a szarvast. Mind a szarvas, mind a kutya a magyar ősnépek jelképes állata, s ábráik a kora kőkorszaktól nyomon követhetők a Kárpát-medencében és Nyugat-európában. E legendában a másvilág ura *Arawn*, mely *arany* szavunkkal azonos.

A *Cornish* törzsek *Gogmagog* (sic!) óriástól származtatják magukat. Egy Albina nevű királyleány „démonokkal” közösülve óriásokat szült. Hasonló regével kapcsolatos a görög történetíróknak a szittyák eredetével kapcsolatos némely véleménye. Ipolyi a Gógtól és Magógtól való származást¹⁴⁷ őseredeti magyar hagyománynak tartja. Hivatkozik Anonymusra (1) is kinél „...*egy saját nemzeti, bár már homályosb hagyomány nyomán, ezen Gog- s Magogokróli, mint saját népfajunkkal azonos, vagy érintkező skytha szomszéd néprőli regés tudat is...*” fennmaradt.

Tristan és Isolda regéje a szittyá eredetű pikt Drust hagyományhoz vezet. *Tristan* nevének mássalhangzói, mint *Arthuré* is a *Turka-Turul-Turán* T-R-es szócsoportunk része. *Isoldát* *Essylt, Iseult, Isolt, Yseut* néven ismerte a hagyomány. E nevek a J-Sz szóbokrot képviselő *jász* népcsoportunk szótárának részei. Cornwallban ismernek egy *Tristan* követ, *Castle Dore* közelében. Egy latin nyelvű felírás a következőket mondja: „Itt fekszik *Drustanus, Cunomorus* fia.” *Cunomorus*

---

¹⁴⁵ Ipolyi Arnold *Magyar mythologia* I:221. old.

¹⁴⁶ Magyar Adorján *Az ősműveltség*, Jász fejezete.

¹⁴⁷ Ipolyi Arnold *Magyar Mythologia* I. 203-204. old.

nevét ez esetben *Kynovawr*-nak írták. *Kunvár*, illetve *várkun* magyarázata lehetséges. A *Cuno* kezdetű nevek *hun*, *kun* néptörzsünk nevét idézik.

A walesiek szittya kapcsolatait kutatta éveken át Gwion Davies úr, a Walesi Nemzeti Könyvtár alapítójának fia. Leveleiben walesi-magyar szókapcsolatokat, a walesi és magyar számrovás lehetséges kapcsolatairól beszélt. Gyakorta említette egy Schliepak nevű régész ismerőse azon igyekezetét, hogy feltérképezze a szittya területeken található ökörszarv és sárkány minták walesi kapcsolatait. Sajnos levelezésünk abbamaradt kora és betegsége miatt. Szerény fordításomban elküldtem neki Arany János Walesi bárdok című költeményét, melyre a következő választ írta: „Meglepett Arany János költeménye, melyben a walesi bárdokat siratja, s a walesiek és magyarok közötti rokoni együttérzés.” („I was surprised to learn of the lament by János Arany over the loss of the Welsh Bards, and of the kinship felt between Hungarians and the Welsh...”)

*

A Brit Szigetek, Skócia és a magyar történelem összefogó egyénisége Margit Skót királynő, ki a szász Aetheling család tagja, Edward leánya, s a királyi ház várományosa száműzetésben – minden valószínűség szerint -- Magyarországon született 1045-ben és tizenkét éves koráig itt is nevelkedett, Szt. István udvara vendégeként. Itt szívta magába népünk magas eszmeiségét, mely később, skót királynői minőségében népe jótevőjévé tette, s később az egyház szentjévé avatta. Ugyan ez a lélek emelte Árpád-házi királyainkat is a szentek sorába. Hazánkban tanulta meg a szép művelését, s vált a skót nemesasszonyok tanító mesterévé a hímzés elsajátításában. Nem utolsó sorban itt tanult meg írni-olvasni, ami nyugat Európában ritka tudománynak számított.

Hazánkban Nadasdon élt a királyi család három gyermekükkel, Agathával, Edgarral és Margarettal. 1057-ben, az idős angol király, Edward the Confessor hívására tértek vissza Angliába magyar nemesek kíséretében. A koronáért vetélkedő száz és normann családok közül az utóbbi nyerte el a királyságot, s Edgar a „Magyar”-nak nevezett Agatha nevű édesanyjával ismét hazaindult Magyarországra. Hajójukat egy vihar Skócia partjára vetette, s sorsuk itt folytatódott tovább, mely Margit és III. Malcolm skót király házasságával folytatódott. Fő életrajzírója egy Turgot nevű, Durham-i szerzetes ki később St. Andrews püspöke lett. Szerinte Margit királynő a magyar Szent Istvánnak, s a teuton királyi háznak is

távoli rokona. Itt némi bizonytalansággal Gizella magyar királynőt nagynénjének nevezi.

Hazánkból ugyancsak magával vitte az írás tudását akkor, amikor ez nyugaton ritkaság számba ment, s férje III. Malcolm skót király maga is írástudatlan volt, viszont felesége tudós voltát olyannyira tisztelte, hogy nemzeti emlékek szerint ő vitte utána, vagy tartotta olvasása közben az éppen használt könyvet. Tisztelete jeléül Margit királynő kedvenc könyvét, mely a négy evangéliumot tartalmazta, arannyal, drágakövekkel ékesíttette. Ápolta a művészetek többi ágát is, s újból támogatásban részesítette a kelta szerzetesrendek e téren betöltött korábbi szerepét.

Különös gonddal vette körül királysága szegényeit, s saját kezűleg szolgálta fel nekik az ételt, férje részvételével. Mikor a kincstár kiürülőben volt jótékonyága következményeként, a skót nemesek versengtek egymással, ki tud többet áldozni a jótékonyásra.

Ezen a ponton eszünkbe kell jusson Árpádházi szent Erzsébet élete, s a Thuringiaiak azon vádja, hogy jótékonyágai miatt kiürül a kincstár. Mindketten népünk jóságát vitte magával és honosította meg új hazájában. Nyolc gyermekét szigorúan nevelte, s ennek következtében hét igen erős királyt adott Skóciának.

Az egyház 1249 szeptember 16.-án avatta szentté.

(Forrás: Eternal Word Television Network, 5817 Old Leeds Road, Irondale, AL 35210. www-ewtn.com)

*

Nem közvetlenül a skótokkal, hanem az angolokkal kapcsolatos történelmi emlékünket is felelevenítem. Anna királynő, az angolok szeretett Queen Anne-jének édesanyja Rhédey grófné Erdélyből került az angol királyi házba.

Az őskori szentéletű emberek „pokoljárásától” a szittyákon, szarmatákon, Szent Margiton, Nicola de Hungaria oxfordi tanulmányain át Anna királynő személyéig a magyarságnak a Brit Szigetekkel való kapcsolata állandónak mondható.

*

Befejezésül ismét megemlítem, hogy mind a skótok, mind hazánk történelmét ellenségeink, s elnyomóink írták. Szent Margit élettörténet írója például a Szt. István király korabeli magyarokat bárdolatlan, vad, keleti népségnek mondja, s nem veszi észre az ellentétet: ezen „bárdolatlan” néptől tanult meg írni-olvasni, hímezni, a művészeteket értékelni. Ugyan ez áll a skótokról alkotott történelmi képről is. Korrajzaik néha már érzik e kép fonákságát, s majdnem bocsánatot kérnek a róluk festett képért mint David McRoberts történetíró részletes munkája.

A skót hagyományok ápolása, örökségként való átadása ugyanazon lélek igyekezete, mely népünket is hasonló megőrző feladatra buzdította. Skóciában jelenleg nem tudom, hogy ezen ősi hagyományok helyet kapnak-e történelemkönyveikben, van-e egyetemi tanszék ezek felkarolására. De a másik kelta rokonnép, a walesi csak napjainkban érte el azt, hogy nemzeti könyvtárat alapíthattak. Magyar hazánkban Magyarságtudományi tanszék nincsen, noha gróf Széchenyi István Magyar Tudományos Akadémiája erre bő lehetőséget adott.

Az 1920-ban, Trianonban gyártott békediktátum elszakította lakosságunk és hazánk kétharmad részét. A legmagyarabbnak ismert Erdély székely lakossága élet-halál harcot folytat fennmaradásáért, műveltségéért napjainkban.

Magyarországon ősműveltségünk megőrzését szolgáló egyetlen egyetemet, a Dr. Gyárfás Ágnes alapította miskolci Nagy Lajos Király magánegyetemtől napjainkban vonták meg a léttérét. Tekintettel arra, hogy ez a magyar tudományosság egyedüli fellelője, támogatása, fennmaradásáért való küzdelem nagyon fontos. A skót hason célú intézménnyel való testvéri együttműködés mindkét félre áldásos lenne, hiszen az évezredek múlta visszatekintő szittya-magyar kapcsolatokat kelthetné új életre.

Rövid tanulmányomat ilyen irányú érdeklődés felkeltése reményében tártam az olvasó elé.

Függelékben hozom a Brit Szigetek magyar rokon földrajzi neveinek felsorolását, melyek bővebb kidolgozása a jövő kutatóira vár.

Függelék.

A Brit Szigetek Földrajzi Neveinek Magyar Kapcsolatai

Anglesey egy helységneve:

Llalanfairpwllgwynglgogerychwyrndrobwl-llantysiliogogoch, rokonítását a jövőre bízom.

Aesica egy erődítmény neve, s *ős* szavunkat rejti.

Aran hegység *Aranyos* folyónk, hegyünk és megyénk neve, *arany* szavunkkal kapcsolatos.

Armagh egy V. században épített erőd, a hagyomány szerint *Macha* (olvasd Maka) királynő építette. Ősének, Macha tündérlánynak halandóval való házasságából ikrei születtek. Neve *Magor*, *Makar* névvel kapcsolatos. Az ír társadalom egy része tehát tündérszármazásúnak vallotta magát, mint magyar népünk.

Avebury kőköreit említettük. A szigetek legkorábbi földművelő területe a közeli Windmill Hill (Szélmalom domb). *Silbury* dombja egy 50 láb magas, kúpos hordott domb; számos Szil helynévvel kapcsolatban már tárgyaltuk.

Avon völgye *Bath* közelében van. Ezek év és víz szavunkkal kapcsolatosak.

Ay... szócska összetétele számos névben jelen van. Értelme az óangolban: *jó*, helyeslést kifejező szó.

Aysgarth Force (fordítása: jókert ereje) egy vízesés neve

Ure völgye Yorkshire Dells vidékén van. Olvasata *Ur* szavunkat idézi.

Bál szavunk származékai:

Bala tó az *Aran* és *Berwyn* hegység tövében, északnyugat Walesben van.

Bala község az *Aran* és *Berwyn* hegyek aljában, a *Bala tó* partján.

Ballabeg, festői szakadék, s az itt lévő 1000 láb magas *Round Table* (*Kerek Asztal*) ősemlékeinket idézi.

Dél-*Barrule*, *Dalby*, *Glen Maye* területe vízeséséről híres

Bally Namallard és *Bellanaleck* a tóvidék helyei. A *leck* (luk, lok szavunkkal azonos.) *Kesh* (ejtsd Kis), *Lough Erne*, *Lisnakee* van ezen a vidéken. *Kesh* kis szavunkkal, *Kassa* nevével tart rokonságot. A *lough* szó a magyar lék, luk rokona.

Balmoral kastély vidékének legmagasabb pontja a 3786 lábnyi *Locknagar* hegy.

Belfast ír főváros

Belas Knap egy 1000 láb magas, neolithikus, sírkamrás kődomb.

Banna, vagy *Magna Thirlwall* kastélytól északra fekszik, Hadrián falát *veszi teljesen körbe*. Így nevében jogosan látjuk a magyar *tér-túr* szavainkat, az angol *wall* a magyar *fal* azonos, s így mai szóhasználattal „körfal”-nak fordíthatjuk e helynevet.

Bath egy ősi időkre visszamenő gyógyfürdő helye, neve *víz* szavunkkal rokon. Ugyancsak rokoníthatók *víz* szavunkkal Palesztína *Beth* kezdésű nevei. Ide sorolhatók a *Bos* szótaggal kezdődő helynevek is, melyek mind vízzel kapcsolatosak:

Bosham, tengerbe nyúló földnyelven épült

Boston, a vidék legnagyobb kikötőjének helye

Bude vízparti üdülőhely ma. Neve ugyancsak kapcsolatban van a fentiekkel, de *Buda* és *Pest* fővárosunk nevével is, mely ugyancsak *víz* partján épült, s számos forrása is *víz* jelenlétéhez kapcsolja.

Caerleon város első szótagja *kör* szavunkkal azonos.

Camlough hegyének neve *kan*, az erdélyi *lok* és *kamlik* szavakkal azonos.

Cornwall neve és vidékének jelképrendszere egyaránt magyar *Kör* szavunkkal hozza összeköttetésbe. Neve *Körfal* jelentésű.

Deva városának azonos a Kárpátmedencében van.

Hale neve *hely* és *kör* nevünkkel rokon.

Hunstanton anglia keleti, délkeleti partjánál van. Nevében *hun* népnévünket, s a már tárgyalt „*ton*” tanya, szent hely értelmű szó. Az e névben lévő „*stan*”-t *feltételesen* azonosítom az óangol *stane*, *kő* szóval.

Kennet körzet helyei a már említett *Avebury*, *Silbury* kúpalakú dombja. Nyugat *Kennetben* van a *Long Barrow*-nak (fordítása *Hosszú Barázda*) nevezett, 350x8

lábnyi hosszú temetkezési hely, 30 sírral, a korai kőkorszakból. Anglia legnagyobb sírkamrás temetkezési helye. Közelében van Malmsbury, *Athelstan* király volt lakhelye. Magyar szempontból e hely ásatási anyagának mondanivalója fontos.

Itt található a 374 láb nagyságú Uffington-i *Fehér Ló* Kr.e.VI-V századból, s a Kr.e. II-I századi „iceni” nép totemalakja. Számtalan lóábrázolás található az angol szigeteken, ilyenek a Cherhill, Pewsey, Alton Barns-i ábrázolások, de ezek mind a 18-20 századból származnak, s egy ősi jelkép szívós élniakarását mutatja.

Szent *Machar* templomát Aberdeenben a 6. században építették, alapja régi pogány istentiszteleti hely.

Ugyan itt van *Manger* völgye, benne Dragon Hill (Sárkány domb), mely vidék Szent Györggyel kapcsolatos, de az előbbieket szerint ősi időkbe vezet e név is, mely Mén istenünk nevét rejti, a szó teljes értelme magyar értelmezésben: *Ménkör*, s a Ménhírral azonos szó. Közelben van a Wayland Smithy nevű helység Kr.e. 2500-2000-ből származó sírkamrái.

Mousa várának építési ideje nem áll rendelkezésemre; minden kötőanyag nélkül épültek öt láb vastag falai. Neve Moson városunkéhoz mutat rokonságot, s a Sz-S — M szócsoporthoz tartozik.

Oban a Grampian vidék egy helysége, neve *pannon* nép- és méltóság-nevünket hordozza.

Omagh Tyrone kerület egy faluja Lough Erne-ben, észak Írországban. Tyrone neve az Arthur legenda T-R mássalhangzós csoportjába tartozik, Omagh neve nem szorul magyarázatra.

Orme Head Walesben *orom* szavunkkal tart rokonságot.

Perth-et „the fair city”-nek, a fehér városnak hívják. Neve B-P — R-L szócsoporthoz tartozik, a palóc *béla*, fehér szóval azonosítja. A *Tay* folyó partján fekszik (ejtsd té, téj), mely a magyar lé szó t-betűs változata.

Rufus köve — Vilmos király halt meg itt 1100-ban vadász-szerencsétlenség következtében; halálát egy nyíl okozta. A kereszténység első századaiban itt is gyakoriak voltak a vadász-szerencsétlenségek, mint hazánkban.

Unst a világ legészakibb vára

Folyók:

Bann folyó Londonderry, s a Giant's Causeway közelében van. Számtalan B-N-es helységnevünk van, s ezek a pannon dunántúli ősnép nevét rejtik magukban.

Don folyókkal kapcsolatba hozott Don-Duna-nedű szavakat már tárgyaltuk. Dr. Vámos Tóth Bátor két Duna folyót azonosított Angliában a Tamana társtudományok keretén belül.

A *Fens*-nek nevezett, 1400 négyzetmérföldnyi földterület folyói „Wash” (v.ö. magyar víz) környékén Ouse (olvasata Úz), Nene, Welland és Witham. A két elsőként említett név magyar történelmi nevet és fogalmat tartalmaz; a két utóbbi az angol water, magyar víz szavak származékai. Ely szigete e mocsaras vidéken Szent *Ethelreda* tulajdona volt a VII. században, ki Northumbria királynője volt. Northumbria neve *hun* népnévünket rejt. Ethelreda neve őskorszakunkba vezet, s *Etelköz* nevünkkel is rokon. Később az őshagyományt „megkeresztelték”. Az itt lévő nyolcszögű, torony nélküli temploma is a korai századok maradványa, s kereszténység előtti hagyományokat tükröz.

Folye folyókkal tarkított vidék. Itt található St. Columba köve, melyen két ősi lábnyom van; Ulster királyainak, az O'Neills családnak a koronázó köve lehetett. Ugyan itt van „The Giant's Causeway”, az óriások átjárója, Írország legősibb várával együtt. Neve Grianan of *Aileach*, az O'Neills család fővárosa. Az óriások átjárója hatalmas, természetes bazaltoszlopokból áll. Az itteni helységnevek között sok a Bal kezdetű, mint Ballingtoy, Ballycastle. További helynevek Cushendun, Cushendall, Kesh, White Island (Fehérsziget). Ez utóbbi természetszerűen olvad bele a Bal tisztelet ősi helyibe.

Lagan, Leven, Lledr, Lune folyók.

Leach nevének eredete nincsen megbízhatóan magyarázva. Feltételezik, hogy „valami vizes hely” jelentésű. Magyar *lék* szavunkkal rokon.

Mersey ma is élő magyar név

Nadder és *Bourne* folyók az Avonba ömlenek, s a Stonehenge is itt van a közelben Old *Sarum*-nak nevezett helyen, ahol történelem-előtti földvárak vannak. *Nadder nedű* szavunkkal azonosítható, *Bourne* a *bor* szóval, a szittyáknál előforduló *Boristenes* folyónév tükrében. *Sarum* neve a magyar sár szó változata, s igen okszerűen van kapcsolatban Stonehenge csillagvizsgáló, napmegfigyelő helyével.

Neb folyó partján van Ballbeg, a Kerek Asztal, Glen Maye, a Mull, vagy Meayll Circle Cregneish-nél, hatsírkamrás ősi temetőhellyel. *Neb nap* szavunkat idézi, különös tekintettel a partján lévő naptiszteleti helyek figyelembevételkor.

Nevern folyó partján a Stonehenge közelében egy gazdagon faragott, 12.5 láb magas kelta kereszt áll. Így *Nevern* nevét is a *naptisztelettel* hozhatjuk összeköttetésbe.

Newport nevének port része magyar *part* szavunkkal azonos.

Ugie folyó a Grampian vidékén. Rokonítható *Ug* szótaggal kezdődő helységneveinkkel, mint *Ugocsa* vármegye nevével. „B”-s változata *Búg* folyónk nevét adja.

Nith a déli felföld folyója, s *nyit*, *Nyitra* szavunkra emlékeztet.

Ogwen folyó és tő a Bala tó közelében, Snowdonban van. Walesi neve *Evyri*. *Og* kezdete *óg* szavunkkal rokon.

Ore a délkeleti parton folyik, s *Thanet* szigete is itt van. *Őr* és *Tana* szavunkkal rokon.

Ouse (olvasd: *Úz*) közép Angliában és Sussex-ben is van. *Úz* történelmi nevünk.

Roe Londonderrynél folyik. Egyszótagú, R-es nevének azonosításához szükséges a helybeli földrajz, néprajz ismerete.

Sark-ot a magyarul nem beszélő helybéliek a Channell szigetek ékszerének mondja. Így ismét egy ösértelem továbbélésének tanúi vagyunk: *Sark* neve mind a fény jelentésű *Sár* és *ék* (ékszer) szavunkat rejti.

Seiout Walesben folyik, s neve *saj*, *sajó* szavunkkal rokon.

Sid (kiejtése *sí*) ugyancsak folyást, csúszást, siklást jelent.

Soar a magyar *száll* szót jelenti, s alakban is egyeznek. *Szele* patak neve ide tartozik alakban, értelemben egyaránt.

Spey folyó a Grampian területen halad át, valaha egyszerűen víz jelentésű lehetett neve.

Stour folyó Essexben és Kentben is van. Kent víznevei köztudottan a vidék legősibb nyelvi rétegét képezik. *Túr* szavunk, s folyónk „S”-es változata.

Taf dél Walesben, *Taff* folyó ugyancsak Walesben, s a Severn és Rhymney folyókkal van összekötve. Hazánkban *Tab*, *Fót*, *Fadd*, *Fátra* földrajzi neveivel mutatnak rokonságot.

Tavy és *Tawe* folyók magyar *tavi* szavunk értelem elcsúszásos alakja lehet.

Tay közép Skócián folyik keresztül a tengerbe. Magyar *té* és *lé* folyékony állapotot jelentő szavunk szerint ugyancsak víz jelentésű.

Tees (ejtsd: *tíz*) északangliai folyó, s az északi tengerbe ömlik. A fenti jelentéscsoportba sorolom a *Teifi*, s *Teign* folyónevekkel együtt.

Teme és *Thames*, *Temes*, s fordítottja *nedű* szavunkkal azonos.

Ure és *Yore* folyók a Yorkshire völgyében folynak, magyar *Úr* és *Jár* szavunkkal rokon, s jász népünk szótárának része.

Thourne T-R-es szócsoportunk része a *Trent* folyónévvel együtt.

Tweed Skócia folyója. Neve a gyapjából készült skóciai szövettel egyezik, melynek *eredete ismeretlen*.

Tyne folyó a Lothian és Northumberland vidékén is. *Té* és *lé* szavunkra ismerünk.

Usk folyó partján *Caervent*, *Caerleon* helységek vannak, dél Walesben. E helyek *caer* (ejtsd *ker*) része magyar *kör* és város szavunknak felel meg. Latin neve *Isca Silurum*, a második légió szálláshelye. A szarmata kor *szil* helységneveinek egy változata.

Severn folyó történetét Habrennel kapcsolatban ismertettük. Gloucester vidékének folyója. A *Hull* folyó ömlik bele, s közelében van *Hull* vára és városa. Tekintettel e folyó legendájára, *Hull* város nevét is magyar értelmezéssel olvashatjuk.

Whitham (ejtsd *Vitham*) nevének első összetevője fehéret jelent, a második szótag *ham*, *hon*, *hun* szavainkat rejti. Magyarázata *Fehérhún*, vagy *Fehérhon*. Ez utóbbi a valószínűbb a ham-hamlet kapcsolatok alapján, mely szó bekerített települést jelent.

Wnion folyó

Wye folyó közép Walesből ered, s 130 mérfölddel lejjebb ömlik a Severn-be, az ősi Habren folyóba. *Wye váj*, Habren *hab* szavunkkal azonos.

Yare folyótól nyerte nevét Yarmouth városa délkelet Angliában. Neve *jár* szavunkkal rokon, s a jászok szótárának része.

Yeo folyó délkelet Angliában, neve *jó* szavunkkal rokon, s ugyancsak a jászok szókészletébe tartozik.

Yore északkelet Anglia folyója a Yorkshire Daleben. Neve *jár* szavunkkal rokon. *Dale* lapos folyóparti terület neve, s *tál* szavunkkal rokon. Tekintettel arra, hogy fekvése miatt napos terület, dél, fényes jelentésű szavunkkal is rokonítható. Mindkettő a T-R szócsoport része.

Ystwyth folyó közép Walesben

Ythan skócia folyója, gyöngyragylóiról híres. E két utóbbi folyó nevével kapcsolatos kutatás számunkra fontos eredményt hozhat.

Szigetek, természeti alkotások:

Barra szigete a Hebridák déli legnagyobb szigete; itt épült Kisimul vára. Egy dombját *Ben Heaval*-nak hívják. A *ben* szó hegyet jelent, rokon *bán* tisztséget jelentő szavunkkal. Fordította *Nap*, *fény* jelentésű. Ősnépeink mindig Istenük nevéből származtatták a nap, az erőny, a férfi, az ország, s minden létfenntartásukhoz szükséges eszköz nevét. *Nap* szavunk fordítottja a *bán*, mely valaha embert, s mára már csak fényes, magas tisztséget jelölő szó.

Colonsay és *Oronsay* szigeteken ritka orchideák nőnek. Nevük első szótagja *kör* és *őr*, *orom* szavunkkal, a második szótag *saj*, folyót, vizet jelentő szavunkkal rokon.

Gogmagog dombok eredettörténetünk egy változatának neveit tartalmazza, s az őstársadalom nyelvének fennmaradt emléke.

Hengistbury Head-nek nevezik azt a keskeny földnyelvet, melyen kora neolitikus települések és védelmi rendszerek vannak. Az *Avon* és a *Stour* folyók találhatóak itt, ezek neveit fentebb tárgyaltuk.

High Tor egy 400 méter láb magas mészkő alakulat. A *Tor* szó tehát természeti alakulatot jelöl, nemcsak rakott kerek dombokat.

Holy Island, Angleseyvel egy keskeny földnyelv köti össze. Az Arthur legendák szent szigetével való kapcsolata előttem ismeretlen.

Iona, sziget, *jász ion* törzsünk a névadója, temetkezési hely. Rokon, s ide tartozó szó a *gyász* szó is.

Islay és *Jura* szigeteken találhatóak a legősibb kelta keresztetek. *Jura* magyar földrajzi név.

Kew sziget a Thamesben. Fűveskertjéről híres. Tekintettel arra, hogy a Thames folyó szigete, *kő* szavunkkal való rokonítása elfogadható.

Magee szigete számtalan legenda, barlang, s megalitikus sírkamrák helye. *Magor* nevével fémjelzett. Legendáinak feltárása külön kötetet tölt meg.

Man szigete lakott a mezolitik kortól kezdve. Kerek fakunyhóik ismertek. Lakossága mindig csak kelta volt, a rómaiak soha nem foglalták el. Nyelve a kihalt *manx* nyelv, néhány név maradt csak fenn belőle. A világ legősibbnek tudott parlamentje itt van. Sajátságos macskájuk a fark nélküli *manx* macska. Sövényeiket fukszia sorok alkotják. Kelta előtti lakosságának névadója Mén istenünk neve után ítélte ősnépünk.

Pen Caer szigete ugyancsak történelemelőtti temetkezések gazdag lelőhelye, a sírok kamrásak. E vidéken igen gyakori a „pen” kezdetű helynév, melyek mind *pannon* törzsünkre és *nap* szavunkra emlékeztet. Az ír temetkezések kelta napkeresztjei nyomán e két gondolat összekapcsolása értelemszerű.

Porth Oer a „füttyülő homok”-járól híres. *Part* és *őr* szavainkkal azonos. Itt van még *Porth* isgadan, *Iche* (ejtsd ike) és *Golmon*. Itt *Iche* nevét hangsúlyozom, mely *Ika* erdélyi helységnévvel azonos.

Scilly Cornwallban lévő szigetei (150-200 sziget) mind történelem előtti sírokat tartalmaznak. Itt lehettek a Cornish ónbányák is. Neve *Sicilia* néven át *szik* szavunkkal és *szikul-székely* népünkkel mutat rokonságot.

Skye-től délre fekvő szigetek nevei: *Eigg*, *Muck*, *Rhum* és *Canna*. *Szik*, *Ég*, *makk* és *kan* szavaink sejlenek e sorban.

Shetland, vagy *Zetland* szigetén található *Ronas* domb, melyről a nyári napéjegyenlőség éjszakája gyönyörűen látszik. *Sumburgh* nevű települése szem és vár szavunkkal rokon. A napéjegyenlőség egét *szemlélők* okszerűen adták e nevet *Sumburgh*-nak.

Thanet szigete mocsárvilág. *Tana* nevével, s *tanya*, *nedű* szavainkkal rokon e név.

***

Vonatkozó irodalom

- Geoffrey Ashe, *Mythology of the British Isles*, Trafalgar Square Publishing, North Pomfret, Vermont
- Grandpierre K. Endre *Aranykincsek Hulltak a Hargitára, (Gold Treasures Fell Upon The Hargita)* Népszava Publ. Budapest, 1990
- Encyclopaedia Britannica* Vol. 4, 5, 10
- Herodotos *History*, 2 vol. Every Man's Library 405, 406 London, 1949
- Magyar Adorján *Az Ősműveltség, (The Ancient History)* Budapest, 1955
- C. Scott Littleton *Were the Sarmatians the source of Arthurian legend?* *Archaeology*, January/February 1997
- Dr. Baráth Tibor *A Magyar Népek Őstörténete (The History Of The Magyar Peoples)* Publ. Zoltán Somogyi 1968
- Erdélyi Zsuzsanna *Hegyet hágék, lőtőt lépék, Archaikus népi imádságok*, Magvető Könyvkiadó Budapest 1976
- Ipolyi Arnold *Magyar Mythologia, (Magyar Mythology)* Ferenc Zajti publ. Third edition, Budapest, 1929
- Papp Antal *Utikönyvek. Magyarország, (Hungarian Travel books)* Seventh edition. Panoráma Publ. Budapest.
- Journal of Archæology*, 1966. I., Vol. 93. Akadémiai Kiadó Budapest
- Tomory Zsuzsa *Magyar English Word Origins*, 1995 Manuscript
- Tomory Zsuzsa *Kezdeteink, (Our Beginnings)*, 1995 Nagy Lajos Magánegyetem Bölcsész Egyesülete Miskolc.
- Mészáros Gyula *A Regölyi Korai Népvándorláskori Fejedelmi Sír, (Translation of the title: Regöly, the royal grave of the early great migrations.)* *Journal of Archaeology*, 1970. 1., Akadémiai Publ. Budapest
- Bóna, István *A hunok és nagykirályaik, (Translation of the title: The Huns And Their Great Kings)* Corvina Budapest, 1993
- The Hungarian Genius, Pictorial Record Of A Thousand Years*, by Elemér Radisics, First edition in Budapest 1944, second extended edition compiled by István Szatmári and Sándor Brezo, Turán Printing and Bindery, Garfield N.J. 1975

- Fehér M. Jenő *Középkori magyar inkvizíció*. (Translation of the title: *The Inquisition In Hungary In The Middle Ages*.) Editorial Transsylvania Könyvkiadó Vállalat, 1956
- L.A. Waddell *The Phoenician Origin of Britons, Scots and Anglo-Saxons*, The Christian Book Club of America, Hawthorne, CA.90250
- The World of the Scythians*, Renate Rolle, B.T Batsford LTD London. 1980
- National Geographic Atlas Of The World
- Stammler Imre *Milyen Lehetett Az Ósi Somogyország? (What Could Have The Ancient Somogy County Been Like?)* Somogy Megyei Levéltár Somogy megyei Pedagógiai Intézet kiadása Kaposvár, 1989
- Bóna István, a *Hunok és nagykirályaik*, Corvina Budapest 1993
- Csengeri Antal *Az Altaji Népek Ősvallása, (The Ancient Religion Of The Altai People)* Buda, 1857, Reprinted in Warren, Ohio 1970
- Dr.Végyvári József *Beszélgetés a Baltával*, Published: 1. in: Szabó Antónia „Lettem, vagyok, múlok, ismét leszek.” Sztélé Alapítvány, Debrecen, 1996, 36-47. old.
Conversation with a Hatchet. 2. in: *Én is szakasztanék*. Főnix könyvek 25. Debreceni Alma Mater Alapítvány 2000.105-122. old.
- John Martin Crawford *Kalevala*, Robert Clarke and Co. Cincinnati, 1898
- Lempriere's *Classical Dictionary*, 1788, reprinted by Bracken Books, London.
- Lukácsy, Kristóf *A magyarok elei, hajdankori nevei és lakhelyei*. Kolozsvár, 1860, New Edition by the Történelmi és Társadalomtudományi Kutató Intézet in 1957
- A Magyarok Története, Tárih-i Üngürüsz, az 1740 évi Névtelen Magyar Történet*. II. Nagy Szittya Történelmi Kongresszus kiadása, Cleveland, Ohio, 1988
- Brian Fagan *Herding Fields of Ancient Ireland*, Archaeology, November/December 1994
- Peter Baum, *Welten des Glaubens*, South Australian Library Catalogue no. FG 270 1 Published by Thomas and Hudson, London, 1959
- Peter Salway *Roman Britain* Oxford, 1981

- Lázár István *Kiált Patak Vára, (The Castle of Patak Cries Out)*, Szépirodalmi Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1974.
- Tomory Zsuzsa *A Hét Vezér Nevének Kapcsolatai, (Affiliations Of The Names of the Seven Dukes)* 1997 Manuscript.
- Tomory Zsuzsa *Az Artur legendakör magyar kapcsolata*, Nagy Lajos Király Egyetem, Dr. Gyárfás Ágnes gondozásában, Miskolc, 1997. Angolváltozata: *A New View of the Arthurian Legends*, kézirat.
- Vanished Civilizations of the Ancient World*. Edward Bacon, McGraw-Hill Company Inc. New York, London
- Berze Nagy János *Baranyai Néphagyományok*, Baranya megye közössége Pécs, 1940. Kultúra Könyvnyomdai Műintézet, Mayer A. Géza és társa.
- Pap Gábor *Csak Tiszta Forrásból*, Adalékok Bartók Cantata profanájának értelmezéséhez. Kós Károly Társaság kiadása, Budapest, 1990.
- Daphne du Maurier, *Vanishing Cornwall*, Doubleday and Company, Inc. Garden City N.Y. 1981
- Makkay János *A sárkány meg a kincsek*, Századok, 130 évf. 4.sz. Budapest, 1966
- Fodor Ferenc #11 sz. kézirat, Budapest. Megjelent a Nyiregyházi Múzeum évkönyvében (XI. XXXVI tábla) — Csallány Dezső Nyiregyházi Múzeum Évkönyve XI. kötet 289 old.; Fehérné, Walter Anna *Az ékírástól a rovásírásig*, II. kötet. 114-116 old. a Los Angeles-i Kőrösi Csoma Sándor Társaság, 1975 évi kiadásában; Mészáros, Gyula *Az első hun nyelvemlék*, Népünk és nyelvünk, Szeged, 1936, 1-11
- R.G. Collingwood, R. G. and R.P. Wright: *Roman Inscriptions of Britain*, Vol. I. Oxford University Press 1965
- Spamer *Weltgeschichte* Leipzig, 1896 vol. II. page 770
- Ammianus Marcellinus *Rerum Gestarum*, Book XIX, Ch. 11. Section 10
- Edward Gibbon: *The Decline and Fall of The Roman Empire*, XIX fejezet, 48. rész
- Mészáros Gyula turkológus *Jazyg nyelvemlékek Magyarországon* A Szegedi Alföldkutató Bizottság Könyvtára kiadásában, Társadalmi és Néprajzi Szakosztály Közleményei 31. füzet.

Wolfgang Seyfarth editor *Ammiani Marcellini Rerum Gestarum Libri Qui Supersunt*
Vol. I. Libri XIV-XXV

Szabó Miklós — *A pannóniai kelta személynévanyag vizsgálata*. Tanulmány.
Archaeologiai Értesítő Vol. 91, 1964. 2nd issue, pages 165-174, Akadémiai
Kiadó Budapest.

Alföldi Géza — *Municipium Iasorum*, Archaeologiai Értesítő Vol. 91, 1964. 2nd
issue, pages 218-221, Akadémiai Kiadó Budapest.

Gj. Szabó — *Iz proslosti Daruvara I okdice*, publ. Narodna Starina 28 (1943),
mentioned in the Archaeologiai Értesítő Vol. 91, 1964. 2nd issue, page 219,
Akadémiai Kiadó Budapest.

Mócsy András *Scribák a pannóniai kisvárosokban*. Archaeologiai Értesítő Vol. 91,
1964. #1 füzet, Akadémiai Kiadó Budapest.

Gyárfás István *A jász-kunok története*, Vol. I. pg. 298 Kecskemét, 1873

Barracough, Geoffrey Ed.: *The Times Concise Atlas of World History*, Fritzhensy
and White Ltd., Toronto, 1982. p. 31

Sulimirski *Egy valahai erős nép szétszórva a nemzetek között*

Czuczor Gergely és Fogarasi János *A magyar nyelv szótára* Pest, 1862 II. kötet.

O.J. München-Helfen *The World of the Huns*, University of California Press, 1973

Kiss Dénes *Ősnyelv — Nyelv Ős*

Ballagi Mór *A magyar nyelv teljes szótára* Heckenast Gusztáv nyomdája, Pest, Új
kiadása: Nap Kiadó Bt., Sebestyén Ilona gondozásában, 1998

Magyar Adorján, *A csodaszarvas*, A Magyar Adorján Baráti Kör kiadása, Budapest.

Daphne duMaurier, *Vanishing Cornwall*, Doubleday and Company, Inc. Garden
City N.Y. 1981

Friedrich Klára

*Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás*¹⁴⁸

I.

A rovásírás fogalma és jelentősége

A rovásírás a magyarok ősi írása. Rendkívüli jelentősége abban áll, hogy bizonyítja legalább nyolc-kilencezer éves Kárpát-medencei ősiségünket, valamint szkíta-hun-avar-magyar folytonosságunkat.

Krónikásaink és tudósaink, többek között Kézai Simon, Kálti Márk, Thúróczy János, Verancsics Antal, Szamosközi István, Thelegdi János, Kájoni János, Bél Mátyás szkíta-hun írásként említik műveikben. A rovásírás kifejezés Fadrusz János szobrászművésznünk által vált elterjedté a XX. század elején. Pontosabb a szkíta írás elnevezés, bár 20 000 éves, tehát az őskorból származó írásemlékünk is van, ám nem tudjuk, hogyan nevezték magukat azok a Kárpát-medencei őseink, akik e jeleket a fennmaradt pálcára rótták.

Elődeink a rovásírást a Kárpát-medence egész területén használták és őshazánktól távol eső területeken is elterjesztették. A köznépi eredetű emlékek tanúsága szerint a legkorábbi időktől kezdve nálunk senki nem volt írástudatlan, a juhászgyerekektől kezdve a fejedelmekig mindenki értett a betűvetéshez.

II.

A rovásírás helye az egyetemes írástörténetben

---

¹⁴⁸ E tanulmány már megjelent 2008-ban, a *Magyarságtudományi Tanulmányok* c. könyvben. (Szerkeztő: Botos László)

Földünk írásait a szakkönyvek a képírás, fogalomírás, szótagírás és betűírás fő tárgykörökbe sorolják. Ezek közül legfejlettebb, legésszerűbb a betűírás, amelyben minden egyes hangot (fonémát) külön betű (graféma) jelöl.

Vitatható két okból is az a nemzetközi és hazai hivatalos, akadémiai álláspont, amely szerint az első betűírást 3 500 évvel ezelőtt a sinai ósémíták teremtették meg. Az egyik ok, hogy a sinai írásban a magánhangzókat nem jelölték, ezért teljes értékű hangkövető betűírásnak semmiképpen nem nevezhető, mivel az egymás mellett álló mássalhangzók - magánhangzók hiányában - sokféleképpen értelmezhetők. Például a „g.m.l” jelenthet tevét és hajókötelet is, amelyek bizony egymástól igen távol álló fogalmak.

Az ősi magyar rovásírásban kezdetektől fogva külön jelölést kaptak A (Á), E (É), I, O, Ö, U, Ü magánhangzóink. Nyelvünk éppen a mássalhangzó torlódás elkerülésének köszönheti szépségét.

Másodszor azért cáfolható, hogy a sinai írás volt az első betűírás, mert az ezt hangsúlyozó nemzetközi és hazai írásszakértők nem ismerték, vagy rosszul ismerték, ismerik a magyarok őseink írásrendszerét. A legnagyobb nemzetközi szaktekintélynek kinevezett lengyel származású, majd később Chicagóban egyetemi tanárként működő I. G. Gelb például 12 (!) betűsnek nevezi a magyar rovásábécét. Holott ekkor már évtizedek óta ismert volt a XII. századi gyergyószárhegyi botnaptár másolat és az 1483 előtt készült Nikolsburgi Ábécé 32 rovásbetűje. (Az előző a Bolognai Egyetemi Könyvtár, utóbbi az Országos Széchényi Könyvtár tulajdona.)

De a hazai hivatalos írástörténet képviselőinek ismeretei is hiányosak, vagy tévesek. Kéki Béla, a több kiadást megért „*Az írás története*” című munkájában sok hibával mutatja be a már említett botnaptár ábécéjét és helytelen írás iránnyal az 1515-ből származó Konstantinápolyi Feliratot (Vince Kiadó, 2000).

Rovásírásunkban magyar nyelvünk minden hangjára volt és van betű, ezért azt mondhatjuk, hogy együtt fejlődött anyanyelvünkkel, nem kölcsönöztük, nem vettük át senkitől. Amikor a XI-XII. században át kellett térnünk a latin betűs írásra, ebben nyelvünk 13 hangjára nem volt jel. (TY, GY, NY, LY, SZ, ZS, CS, K, J, Á, É, Ö, Ü) Ezzel a magyar nyelvhez teljesen alkalmatlan betűsorrenddel évszázadokra visszavetették és a korabeli Európa alacsony szintjére süllyesztették írásbeliségünket. Például a „gyümölcs” szót latin betűvel csak „gimilc”-ként lehetett leírni, a Vizsolyi Bibliában pedig még 1590-ben is így írták az „új” szót: „WY”.

Újkőkori nyelvelmékeink, a tatárlakai sírlelet és Torma Zsófia régész (1831-1899) több ezer, a Maros partjáról származó írásos korongja alapján joggal feltételezhetjük, hogy rovásírásunk bolygónk legrégebb írása és itt a Kárpát-medencében alakult ki. Az, hogy a tatárlakai korong képírásos jelei 1000-1500 évvel idősebbek a mezopotámiai hasonló képírásos jeleknél, megerősíti, hogy az írás bölcsője a Kárpát-medencében ringott. Ma is itt él az a nemzet, amelynek elődei megalkották ezeket a betűket.

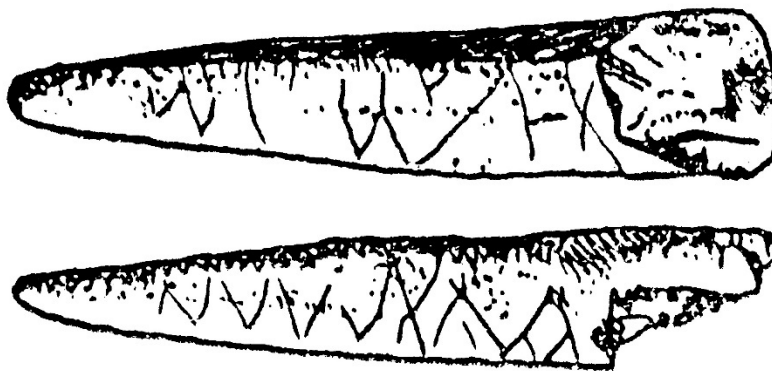
A rovásírás már csak korából következően is más népektől nem vett át jeleket, viszont igen sok esetben elődeink voltak az átadók. Így több-kevesebb hangérték egyezéssel felismerhetjük ősi betűinket, pl. az ó-kínaiban, pelazgban, etruszkban, ó-görögben, föníciaiban, ibériaiban, a latin nagybetűkben, a türkből és a germán runákban. Kállay Ferenc írja „*A pogány magyarok vallása*” című művében (1861), hogy a pelazgok 16 szkíta betűt vittek le a mai Görögország területére.

Fennmaradt rovás emlékeink tanúbizonyossága alapján elmondhatjuk tehát, hogy az ősi magyar rovásírás bolygónk legelső betűírása, itt alakult ki a Kárpát-medencében és átadó félként nagy hatással volt más népek később kialakult írásrendszerére.

III.

Rovásírásunk néhány jelentős emléke és személyisége

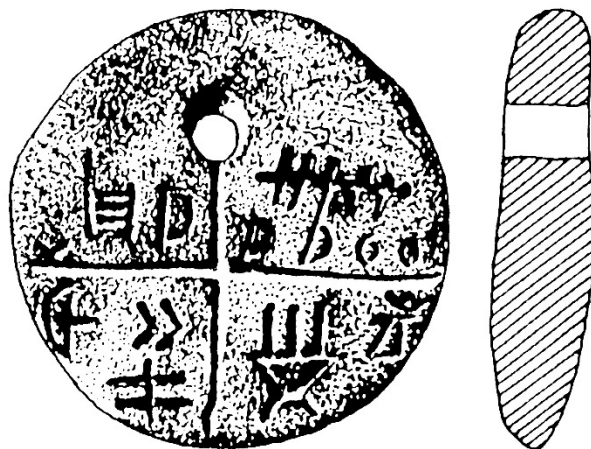
Eddig megtalált legrégebb Kárpát-medencei írás emlékünk a bajóti Jankovich barlang tizenöt-húszezer éves rétegéből származik. A letörött pálcavég két oldalán sorakoznak a rovásjelek, amelyek között egy feltételezhetően az S és K betű összerovást is láthatunk

1. sz. KÉP.

Jankovich barlang-botvég

Az erdélyi Tatárlakán 1961-ben hamvasztásos sírból került elő a hat cm átmérőjű égetett agyagkorong, amely rovásírásunk Z, NY és GY jelét is hordozza. Kora megközelítőleg 8 000 év

2. sz. KÉP

Tatárlaka korong

Torma Zsófia a világ legelső régésznője négy-hatezer éves írásos agyagkorongok ezreit gyűjtötte össze a Maros beomló partfalából. A Kolozsvári Történelmi Múzeumban gyűjteményének több edénytöredékén összevont rovásírás látható.

A Róma melletti campagnai mezőről származó háromezer éves bronz öntött baltatokat rajzolt le John Lubbock régész, a későbbi Lord Avebury, „*Prehistoric Times*” című, 1865-ben megjelent könyvében. Kárpát-medencei készítésű, szkíta leletnek határozza meg. Összevont rovásírásos mondat olvasható rajta: „*Segít is, üt is, ró is*” Megfejtette Debreczenyi Miklós bíró 1914-ben.

3. sz. KÉP

A szkíta Baltatok

A Nagyszentmiklósi Kincs 23 arany edényéből 14-en található rovásfelirat. Ezeket a kutatók hun vagy avar korba helyezik. Véleményem szerint a kincsnek Roga hun nagykirály (390-434) családja volt a tulajdonosa.

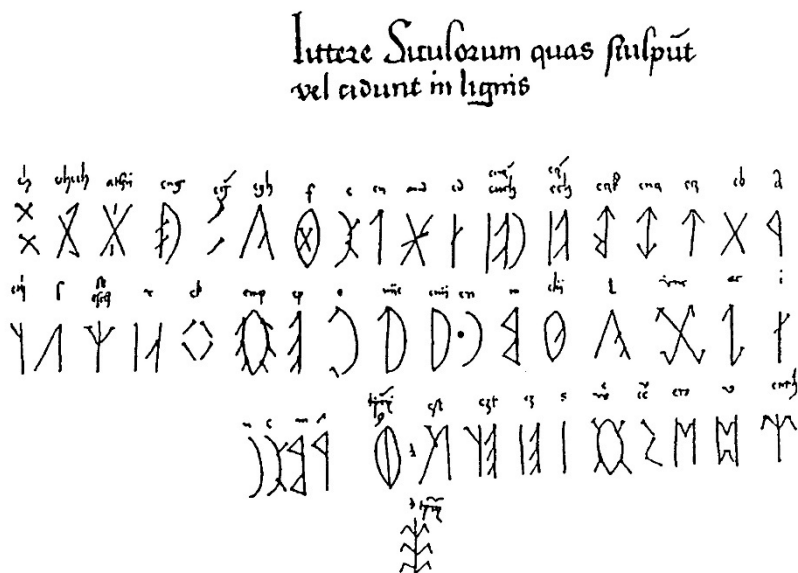

Avar kori, VII. századi a szarvasi csont tűtartó, amely kb. hatvan rovásjelet hordoz. Rendkívüli jelentősége, hogy köznépi női sírból származik, tehát bizonyítéka népünk minden társadalmi rétegre kiterjedő írásbeliségének olyan korokban, amikor még Nagy Károly frank császár sem tudott írni-olvasni.

Ugyancsak a köznépre is kiterjedő írásbeliséget bizonyítja a Bodrog-alsóbűn előkerült honvisszafoglalás kori rovásírásos kohófűvóka és egyúttal rámutat arra is, hogy az e korból származó őskohók a legmagasabb műszaki szintet képviselték Európában.

XII. századi az a rovás botnaptár, amelyet L. F. Marsigli olasz hadmérnök másolt le 1690-ben a gyergyószárhegyi ferences kolostorban. Közel kétszáz szavas rovásemlékünk utolsó szava Áldás, a táltos köszöntés.

1483 előtt jegyezték le a Nikolsburgi Ábécét, amely az Országos Széchényi Könyvtár által rendezett nagyobb kiállításokon megtekinthető.

4. sz. KÉP

A nikolsburgi ABC

Az 1501-ben épült csíkszentmihályi (más forrásokban csíkszentmártoni) templom felirata is köznépi írásbeliségünk bizonyítéka, az építőmesterek neveit tartalmazza. Csak másolatokban maradt fenn.

:DAMA :GΘA#H :YΛB :ZCITM
 n a v g o f g e g e t t e g e m k a n r u
 :XKZYI :#H#L :YKH# :ZCH#
 h e b ö d n e t s e g y e z á s z t ö r e z e k a n r u
 :HMG◊ :CZYXV :ACZAT :YXAB
 t s á v o k n á t t y s e s o n á j s t y á m
 :H Y A X A B :Z Y A Z H
 r e t s e m s á t y á m k t l á n i t s
 Z Y A Z H Y B Θ M Λ
 k á t l á n i t s r e t s e m f e s u i
 F. Y. Θ. Θ. J. Λ. F. Z. A
 á. el. f. f. j. s. a. j. g.

5. sz. KÉP

A csíkszentmihályi templom felirata

Thelegdi János, későbbi katolikus főpap, 1598-ban egy tizenhat oldalas kis tankönyvet állított össze ősi írásunk szabályaiból. Írásmutatványa a Miatyánk és a Hiszekegy. Sajnos csak hibás másolatokban maradt fenn.

E néhány emlék bemutatása után ismerkedjünk meg azokkal is – a teljesség igénye nélkül-, akik ősműveltségünk legfontosabb részét, az írást átmentették számunkra.

Szamosközi István (1570-1612), Bocskai István történésze leírta, hogy a firenzei nagyhercegi könyvtárban látott, olvasott egy nyomtatott (!) szkíta betűs könyvet. Rovásírásos feljegyzései is maradtak ránk.

Thelegdi János (1574-1647) a „*Rudimenta, Priscaae hunnorum linguae...*” azaz a hunok régi nyelvének elemei... című tankönyv írója. Célja a rovásírás újbóli elterjesztése volt.

Kájoni János (1629-1687) csíksomlyói ferences szerzetes, népdalgyűjtő, orgonaépítő, nyomdaalapító, rovásírásos ábécéi maradtak fenn.

Muzsnai György unitárius lelkész, az énlakai rovásfeliratot készítette 1686-ban.

Bél Mátyás (1684-1749), evangélikus püspök, rovás emlékek gyűjtője.

Bod Péter (1712-1769) református pap, író, szótáríró.

Rovásfelirata és betűsora maradt fenn.

Fischer Károly Antal (1842-1926), „*A hun-magyar írás és annak fennmaradt emlékei*” című könyv szerzője.

Fadrusz János (1859-1903), egyik legnagyobb szobrászunk, a zilahi rovásírásos Tuhutum emlékmű alkotója.

Sebestyén Gyula (1864-1943) néprajzkutató, rovásírásról szóló művek szerzője. Balatoni villája elé rovásírásos szerkövet állíttatott.

Magyar Adorján (1887-1978) néprajzkutató, őstörténész, díszítőművész, rovásírásról szóló művek szerzője.

Fehérné Walter Anna (1915 - ?) folyóirat szerkesztő, írástörténész. „*Az ékírástól a rovásírásig*” című, két kötetes, nagy összefoglaló mű szerzője.

Forrai Sándor (1913 - 2007), tanár, református presbiter. Rovásírás vándorkiállítás és több, ősi írásunkról szóló mű szerzője.

IV.

Eltüntetett rovás emlékeink

Mint az eddigiekből kiderült, rovásírásunkban minden hangunkra volt és van jel, tehát vele anyanyelvünk tökéletesen lejegyezhető. Forrai Sándor írja 1985-ben „.....a magyar nyelvet latinbetűs írással jegyezni csak nagy torzítás árán, vagy egyáltalán nem volt lehetséges. Az olvasó minduntalan tanúja lesz annak a harcnak, ahogy nyelvünk küzdött a 'betolakodó' idegen betűkkel szemben. ”

Miért nem használhatjuk akkor ősi írásunkat, mint a kínaiak, japánok, görögök, arabok, héberek használják saját betűiket? A válasz e dolgotat első mondataiban megtalálható, mert Kárpát-medencei ősiségünket; szkíta-hun-avar-magyar folytonosságunkat bizonyítja, azaz birtoklevelünk a Kárpát-medencéhez. Emiatt a X-XI. századtól ősműveltségünk erőszakos elpusztítása kezdődött. Rovásírásos kódexeinket és a rováspálcákat elégették, táltosainkat megölték, bebörtönözték. Szent Istvántól kezdve, az egyetlen Mátyás király kivételével, uralkodóink elfogadták a római, pápai utasításokat, pogánynak nevezett nemzeti műveltségünk megsemmisítésére.

I. András, Vazul-Vászoly fia 1047-ben fő- és jószágvesztés terhe mellett tiltotta be a „régii scithyai nemzeti hitet”, a pogány írást.

I. András öccse, Béla, a régi székely méltóságneveket eltörölte, a családok, várak, helységek régi neveit szentek neveit fölcseréltette s a családok régi irományait elégettette.

Fehér Mátyás Jenő írja a „Középkori magyar inkvizíció” című könyvében, hogy „voltak magyar írások, teljes könyvek a Halotti beszéd és a Mária siralom előtt is.”

A firenzei nagyhercegi könyvtárból eltűntették azt a szkíta betűs nyomtatott könyvet, amelyet Szamosközi István 1592-ben ott látott. Hogy a könyv létezett, bizonyítja, hogy Szamosközitől függetlenül egy Antonius Maginus nevű olasz földrajztudós is leírta 1595-ben.

Fehérné Walter Annától tudjuk, hogy eltűntették II. Rákóczi Ferenc fejedelmünknek Rodostóból a spanyol királyi udvarba küldött és ott iktatott rovásírásos leveleit.

Eltűntek Kájoni János, ferences szerzetes és tudós „a hun-magyar” írásra vonatkozó 1673-ban készített jegyzetei.

Eltűnt Bél Mátyás evangélikus püspök, valamint Király Pál irodalomtörténész, tanítóképző igazgató (XX. század) rovásírás gyűjteménye.

Orbán Balázs (1830-1890) a Székelyföld leírója, az énlakai rovásfelirat ismertetésekor - amely még látható - említi, hogy „két ilyen hun-szkíta felirat volt

még Csíkban, a csíkszentmiklósi és gyergyószentmiklósi templomokon, hanem mindkettő a tudatlan papok által pogány maradványnak tekintvén, megsemmisítettett”.

Szentkatolnai Bálint Gábor (1844-1913), több mint harminc nyelven beszélő tudósunk rovásírás gyűjteményét Hunfalvy

(Hunsdorfer) Pál, a Magyar Tudományos Akadémia főkönyvtárosa elégettette, hogy igazolja azt a tételét, miszerint a magyaroknak a kereszténységre térítés előtt saját írásuk nem volt.

Jerney János, Fischer Károly Antal, Szabó Károly XIX-XX. századi tudósok hiába keresték a Magyar Tudományos Akadémia kéziratárában a korábban ott iktatott műveket őseink írásáról.

Magyar Adorján néprajzkutató írja, hogy az osztrákok alkalmaztak egy Stromler nevű titkos ügynököt, akinek feladata a régi magyar műveltség emlékeinek megsemmisítése volt és aki Thallóczy néven még a Magyar Tudományos Akadémiában is vezető szerephez jutott.

Ebben a felsorolásban csak töredéke jelenik meg azoknak a hiteles forrásokban szereplő rovásírásos emlékeknek, amelyek tárgyi valóságukban már nem mutathatók fel. S mennyi lehetett még, többek között abban a kb. 150 építészeti és hadászati remekműként értékelhető várban, amelyeket a XVII. század végén Habsburg Lipót császár felrobbantatott!

V.

A rovásírás főbb szabályai és elsajátítása

Magyar Adorján ábécéje

Forrai Sándor ábécéje

       	 = A = Á = B = C = CS = D = E = É = F = G = H = I	 = Í = J = K = L = LY = M = N = NY = O = Ó = Ö = Ő = P	 = R = S = SZ = T = TY = U = Ú = Ü = Ű = V = Z = ZS = AK(?)
       	 = LY = M = N = NY = O = Ó = Ö = Ő = P	 = U = Ú = Ü = Ű = V = Z = ZS = AK(?)	
       	 = M = N = NY = O = Ó = Ö = Ő = P	 = U = Ú = Ü = Ű = V = Z = ZS = AK(?)	
       	 = M = N = NY = O = Ó = Ö = Ő = P	 = U = Ú = Ü = Ű = V = Z = ZS = AK(?)	
       	 = M = N = NY = O = Ó = Ö = Ő = P	 = U = Ú = Ü = Ű = V = Z = ZS = AK(?)	
          	 = M = N = NY = O = Ó = Ö = Ő = P	 = U = Ú = Ü = Ű = V = Z = ZS = AK(?)	

6. sz. KÉP

Rovás ábécék

1. A rovásírást jobbról balra írjuk, mert legtöbb írásemlékünkben így szerepel. Lehet balról jobbra is írni, ám ez nem hagyománykövető. Ebben az esetben meg kell fordítani a betűket, hogy balról jobbra nézzenek.
2. A szavakat szóközökkel választjuk el egymástól. Kis és nagybetűt külön nem jelölünk. Az írásjelek ugyanazok, mint a latin betűs írásnál.
3. A rovásírásban két fajta K betű használatos. Magyar Adorján szerint az egyik a szó végeire, a másik a szó belsejébe kerül. Forrai Sándor véleménye ezzel szemben az, hogy a két fajta K használatát a mellettük lévő magánhangzók hangrendje dönti el. Friedrich Klára kutatásai szerint rovásémlékeink ezeket a szabályokat nem igazolják. Egyszerűbb, és ezt az egyszerűsítést Forrai Sándor is elfogadja, ha csak a jelet használjuk K-

ként. Ugyanis régen nem csak az (e)f, (e)l, (e)m, (e)n, (e)ny, (e)r, (e)s, (e)sz hangoknál ejtették elől az e-t, hanem mindegyik mássalhangzónknál. Tehát (e)b, (e)c, (e)cs... ..(e)k, ennek a jele pedig a .

4. Fontos szabály, hogy rovásírásunkban csak azokat a betűváltozatokat használhatjuk, amelyek valamely régi rováslemlékben megtalálhatók.
5. A rovásbetűk között nincs Q, W, X, Y. Rovásírással így jelöljük őket:

Q=KV pl.	Aquincum:	⚡⚡↑)†M09
	Quartz:	⚡YH9M0
W=V pl.	Wesselényi:	†D)A)A)A)M
X=KSZ pl.	taxi:	†109Y
Y=I pl.	Vörösmarty:	†YH9B)A)H)M

7. sz. KÉP

Kivételek

A rovás valamely felületbe véséssel, karcolásal, a rovásírás pedig felületre ceruzával, tollal, ecsettel, stb. történik.

Ősi betűink szépek, mutatósak, díszítésre is alkalmasak. A Budapest XVI. kerületi, Sashalom-Rákosszentmihályi református gyülekezet templomában a Himnusz és a Szózat két nagyméretű tűzzománc táblán rovásírással is látható.

A rovásírást jobbról balra írjuk, ez a hagyománykövető. A régi írások, pl. az egyiptomi hieratikus írás, etruszk, pelazg, ógörög, föníciai, latin nagybetűs írás sorvezetése többnyire jobbról balra történt. Sebestyén Gyula véleménye szerint az írás irányának megváltozását a folyóírás, azaz kurzív írás térhódítása okozta. Három rováslemlékünket politikailag fenyegetett helyzetben lévő szerzőik a titkosság fokozása érdekében balról jobbra írták. Ezek:

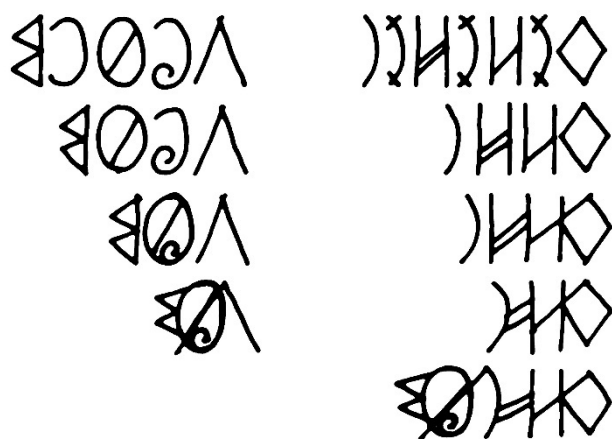
- Keteji Székely Tamás felirata 1515-ből a konstantinápolyi Követek Háza faláról, magyar nyelven.
- Szamosközi István Habsburg Rudolf császár ellen írott verse 1604-ből, latin nyelven.
- Zakariás János jezsuita szerzetes levele Peruból, 1756-ból, latin nyelven.

A jobbról balra való írás alsó tagozatos gyermekeknek sem okoz gondot, a balkezesek pedig könnyebbségről számoltak be. Rovás emlékeink között előfordulnak felülről lefelé írottak is, pl. a XIII. századi Margitszigeti kő. Kopjafákon, székelykapukon szintén látható felülről lefelé rótt szöveg.

A rovásírás jellege nagybetűs, nyomtatott írás, hagyományosan minden betű nagysága egyforma. Napjainkban a mondatok első betűit és a tulajdonneveket kiemelhetjük nagybetűkkel, ez megkönnyíti az olvasást.

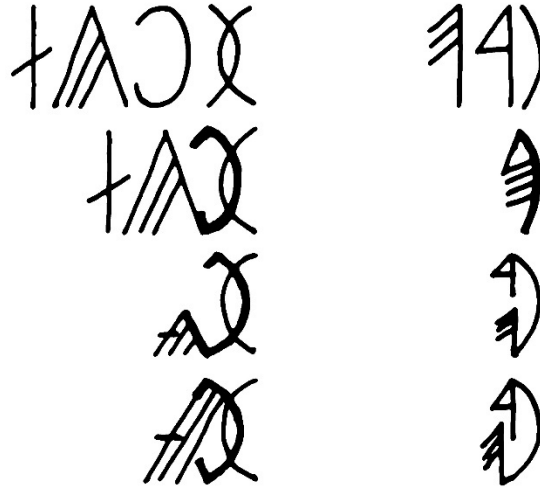
Sajnos nem maradt fenn olyan írás emlékünk, amelyből az írásjelek egyértelmű használatára következtethetnénk. Napjainkban ugyanazokat az írásjeleket használjuk, mint a latin betűs írásnál.

A rovásírás kétféle módon rövidíthető. Az egyik az összerovás, amely sok játékos lehetőséggel örvendezteti meg a felnőtt és gyermek rovásírókat egyaránt. A képen Dittler Ferenc összerovásai láthatók.

8a. sz. KÉP
Dittler összerovásai

8b. sz. KÉP
Dittler összerövéasai

A másik rövidítési lehetőség leggyakoribb magánhangzónk, az E kihagyása. Az E-t a szó végén mindig ki kell írni a helyes értelmezés érdekében.

Más magánhangzót is ki lehet hagyni, ha ugyanabból több van egy szóban, de itt az elsőt jelezni kell, mert csak az E magánhangzó kihagyása egyértelmű.

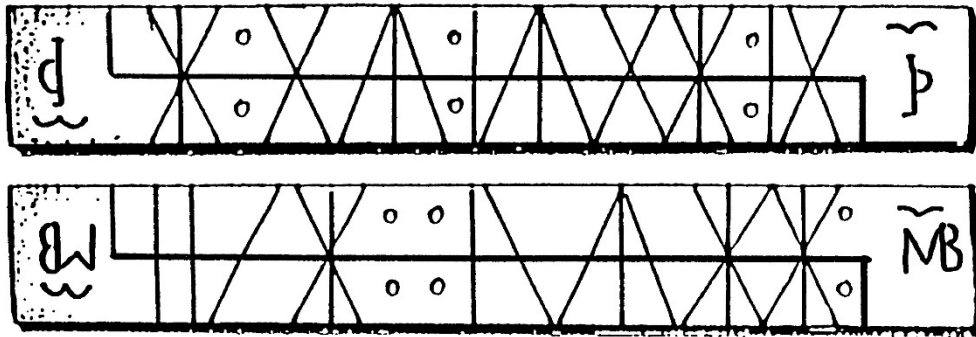
Régen a hosszú magánhangzókat nem jelölték külön, ezeknek első formáival csak a XVI. században találkozunk.

VI.
A számrovás

X	IIII	IIII	IIII	IV	V	IIII	IIII	II	I
10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
✱	✱	XV	V	XX	VX	IX			
1 000	100	60	50	20	15	11			
✱✱	✱✱	✱X	✱II						
1 000 000	100 000	10 000	2 000						

9. sz. KÉP A számrovás

A rovásszámok írása szintén jobbról balra történik. Őseink elszámolásaikat nagyon ésszerűen intézték a rovásfákon. A deszkába belerótták az adós nevét, vagy beleégették a pásztor által használt billogot és felrótták rá az adósságot, vagy az állatok számát. Ezután kettéhasították, majd adós és hitelező, vagy gazda és pásztor vitte a maga felét és ment a dolgára. Elszámoláskor összeillesztették a botokat, a rovátkáknak egyezniük kellett, így csalásra nem volt lehetőség.

10. sz. KÉP

Rovásfák

(Bihari Anna - Pócs Éva: Képes magyar néprajz - Corvina, 1985)

A rovásszámokkal őseink bizonyosan műveleteket is tudtak végezni, ennek mikéntjére azonban nem maradt fenn példa. A kutatók többségének véleménye, hogy rovásszámjegyeinkkel műveleteket végezni nem lehet. Ezt cáfolandó, Barta József grafikus eljárást dolgozott ki a négy alpművelet végzésére, amely a 2006-ban kiadott Új Rovásírás Tankönyv és Szakköri Ötlettár című füzetemben jelent meg.

A rovásírás elsajátítása igen egyszerű, alsó tagozatos gyermekek 4-5 szakköri foglalkozás alatt megtanulják a számrovással és a rövidítéses rovásírással együtt. Itt hívom fel a figyelmet, hogy a rovásírást legkorábban a 3. általános iskolai osztály elvégzése, tehát kb. 9 éves kor után kezdjük. Egyrészt ilyenkor már a legrosszabb indulattal sem lehet a rovásírást okolni a latin betűs írás-olvasásban felmerülő nehézségekért. Másrészt a magyar gyermekeknek igyekezniük kell minél jobb eredményt elérni az osztályozott tantárgyakból, hogy bejussanak felsőoktatási

intézményekbe, mert ezekben a magyar gyermekek aránya sajnálatosan csökken. Egy 2007 áprilisi adat szerint a magyar orvosi egyetemek hallgatóinak csupán egyharmada magyar.

A rovásírás elsajátításának felső korhatára nincs. Egerszegi Jánosné, úszó világbajnoknőnk, Krisztina édesanyja, nagymama korában tanulta meg és átírta őseink betűivel az egész János vitézt.

VII.

Feladataink a rovásírás megőrzése, terjedése érdekében

Őseink írását és a róla tanúskodó leletek, emlékek egy részét a tiltások és üldözések ellenére sikerült megmentenünk. Köszönhető ez mindazoknak, akik kőbe vésték, fába rótták, cserépbe, orsógombra, tűtartóra karcolták, pergamenre, palatáblára, papírra, templomok falára írták.

1945 után az őrzésben, átadásban nagy szerepe volt a betiltott, de ennek ellenére értékmentő feladatát folytató cserkészmozgalomnak. Emigrációba kényszerült magyar honfitársaink is mentették, tanították, terjesztették.

Az 1970-es évektől kezdve Forrai Sándor, a kutatás-oktatás-terjesztés hármasság alapelvét vallva, újságcikkekben, az oktatást is felvállaló előadásokon, 125 nagyméretű képből álló vándorkiállításával és könyveivel a magyarság széles rétegeivel ismerteti meg őseink írását. Nagyban hozzájárul ehhez kutatásaival, megfigyeléseivel, tanulmányaival Csallány Dezső régész, múzeumigazgató, valamint Fehérné Walter Anna, akinek kétkötetes, nagy gyűjteményes munkája „Az ékírástól a rovásírásig” 1975-ben jelent meg Buenos Airesben. Ősi írásunk feltámasztásának hatékony eszköze volt ebben az időben és ma is az, Nyers Csaba iparművész képes levelezőlapja, amelyen a Magyar Adorján féle ábécé látható. Négyük hatására újabb szerzők jelentkeztek önálló kutatási eredményekkel, vagy Forrai Sándor és Fehérné Walter Anna műveinek kivonatolásával. Hivatalos, akadémiai részről pedig rovásírásunk elhallgatása, vagy föniciai, türk, kazár, arámi, ó-sémi, ó-szláv származásának erőltetése és bizonygatása történt és történik, holott ezeknek a népeknek etnogenezise és írásbeliségének megjelenése évezredekkel később következett be, mint a magyarok elődeié.

Szakács Gábor író-újságíró 1997-ben Budapest XVI. kerületében szervezett általános és középiskolás tanulók számára rovásírás versenyt. Ennek köszönhetően, a verseny sikerének hatására kereste meg a már idős Forrai Sándor Szakács Gábort és e sorok íróját. Több személyes találkozás után kérte fel őket életműve - a kutatás-

oktatás-terjesztés- folytatására. Szakács Gábor a versenyeket a Kárpát-medence egész területére kiterjesztette, a burgenlandi Őrvidék kivételével a trianoni határokon túli területekről jön a versenyzők fele. Az örvendetesen nagyszámú (700 fős) jelentkező szükségessé tette elődöntők szervezését is az ország több részén. A versenyek hatására számos iskolában szakköri szinten megindult a rovásírás oktatása. Több esetben közép-, sőt általános iskolások készítik fel társaikat a versenyre. Mivel Forrai Sándor hivatalos elismerést soha nem kapott, rovásíró szövetségünk tisztelete jeléül az ő nevét vette fel, mint ahogy a Szakács Gábor ösztönzésére alapított rovásíró körök egy része is.

További feladatok: A versenyekbe minden elszakított területen és az emigrációban élő magyar testvérünk bevonása. Újabb rovásíró körök alakítása a világ magyarok lakta területein. Rovásírásos helységnévtáblák kihelyezése a településeken, ahogy ez már Erdélyben, pl. Székelykeresztúron és Gyergyócsomafalván megvalósult. Házak, lakások kapujára, ajtajára rovásírásos névtáblák készítése. Az általános iskolákban a kötelező tananyag részeként a tanulók megismertetése a rovásírás alapfogalmaival. Debreczeni Miklós, Csallány Dezső, Fehérné Walter Anna, Forrai Sándor alapműveinek újbóli kiadása. Rovásírásos folyóiratok, valamint rovásírással írt klasszikus könyvek megjelentetése. A számítógépes rovásírásos levelezés egyszerűsítése. A rovásírás bekapcsolása a Unicode rendszerbe. Rovás emlékeink felügyelete, védelme, főként, ha azok trianoni határainkon kívül esnek. Ezen feladatok elvégzését bárki kezdeményezheti lakóhelyén, ezzel ősi műveltségünk fennmaradását segíti elő.

A rovásírás nem csak szent örökség, hanem elsajátítása a magyar nemzet minden tagjának életkorra és foglalkozásra való tekintet nélkül nemes feladata.

∴H4†4§:4:∩7∩∆:∆4†∆4:∩∆

∴Y4∆∆⊗:∩§∩

ISTEN ÁLDÁSA LÉNGJEN A MAGYAR NEMZET FÖLÖTT

A 11. sz. KÉP Fischer Károly Antal könyvéből származik)

Irodalom:

Botos László: Hazatérés (Magna Lingua Kiadó)

Csallány Dezső: A székely-magyar rovásírás emlékei (1963)

Debreczeni Miklós: Az ősmagyar írás néhány hazai és oroszországi emléke (1914)

Dittler Ferenc: Az ősi magyar rovásírás és mai alkalmazása (2006)

Fehérné Walter Anna: Az ékírástól a rovásírásig (1975)

Fischer Károly Antal: A hún-magyar írás és annak fennmaradt emlékei (1889)
Megújított kiadás: HUN-idea, 2005

Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig (1994)

Forrai Sándor: A magyar rovásírás elsajátítása (1996)

Molnos Angéla: Magyarító könyvecske (2001)

Radics Géza: Eredetünk és őshazánk (2002)

Sebestyén Gyula: A magyar rovásírás hiteles emlékei (1915)

Thelegdi János: Rudimenta, Priscæ hunnorum linguae...(1598)

Tomory Zsuzsa: Szerves magyar nyelvtudomány (2000)

Varga Géza: A székely rovásírás eredete (1998)

Friedrich Klára: Rovásírás tankönyv és szakköri ötlettár (2000)

Friedrich Klára – Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás (2003)

Friedrich Klára – Szakács Gábor: Kőbe vésték, fába rótták... (2005)

Friedrich Klára –Szakács Gábor: Rovásírás játék nem csak gyerekeknek (2005)

Friedrich Klára – Szakács Gábor: Tászkok-tetőtől a bosnyák piramisokig (2007)

Szakács Gábor: Tájékoztató füzetek a Kárpát-medencei rovasírás versenyekről (2000-2006)

Őstörténetünk és nyelvünk erőszakos

finnesítése ellen

emeli fel szavát a nyelvész Marác László (Amsterdam)

és a régész-őstörténész Bakay Kornél (Budapest)

I. rész

Nemrég jelent meg második, bővített kiadásban a finnugrista Rédei Károlynak, a bécsi egyetem emeritus professzorának *Őstörténetünk kérdései. A nyelvészeti dilettantizmus kritikája* című könyve a Balassi Kiadó gondozásában. Nehezen hisszük el, hogy a második kiadásra azért volt szükség, mert az 1998. évi első kiadás könyvpiaci siker lett volna. Ahhoz ez a könyv túlságosan száraz, unalmas, a régi finnugor dogmákat újra meg újra ledaráló nehéz olvasmány, sok esetben a jó ízlést, még többször a tudományos etikát gorombán tusértő megfogalmazásokkal telítve. A finnugor elméletet elutasítókat, tekintet nélkül azok tudományos rangjára és képzettségére, a „szellemi és a politikai alvilág képviselőinek” bélyegzi (110. oldal).

Abban is erősen kételkedünk, hogy ilyen jellegű propagandisztikus anyagok növelhetik a finnugrizmus népszerűségét, vagyis azok számát, akik a magyarság eredetét finn-ugor alapon képzelik el. Kapitány Ágnes és Kapitány Gábor a *Magyarságszimbólumok* (Budapest, 1999, 43. oldal) c. tanulmányukban kimutatták, hogy a magyarok eredetét a megkérdezetteknek csak 56,8 %-a véli finnugor alapon állónak. A nyolcvanas években ez az arány 67,9 % volt, tehát egyre csökken.

Rédei könyve több okból furcsának, sőt bizarrnak nevezhető. A szerzőt még a kommunista uralom idején nevezték ki a bécsi finnugor tanszék vezetőjévé (akárcsak a göttingai és a groningeri kollégáit) s erről a pösztről száll vitába a magyar őstörténet, a magyar nyelveredet kérdését másképpen megítélő hivatásos és amatőr kutatókkal, azzal a céllal, hogy kimutassa, csakis egyetlen tudományos és üdvözítő elmélet van: ez pedig a finnugrizmus!

Nehezen tudjuk elképzelni, hogy például Steven Hawkins világhírű fizikus, az űrkutatás nemzetközi hírű professzora vitába szállana azokkal a dilettáns űrkutatókkal, akik az utóbbi időben elárasztották a világ könyvpiacait fantasztikus meséikkel. Hawkins persze egy kőkemény tudomány reprezentánsaként csak mosolyogna az ilyesfajta nézeteken. De nem így tesz Rédei, aki valóságos bosszúhadjáratot indít azok ellen, akik nem akarják elfogadni a finnugrista dogmákat, s főleg nem hajlandók elismerni a fődogmát, hogy ti. a magyar nyelv finnugor eredetű. Hogyan merészelnek egyesek szembefordulni a magas akadémiai tudománnyal, hogyan merészelnek egyesek mást állítani, mint amit ők állítanak?

Ez a súlyos lelki zavarokat tükröző magatartásuk nyomban elárulja őket, mert világossá teszi, hogy már nincsenek nyeregben, már maguk sincsenek meggyőződve arról, hogy helyes úton járnak. Ezért vált ki belőlük mindenfajta ellenvélemény — Legyen az valóban amatőr és dilettáns, vagy szakmailag megalapozott — agresszív magatartást. Vad indulattal esnek neki a sumér-magyar, a magyar-török vagy a magyar-kelta rokonítás kísérletének.

Rédei könyve azért is furcsa könyv, mert a nyelvészet dilettantizmusának fogalmát maga a finnugrizmus teremtette meg. A finnugrizmus dogmatikus tantételei e diszciplína művelői szerint már régóta állandósultak, azaz: megdönthetetlen, sziklaszilárd igazságokká váltak. Ezért aztán — szerintük — már nem kell tovább kutatni a magyar nyelv esetleges más rokon szálait. Az utóbbi időben azonban, mint közismert, rengeteg új nyelvi adat került felszínre, amely adatok valóságos nyelv-tudományi robbanást idéztek elő, kivált a korszerű technikai eszközök bevetése révén, mindenekelőtt a világhálóra gondolunk, ahol egy gombnyomásra bármilyen nyelvi szótárt le lehet hívni.

A finnugrizmus magyarországi képviselőinél láthatóan megállt az idő, belerozdáltak a kádári gulyáskommunizmus posványosan nyugodt korszakába, tudomást sem véve az új korszak hatalmas új lehetőségeiről. Ők örökérvényűnek tekintik a Hunfalvy- és Budenz-féle tantételeket, és semmilyen más nyelvi adatot, módszert nem kívánnak igénybe venni, sőt elfogadni sem hajlandók, mert az megzavarhatja a finnugor állóvizeket. Ezt a képtelen helyzetet azonban már a józanul gondolkodó, nyelvtudományilag képzetlen emberek sem hajlandók elfogadni, mert rájöttek arra, hogy a tudományban sincsenek örökérvényű eredmények Rédei úr, jóllehet idézi (115. o.) a görög bölcsek híres mondását: pantha rei (minden folyik), de úgy képzelem, ez a finnugrizmusra nem érvényes. Mivel a finnugrista dogmák és tételek nem képesek számos kérdést megmagyarázni és megoldani, az amatőr kutatók is új utakat keresnek, új szemlélet szerint kezdenek más irányba is kutatni. S aki keres, az talál! Új könyvek garmadája lát napvilágot, elismerjük, sokszor provokatív adatokkal és különös elméletekkel.

Ezen művek szerzői között nem egy valóban műkedvelő, de ők is vannak annyira szakemberek, mint volt például az istenített Sajnovics János, a nyelvészetileg teljesen képzetlen (dilettáns) csillagász, aki 1770-ben megjelent könyvében azt a merész kijelentést tette, hogy a magyar és a lapp nyelv azonos. Jó száz szóegyeztetése betűhasonlításokkal és véletlen egybeesések alapján történt, tehát éppen azzal a módszerrel dolgozott, amelyet most Rédei a dilettánsok szemére vet (120. oldal). Társától, Hell Miksa jezsuita atyától készséggel elfogadja azt a javaslatot, hogy a magyarok Karjalából származnak, amely Kar-jel-országnak olvasandó, és magyarul „férfi, erős karral”-t jelent Sajnovics ezt a döbbenetesen primitív és dilettáns kijelentését azzal támasztja alá, hogy az egykori karjalai király címerében két kar látható, az egyikben kard van, a másikban nyílvevő. Hát ez az a nagy tudomány, amelyre a finnugristák még ma is büszkén, mint elődjükre hivatkoznak!

De megemlíthetjük az ugyancsak „agyonsztárolt” Reguly Antalt is (vö. Domokos Péter: *Szkitiától Lappóniáig*. Budapest 1998), aki joghallgatóként keveredett el Finnországba, majd mindenfajta nyelvészeti képzettség nélkül nekivágott a vogulok és osztyákok földjének. Eötvös József 1853-ban, a róla tartott emlékbeszédében nyugtalan lelkű, bolyongó utazónak nevezte, aki kellő felkészülés nélkül fogott terve megvalósításához, a finnugor nyelveket nem ismerte, a nyelvészet pedig nem is érdekelte. De akkor miért csináltak hőst Regulyból, aki — úgymond — bebizonyította a magyar-finnugor nyelvrokonságot? Reguly szorgalmasan gyűjtögetett vogul és

osztály költeményeket és mondákat, s ez szép teljesítmény, de semmi köze sincs a magyar nyelv eredetének megfejtéséhez.

Rédei úr engem is elmarasztaló kritikája alá vont, aki 1984-ben a groningeni egyetemen végeztem magyar—általános nyelvészet szakon, majd 1989-ben védtem meg doktori disszertációmát magyar mondattani tárgykörből *Aszimmetriák a magyar nyelvben* címmel. Tehát hivatalos oklevelet szereztem nyelvészetből, majd különböző amerikai egyetemen dolgoztam, mint vendégkutató és vendégelőadó. 1992-től az amsterdami egyetem Kelet-Európa Intézetének vagyok a munkatársa. Hivatásos nyelvészként társszerző voltam az MTA szakfolyóirata, a *Nyelvtudományt Közlemények* 87 (1985) kötetében, ahol a magyar névutós csoportról jelent meg dolgozatom (173-187. o.) Társszerző volt: Honti László, Janurik Tamás, Pusztay János, Rédei Károly. Ez utóbbi, Hajdú Péterrel együtt a kötet szerkesztője is. Mindezek alapján bizarr, hogy 18 évvel később magam és több munkám a nyelvészeti dilettánsok anyagai között jelenik meg. Két eset lehetséges: Rédei úr amnéziában szenved, ami éltebb kora alapján nem zárható ki, avagy egyszerűen nem tetszik neki az, amit a magyar nyelv eredetéről írtam a *Hungarian Revival* (Magyar megújulás. Nieuwegein, 1995), illetve A finnugor elmélet tarthatatlansága (*Turán* 28/1998/5.11 28), valamint a Módszertani-elméleti irányelvek a magyar nyelv kutatásához (*Turán* 29/1999-2000/ 6., 23-35.) c. munkáimban. Ezekben ugyanis a magyar nyelv finnugor eredete ellen foglaltam állást. Megjegyzem, amióta Bakay Kornél és Erdélyi István tudóstársaim megváltak a *Turán* szerkesztői tisztségétől, s így e lap tudományos színvonala nem biztosított, semmilyen írásomat nem jelentettem meg itt.

Nyilvánvalóan Rédei Károlynak szemet szúrt, és felingerelte, hogy képzett nyelvészként szembe mertem szállni a finnugor üdvtannal. A most tárgyalt könyve is kiválóan megmutatja, hogyan dolgoznak ezek a tudós urak: sohasem érvelnek, hanem a nekik nem tetsző írásokra, munkákra rásütik a dilettáns bélyeget, majd kimondják: mivel dilettáns műről van szó, már nem kell komolyan venni az abban foglaltakat. Rédei úr szerint nekem sincsenek tudományos érveim (114. oldal), így nem kíván a dolgozataimmal foglalkozni, majd oldalakon keresztül lepergeti újra és újra a finnugor kliséket.

Én természetesen tökéletesen megértem Rédei módszerét, vagyis hogy miért nem kíván foglalkozni az ellenérveimmel, mivel azok élesen megmutatják a finnugrizmus rendkívül kétes és ingatag voltát.

Például nagyon nehéz az ún. finnugor nyelvek közötti szókészleti párhuzamokat elszigetelni a többi ural-altáji, azaz török, illetve sumér nyelvektől. A Lakó—Rédei-féle finnugor szótár szerint a magyar szem a finnugor alapszókészlethez tartozik. Ám a szem szónak számos sumér és ural-altáji megfelelője van: sumér ši /néz/, vogul sä /szem/, osztyák sem /szem/, votják šin /szem, arc/, zürjén šin /szem, arc/, cseremisž šindza /szem, arc/, irodalmi mongol sinjile /megvizsgálni/, kalmük šindzi /megfigyelni/, kún syneta /megfigyelni/, mordvin šelme /szem/, finn silmä /szem/, észt silm /szem/, kalmük tšilme /pislogni/, mongol silibki /szemmel hirtelen odapillant/, török sima /arc/, oszmán symarla /kiszemel/. Az efféle alapszókincsbeli megfelelések száma tetszés szerint növelhető. (vö. *Turán* 1998: 12-18.)

Rendkívül fontos és alapvető, hogy a feltételezett finnugor alapnyelvről egyáltalán nem léteznek írott források, így a finnugor alapszókészletet nem lehet dokumentálni? Hasonlóképpen nem lehet dokumentálni az ún. hangtörvényeket és a későbbi feltételezett nyelvközösségeket, mint például az ugor, a volga-finn stb. Ezért kellett további, soha sem bizonyított feltételezések tucatjait létrehozni. Sohasem mondják meg, hogy miért állnak a finnségi nyelvek szóelemei közelebb a feltételezett ősnyelvhez, mint a magyar nyelv szóelemei? A kérdés az: miért nem egyenlő a feltételezett ősnyelv a magyarral?

Azt a finnugristák is beismerik, hogy az ún. hangtörvényeknek nincsen természettudományos jellege (vö. Honti L.—Gergely A.—Marácž L.: Magyar fordulat. *Magyar Tudomány* 1997/2 241-243.), de akkor milyen jellegűek ezek a feltételezett hangtörvények? Tendenciák, véletlenek vagy bűvészkedések? E kérdésekre mindeddig nem kaptunk választ. De azt gondoljuk, ezekre a kérdésekre nem is lehet válaszolni. Vagyis: a finnugor elmélet cáfolható, de nem bizonyítható.

Rédei szerint a finnugor alapnyelvből hiányoznak a zöngés zárhangok b, d, g (32. o.), de kérdem én: hogyan lehetett ezt kikövetkeztetni a feltételezett finnugor ősnyelvet dokumentáló írásos anyag hiányában? Ha ez igaz volna, a magyar alapszókészletéből hiányozna minden g-vel, b-vel és d-vel kezdődő gyök és szó, így nem tartoznának a magyar nyelv eredeti szókincséhez az olyan egy szótagú gyökök s származékaik, mint a gör-, görbe, görçs, gördül, görnyed, görhes, bel-, belül, belső, benn, benső, dar-, dara, darál, darab stb. Ezt aligha tehet elképzelni.

Az is furcsa feltételezés, hogy a magyar gyökök rövidülnek a feltételezett finnugor gyökökhöz viszonyítva, hiszen ezek közelebb állnak a két szótagú finnugor

gyökökhöz, lásd erre a magyar szem, a finn silmä megfelelője: sil-mä vagy silm-ä tagolással. Ez azért is meglepő, mert minden nyelvész egyetért abban, hogy a finnugor nyelvek ragozó nyelvek. Ez azt jelenti, hogy a gyököket toldalékokkal módosíthatjuk, azaz új szavakat hozhatunk létre. Ha azonban a ragozó nyelvekben találunk gyökpárhuzamokat, akkor a rövidebb gyök az elsődleges, a hosszabb gyökalak a másodlagos, azaz a levezetett. A magyar gyökök egy szótagúak, a finnségi megfelelői két szótagúak. Nos, akkor miért kellene a magyar gyököt a finnségből levezetni? Mindez azt jelenti, hogy a finnugristák még a magyar nyelv ragozó jellegét és azt sem vették figyelembe, hogy nyelvünknek egy szótagú gyökei vannak! Lehet-e ilyen zavaros mulasztásokra nyelvi eredet-elméletet építeni?

A finnugor munkákban lépten-nyomon találkozhatunk azzal a kitételrel, hogy a biztosra vehető finnugor eredetű magyar szavak száma az ötszáz és az ezer között ingadozik. Rédei szerint (115. o.) az ilyen szavak száma legalább 419. Ez a kijelentés azonban egy tudományos mezbe öltöztetett blöff! A magyar nyelv finnugor eredetű szókészleti elemeinek a számát nem lehet biztonsággal megállapítani, mert az ún. finnugor alapnyelv egy feltételezett, „rekonstruált” laboratóriumi modell. Ami a valóságban létezik, az a magyar nyelv és az ún. finnugor nyelvek közötti szópárhuzamok. Minden más pusztán feltételezett, csillaggal jelzett virtuális alapszó. Klima László szerint (*Magyar Nyelv* 1991) a magyar és a finn nyelv közötti biztosra vehető párhuzamok száma 212, s ez a szám a Rédei-féle blöffölésnek a fele. E szópárhuzamok közt olyanok is vannak, amelyeket mi kétes értékűnek tartunk. Ilyen például a finn kota, s magyar megfelelője, a ház, vagy a finnségi kunta és a magyar 'párja' a had. Ezeket a kapcsolatokat mi elvetjük, mert hangtanilag és/vagy jelentéstanilag nem hozhatók kapcsolatba egymással. A finn kota jelentése sátor, ami nem egyezik a magyar házzal. Ha ezeket a kétes értékű szókapcsolatokat kiiktatjuk, s nem a szavakat, hanem a gyököket vesszük tekintetbe, akkor a magyar-finn szópárhuzamok száma jóval a 212 alatt marad. A Czuczor-Fogarasi szótár több mint 2000 gyököt és 80 egy szótagú toldalékelemet sorol fel, vagyis a magyar nyelvnek e szótár szerint 2080 alapszó-készleti eleme van. A finnel való szópárhuzamok száma tehát a 10 %-ot sem éri el!

Ezeket a magyar-finn szópárhuzamokat azonban másképpen is lehet magyarázni, mint feltételezett ősrökonsággal, ahogyan ezt a finnugristák teszik. Ám a magyar nyelv-tudomány más alternatívával sohasem foglalkozott komolyan. E kérdésben is nyomban kitetszik a torz kettős mérce, mert amíg a finnugristáknak nem

kötelességük a más alternatívákat hitelesen megcáfolni, addig a más nézeteket vallóknak kutya kötelessége legelőször a finnugrizmus tanait pontról-pontra cáfolni (120. oldal).

A szópárhuzamok magyarázati lehetőségei:

1/ A magyar európai ősnyelv, amelyből kiszakadtak azok a nyelvek, amelyek a magyarral nyelvi párhuzamokat mutatnak fel. Ez az alternatíva a magyarság Kárpát-medencei őshonosságára utal. Ez a feltételezés összhangban van az amerikai Grover Krantznak az európai nyelvek földrajzi kialakulásáról vallott nézeteivel. Krantz szerint a Kárpát-medencét már legalább tízezer évvel ezelőtt magyarok lakták, s a magyar az európai ősnyelv.

2/ Létezhetett egy nagy ural-altáji nyelvcsalád, amely az eurázsiai térségben alakult ki. Erre a lehetőségre egyébként Sajnovics is utal a Demonstratio előszavában, de ezt a finnugristák jótékonyan elhallgatják

3/ A magyar-finnugor-török és sumér nyelvi párhuzamok térségbeli kapcsolatokból jöttek létre. Bél Mátyás ezt már 1718-ban felvetette a Tanulmányok a régi hun-szkíta irodalomról c. munkájában. Szerinte Szkítiában többféle etnikum találkozott.

4/ A magyar-finn szópárhuzamok véletlen összecsengésnek köszönhetőek, hiszen bármilyen két nyelvnek vannak közös hangtani megfelelői.

A finnugristák azonban ezeket a lehetőségeket sohasem cáfolták és cáfolják, így joggal mondhatjuk a finnugristák önjellemezésének Rédei szavait: „monomániás fixa ideától vezérelve s ábrándképeket, lázálmokat kergetve gyártott elmélet" (7. oldal) a finnugor elmélet, amely „előre kitűzött célt igyekszik igazolni, ez pedig ellenkezik a tudományos morállal" (59. oldal).

Ennyi zsákutcába vezető dogmatikus tantétel után indokoltnak tartjuk, hogy a magyar nyelvészet visszatérjen ahhoz a hagyományhoz, amelyet nagy nyelvész elődeink, mint Kresznerics Ferenc, Engel József, Nagy János, Csató Pál, Czuczor Gergely, Fogarasi János képviseltek, akik a magyar szókészleten belül a középpontba a gyököt helyezték, amely olyan szókészleti elem, amelynek még toldalék nélkül is van hangtani és jelentéstani értelme és azonossága. Ez volt a reformkori magyar nyelvészet igazi forradalma, „kvantum-ugrása", amelyet az 1848/49-es szabadságharc leverése után Hunfalvyék sikerrel elszabotáltak.

Hunfalvy Pál már 1851-ben (Akadémia Értesítő) tagadta, hogy a magyar nyelvnek gyökelemi volnának. Ezzel nemcsak mellékvágányra, de Rédei könyve a tanú rá, holtvágányra is vitte a magyar nyelv és a magyar szókincs eredetének a kutatását.

A XXI századi magyar nyelvészet fő célja nem lehet más, mint felderíteni a magyar szókincs igazi belső rendszerét, amelynek központi eleme: a gyök. Rédei úr elfogult egyoldalúságának legbiztosabb jelzője, hogy ezt a komoly és sürgető tudományos feladatot „játéknak” minősíti (115. o.), holott amíg ezt a munkát el nem végeztük, addig aligha mondhatunk biztosat a magyar nyelv eredetéről.

Az azonban már ma is bizonyos, hogy a 10%-ot sem kitevő magyar-finn szópárhuzamokra nem lehet magyar őstörténetet és magyar önazonosság-tudatot építeni. Akik mindenáron a finnugor elméletet erőltetik, nem tesznek mást, mint a magyar nyelvet és a magyar kultúrát erőszakkal finnesítik, ahogyan 1858-ban Mátyás Flórián mondta.

Maráczy László

Bakay Kornél

Az erőszakos finnesítés ellen

Válasz Rédei Károlynak

II. rész

Minden idősebb kutató számára kétségtelenül szomorú és lehangoló érzés lehet szembesülni azzal a ténnyel, hogy immáron kiöregedett az oktatásból (Rédei úr 1974-től 2002-ig élvezhette a bécsi egyetem előnyeit), és lassan kikopik az alkotó munkából is. Ilyenkor kapóra jön az ítésez, a döntnök szerepében tetszelegni, hiszen nálunk ehhez a pótcselekvéshez sem jeles tehetség, sem kemény és szorgalmas munka nem szükséges. Elég a hivatalos háttér biztonsága mások megbélyegzéséhez.

Rédei Károly (született 1932-ben) egy 1998-ban megjelent könyvét újította fel 2003-ban, ám az új kiadás sem alaposabb, sem meggyőzőbb, sem tárgyilagosabb, sem szórakoztatóbb nem lett, mint az öt évvel ezelőtti, A Budapesti Finnugor Füzetek 10. (majd a szegedi Magyar Őstörténeti Könyvtár 11. darabjaként 1999-ben ismételt kiadott) kötetéről megírtam a véleményemet a Turán 28 (1998) 5. számában (3-10. oldal). Most a szegedi Magyar Őstörténeti Könyvtár 18. köteteként a Balassi Kiadó által újra piacra dobott könyv mindössze egy tízoldalas Utószóval és egy átírt jegyzettrésszel bővült, tehát valójában csak erről kellene véleményt mondanom.

Nagyon nehéz rászánnom magamat erre a munkára! S nemcsak azért, mert egy piszkálódó tompuló észjárással történő vagdalkozások eleve taszítanak, hanem elsősorban azért, mert — az én mércém szerint — nem komoly kutató az, aki az ellenfelétől csak korrigálatlan, nem ellenőrzött, rövid újságcikkeket idéz, diadalittasan örvendezve az elírások és nyomdahibák láttán (szeremisz cseremisz helyett, lett, lív helyett, mári, mari helyett), miközben kézbe sem veszi a 2000-ben (a Millenniumi Kormánybiztos által támogatott) *Az Árpádok országa* c. 512 oldalas szakmonográfiámat (2002-ben újra megjelent!), amelynek minden állítása vagy feltevése forrásokkal és irodalommal gazdagon alátámasztott. Hasonlóképpen bánt el az *Őstörténetünk régészeti forrásai* c. (Miskolc 1997, 1998) kétkötetes munkámmal is. Pedig Rédei Károly nem győzi hangoztatni azt a kutatási alapszabályt, hogy először meg kell cáfolni a téves nézeteket (2003:48, 92.) Rédei Károly azonban, a fényes elméktől eltérően, a neki nem tetsző megállapításokat vagy érdemben nem tárgyalja (mint például a finn kutatók új eredményeit: K. Wiik, A. Künnap, K. Julku, Meinander műveit), hanem csak idétlen jelzőkkel illeti, vagy bizonyos szakkönyveket kézbe sem vesz. S nemcsak az én régészeti munkáimmal

tesz így, de nyelvész kollégáival is, mint például az olasz Angela Marcantonio: *The Uralic Language Family. Facts, Myths and Statistics* c., Oxford-Bostonban 2003-ban, a nagytekintélyű Blackwell kiadó Publications of the Philological Society sorozatának 35, kötetként kiadott, 335 oldalas alapvető könyvével. (A továbbiakban: Marcantonio 2003.)

Amikor pedig megszorul, mert az adott kérdéskörrel halvány fogalma sincs (mint például a sumér nyelv és a mezopotámiai régészet), akkor Rédei úr külső segítséget kér Michaela Weszeli személyében (2003:140.), s ez már igazán nagyon furcsa egy nyelvésztől. A sumér nyelvről összeállított kompilációjában (2003: 84-91.) elavult magyar munkácskákat (1976-os és 1977-es kiadások), valamint egy 1959-es és egy 1982-es (új kiadása: 1994.) kézikönyvet lapozgatott. Én régészként az alábbi munkákat szoktam használni: A. L. Oppenheim: *Ancient Mesopotamia: Portrait of a Dead Civilization*. Chicago, 1964.; H. W. F. Saggs: *Mesopotamien: Assyrer, Babylonier, Sumerer*. Zürich, 1966.; Barthel Hrouda: *Der Alte Orient. Geschichte und Kultur des alten Vorderasiens*. München, 1991.; W. von Soden: *Einführung in die Altorientistik*. WBG Darmstadt, 1985.; G. Racht: *Dictionnaire de l'archéologie*. Paris, Robert Laffont, 1983.; A. Deimel: *Sumerische Lexikon*. 1-III. Rom, 1928-1937.; A. Falkenstein: *Archaische Texte aus Uruk*. Berlin, 1936.; M. I. Thomsen: *The Sumerian Language. An Introduction to its History and Grammatical Structure*. Kopenhagen, 1984.; A Sjöberg: *The Sumerian Dictionary*. Philadelphia, 1984; Fr. Ellermeier: *Sumerisches Glossar 1., Sumerische Lautwerte 2*. Nörten-Hardenberg, 1979-1980.;- W. von Soden-W. Röllig: *Das Akkadische Syllabar*. Rom, 1976.

Rédei Károly stílusa, jelzői megdöbbenőek. Egy értelmiségi még a kocsmában sem szívesen mond olyanokat a társaira, hogy eszement (2003:132.), képzetlen balga (2003: 100.), mániákus képzelgő és sarlatán (2003:103-104.), agyrémes sarlatán (2003:104-105.), szélsőséges népbolondító (2003:111.), lidérces lázálomban (139) és tömény esztelenségben (132) szenvedő kókler (2003: 120.). Az azonban már nem egyszerű bunkóság, hanem aljasság, hogy többünket fasisztoidnak (2003:1?.), történelmi bűnözőnek (2003:120.) vagy a tudományos alvilág tagjának nevez csak azért, mert más nézetek vall, mint ő és elvtársai.

Nagy élvezettel pocskondiázza, csúfolja és minősíti az ellentábor tagjait — mint egykor a kommunista Tudományos Minősítő Bizottságban tette — tekintet nélkül

arra, hogy az illetők amatőr történészek vagy profi módon kiképzett tudományos kutatók. Egy kalap alá csapja Paál Zoltánt, Plessa Eleket, Grespik Lászlót, Torgyán Józsefet László Gyulával, Bakay Kornéllal, Mészáros Gyulával, Kemény Ferencsel, Kiszely Istvánnal, Szabédi Lászlóval, Marác Lászlóval, Balázs Gáborral, azt képzelve, hogy ezzel a rendkívül erkölcstelen és etikátlan eljárással egy csapásra kiütötte az ellenfeleit.

Rédei Károly ugyan engem nem tekint tudományos vitapartnernek, mivel — úgymond — témafelvetésem és tárgyalási módom nem szakszerű (2003:61.), én mégis teszek néhány szakmai észrevételt, előbb azonban megismétlem Makkay János régész kollégám szavait: „Rédei Károly nincs abban a helyzetben, hogy az én régészeti munkásságomat, akár elismerő, akár elítélő módon értékelje, mivel ezt régészeti-őstörténeti ismeretei nem teszik lehetővé. Aki beleolvas legutóbbi könyvébe, az könnyedén megállapíthatja, hogy ilyen ismeretei mennyire korlátozottak. Ennek ellenére a kötet címe: *Őstörténetünk kérdései.*” (*Magyar Nyelv* 95 /1999/ 254.)

Mindenekelőtt az „igaz tudomány” és a „tudományosság” fogalmához szeretnék hozzászólni.

Az őstörténet módszerei éppenséggel nem egészen mások, mint a tulajdonképpeni történettudományé (2003:18.), sőt! még komplexebbül kell érvényesülnie a különböző tudományterületek harmóniájának, Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a társadalomtudományok, s ezen belül különösen a történettudomány összevethető lenne a reáltudományokkal. Több mint ostobaság a mesterségesen létrehozott (fiktív) finnugor alapnyelvet párhuzamosítani például a villamossággal (2003:77.). Az őstörténet-kutatás nagyjából tudományos fettevésekre (hipotézisekre) épült és épül a jövőben is. Elvileg: minden megalapozott hipotézis egyenrangú, legfeljebb nem egyformán megalapozott. A kutatók közmegegyezése és kivált a hatalommal is bírók ítélete (minősítése) rendkívül súlyos érv a karriernek, a kinevezések szempontjából (2003:75.), ámde egy hajszálnyi súlya sincs a történeti igazság vonatkozásában annak, hogy ezt vagy azt hányan és milyen fórumokon állítják. Hasselblatt álláspontját, hogy ti. valamely állítás nem válik valószínűbbé vagy meggyőzőbbé, ha állandóan ismételtjük, és különböző nyelveken publikáljuk, Rédei úr idézi ugyan (2003:131.), de a finnugristákra egyáltalán nem vonatkoztatja, mert azok tanításai „örökérvényű sarkigazságok”. Pedig dehogy azok!

Lássuk Rédei Károly emeritus professzor néhány tudományos igazságként kihirdetett állítását, amelyek egytől egyig csupán kikövetkeztetett feltevések: az uráli alapnyelv, a szamojéd-uráli rokonság (amely kizárólag Kai Donner „megérzésén” alapul!), az uráli kor Kr. sz. előtti 6000-4000-re keltezése, az ún. uráli őshaza helye, a finnugor alapnyelv léte, az ún. finnugor őshaza helye, a finnugor korszak 4000-3000 közé keltezése, az ugor kor 3000 és 500 közé helyezése, az ún. ugor őshaza Urál-Volga-Káma vidékére helyezése, a magyarok Kr. sz. utáni 500 körüli ún. kiválása, az ún. magyar őshaza Baskíriába helyezése, a magyar-török kapcsolatok „lazább-szorosabb” korszakulása, az ún. indoeurópai őshaza helye stb.

S mint tudós nyelvész miket állít, minden alap nélkül, a régmúlt népek nyelvéről? Minden alap nélkül, ismétlem, hiszen semmiféle vitathatatlan, egyértelműen értelmezhető nyelvemlékünk mindaddig nem ismert sem a szkíták, sem a hsziungnuk, sem a hunok, sem az avarok, sem a besenyők, sem a kazárok, sem a kabarok nyelvéből! Arról nem is szólva, hogy Rédeinek az eurázsiai régészeti kutatásokról elemi alapfogalmai sincsenek, Vonatkozik ez a Kárpát-medencére éppúgy, mint Belső- és Közép-Ázsiára vagy az ókori Keletre.

Rédei Károly szerint a szkíták mégis biztosan iráni nyelvűek voltak, a hunok, az avarok, a kazárok, a kabarok, a besenyők biztosan török nyelvet beszéltek, a kusánok viszont rejtélyes eredetűek. Jóllehet a kazárok nyelvéről szinte semmit sem tudunk, a magyarok mégis a török jövevényszavakat a 200-300 évig tartó együttélés idején vették át a kazároktól. .

Példaként vizsgáljuk meg a besenyők nyelvi kérdését, akikről egyébként évszázadok óta azt állítják, hogy irtózatosságot mértek őseinkre, s a fejvesztett menekülés eredményezte a honfoglalást. A források elfogulatlan vizsgálata bebizonyította, hogy a IX. század végén semmiféle besenyő támadás nem érte eleinket (*Őstörténetünk régészeti forrásai II* Miskolc, 1998, 316-317. - *Magyar Nyelv* 94 /1998/ 140-141, 149. 97/2001/ 10-14.). A besenyőket (pecsenyegek, kangarok) a szaktudomány török nyelvű népnek tartja (A. M. Scserbak)

A nyelvészek nyelvi adatokat is felsorakoztatnak, mivel a besenyőknek is, miként korábban a szkítáknak is, a hunoknak is, a kazároknak is, az avaroknak is, a türköknek is, a magyaroknak is, igenis volt írásuk s így írásbeliségük, csak hogy rovásbetűkkel írták!

Bíborbanszületett Konstantin bizánci császár a X. század derekán A Birodalom kormányzásáról c. munka 38. fejezetében felsorolja Pacinakia (Besenyőország) nyolc tartományát, görög átírásban: Erdim, Csúr, Jula, Külbej, Karabaj, Tolmács, Kapan, Csaban, a tartományok fejedelmeinek a nevét: Bajcsa, Küel, Kerkutaj, Ina (Ipaosz?), Kajdum, Koszta, Jazi és Bota, s végül sorba veszi a besenyő erődök (várak) megnevezéseit: Aszpron (Fehér), Tun-kataj, Karakna-kataj, Szalma-kataj, Szaka-kataj, Jaju-kataj, Banamuni, Tejgua.

A besenyő írásbeliség megléte tehát nem vitatható, ám a IX. században (s nyilván korábban is az Aral-tó, a Szir-Darja vidékén, az oguz törökök szomszédságában, majd a magyarok szomszédaiként a Volga és az Alduna közötti térségben) rovásbetűs ábécével írtak, de a rovásszövegek megfejtése, elolvasása nagyon problematikus, mert elolvashatjuk a betűket törökül is, de például magyarul is, mivel a besenyőnek tartott rovásfeliratok közé sorolták (Németh Gyula ötletére) a nagyszentmiklósi kincs edényein olvasható rovásszövegeket is, a novocserkaszki kulacs feliratain, a majackojei vár, az elisztai bikakoponya és az acsiktasi bot-rováson kívül. Sz. E. Malovval egyetértve a felsorolt szövegeket magunk is magyar betűs írásnak véljük, tehát több mint kérdéses a török nyelvű olvasat, noha az is lehetséges. Valamennyi emlék alapján a török nyelvészet az alábbi szavakat tekinti besenyő szavaknak: ertím=előkelő, fényes, baj=gazdag, bal=méz, balesár=harci balta, boka=bika, boró=szürke, bula=tarka, burlik=krétás, jabdi=világos, ragyogó, jazi=alföld, sztyep, jaju=ellenség, jula=gyula, kapaja=agancsos szarvas, karamán=sötét, kataj=erőd, vár, kulin=csikó, kurkut=rémület, ijedj meg!, kegen=haragos, bösz, küel=kék, kül-bej-méltóságnév, mint a gyula, küre=kovácsstűzhely, kohó, kücsüg=fiatalabb fiú, öcs, ormán=erdő, pitik=írás, szaka=hegyoldal, szalma=elhagyott, szuru=szürke, tolmács=tolmács, tat=vad, pogány, azaz nem muzulmán!, temír=vas, tivan=héja, ölyv, kabuksin=kérges, kara bej=fekete bég, kara-köl=fekete tó, kophon=vadkan, cselgü=szablyacsapás, csopon= pásztor, csúr/súr/= méltóságnév (az oroszul idézett mű 108. oldal).

De Rédei emeritus professzor úrnak nincs szerencséje a török-magyar kapcsolatokkal sem (2003:56-67.), mivel szinte minden kijelentése elavult, ósdi ismereteken alapul. A nemzetközi nyelvtudomány ugyanis ma is az altáji nyelvek közé sorolja a török, a mongol, a mandzsú-tunguz, a koreai és a japán nyelvet.

(Zárójelben jegyzem meg, hogy „üres locsogás” becsmérően szólni a magyar és a japán nyelv összevetéséről /2003:47,51, 132--133./, mivel a korán elhunyt Kazár Lajos 600 szócsaládot és 35 alaktani hasonlóságot vetett egybe, vö. *Magyar Nyelv* 92/1996/ 127., s a Klaproth által 1823-ban megkezdett kutatómunka egyáltalán nem haszontalan és főleg nem tudománytalan!)

A török nyelv kialakulását illetően igen komoly szempont a sumér és a török nyelv közötti feltűnő és jelentős kapcsolat.

De térjünk vissza a török-magyar kapcsolatok keretében tett kijelentésekre. Alaptalan szinte valamennyi. Eleink őshazája nem Baskiria területén volt, a szabirok feltételezett „nyomásáról” semmiféle forrás sem szól, a kazárok török nyelvűsége pusztán vélekedés, jóllehet a rovásbetűs szövegek száma egyre nő. A besenyőknél felsorolt emlékeket többen kazár írásnak tartják (*Magyar Nyelv* 80/1984/ 13.), s mindenképpen türk rovásírásnak kívánják meghatározni, holott ez is csak egy feltevés. Az ún. kijevi levél hoqurüm (oqurim)=elolvastam jelentésű szava fontos ugyan, de ez sem dönti el, hogy a kazár törökségi nyelv volt-e, s ha igen, csuvasos vagy köztörök nyelv lehetett-e ?

A türkök eredetét nyelvészeti úton mindeddig nem tudták megoldani, mivel biztosan türk írott emlékek a Kr. sz. utáni VI. század előtről nem ismertek. Az eredethagyományukról sem szól VII. századnál korábbi forrás (*Magyar Nyelv* 94/1999/ 386 skk.). A nyelvészeti találgatások helyett csakis a régészettől és az embertantól várhatunk megbízható adatokat. Nyilvánvaló, hogy a türkök sem jöhettek a semmiből.

A forrásokban szereplő földrajzi nevek (Kem=Jenyiszej, Afu=Abakán, Kinsan=Altáj=Aranyhegy etc.) alapján a türk „őshazát” a Minuszinszki-medencében és az Altáj vidékén kereshetjük. Vagyis a történeti Magna Scythia földjén, ahová a Ripei /Rifei=Ripaeos montes,=Imaus/ hegyek lokalizálhatók, amely hegy nem az Urállal, hanem az Altájjal azonos. A dél-szibériai és a belső-ázsiai régészeti feltárások világossá tették, hogy a szkíta-hsziung-nu-hún-türk kultúra egységes alapú és ősi gyökerű! A Kr. sz. előtti III. évezredtől mind itt, mind ÉNy-Kína (Ordosz) vidékén túlnyomórészt europid emberek éltek (az afanaszjevői, az okunyévi, az andronovói, a karaszukí, a tagári, a tastyki kultúrák, valamint a szkíta-hún pazyriki, bulán-kóbi emlékek), jellegzetes anyagi kultúrával.

Jelen ismereteink szerint a Kr. sz. előtti II. évezred andronovói kultúra népei iráni, altáji és ugor nyelvűek lehettek. A Kr. sz. előtti 700-tól ismert gödörsiros, katakombás és gerendavázás sírokkal jellemzett népesség elkeveredett a dél felől (!) felvándorolt, magas fémművességi ismeretekkel rendelkező, részben mongoloid lakossággal (Karaszuk, 1600-900). Ennek a kultúrának a népét a források din-lin-nek nevezik s területük elérte az Urál vidékét (Szingta, Arkaim, Galics, Szuhanyiha). A din-linek fehér bőrű, fekete hajú, kék szemű europoid emberek voltak (Bej-si), akik birtokukban tartották az Ordosz vidékét is.

A Teklimakán sivatagban (Zaghunluq, Lopnor, Kroren, Szubesi, Jingpen) eddig több mint félezer kipreparált múmiasírt tártak fel a kínai régészek (Wang Binghua), teljes épségben megmaradt ruházattal, szerves anyagú eszközökkel, a Kr. sz. előtti 1400 és 400 közötti időszakból. S a legtöbbjük kaukázusi és turáni típusú europoid volt.

Az andronovói kultúrából kifejlődött népesség a Kr. sz. előtti első ezredév elejétől a földműveléssel összekötött állattartást felcserélte a rideg állattartással, s ez lehetővé tette a megromlott éghajlatú területek birtokba vételét is (Altaj, Tien-san, Hákászia, Minuszinszki-medence, Fergána). E népesség része lehetett indoiráni etnikum is, de a zöme feltehetően ősgor volt (Ardzsán, Kr. sz. előtti IX-VIII. század).

A preszkíta Tagar-kultúra (Kr. sz. előtti VIII-V. század), majd a szkíta Tastyk-kultúra (V-II. század) már közvetlenül kapcsolódik a Kárpát-medencei régészeti anyaghoz.

A szkíta-hun-avar-türk-magyar népek kulturális, vallási, gazdasági és részben etnikai-genetikai rokonsága egyáltalán nem agyém és álomvár (2003:18.), hanem szilárd régészeti és embertani tényekre épített, megalapozott hipotézis. (Nem üres hipotézis, mert tele hipotézis nincsen, míg üres fejek viszont nagyon is vannak.) A törökségi nyelvet beszélő hun-bolgár-onogur és az ugor-magyar nyelvet beszélő hun-szabír magyarok kétnyelvűsége nagyon is reális feltevés (*Magyar Nyelv* 83/1987/ 448-454., 94/1998/ 78-91.), s így sokkal inkább Rédei Károly ötől ki naiv állításokat (2003:62), semmint az emberi méltóságában is megsértett Sára Péter.

Az avar nyelv rovásbetűs emlékei (Szarvas, Nagyszentmiklós) igenis magyarul is elolvashatók, a forrásokban fennmaradt tisztségnevek (boila, csabis, csupán, csúr,

jabgu, tegin, sád, canizaucí (ez a szó nem egy vicclapból származik!, vö. 2003:142.), kagán, katun, kapkán, jugurru, tudun, tarkán) és személynevek (Baján, Bokolabra) viszont jószerével semmit sem bizonyítanak, mivel idegen eredetű szavak (*Magyar Nyelv* 82 /1986/ 129-151.).

A hunok és avarok között is lehettek, s bizonyára voltak is török és mongol nyelvű és rassztípusú egyének, bár egyes nyelvészek (*Magyar Nyelv* 59/1963/ 53-66.) a hunok török nyelvűségét kereken elutasítják. A Priszkosznál, illetve Jordanesnél megmarad három szó (sztrava, kamasz, medosz) pedig biztosan nem török eredetű, amint az l, r és v hangokkal kezdődő nevek sem. Az ázsiai hsziung-nak is az európai nagyrosszhoz tartoztak, ám eddig ismert kisszámú nyelvemlékük a kínai átírás erős torzítása miatt egyelőre alig értékelhető.

A sumerokról most csak annyit jegyzek meg, mint „vad sumerológus”, hogy a kitalált és rekonstruált, soha nem létezett uráli és finnugor alapnyelvvél szemben a sumér ékírásos emlékek valóságosak és valódiak, jóllehet azt ma sem tudjuk, hogy az ékírásos szótagokat, szavakat egykor hogyan ejtették ki. Ma már nagyon kevesen vallják, hogy a sumér nép „felszívódott”, de az igaz, hogy egyelőre nem tudjuk, honnan vándoroltak be a két folyam közé, talán Indiából, talán a Kaszpi-tenger délkeleti vidékéről? A mezopotámiai kerámia-nélküli korai kőkori kultúrák nem előzményei Kengir (Sumer)-nek. Írásuk az emberiség hatalmas vívmánya volt, magának az írásnak az eszméje innen terjedt tovább előbb Egyiptom és Elam, később India és Kína felé. Mindaz, amit Rédei Károly a sumerokról leírt, minden, csak nem korszerű. Ő még mindig a harminc évvel ezelőtti állapotoknál tart.

A legújabb nyelvészeti kutatások egészen másként tárgyalják a nyelvek kialakulását és a nyelvek rokonságának kérdését is. Egyre valószínűbb (vö. DNS-vizsgálatok!), hogy a Kárpát-medencében már a felső paleolitikum idején ugor-magyar nyelvű népek is laktak, akiknek egy része a jégtakaró olvadása után észak-északkelet felé húzódott, s így adhatták át később a nyelvüket az eredetileg indoeurópai fajtájú ősfinneknél. A finnek ősei tehát láthatóan valóban nem kelet (az Urál) felől vándoroltak be mai hazájukba. Nagyon is figyelemreméltóak a finn régészek eredményei!

Az őskori kelet-nyugati vándorlás toposzával szemben a dél-északi a realisabb, s ez a tendencia később is kimutatható. A magyar eleink egyes csoportjai is a Kr. sz. utáni VII. században délről érkezve települtek le a későbbi baskírföldön (Julianus magyarjai), a magyarság zöme azonban Kazária vonzáskörzetében lakott, ahonnan

a IX. század elején települtek át a Don és az Al-Duna közötti hatalmas térségbe, majd innen a IX. század utolsó harmadában a Kárpát-medencébe.

A magyar nyelv radikálisan különbözik a vogul és az osztyák nyelvtől, fonológiai, morfológiai, lexikális és szintaktikai vonatkozásokban, ezt ma már számos nyelvész látja. Legutóbb az olasz Angela Marcantonio, Hajdú Péter „egy jóindulatú bírálója” (*Magyar Nyelv* 91 /1995/ 129.), mutatott rá egyértelműen, kimondva, hogy a finnugristák egy vélekedést emeltek a tudományos igazság rangjára, s elmulasztották a bizonyítási eljárást (Marcantonio 2003: 270.), s ezért prekonceptiós eljárásuk az érvek körforgásához vezetett (This can lead to a circularity of argument. Marcantonio 2003:269.) Josef Budenz nyelvhasznításai teljes egészükben elégtelenek voltak (We saw that his comparative corpus is unsatisfactory in modern terms. Marcantonio 2003:270.). Budenz mesterkéltnyelvhasznításainak 81%-át ma már nem ismerik el. Marcantonio kijelenti: uráli nyelvi egység nem volt, és nyelvi családfák sincsenek (Marcantonio 2003: 271, 274.) „Semmi bizonyítékot nem találtam arra nézve, hogy az uráli nyelvek egy önálló nyelvcsaládot alkotnának” (In this review I have examined the Uralic languages at all relevant levels of language. I have failed to uncover any evidence at all to support the notion that these form a unique genetic family! Marcantonio 2003: 273-274.) Csak nyelvi csoportosulásokról és ezek közötti kapcsolatokról beszélhetünk, így finn, magyar, obi-ugor, szamojéd etc. A magyar nyelv tulajdonképpen egy belső-ázsiai nyelv, és ez a besorolás összhangban van a történeti forrásokkal is (Hungarian should be classified as an 'Inner Asian' language. This classification would be consistent with the testimony of the historical sources. Marcantonio 2003:275.).

A nyelvhasznítás eddigi módszere tehát elavult és manipulált, mert ha például bizonyos alapvető nyelvi elemek nincsenek meg, azt mondják: elvesztek, ha ellentmondó elemekről van szó, akkor azt mondják: ezek egy kihalt nyelv hatását tükrözik, ha viszont ez sem segít, akkor véletlen egyezésekről szónokolnak (2003:66,89.). Angela Marcantonio felteszi a kérdést: hol csúszott félre a folyamat? Hogyan lehetséges, hogy a tudósok közössége több mint száz esztendeje az uráli elmélet hitére alapozta a munkásságát, amelyet nemhogy tudományos érvek nem támasztanak alá, hanem valójában ezek jó része egyenesen ellentmond ennek? (Where did the process go wrong ? How is it possible that a community of scientists can base its work, for over 100 years, on a fundamental belief in the

U-node, which is simply not supported by the evidence, and indeed is contradicted by a good body of evidence? Marcantonio 2003:277.)

Marcantonio a darwinizmus hatásában látja a magyarázatot, ám annyi bizonyos, hogy az uráli-finnugor nyelvrokonság paradigmájától való elszakadást tovább már nem lehet halogatni. (I believe that a shift in the paradigm can no longer be delayed. Marcantonio 2003:278.). Csakhogy „a tudomány fellegvárában ülőknek az az érdeke, hogy 'igazságaik' változatlanok maradjanak!” (Király Péter szavai: *Magyar Nyelv* 96/2000/ 67.)

E tanulmány már megjelent a KAPU-ban. XII. 2004. 02., 35-41 old.

„MIRŐL MESÉLNEK A KÖVEK BRITANNIÁBAN?”

készítette: Vallus István

Britannia misztériumai csodás tájai, az ott létrehozott objektumok, évszázadok óta foglalkoztatják a tudósokat. A tudósok mellett nagyon sok történelemmel foglalkozó laikus kutatásának volt, és lesz tárgya még sokáig ezeknek a műtárgyaknak a kutatása. Az eddig feltárt tudásanyag bővítéséhez szeretnék hozzájárulni ezzel a tanulmánnyal.

A tanulmányom alapját a keltákkal kapcsolatosan nyolc éve folyamatosan végzett kutatásom eredményei biztosítják. Ezek az eredmények szöges ellentétben állnak a Magyarországon tudományosan elfogadott nézetekkel. Ezer sebből vérézik a XIX. században Magyarországot megszálló és kizsákmányoló Osztrák császár parancsára megírt finn-ugor származáselmélet melyet Istennek hála manapság a felnövekvő magyar generáció is megmosolyogtató mesének tart, bár még a tankönyveinkben ez a mese szerepel. 2000, októberében a Science folyóiratban megjelent Semino féle tanulmány alapján a mai magyar férfiak rendkívül magas 70-90%-a négy a Kárpát medencében 35.000 évvel ezelőtt élt férfitől származik. A másik megdöbbentő eredmény hogy az ázsiai származásunk sem igazolható, hiszen nincsen bennünk ázsiai gén marker, a rokonoknak tartott finnekben viszont megvan ez a marker.

17 genetikus végezte el a kutatás. A csapatban nem volt magyar tudós, ezért balgaság lenne bármilyen burkolt nacionalizmust, vagy befolyásolást feltételezni a megdöbbentő eredmények mögött. Magyarországon ahelyett, hogy a „vízcsapból” is ezek a megállapítások folynának, a tudósaink azzal foglalkoznak, hogy elegendő volt-e a mintát adó személyek száma?

Joggal kérdezhetik, hogy Önöknek, mint Briteknek, Skótoknak, Íreknek, Walesieknek, a magyarok származásával kapcsolatos elméletekhez ténylegesen mi közük van?

Erre a kérdésre nagyon egyszerű a válaszom. Csupán csak annyi, hogy a Skóciában és Írországbán található neolitikus építményeken lévő „titokzatos” jelek megfejtése, álláspontom szerint, csak a magyar nyelv ismeretével a 35.000 éves európai őshonosságunk elfogadásával lehetséges.

Az ott talált képjelek rendszerének ismertetéséről szól ez a tanulmány melynek olvasásához jó szórakozást kívánok

Eger 2015. május 22.

a szerző

A kutatásaim során olyan nyelvi és képjelrendszerbeli azonosságokra bukkantam a magyar és kelta utód nemzetek között melyek elhallgatása bűn lenne részemről, ezért engedjék, meg hogy az ISTEN szavunkon keresztül mutassam be ezeket az összefüggéseket.

„Az Isten szavunk eredetéről és pontos jelentéséről alig van tudomásunk. Általában annyit tudunk róla, amit a kereszténység felvétele után a Bibliából ismerünk. Előtte a magyarság hitvilágáról felületesen csak annyit tudunk, hogy pogányok voltunk és valamiféle pogányistenünk volt és így általában más pogány népek pogányistenei közé sorolták. (Forrai Sándor Az Isten szavunk eredete.... című munkája) ” 1

Ez a ma elfogadott hivatalos történelmi vélekedés Magyarországon. Mindenhol azt hallani, szinte kántálva, hogy Szent István volt az első királyunk, aki szkíta népet tűzzel-vassal a Jézusi hitre térítve, a sötétségből a fényre vezette.

Természetesen ebből egy szó sem igaz. A Kárpát medencében élő őskori és bronzkori népességnek kifinomult egy Isten képe, több dimenziós gondolkodásmódja és szigorú logikai rendszeren alapuló teremtés képe volt.

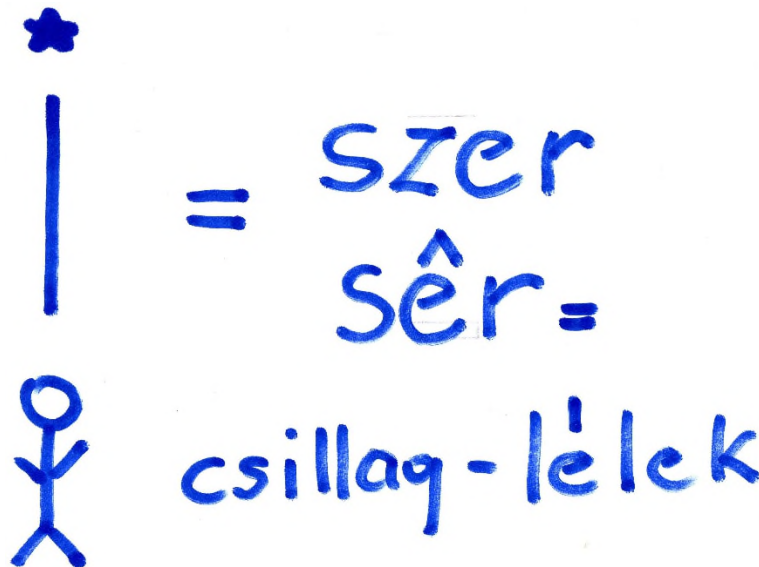
Nem mennék vissza az őskorig, a képjel rendszer elemeinek ismertetését a bronzkortól indítanám. Már az elején leszögezem, hogy a bronzkori ember használati tárgyain lévő jelek nem díszítő céllal lettek elhelyezve. Tudatos tény és adatközlés. A díszítés már a „ráérő” ember sajátossága. Azokban a korokban mindenki a létért küzdött mindennap, tudok e tüzet rakni, fogok e tudni vadászni stb. 40 éves átlag életkorral, a túlélés volt mindenekelőtt. Ehhez pedig Isten segítségét kérték.

Azt állítom, hogy Isten szavunkat így kell értelmezni I-S-TEN, állításom szerint külön képjelekből és szógyökből álló összetett fogalom.

Kezdjük mindjárt az I jel magyarázatával.

Ez a jel megtalálható a rovás jeleink között SZ hangzással. A kezdetekkor nem hang volt, hanem fogalom jel. Hangalakja a mai szer, szúr, szár, szőr szógyökeinknek. Minden felsorolt szógyök A pontból B pontig tartó folyamatot jelöl.

A mai magyar írásban és beszédben ezt a szár fogalom jelet használjuk annak a jelölésére, hogy „valaki valahonnan való, vagy valaki valakitől ered”. Angolul egy komplett mondat kell annak a jelölésére, hogy „Budapestről érkeztem=onnan való vagyok= „ A magyar annyit mond és ír, budapest-I vagyok tehát onnan „származom” Ez a jel egy függőleges vonal A pontból indulva B pontig tart. De nemcsak földrajzi helyről való származást jelölünk, így hanem az apa-I vagy anya-I származásunkat is így jelöljük. Ez a mai írásunkban ragadt rovásjel.

1. ábra. A lélek leszállás folyamata

Az ősi hiedelemvilág szerint minden csillag az égen egy-egy korábban elpusztuló testből felszálló lélek. A lélek felszállás és lélek leszállás örökös körforgás, ezt az oda-vissza ható folyamatot jelképezi a szer szógyökünk. Több száz szót képezünk ezzel a szógyökkel. Pörgessük csak le fejben a szavakat. Észre fogjuk venni, hogy minden szer-rel kezdődő szavunk a lelki történésekhez kapcsolódik. Így már világossá válik a szer-él-más – szerelmes szavunk jelentése – másban él a lelkem-. Világossá válik, hogy a lelki ember, aki Isten útját követi az „szerzetes”. Palóc földön nem is oly rég, még így kérdeztek az eleven gyerekre – Mi szer vagy?

A magyar nyelv követi ezt az ősi logikát, hiszen lélekszámról beszélünk egy-egy település lakosságának kapcsán. Számolni is így számolunk egy-szer, két-szer, három-szer stb. Akkor a gyógynövényekből készült sebre ráhelyezett kötés az a „köt-szer”? Ha pedig a főzetet megisszuk, akkor az a gyógy-szer? Nem lehet kérdés, igen.

Nem véletlenül került az illusztrációba a szer szavunk alá egy idegen írásjellel jelölt ser szó. Nos, ez a szó illetve a ser-en szó a walesiek nyelvén csillagot jelent, utalva erre a szer-csillag-lélek szkíta nyelvi összefüggésre. Szer-encsés vagyok, hogy ezt a fontos összefüggést sikerült beazonosítanom.

Istentől kapjuk a lelkünket és oda is térünk vissza. A szer jellel kapcsolatosan nekem Bodony község határában sikerült lencsevégre kapnom egy érdekes fényképet.

2. ábra. Naplemente a Mátra felett.

Ha a logikám helyes, akkor az őseink az embereket egy-egy függőleges vonallal jelölték. A magyar a mai napig egy alulméretezett hajóra vagy csónakra a „lélekvesztő” kifejezést használja,

A szer jelölés, mint rend/rangfokozati jelünk:

A hadsereg/katonák számolásánál is lelkeket számoltak a szkíták egy-szer, két-szer, stb. amíg 10-hez nem értek. Ugyanis az összes szkíta rendfokozat a 10-es számrendszerre épült. Tehát 10 szer vezetője volt a tíz-ed-es. Isten adott tízet, vagyis tíz lelket. Tíz tizedes parancsnoka volt a százados /és nem captain/ száz-ad-os, neki

már 100 lélekről kellett gondoskodnia, vezetnie. Tíz százados parancsnoka volt az ezer-ed-es. A legfelső hadúr a tábor-szer-nagy rendfokozatot viselhette. Természetesen az állításomat tényekkel is igazolni tudom, nemcsak itthon hanem Skóciában is, ugyanis ők is szkíták.

3. ábra szkíta aranyleletek

Természetesen ez a rendfokozati jel követi a szer-lélek-katona fogalommal kapcsolatos logikámat. Ugye ismerős az „arat a halál” jelzős szerkezet? Nos, a lélek-szár-szer fogalom a gabona szárakra is igaz. Tehát amikor aratunk akkor a levágott száratok kévébe rakjuk és a szárból sodort alkalmi kötéllel kötjük össze, csak úgy, mint ezen a pajzs lemezen. Tehát a Keve az kéve. Szkíta vezér rendfokozata a Keve és akár ez a pajzslemez is lehetett a rendfokozati jele. Még egy érdekes párhuzam a logikám igazolására. A kévéket aratáskor egymáshoz támasztjuk, és ha így járunk el, akkor „asztagot” kapunk. Ha több raj vagy szakasz együtt hajt végre egy műveletet, azt az együtt ténykedő fegyveres csoportot „osztagnak” hívjuk, egy hanggal tér csak el az asztag szavunktól.

4. ábra. Székita vezér hadijelvénye

Természetesen itt a hadi jelvényen minden egyes bojt egy-egy csapatot jelöl. Tehát a bojt mint a „szerek összefogása” ebből az ősi logikából ered.

5. ábra skót kilt

A skótok erszényén, - amiben, mint a szkíták, gyógy-szereket, tűz-szer-számot, szerencse talizmánt tartottak - a három bojt 30 lándzsást jelöl, ennyit kellett kiállítani egy klánnak. Mivel a papságunk is lelkeket fog össze, nem meglepő hogy az egyházi címereken is a hitközség lelkeit bojtokkal jelölik.

6. ábra egyházi címer

A lelkek függőleges vonallal történő ábrázolása megtalálható Írországban is. A szkíta logika alapján a lelkeket függőleges vonallal ábrázolják, valahogy így: I I I I I I I I és ezeket a szálakat egy körrel szorítják egybe, így kapják a bojtot, mint a vezérek jelképét.

A bal oldali fotón egy Newgrange-ben sziklába vésett hajó rajzát látjuk. A jobb oldali fotón ugyanaz a hajólelet látható melynek kontúrjait áthúztam a jobb érthetőség kedvéért.

7. ábra. Naphajó ábrázolás Írországban

A jobb oldalin talán jobban látszik az, hogy a véset készítője kényszerrel ügyelt arra, hogy a hajótesthez tartozó tárgyak az alsó vonalhoz hozzáérjenek, amelyek pedig nem képezik, a hajó részét azok attól jól elkülönüljenek.

Azt már az elején leszögeztem, hogy nem vitorlás hajóról van szó, hanem evezős lapos bárkával van dolgunk, ami 5-6 métertől nem volt hosszabb. Ez a hajó nem Egyiptomi, hanem a Kárpát medencéből való folyami csónak, vagy ha jobban tetszik „ladik”.

A bárka képjelrendszere csak magyar, vagyis szkíta logikával fejthető meg. Már a hajótest ábrázolása is mutatja, hogy lapos, alacsony merülésű, alacsony peremű

folyami hajóval van dolgunk. A számokkal jelzett hajótesthez nem érő függőleges vonalak öt embert/lelket/ jeleznek, a tengerész szóval jeleztem őket.

A magyar, templomainak oltár előtti részét ahol a lelkek imádkoznak, mai napig hajónak nevezi

A véset készítőjének zsenialitása és több síkon történő gondolkodás módja a hajótest kialakításánál érezhető. Az rögtön észrevehető hogy a hajónak nincsen hátul kormánylapátja. Nem is kell ugyanis a kormányos maga a Teremtő Atya. Felfedezhető a teste amint a hajótest fölé derékban meghajolva két kezét maga elé tartja. Feje a Nap képében van ábrázolva. A test kialakításában van a zsenialitása ugyanis kabin formájúra alakították, két karja a kabin két fala, teste dereka a kabin teteje. Mit is csinál a kabin? Megvéd bennünket az időjárás viszontagságaitól. Ez egy kabinos egy pár evezős folyami bárka. Az evezők sincsenek ábrázolva csak a függőleges tartó oszlopaik a hajó két szélén.

Így az Írországi véset megfejtése: ” A Teremtő Atya védelme alatt, az Ő segítségével öt szkíta lélek szerencsésen partot ért”. Ez a véset a partra szállásuk helyén készült.

Bármennyire is hihetetlen a Magyarországi tiszai ladikok kialakítása több ezer év elmúltával is pontosan olyan, mint ahogy a véseten láttuk.

8. ábra. Tiszai ladik kabinnal

A korai hajósnépek sorába javaslom a Kárpát medencei szkítákat felvenni.

A fészű mint a rend-szer képjele:

Maradjunk még a szer-nél vagyis a rend-szernél. A szálak, vagyis a szerek közötti rend tartására a fésű a legalkalmasabb eszköz. Palóc asszony miután férjhez ment, fésűvel rendszerezte kontyba a haját, jelezve azt, hogy neki már ura van, általa lett része a rendszernek, soha többé nem jelent meg az utcán kibontott hajjal.

9. ábra. Tiszagyendai szarmata fésű lelet

Ezért szokás házasságkötéskor fésűt ajándékozni

10. ábra. Menhir Skóciában

A fényképen egy skót menhir látható. A bal szélső alsó minta az nem más, mint a fent látható szarmata fésű stilizált ábrázolása. Esküvőket tartottak ennél a kőnél.

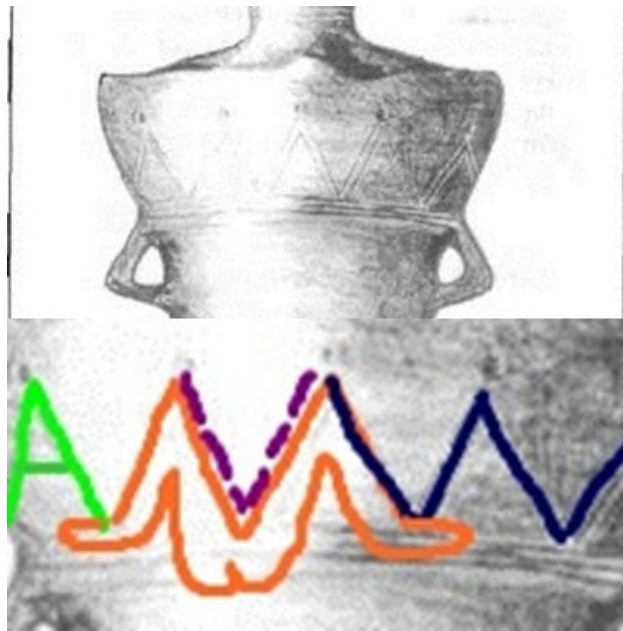
A jobb felső sarokban látható egy S jel. Nos, az S jel az I-S-ten szavunk második képjele és származási hely a jelentése.

Az S fogalomjel magyarázata

Az Isten szavunk eredetéről több értekezés jelent már meg könyvekben, sajtóban egyaránt. Ezek eléggé eltérnek egymástól, abban azonban valamennyi megegyezik, hogy ősi szavunk. Fajcsek Magda – Szende Aladár: Miről vallanak a magyar szavak c. könyvében és Diószegi Vilmos: Az ősi magyar hitvilág-ban, de különösen az előbbi könyv csupán az „is” szótag eredetével foglalkozik, mely a Halotti Beszéd-ben szintén szerepel „isemüket”, azaz ősünket szóban. Majd ezt az „is” szót vonatkoztatják az egész Isten szavunkra, mint az „ős” szavunk egyik

változatára. Így a „ten” szótaggal külön nem foglalkoznak. .(Forrai Sándor Az Isten szavunk eredete.... című munkája)”²

Sok kutatónak eddig fel sem tűnt, hogy a „vonaldíszes” kultúrkörhöz tartozó népek fogazott és hullámvonala tulajdonképpen írás és nem díszítés. Angol nyelvterületen is zig-zag szimbólumként ismerik.

11. ábra. Csólyospálosi cserép lelet mintázata

Szinessel jelöltem azokat a latin betűket, amelyeknek tudatsága egykoron a Kárpát medencei magyarul beszélő és gondolkodó ősnépességtől származhatott. Nem véletlen hogy az angol nyelv az „egy” kifejezésére az A jelet használja, hiszen az ilyen alakú rovásjel majd később látni fogjuk, a Nap járását stilizálja. Nem véletlen hogy a rovásban a V az M jel, nem véletlen hogy az angol a nő szavát W jellel kezdi (woman) de citálhatnám a szűz(virgin) szavukat is. A nő az aki befogad és megőriz. Ezek a fogalmak az angol nyelvben, mind a több hullámban a Brit szigetekre érkező szkíta illetve szkitizált kelta lakosság hozadéka.

12. ábra. Íját felkészítő szkíta harcos

Az ugye manapság sem kérdés hogy egy bokszoló vagy harcművész a ruházatán nem szakácskönyvből való receptet visel, hanem jelzéseket melyek alapján egyértelműen beazonosítható róla sok minden.

Ez alól ez a szkíta íjász sem kivétel olyan képjel rendszert visel a vállain, amely csak magyar nyelven magyarázható egyéb nyelveken tényleg csak zig-zag szimbólum a neve, mert nem magyarázható meg csak a Kárpát medence képjel rendszerrel. A jelek alapján beazonosítható hogy valamelyik szkíta törzshöz tartozó harcosról van szó, akinek teremtője a Nap anyja pedig a Hold. Jobb oldali képen nagyítva és kihúzva is látható.

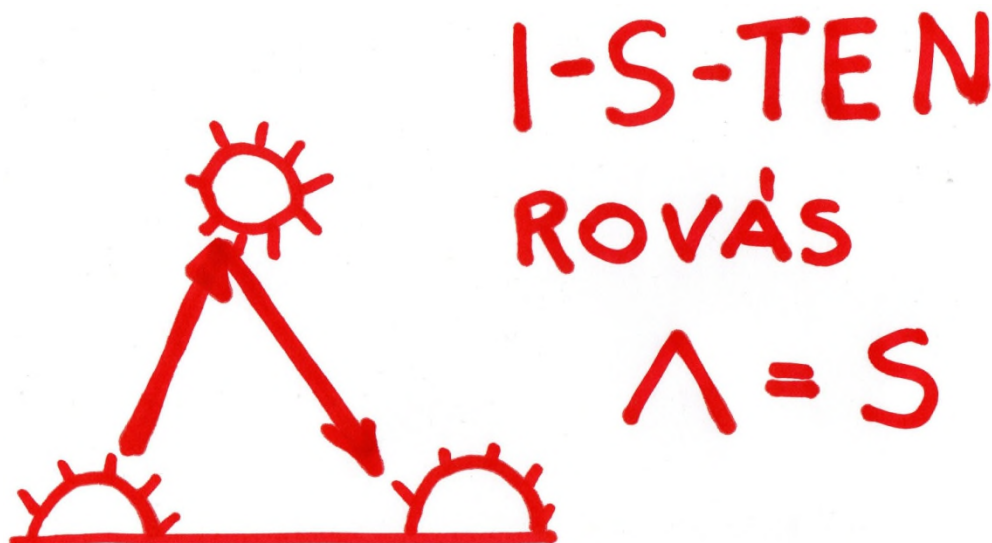
Ha megnézzük a rovás S jelét, akkor egy olyan jelet kapunk melyet két imára kulcsolt kéz alkarjai képeznek.

13. ábra. A rovás " S" jelek cserépedényeken

Látható az edényeken is hogy a vonaldíszesnek nevezett adatközlés egyik alapeleme a rovás S jelei ciklikusan követik egymás.

Azt állítom, hogy a rovás S jele a nap égi útját stilizálja.

14. ábra. A rovás "S" jelének magyarázata

Az őseink vallásából tudjuk, hogy egy harmadik minőség létrehozásához egy hímnemű és a nőnemű egyed szentülése szükséges. A magyar meg is nevezi ezt a nőneműt Földanya, akit szűzként a Hold képében tisztel. A Nap és a Hold váltakozásai láthatóak a vonaldíszesnek említett kerámiákon. Ez nem más, mint az ÉGI út, vagyis a Hadak útja.

15. ábra. Bronzkori tányérlelet Kárpát medence

Az általam felvázolt logikát jól példázza ez a Kárpát medencében talált tányér. Ez a tányér esküvői ajándéknak készült. A szélén 9 darab S jel látható egymástól nagyobb távolságra, így jelölték, hogy hónapokról van szó. Kilenc hónap az egy gyermek kifejlődésének ideje tehát Istentől való „gyermekáldás” a képjel értelme. A tál közepén két mosolygó alak M jelet, vagyis V jelet alkotnak a két kezükkel. A másik kezeiken pedig a rovás D jele látható. Összead a képjel jelentése, vagyis esküvőt jelent. „asszony lett a lányból”

A mai magyar beszéd is igazolja az állításomat. Azt a nőnemű társat, akit Isten színe előtt egy magyar férfi elvesz, a feleség szavunkkal jelöljük. Az németek által ránk erőltetett nyelvtani szabályaink szerint így választjuk el fe-le-ség. Ennek így semmi értelme, hiszen a fele szavunk az önálló szógyökünk, valaminek az 50 %-át jelenti. Az S fogalomjel felét a nőiség képezi az ÉG-ben, ez a feleség szavunk. Szintén égi, Hadak Útjáról való származást jelent a fel-s-ég szavunk.

 = „S” jelek
 = „S” jelek
 sorban az „S” jelek = SORS
 $\wedge = \text{atya}$; $\vee = \text{nő}$
 $\cap$ (Nap) $\cup$ (HOLD)

16. ábra. A "sors" szavunk magyarázata

A feleség szavunk jobbról balra történő értelmezése „az Égből az S fele” utalva ezzel arra, hogy a nőnemű társam kiválasztása az égben történik, vagyis Isten akarata. Az illusztrációmban látható a sors szavunk. Egymás utáni nappalokat és éjszakákat jelent mely napok történései előre meg vannak írva.

A fenti adatok ismeretében az I-S szógyökünk jelentése „Szár(mazik, ered) a Hadak Útjáról”

A Palóc asszonyok a mai napig ezt a több ezer éves logikát követik.

17. ábra. Hímzett palóc terítő Kárpát medence

Tehát az S jelről azt állítom, hogy a Hadak Útjának szkíta-kelta jele. Az olvasó számára is ismerősen csenghet Vercingetorix neve. A gall vezér nevét pénzérméken is megörökítették. Nos, akkor az általam itt bemutatott pénzérmén írták félre a nevét, ugyanis azon Vercingetorixs néven szerepel. Akkor elmondom, hogy a pénzen nem hibás a név. Ennek az S jelnek nagyon nagy a jelentősége, hiszen minőségi jelző.

18. ábra. Kelta stater Vercingetorixs felirattal

Nem tűnt fel eddig senkinek ez a finom csúsztatás? A keltákról írott történelem ilyenekkel van tele. Az „S” jelek Vercingetorix hajában is megtalálhatóak. Hogyne lennének benne, hiszen a jel értelmezése „isteni vezér” Azt a helyet jelenti ahonnan Vercingetorix származik. A Hadak Útjának a Kárpát medencei jelképe az S szimbólum. Született vezér.

19. ábra. Vercingetorix stater S szimbólummal

Ezen a pénzermén van a bizonyíték arra, amit állítok. Szintén Vercingetorix van a pénzen, ott van a homlokánál az S jel ami Isteni származást jelent. Nem igaz hogy a keltáknak 400-nál több istenük volt. Egy férfit és egy nőt imádtak istenként. Az isteni megjelenéseket nevezték el külön-külön. A nevek mögött az egy teremtő Isten lakozott. Ilyen megjelenések voltak, Ogmios az ékesszóló, Toranis a megtorló, Teutates stb. A piktek is ezt a kultúrát vitték magukkal a Kárpát medencéből, Gallia érintésével a mai Skót, Ír, és Walesi területekre. Ha el tudják fogadni az állításomat, akkor rögtön világossá válik az is, hogy a kelták harci kürtjeinek alakja miért „S” alakú.

20. ábra. S alakú kelta kürtök - carnix

Ezekkel hívták hadba a szabad kelta harcosokat és egyben kérték a Hadak Útján lakó Esten kegyelmét. Hogy tovább fokozzam az érdeklődését a logikám adja a kelták kardjainak rituális meghajtásának okát. Julius Caesar a Bello Gallica című munkájában gunyorosan ír a kelta kardokról illetve azok silány minőségéről. Azt írta *„a kelták a silány minőségű kardjaikat ütközet közben a térdeiken egyengették ki”* Egy önmaga nagyságától eltelt római tömeggyilkostól nem is vártam más írást. Így ír arról a népről, akit a „vas népének „neveznek. Valószínű tudta az igazi okát a kardok meghajtásának, de hazudott melyet nem először tett meg.. Nem kiegyengetést látott a római, hanem meghajtást, kardok meghajtása ugyanis S alakba történt. a kelták hőkezelés nélküli áldozati kardokat vittek magukkal a csatába. A lakóhelyemtől nem messze Ludas településen kelta települést tártak fel 7-8 évvel ezelőtt. A csontokon ádáz küzdelem nyomai látszottak. A szkíta lakossággal együtt harcoltak a betörő ellenség ellen. A Kárpát medencében ugyanis a történészek sok helyen szkitizált kelta lakosságról beszél.

21. ábra. S alakúra hajtott kelta kard

Csata közben egy ok volt, amiért a kardot S alakra hajtották. A kardot meghajtva a tulajdonos mellére helyezték. Ez nem volt más, mint üzenet. Fel voltak készülve arra, hogy a csatát senki nem fogja túlélni a harcosok közül. Fizikailag nem lesz esélye senkinek elmondani azt, hogy ki harcolt vitézül. Ezt a karddal jelezték a csatamezőt később bejáró özvegyeknek. A harcos lelke a Hadak Útján van ahová egy újabb fényes csillag formájába költözött. Ennek megfelelően adták meg neki a végtisztességet.

Az S alakú jelképet a mai napig ábrázolják a magyarok ruháikon, illetve az edényeiken. Mindent, amit esznek, illetve viselnek a Jó isten adta, legyen neki hála érte. Nemcsak a magyarok viselik magukon Isten jelét, hanem a skótok is. Tudom, mit jelentenek a „kilt” rombusz alakú szimbólumai.

22. ábra palóc minták medence

23. ábra kelta csupor lelet Kárpát

A magyar mintákon az S alakú hullámokon a kék és piros színek váltakoznak. Csakúgy, mint a Hadak Útján, vagyis az Égbolton. A Napot váltja a Hold és így tovább a végtelenségig. Még egy kis érdekesség. Az SI rendszerben az út jele az S.

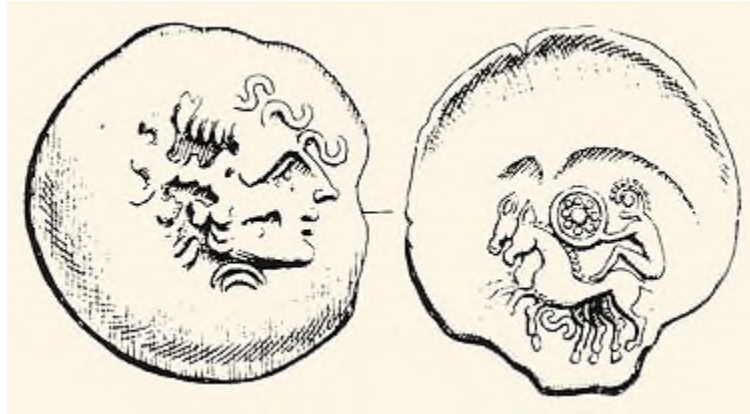
23. ábra Neolitikus szimbólum Írország

24. ábra Neolitikus szimbólum kontúrjai kihúzva

Sorra meg tudom fejteni azokat a képjeleket, amelyeket „ismeretlen hajósok” hagytak hátra észak Skócia partjainál és ezek szerint Írországban is. Azok a korai hajósok ahhoz a szkíta kultúrához tartoztak melyet ma Magyaroknak hívunk, a világ

pedig Hun-ként ismer, azt a nyelvet beszélték, amelyet mi magyarok is beszélünk. Ezért a kelták tőlünk tanulják és használják az ősi S rovás szimbólumot és annak latin változatát.

225. ábra kelta érme rajza

A magyar a mai napig, ha egy bekövetkező dolog vagy esemény következményében nem biztos, akkor egy számot és egy S jelet mond. Ez a szavunk a KÉT-S, vagyis a ké-tes. Teljesen hibás az elválasztási logikánk, hiszen az nem lehet ké-tes ami két-es.

26. ábra kelta érme

Ezen a kelta érmén jól látszik a logikám. Bal oldali érme félen jobb oldalt, rovás S jelek egymás alatt, vagyis a „sors” szavunk látható ezek a Nap és Hold váltakozásai, a jobb oldali érmén ugyanez a fogalom latin S jellel ábrázolva. A ló hasából három vonal tart az S jel felé. Nos, ez a jel az E jelünk jelentése „magasságos”. Erről

bővebben jelen tanulmány korlátai miatt most nem írok. Tehát kimondhatjuk, hogy a szkíták és kelták az S fogalomjellel a Hadak Útját jelölték.

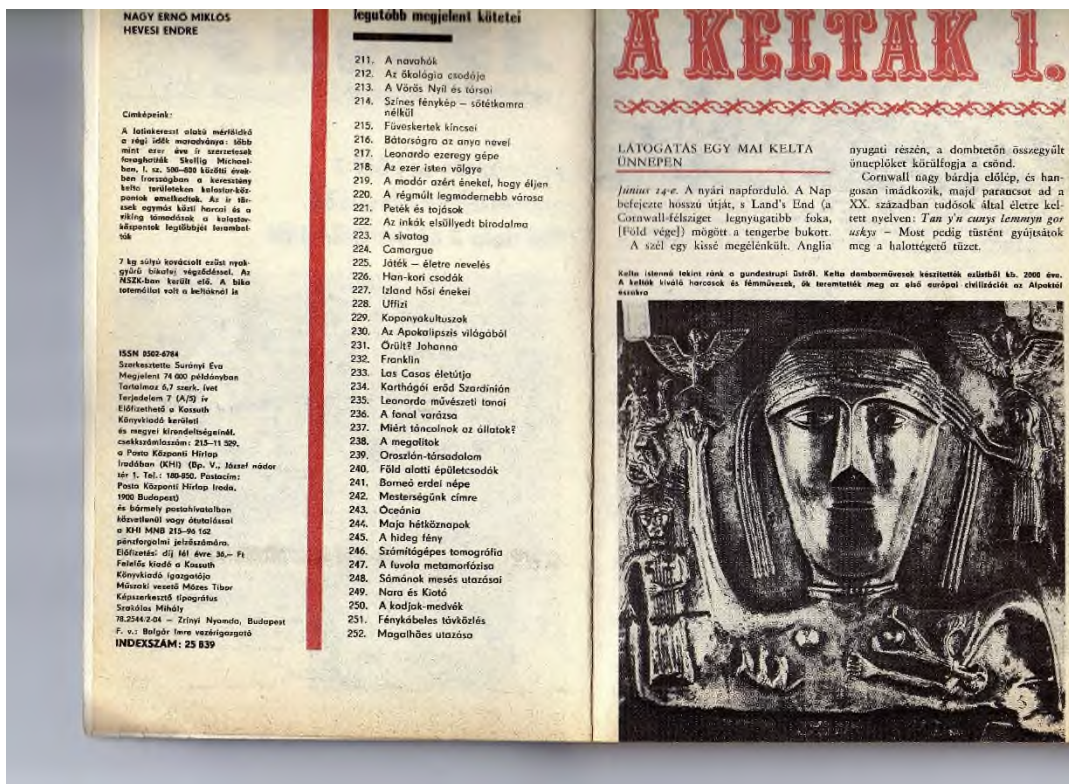
A TEN szógyökünk jelentése.

Mivel alapvetően a kelták kutatásával foglalkozom- saját kelta származásom okán- örömmel olvastam Timaru Kast Sándor Kelta magyarok magyar kelták című munkáját. Magam is vallom, mint fentebb leírtam, hogy a Brit szigeteki kelták a Kárpát medencei őshaza képjelrendszerét és magyar szavakból illetve szógyökökből álló nyelvüket viszik át. Ebben a nyelvben természetesen a „ten” szógyök megtalálható, de ne rohanjak ennyire előre.

„... a „ten” szótaggal külön nem foglalkoznak. Ennek megfelelői a sumér dingir, a török tingir, a mongol tengri, jelentése valamennyinek végtelenség, lélek, szellem, ég, Isten. Itt jegyzem meg érdekességként, hogy a sumér dingir képjelből kifejlődött ékírás „D” jele a magyar rovásírás „D” 𐌆 jelével hangértékben is megegyezik, míg a többi rovásírásokban megtalálható ugyan, de más hangértékkel. A török ősvallás Isten nevének egyik változata még a „tan-ri” volt. Egy török anatóliai népdal egyik refrénje így szól: „Tanri nevében lóra, csatára! Ne feledd, hogy Atilla ősapád!” A kínaiaké „tien” volt, de a japánoké megint csak „ten”, tovább képzésében „tenno”, azaz isteni helytartó, a császár. Az etruszkban „tin” vagy „tinia”. (Forrai Sándor Az Isten szavunk eredete.... című munkája)”³

Nagyon jó logikai következtetés a tan-ten szógyök felismerése a fent hivatkozott nyelvekben. Egy nyelv sem ad konkrét magyarázatot a szó, szószerinti jelentésére. Hagy pótoljam ezt azzal, hogy idecítálok a szkítizált kelták nyelvében fennmaradt tan-ten szógyököt és annak pontos és jól adatolt jelentését.

27. ábra Univerzum magazin 78/4, száma

Három cikkből álló sorozat első oldalán figyeltem fel egy nagyon érdekes mondatra melyet a cornwalli kelták így írtak le a saját nyelvükön. *Tan y'n cunys lemmyn gor uskys – most pedig tüstént gyűjtsátok meg a halott égető tüzet- a szöveg magyar jelentése.*⁴ A kép felett jobb oldalon olvasható. A Cornwalliak nyelvéről vajmi keveset tudok, de a skótok gael, gaelic nyelve hasonló lehet ehhez a nyelvhez és a walesi kelták nyelvéhez, ezért a keresett tűz szót a google fordítóba gépeltem magyar/walesi állásban. Meglepődve tapasztaltam, hogy a fordításban a tân szó jelent meg, aminek a jelentése tűz. Mivel működik a kiejtés funkció így megtudtam, hogy a walesiek ezt a szót tan-nak ejtik.

Ha elfogadjuk, hogy a tan-ten szógyök jelentés tűz vagy tüzes akkor az I-S-TEN szavunk gondolati jelentése „származik a hadak útjáról a tűz/es/” akkor a Nap képében földre lépő mindenek Atyját, vagyis a magyarok istenét értjük.

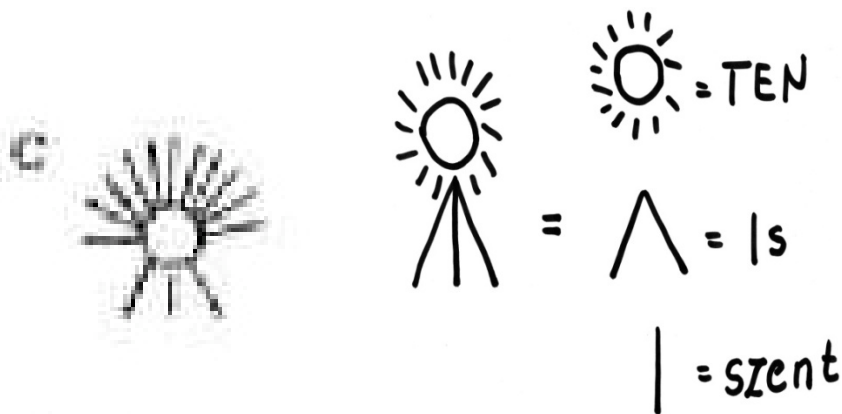
Logikailag így kerül helyére a fent hivatkozott japán „tenno” kifejezés ugyanis a japán császárt Istenként tisztelték, az Isten jelképe a tüzes napkorong melyet a Japán zászlóban mai napig használnak.

Számtalan szavunkat képezzük a ten vagy tan szógyökkel. Isten törvényeit magyarul „tan-nak” nevezzünk, tüzes páros vagy egyedüli mozgásunk a „tán-c”, aki Isten

világára kioktat az a tan-ár vagy a tan-í-t-ó, az ősi szógyökből ered a „ten-g-eri” szavunk utalva a kukorica „napsárga” színére, és még sorolhatnám a szavakat.

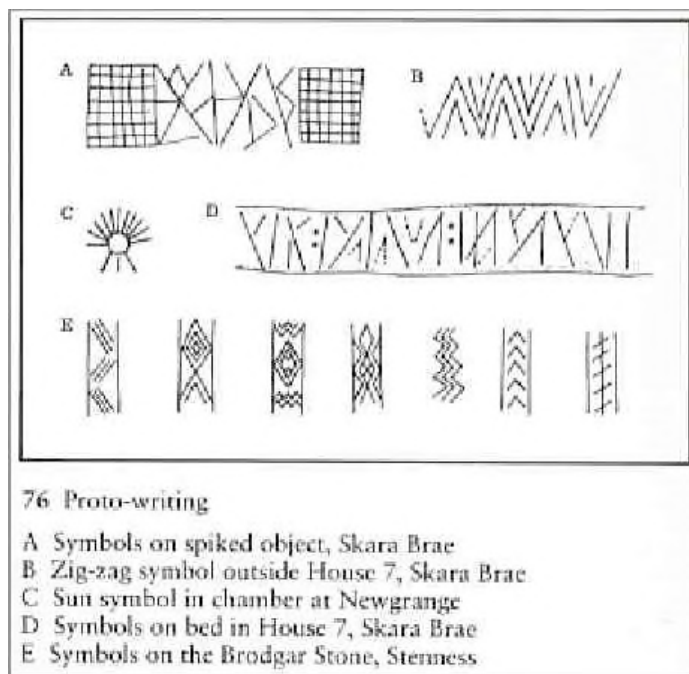
A fent leírtaknak megfelelően az I jel az szár, az S jel a Hadak Útja, TEN pedig a Napban földre lépő teremtő Istent jelenti. Így már egy másik jel is érthető lesz szintén Newgrange-ben.

28. ábra Nap szimbólum Newgrange-ből

A jeleket szkítának gondolom és „szent Isten” a jelentése.

Amiket itt felsoroltam azok Írországbeli - Kárpát medencei képjel párhuzamok. Azt állítom, hogy a korai népesség a szkítáktól, vagyis tőlünk vett át mindent majd a saját képére ízlésére formálta. A logikám megkoronázásának tartom azt, hogy Írországból talált proto-írások egyikének része fejthető és érthető a logikám alapján.

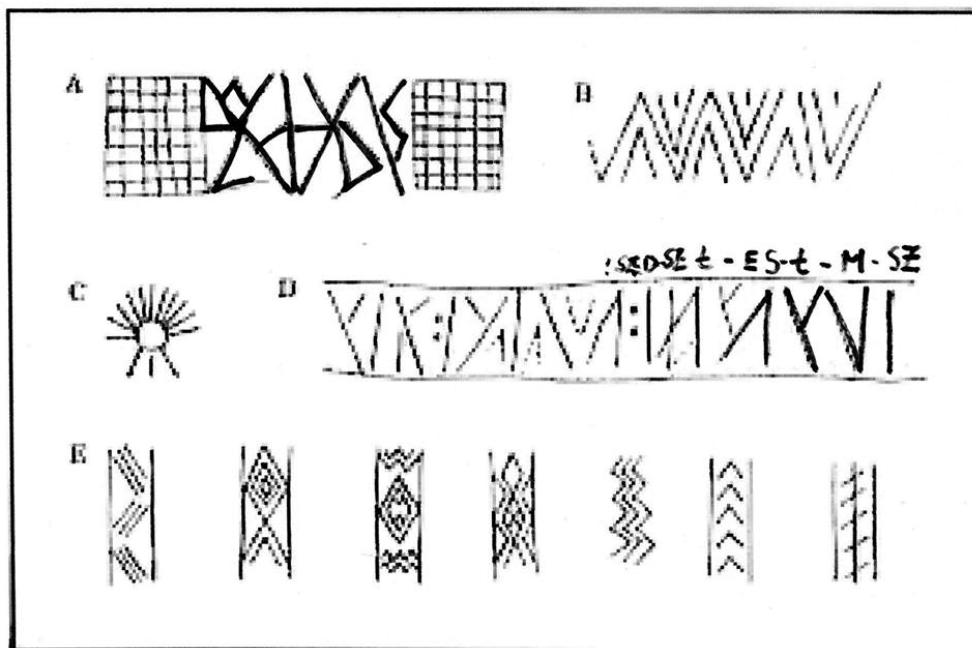

29. ábra proto írásjelek Skóciából-Írországból

Először a B-vel jelölt szimbólumra irányítanám a figyelmet. Korábban megfejtést adtam a jelképre, a Hadak Útja a fogalomjel megfejtése. Tehát a Nap /rovás S jele/ mint hímnemű fogalom és a Hold/W-V-M/ mint nőnemű fogalom. A nőnemet kiemelve egy kis függőleges vonallal jelöli, utalva a hüvely bemenetre.

A C –vel jelölt szimbólumra is megfejtést adtam, most jöjjön a D betűvel jelzett írás első részének megfejtése.

Az írást Észak Skóciában található Skara Brae területen találták egy épületben az ágy felett.

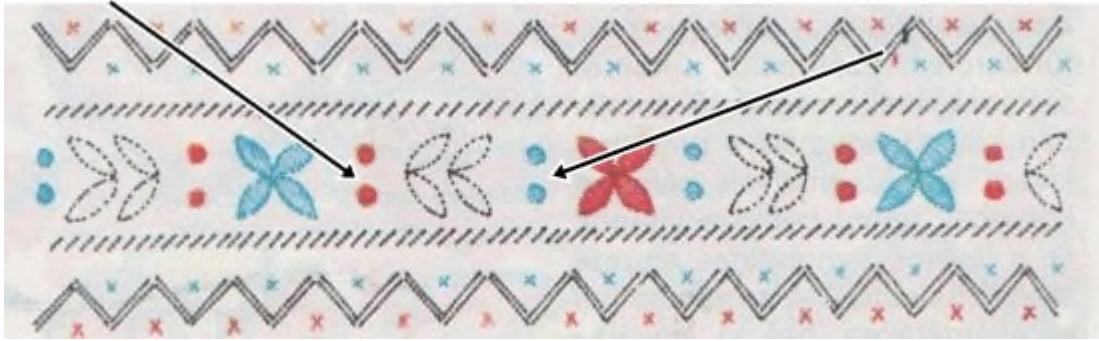

76 Proto-writing

- A Symbols on spiked object, Skara Brae
- B Zig-zag symbol outside House 7, Skara Brae
- C Sun symbol in chamber at Newgrange
- D Symbols on bed in House 7, Skara Brae
- E Symbols on the Brodgar Stone, Stenness

30. ábra proto írások ábrái

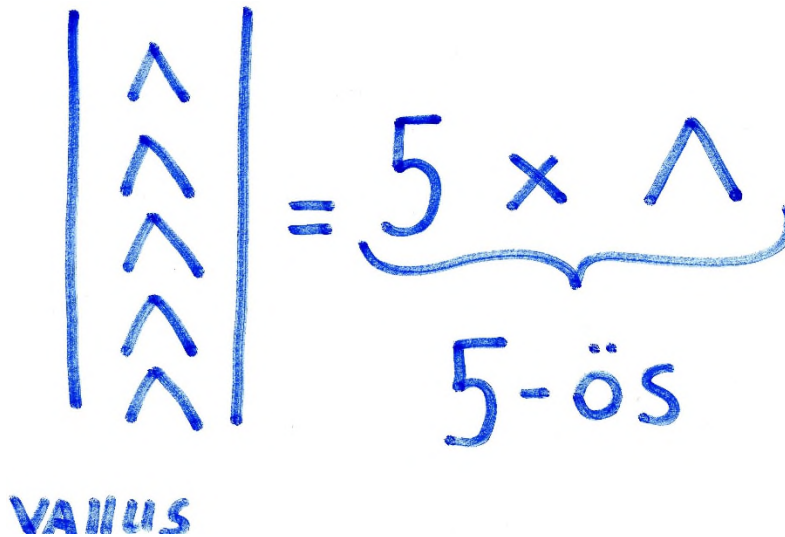
Tehát jobbról balra rója a SZ.M.t S. T.SZ jeleket, amely magyarul a „szemet se tesz...szöveg, letenni a szemet annyit tesz, lehunyni a szemet.. ergo nem tudott elaludni az illető. Ezért van az írás egy ágy felett. Annyi a különbség hogy a t rovásjel fülét a mai írásmódhoz képest a másik oldalon ábrázolja. A szöveg többi részének megfejtése tölem avatottabb szakértők feladata lesz.

31. ábra palóc hímzés fényképe

A kettős pontok itt is fogalmakat választanak el csakúgy, mint a véseten.

Azt gondolom, hogy amikor ezek a vésetek a kőbe kerültek még a számokat másként jelölték, mint ma. A számokkal kapcsolatos fogalmat fogalomjelekkel rögzítették. Mivel öt tengerész ért partot Írországban nem meglepő hogy a Brodgar Stone-nál talált vésetek is öt jelképet tartalmaznak. A fenti táblázatban az E csoportjellel jelölt jelek közül jobbra a hatodik és hetedik jelre irányítanám a figyelmet, ugyanis már akkor magyarul beszélő, gondolkodó szkíta hagyta ott azokat is.

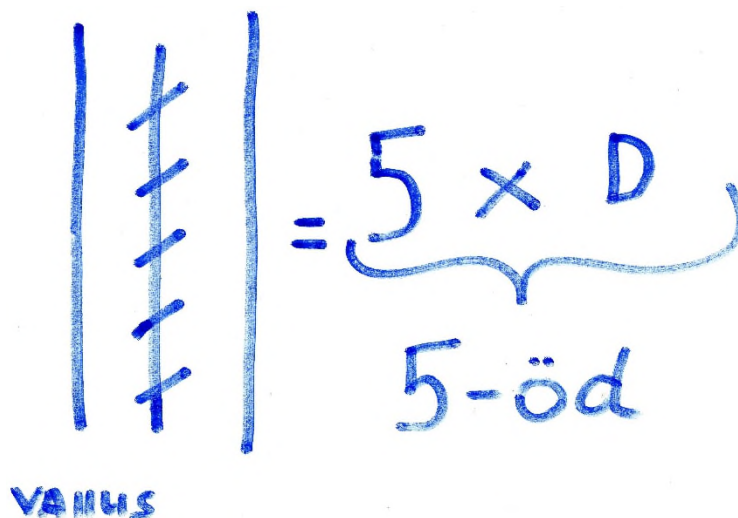

32. ábra az ötös szám magyarázata

Öt alkalommal ismétlődik meg a rovás S jele két vonal között, egymás alá elhelyezve. Egymás után ülő tengerészeket ábrázolt, a két függőleges vonal pedig a csónak két széle.

A mai napig, amikor több evezős csónakról beszélünk a „kajak kettes” kenu négyes fogalmakkal jelöljük az evezősök számát. Csakúgy, mint a véseten, ez egy olyan csónak volt, amelyben négyen eveztek egy pedig kormányzott, ötös hajó az elnevezése.

A magyar, amikor azt kívánja jelölni, hogy rajta kívül még négyen, vannak egy csoportban, akkor az „ötöd magammal vagyok” fogalmat használja. Az ötös fogalom ábrázolásánál használt logikát követve az „ötöd magammal” fogalom jelölését úgy csinálnám, hogy húznék két függőleges vonalat és rajzolnék bele egymás alá öt darab D jelet a rovásjelek közül.

33. ábra az ötöd szavunk magyarázata

Ez a táblázatban az E csoportjellel jelölt utolsó szimbólum. Egy közös tengelyen öt ferde vonal. Egy függőleges vonal egyszer ferdén áthúzva a D jelet a magyar rovásjelek közül. Tehát az ad, öd, ed, éd toldatok jelölése. Ez a jel egyfajta összerovás ugyanis jelöli az ötöt és a D jelet ugyanabban a képjelben. Tehát „ötöt ad” a jel jelentése, utalva „ötöd magára”. Öt tengerész a jelkép jelentése.

Természetesen nagyon sok képjel fejthető a logikám alapján Skóciában, hiszen mindet, hangsúlyozom mindet magyarul beszélő, gondolkodó, tengerészek hagyták hátra. Ők voltak az elsők, akik öt személyes, borulékony, széles ladikjaikon feltérképezték Írország és Skóciai partjait, ők voltak, akik a vikingeket megelőzve az első telepeket létrehozták. Megtaláltam azt a képjelet is Skóciában, amely egyértelműen a magyarok egyik névváltozatát jelenti, kétséget sem hagyva az általam ismertetett képjelek jelentéséről. A tanulmányomban kiemelt egyezőségek alapján javaslom a szkítákról és a magyarok finn-ugor származásáról alkotott

tudományos álláspontot felülvizsgálni. Mi magyarok vagyunk a szkíták utódai, azoké a szkítáké, akik teremtőjükként a Napot, szülőanyjükként a Holdat imádták.

Eger 2015. május 19.

Vallus István

Felhasznált irodalom és fényképek jegyzéke

1. Forrai Sándor: Az Isten szavunk eredete, jelentése és a történelmi háttér
1. oldal rovasiras.uw.hu/forrai.doc
2. Forrai Sándor: Az Isten szavunk eredete, jelentése és a történelmi háttér
2. oldal rovasiras.uw.hu/forrai.doc
3. Forrai Sándor: Az Isten szavunk eredete, jelentése és a történelmi háttér
2. oldal közép rovasiras.uw.hu/forrai.doc
4. Az Univerzum nevű havi kiadvány 78/4-es számában a 3. oldalon található. ISSN 0502-6874. Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó. Merle Severy cikkének fordítása, ami a National Geographic folyóiratban jelent meg.

Fényképek jegyzéke

1. a lélek leszállás folyamatának ábrája – saját illusztráció
2. Naplemente a Mátra felett – saját tulajdonú fénykép
3. szkíta arany pajzsleletek <https://www.pinterest.com/caseyweed/pazyryk-sarmatian-altai-scythian-art/>
4. szkíta vezér hadijelvénye – saját tulajdonú fénykép
5. skót dudás kilt-ben <https://pixabay.com/hu/sk%C3%B3cia-piper-duda-kilt-edinburgh-13584/>
6. pannonhalmi benedek rend címere
http://mek.oszk.hu/00000/00060/html/kepek/benedek-cimer_dka.png
7. Nap hajó ábrázolás Írországból
<http://celticruins.blogspot.hu/2014/04/solar-ship-symbols-at-new-grange.html>
8. Tiszai ladik kabinnal - <http://horgaszat.hu/cimkek/kabin>
9. Tiszagyendai szarmata fésű - <http://mult-kor.hu/cikk.php?id=15460>

10. Menhir Skóciában - <http://www.megalithic.co.uk/article.php?sid=7142>
11. bronzkori cserépedény rajza /középen/ - Wicker Erika régész
http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Csolyospalos/pages/004_pillanatkepek.html
12. szkíta arany váza – új felaljtása -
<http://www.eurasischesmagazin.de/artikel/Skythen-waren-ein-Volk-nomadischer-Steppenreiter/20040106>
13. bronzkori cserépedények – <http://keramia.blogspot.hu/2011/09/tematikus-szombati-keramia.html>
14. a rovás „S” jelének magyarázata saját illusztráció
15. bronzkori tányérlelet – internet
16. a „sors” szavunk magyarázata – saját illusztráció.
17. palóc terítő – saját fotó
18. Vercingetorix érme
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vercingetorix_stater_CdM.jpg
19. Vercingetorix érme
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vercingetorix_stater_n2_CdM.jpg
20. „S” alakú kelta kürtök <http://posture.doonks.com/carnix-007-jpg.html>
21. „S” alakúra hajtott kelta kard – saját fénykép
22. palóc minták - <http://koteshorgolas.com/hevesi-paloc-csikmintak.html>,
kelta csupor -
http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Szerencs/konyv/003_szerencs_regeszeti_leletei.htm
23. neolitikus szimbólum Írország -
<http://www.mythicalireland.com/ancientsites/loughcrew/springequinox05/springequinox2005.php>
24. neolitikus szimbólum, kontúrjai kihúzva -
<http://www.mythicalireland.com/ancientsites/loughcrew/springequinox05/springequinox2005.php>
25. kelta érme -
<http://www.minelabowners.com/forum/showthread.php?t=23216>
26. S jelű kelta érme replika - http://www.antiquanova.com/Celtic-world-cl_0_1.htm
27. Univerzum magazin 78/4 3. oldal fényképe

28. Nap szimbólum Newgrange -

<http://homepage.eircom.net/~seanmurphy/irhismys/newgrknow.htm>

29. proto írásjelek Írországból és Skóciából - <http://www.goudryan.com/the-coft/skara-brae-and-science/>

30. proto írásjelek Skara Brea kiegészítve a saját megfejtésemmel

31. palóc hímzés nagyítása - - <http://koteshorgolas.com/hevesi-paloc-csikmintak.html>

32. az ötös szám magyarázata – saját illusztráció

33. az ötöd fogalom magyarázata – saját illusztráció